ΟΙ ΠΑΡΑΣΤΡΑΤΗΜΕΝΟΙ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΥΠΟ

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

"ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ,,

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΟΙ ΠΑΡΑΣΤΡΑΤΗΜΕΝΟΙ

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΑΘΗΝΑΙ
1925

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

Ἡ παροῦσα μετάφρασις εἶνε πνευματικὴ ἰδιοκτησία τῆς "ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ,,. Ἀπαγορεύεται ἡ δημοσίευσις ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ τοῦ παρόντος ἔργου ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς διευθύνσεως τῆς ἑταιρείας.

ΟΙ ΠΑΡΑΣΤΡΑΤΗΜΕΝΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Οἱ δύο καινούργιοι φίλοι, ὁ τραπεζικὸς ὑπάλληλος Σπῦρος Φουρτίδης κι' ὁ φοιτητὴς τῆς Ἰατρικῆς Παῦλος Μοίρας ἐπήγαιναν τὴν ὁδὸ Χάριτος πρὸς τὴν Δεξαμενή. Βαθειὰ στὸ τέλος τοῦ δρόμου, ἐκεῖ ποῦ τὰ ὄριά του ἀνοίγοντο στὸν οὐρανό, ἕνα ματωμένο χρωμάτισμα ἔδειχνε τὸ βασίλεμα πιὰ τοῦ ἡλίου.

Οἱ δύο φίλοι ἐπροχώρησαν κάμποσο ἀκόμη, καὶ σ' ἕνα σημάδι τοῦ δρόμου ἐσταμάτησεν ὁ Φουρτίδης κι' ἔδειξε στὸ φίλο του τὸ μπροστά των σπίτι :

Ἐδῶ εἶναι, εἶπε.

Κι' ἐξακολούθησεν ἐνῶ ἐπερνοῦσαν τὴν ἐξώπορτα καὶ τὴν μικρούλαν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ, φιλόκαλα ἐπιμελημένη μὲ τὸ στόλισμα πολλῶν γλαστρῶν:

— Εἶναι στὸ πάνω πάτωμα ποῦ καθόμαστε. Στὸ κάτω ἐδῶ κάθεται ἕνας γεροντάκος γιατρὸς μὲ τὴ γυναῖκά του καὶ τὴ μικρή των ὑπηρετρούλα. Ἔχομε καθὼς βλέπεις ἡσυχία καὶ τὰ δύο δωμάτια τοῦ ἐπάνω μὲ τὴν κουζινίτσα εἶναι δικά μας.

Μιὰ τζαμένια ἀπὸ τὴ μέση κ' ἐπάνω πόρτα, ζωγραφισμένη μ' ὡραῖα ἀνθογραφήματα, ἔκλεινε τὴν κορυφὴ τῆς σκάλας. Ὁ Φουρτίδης ἐχτύπησε τὸ ἠλεκτρικὸ κουμπί, καὶ σὲ λίγο ἡ πόρτα ἄνοιξε κ' ἄφησε νὰ φανῇ τὸ σῶμα κι' ἡ ὄψι ἑνὸς κοριτσιοῦ ποὺ εἶχε φθάσῃ ἐξάπαντος τὰ εἰκοσιπέντε του χρόνια. Μέσα στὸ σπίτι δὲν ἤταν ἀναμμένο ἀκόμη κανένα φῶς, καὶ τὸ σκορπισμένο λυκόφως ἔκανε τὸ φοιτητὴ νὰ ἰδῇ τὴν νέα γυναῖκα ποὺ ἐφάνηκε μπροστά του, σὰν ἕνα πλάσμα ἐξωτικό, παραμυθένιο.

Ἀγαπημένη μου Μιρέττα, εἶπεν ὁ Φουρτίδης, ἀφοῦ ἐφίλησε πρῶτα τὸ χέρι τῆς νέας γυναίκας μὲ φανερὴν ἀγάπη, νὰ ποῦ σοῦ φέρνω ἐπὶ τέλους τὸν καλὸ καινούργιο μας φίλο, γιὰ τὸν ὁποῖον σοῦ μιλῶ τόσο τὶς τελευταῖες αὐτὲς ἡμέρες. Εἶνε τὸ ὡμορφο αὐτὸ ντροπαλὸ παιδί, ὁ λαμπρὸς μας Παῦλος.

Ἡ νέα ἔδωσε μὲ ἀφελῆ χάρι τὸ χέρι της στὸ φοιτητή, καὶ τοῦ εἶπε μὲ ξενικὸ τόνο φωνῆς, ἀλλὰ σὲ πολὺ καλὰ διορθωμένην ἑλληνική:

— Ἄ κύριε Παῦλο, ποτὲ δὲν σᾶς ἐφανταζόμουν ἔτσι ντροπαλό, σὰν κορίτσι· ἐδῶ εἶνε σὰν νὰ βρίσκεσθε σπίτι σας, καὶ μένα μπορεῖτε νὰ μὲ θεωρεῖτε σὰν μιὰν ἀληθινὴ ἀδελφή σας.

Ὁ φοιτητὴς πραγματικὰ εἶχε κάτω τὰ μάτια καὶ μόλις ἐτόλμησε νὰ πιάσῃ στὸ χαιρέτισμά του τὰ ἀκροδάχτυλα τῆς Μιρέττας.

— Γλήγορα, καϋμένη Μιρέττα, ἐφώναξεν εὐθὺμα ὁ Φουρτίδης. Ἀνάψε μας τὸ γκάζ κι' ἔλα νὰ σὲ γνωρίσῃ καλλίτερα ὁ φίλος μας.

Σὲ λίγο τὸ δωμάτιο ἤταν λουσμένο σὲ ἀσημόχρυσο φῶς κι' ἡ Μιρέττα μὲ πιὸ χαρωπὸ ἀκόμη τὸ πρόσωπο κι' ἕνα

ἀτέλειωτο γέλοιο στὰ χείλη, ἐτράβηξεν ἕνα χαμηλὸ σκαμνάκι καὶ ἐκάθησε στὰ πόδια σχεδὸν τῶν δύο νέων. Καὶ στὴν στάσιν ἐκείνη τοῦ κορμιοῦ καὶ στὴν ἔκφρασι ποὺχε πάρη τὸ πρόσωπό της ἐφαίνετο πιὸ γοητευτικὴ καὶ χαριτωμένη ἀπὸ τὴν πρώτη της ἐμφάνισι, πιὸ μικρὴ στὰ χρόνια ἀπὸ ὅ, τι πραγματικὰ ἦταν.

Ἡ τόσο ἁπλὴ στὴν καλωσύνη καὶ στὴν χάριν αὐτὴ νέα δὲν ἦτο βέβαια Ἑλληνίς, καθὼς ἔδειχνεν ἡ φυσιογνωμία της κι' ἡ ξενική της προφορά. Κόρη τῆς Γαλλίας, εἶχεν ἀφίσει πρὸ ἑπτὰ ὀκτὼ χρόνων τὴν πατρίδα της καὶ κατέβηκε στὰς Ἀθήνας, γιὰ νὰ ζητήσῃ μὲ τὰ μαθήματα τῶν γαλλικῶν καὶ τοῦ πιάνου κάποια καλλίτερη τύχη ἀπὸ ἐκεῖ πάνω.

Ἐδῶ ὅμως δὲν ἦρε τὰ πράγματα τόσο φωτεινὰ ὅσο τὰ ἐφαντάζετο. Πολλοὶ κόποι, ὀλίγη ἀπολαβὴ καὶ περισσότερη ἐκμετάλλευσι. Ἡ εὐμορφιά της καὶ ἡ κομψή της νεότης θὰ ἠμποροῦσαν ἀληθινὰ νὰ τῆς προμηθεύσουν καλλίτερο καὶ πιὸ ἄνετο βίο, ἀλλὰ αὐτὴ δὲν ἠθέλησε νὰ τραβήξῃ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὸν δρόμο ἐκεῖνο στὸν ὁποῖον ἀναγκαστικὰ θὰ ἐφέρνετο ἀργότερα. Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲ μπόρεσε νὰ διαστάξῃ γιὰ πολύ, καὶ οἱ γύρω της στημένες παγίδες, κι' οἱ πειρασμοὶ τῆς νέας, τῆς γεμάτης ἐπανάστασι σάρκας | τὴν ἔκαναν ἔπειτα ἀπὸ δυὸ τρία χρόνια ὅμοια μὲ ἕνα μεγάλο πλῆθος τῶν κοριτσιῶν τῆς Εὐρώπης ποὺ ζητοῦν τὸν τρόπο τῆς ζωῆς των ἀπὸ τὴν πόλι μας.

Ἡ γνωριμία τῆς Μιρέττας μὲ τὸν Φουρτίδη, ἕνα νέο πολὺ μορφωμένο, καλὸν καὶ τίμιο, ἦρθε στὸ τέλος, ἓξη σχεδὸν μῆνες πιὸ πρὶν ἀπὸ τώρα ποὺ ἀρχίζει ἡ ἱστορία αὐτή, νὰ τὴν τραβήξῃ ἀπὸ τὴν τελειωτικὴ πιὰ βαράθρωσι. Ὁ Φουρτίδης, ἀνώτερος ὑπάλληλος σὲ μιὰν ἰδιωτι-

κή τράπεζα, μόνος του στὰς Ἀθήνας, χωρὶς οἰκογένεια, ἐφρόντισε μὲ τὰ δικά του χρήματα, λίγο καιρὸ ὕστερα ἀπὸ τὴ γνωριμία των, νὰ ἐπιπλώσῃ αὐτὸ τὸ σπιτάκι ἐπάνω στὴν Δεξαμενή, μ' ὅλη τὴν ἁπλῆ κομψότητα τοῦ γούστου του, νὰ φέρῃ τὴν Μιρέττα στὴ ζεστὴν αὐτὴ φωλιὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς σωτηρίας καὶ νὰ καθίσῃ μαζί της. Ἐνῶ ἐπήγαινεν ὅμως νὰ κρατήσῃ, νὰ σώσῃ μιὰ γυναῖκα ἀπὸ μιὰ καταστροφή, ἐκινδύνευε νὰ ρίξῃ τὸν ἑαυτό του σ' ἄλλη καταστροφή. Ἡ Μιρέττα εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τὴν πρώτη της ζωὴ τὰ σπέρματα ὡρισμένων ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα ἡ τελευταία ἡσυχώτερη καὶ πιὸ συμμαζεμένη της ζωὴ δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὰ πνίξῃ. Ἡ χρῆσι κάποιων διεγερτικῶν ποτῶν καὶ φαρμάκων τραβοῦσε τὸ λεπτὸ ἐκεῖνο σῶμα νὰ ριχθῇ στὴ κατάχρησι, καὶ ὁ Φουρτίδης δὲν ἦταν ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρας ἐκείνους ποῦ νὰ μποροῦν νὰ ἐπιδληθοῦν σὲ μιὰ γυναῖκα, νὰ κυριαρχήσουν ἀπάνω της. Χωρὶς νἄχῃ ἀδυναμία χαρακτῆρος ἡ ἐπιδολὴ τῆς γυναίκας πάνω σ' αὐτόν, ἦτο μιὰ δική του ἀνάγκη, ἕνα εἶδος βιωτικοῦ του στοιχείου. Κι' ἡ Μιρέττα ἐπέδρασε στὴν ψυχή του, καὶ ἐπεδλήθη. Ἕνας ἄλλος κόσμος ἀπὸ νέες, ἀγνώστους ἡδονές, ἄρχισε νὰ τὸν κυκλώνῃ, νὰ τὸν ζαλίζῃ. Αἱ γυναῖκες δὲν εἶχαν πιὰ κανένα μυστικὸ γιὰ τὸν κουρασμένον αὐτόν, καὶ ὁ νέος κόσμος ποῦ ἄνοιγε τὶς θύρες του στὴ Μιρέττα δὲν εὕρισκε στὸ Σπῦρο Φουρτίδη δύσκολην ὑποδοχή.

Στὸ σημάδι καὶ κατάστασιν αὐτὴ ἦρε τὸ σπίτι τοῦ νέου ζευγαριοῦ, ὁ φοιτητὴς κατὰ τὴν ἀποφραδυνὴν ἐκείνην ἐπίσκεψι.

Σ' αὐτὸν αἰώνια ἀνήξερο μόνον ἡ ἐπιφάνεια μιλοῦσε, καὶ εἶδε στὸ κομψὸ ἐκεῖνο σπιτάκι τῶν νέων του φίλων,

ὅλην τὴν εὐτυχία μιᾶς ἤρεμης ἀτάραχης ζωῆς, μιᾶς ζωῆς γεμάτης ἀπὸ χαρὰ καὶ νεότητα. Καὶ πραγματικὰ αὐτὸς ποῦ ἐζοῦσε στὸ στεγνὸ φοιτητικό του δωμάτιον, αὐτὸς ποῦ ἐξαντλοῦσεν ὅλες τὶς καλλίτερες του ὧρες στὰ ξυλένια καθίσματα τοῦ ἀμφιθεάτρου τῆς ἰατρικῆς σχολῆς ἐμπρὸς στοὺς πάγκους μὲ τὰ γδαρμένα πτώματα τοῦ ἀνατομείου καὶ στὶς καρέκλες τοῦ καφενείου μαζὶ μ' ἀνόητους φίλους, δὲν εἶχε φαντασθῇ κἂν ὅμοια ζωή, κι' αἰσθάνθηκε τώρα ἕνα εἶδος ζήλειας γιὰ τὴν εὐτυχία ποῦ τὴν ἔβλεπε τόσο μεγάλη ν' ἁπλώνεται καὶ νὰ σκεπάζῃ τοὺς δυὸ φίλους.

Καὶ στὴν ὁμιλίαν ἐπάνω, μία ὁμιλία ἀνοιχτή, γεμάτη καρδιὰ ἀπὸ μέρους τῆς γυναίκας, ἐνίκησε τὴν κοινωνική του ντροπαλότητα, σιγὰ σιγὰ ἔπαψε πιὰ νὰ ἔχῃ κάτω τὰ μάτια σὰν μιλοῦσε σὲ κείνη, καὶ τοὺς εἶπε σὲ μιὰ στιγμή:

— Ἀληθινά, πρέπει νὰ εἶσθε ἔτσι ἀγαπημένοι καὶ καλοί, πολύ, μὰ πάρα πολὺ εὐτυχισμένοι. Καὶ γιὰ νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, ἐγὼ ζηλεύω τὴ δική σας ζωή.

— Καὶ εἴμεθα ἔτσι, κύριε Παῦλο, ἀπάντησεν ἡ Μιρέττα. Τίποτα ἀπολύτως δὲν μᾶς λείπει, καὶ τίποτα ἄλλο ὁ Σπῦρος κι' ἐγὼ δὲν ἔχομε νὰ ἐπιθυμήσωμε... Ἀλήθεια ὅμως, δὲν εἶσθε τάχα καὶ σεῖς εὐχαριστημένος καὶ χαρούμενος ἀπὸ τὸ δικό σας τρόπο τῆς ζωῆς;

— Ὄχι βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος. Ἂν καὶ ἡ τωρινή μου ἡλικία μοῦ δίνει τὸ δικαίωμα νὰ ἐζοῦσα κι' ἐγὼ κάπως ἀλλοιώτικα, πιὸ ὥμορφα, ἀπὸ τὴν ἀνόητη ζωὴ τοῦ καφενείου.

Ἔτσι μιλῶντας ὁ Παῦλος ἐσηκώνετο χωρὶς νὰ τὸ φαντάζεται σὲ ποιητή. Τὸ φρέσκο γεμάτο καθαρὴ νεότητα καὶ εἰλικρίνεια πρόσωπό του ἐχρωματίζετο ἐλαφρὸ κόκκινο

ἀπὸ τὸ ἀνέβασμα τοῦ αἵματος, καὶ ἡ μελαγχολία του τὸν ἐπλημμύριζε μ' ἐξαιρετικὴ συμπάθεια κι' εὐγενικότητα.

Ἡ Μιρέττα ἐκύτταζε μ' ἐπίμονη προσοχὴ τὸ ὡραῖο καὶ δυνατὸ αὐτὸ παιδί, κι' ὁ Φουρτίδης ἐχαμογελοῦσε μὲ μακαριότητα.

Ὅταν ἐσταμάτησεν ὁ φοιτητής, ἡ Μιρέττα εἶπε:

— Μὰ ἐξακολουθῆστε λοιπόν, κύριε Παῦλο. Σᾶς ἀκοῦμε μὲ τὴν πιὸ μεγάλη εὐχαρίστησι.

— Τί ἄλλο νὰ πῶ! εἶπεν ὁ νέος. Μοῦ ἐδείξατε εὔμορφη τὴν ζωή καὶ σᾶς εἶμαι τόσο ὑποχρεωμένος γι' αὐτό. Σὲ μένα ἡ ζωὴ μόνο τὸ ἄγραφό της περιθώριο ἐπαρουσίασεν ὡς τώρα... Ἡ ὥρα ἐπερνοῦσε σὲ μιὰν εὐχάριστην ὁμιλία γιὰ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο θέμα χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ νοιώσῃ. Ὅταν ὁ φοιτητὴς ἐνόμισε πῶς εἶχε καθίσῃ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε, καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ φύγῃ γιὰ ν' ἀφίσῃ τοὺς νέους νὰ φᾶνε ἡ Μιρέττα τὸν ἔπιασεν ἀπὸ τὰ χέρια καὶ τοὺς ὤμους καὶ τὸν ἀνάγκασε νὰ ξαναρχίσῃ πάλι.

— Δὲν θὰ μᾶς φύγετε ἀπὸ τώρα, κύριε Παῦλο, τοῦ ἔλεγε μ' ἐπιμονή. Θὰ σᾶς κρατήσωμε ἀπόψε νὰ φᾶμε μαζί... Μερικὰ μικροπράγματα βέβαια κι' ἔτσι πρόχειρα.

Θὰ εὐχαριστηθοῦμε περισσότερο. Λοιπόν . . . ;

— Λοιπόν, ἔκανε κι' ὁ Σπῦρος, ὁ Παῦλος δὲν θὰ μᾶς φύγῃ ἀπόψε. Θὰ τὸν κρατήσουμε θέλοντας καὶ μή.

Ὁ φοιτητὴς ἐδοκίμαζεν ἀληθινὴ στενοχώρια μὴ ξέροντας ἂν ἔπρεπε νὰ ἐπιμένῃ στὴν ἀναχώρησί του ἢ νὰ φανῇ πῶς ὑπεχώρησε καὶ νὰ καθίσῃ. Ἐπαρχιώτης σχεδὸν ἀκόμη, τρώγων διαρκῶς στὸ ξενοδοχεῖο, γιὰ πρώτη φορὰ θὰ ἔτρωγε σὲ ἀρτηναϊκὸ σπίτι, σὲ οἰκογένεια σχεδόν, καὶ στὴ σκέψιν αὐτὴ ἡ κοινωνική του δειλία ποὺ εἶχε προσω-

ρινὰ νικηθῇ, ἐξυπνοῦσε πάλι, ἐδυνάμωνε, ἐσηκώνετο γιγαντωμένη.

Στὸ τέλος ὅμως ἀναγκάσθηκε νὰ δεχθῇ καὶ νὰ μείνῃ.

Ἦτο ἕνα γεῦμα ἁπλό, πρόχειρο, μὰ πολὺ χαρωπὸ καὶ εὔθυμο. Κρύα τηγανιτὰ ψάρια, αὐγά, κάποια σαλάτα, τυρί, καὶ φροῦτα. Στὸ μέσο τοῦ τραπεζιοῦ ἡ Μιρέττα ἐσηκώθηκε εὔθυμα καὶ εἶπε:

— Κύριε Παῦλο, δὲν πιστεύω νἄχετε ἀντίρρησι γιὰ λίγο κρασί. Ξέρω πῶς δὲν πίνετε, τὸ κρασὶ μας ὅμως εἶναι πολὺ γλυκό, πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ μέλι, καὶ πίνεται μ' εὐκολία.

Ὁ φοιτητὴς ποὺ δὲν ἔπινε διόλου στὸ φαὶ του καὶ ποὺ δὲν εἶχε στὸ ἐνεργητικό του παρὰ δυὸ τρία γλέντια μ' ἐλαφρὴν εὐθυμία, ἔπειτα ἀπὸ τὸ δεύτερο ποτῆρι εἶχεν ἀλλάξῃ. Παρουσιάζετο πιὰ σὰν φιλόσοφος καὶ ποιητής.

— Λοιπόν, ἔλεγε, ἐνῶ οἱ φίλοι του τὸν ἄκουαν μὲ χαρά, πρέπει νὰ γίνουν μεγάλες καὶ ἐπιστημονικὲς ἐργασίες γιὰ τὴν ἀνακάλυψι τῆς εὐτυχίας. Πρέπει τὸ Κράτος νὰ πρωτοστατήσῃ στὸ ζήτημα αὐτό, καὶ οἱ ἐφημερίδες νὰ διαφωνήσουν τὴν ἀλήθεια πῶς λείπει ἀπὸ τὸν τόπο μας ἡ χαρά . . . Τὰ μέσα καὶ οἱ τρόποι γιὰ τὴ θεραπεία τοῦ κακοῦ δὲν θὰ εἶναι δύσκολα νὰ ὁρεθοῦν. Ὁ καθένας σύμφωνα μὲ τὴν θέσι του, τὸ ἐπάγγελμά του, τὴν εἰδικότητά του θὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα ἀπὸ τὴν ὡρισμένη του ἄποψι. Οἱ ἔμποροι ἀπὸ τὴν πλουτοπαραγωγική του, οἱ καλλιτέχναι ἀπὸ τὴν ὡραιολογική του ἄποψι, οἱ ἐργάται ἀπὸ τὴν χειρωνακτική . . Ἔτσι ἐγὼ ἔξαφνα ποὺ εἶμαι τεταρτοετὴς φοιτητὴς τῆς ἰατρικῆς, ὀπαδὸς θηλαδὴ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Γαληνοῦ, θὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν παθολογικὴ καὶ κλινικὴ μελέτη τῆς εὐτυχίας. Ὁ

φίλος μας Σπύρος, ὁ ἄνθρωπος τῶν ἀριθμῶν, θὰ κάνῃ τὸν ἀπολογισμό της, θὰ καταστρώσῃ τὰ ἐνεργητικὰ καὶ παθητικά της κεφάλαια, τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν, καὶ ἡ Μιρέττα — γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ ὁ φοιτητὴς τὴν ἔλεγε μὲ ἁπλὸ μόνο τ' ὄνομά της — ποὺ ξέρει γαλλικὰ καὶ πιάνο θὰ παίξῃ κάποιο μουσικὸ κομμάτι μπροστά της καὶ θὰ τῆς μιλήσῃ στὴ γλῶσσα τοῦ Μιραμπώ.

Τὸ ζευγάρι ἐγέλασε πολὺ στὴν τελευταία λέξι τοῦ φοιτητοῦ, ὁ ὁποῖος ἀμέσως τοὺς ἐμιμήθηκε.

—Πολὺ σωστά, εἶπε κατόπιν ὁ Φουρτίδης. Ὁ ἀγαπημένος μας Παῦλος μιλᾶ σὰν ἀνοιγμένο βιβλίο. Ἐγὼ θὰ ἔλεγα νὰ τὸν χειροκροτήσουμε.

— Κι' ἐγὼ προσέθεσεν ἡ Μιρέττα κυττάζουσα τὸ φοιτητὴ στὰ μάτια ἐνῶ ἐχτύπα τὶς παλάμες της νὰ πιοῦμε καὶ τὴν ἄλλη μποτίλια στὴν ὑγεία τοῦ Παύλου.

— Δὲν ἔχω καμμιὰν ἀντίρρησιν εἶπεν ἐκεῖνος τινάζων πρὸς τὸ ἐπάνω τὸ κεφάλι του. Πρέπει ὅλα νὰ τὰ γνωρίζῃ κανένας καὶ πρὸ πάντων τὸ κρασί.

— Μὴ ξεχνᾶτε τὶς γυναῖκες, τοῦπεν ἡ Μιρέττα. Ὁ Πώλ Δὲ-Κὸκ λέγει, τὸ κρασί, τὰ χαρτιὰ καὶ τὶς γυναῖκες.

Ἐσήκωσε στὸ φῶς τὸ μπουκάλι, τὸκανε νὰ σκαρπίσῃ ἔτσι μιὰ βυσινόχρωμη φωτεινὴ πλημμύρα ὁλόγυρα καὶ στὸ τραπεζομάνδηλο κι' ἄφισε νὰ χυθῇ ὕστερα τὸ κρασὶ σ' ἕνα λεπτὸ ματωμένο καταρράκτη, στὸ ποτῆρι τοῦ φοιτητῆ.

— Τί ὡραῖο κρασί! Ἀνέκραεν ἐκεῖνος, ἔπρεπε νὰ φωνάξωμε αὐτοὺς ποὺ τὸ φτιάνουν γιὰ νὰ τοὺς ποῦμε ὅτι μέσα σ' αὐτὸ τὸ μπουκάλι ἔκλεισαν ὁλόκληρη φιλοσοφία.

Ἡ Μιρέττα ποὺ εὑρίσκετο κι' αὐτὴ στὴν ἔκλησιν ἐκείνη τῆς μακαρίας νάρκης, εἶχεν ἀφίσει τὸ σῶμά της ἐπάνω

στὴν καρέκλα σὲ μιὰ στάσιν ἡδονικῆς κοπώσεως ἐνῷ τὰ μάτια της ποὺ ἄλλαζαν διαρκῶς φωτεινὰ κύματα, ἐχάϊδευαν πότε τὸ πρόσωπο τοῦ φοιτητοῦ καὶ πότε τοῦ φίλου της.

Μέσα στοὺς καπνοὺς τοῦ μεθυσιοῦ του ὁ Παῦλος ἔβλεπε τώρα τοὺς φίλους του σὰν ψεύτικους, σὰν παραμυθένιους, κι' ὕστερα ἄρχισε ν' ἀκούῃ τὰ λόγια των ἀκατανόητα, παράξενα, ἱερογλυφικά. Ἡ Μιρέττα εἶχε σφίξῃ τὰ γόνατα τοῦ φίλου της, καὶ τοῦ μιλοῦσεν, ὅλο τοῦ μιλοῦσε καὶ τὸν παρακαλοῦσε. Δὲν κατελάβαινε γιὰ τί ἔλεγαν, μὰ ἤσθάνετο πῶς θὰ ἦταν κάτι τὸ πολὺ ὤμορφο, τὸ πολὺ ἄγνωστο σ' αὐτόν. Τὰ χείλη τῆς γυναίκας κόκκινα καὶ φουσκωμένα ἐμπρὸς ἀνεταράζοντο σὰν κάτι νὰ ἐζητοῦσαν... Ξαφνικὰ εἶδε τὴ Μιρέττα νὰ σηκώνεται ἀπάνω, καὶ τὸν φίλο του νὰ πετιέται γιὰ νὰ τὴν κρατήσῃ. Ἡ γυναῖκα ὅμως εἶχε ξεφύγῃ καὶ ἐχάθηκε στὸ μέσα δωμάτιο.

Αὐτὸς ἀνίκανος νὰ σηκωθῇ, καρφωμένος στὸ κάθισμά του, τοὺς ἔλεγε ἢ μονολογοῦσε:

— Νά, νά, Μιρέττα μὴ φεύγῃς... Σπῦρο, κράτα την λοιπόν... Ἀπόψε, ἀπόψε... τί ὡραία ποὺ εἶναι ἀπόψε...

— Σὲ λίγο ὅταν φάνηκε πάλιν ἡ Μιρέττα, τὰ μάτια ἦσαν φλογισμένα μὰ ἁπλανῆ καὶ μαρμαρωμένα, ἡ ἄκρη τῆς μυτίτσας της κατακόκκινη καὶ ἐρεθισμένη, καὶ τὰ χέρια της ἔτρεμαν.

Γύρω της τὸ φάρμακο, ὁ αἰθέρας, ἐσκορποῦσε φανερὴ τὴ μυρωδιά του κι' ἐρέθιζε τὰ ρουθούνια. Κρατοῦσεν ἕνα κομψὸ κρυσταλλένιο μπουκαλάκι καὶ τὸ ἔδειχνε θριαμβευτικὰ στο φίλο της

— Νὰ ἰδῶ, εἶναι, ἔλεγε, σὺ εἶσαι κακὸς μ' αὐτὸ εἶναι, ὅλο δικό μου... Νά...

— Ἐ λοιπόν, Μιρέττα, τῆς ἐφώναξεν ὁ Σπῦρος δός μου το καὶ μένα. Δὲν θἄμαι πιὰ διόλου κακὸς καὶ δὲν θὰ σ' ἐμποδίζω. Μὰ ἔλα γλήγορα, δός μου το . . .

Ὁ φοιτητὴς καρφωμένος ἀκόμη στὴν καρέκλα του εἶδε τὸ φίλο του ποῦ ἐπάλευε μὲ τὴν γυναῖκα, ποῦ τῆς ἅρπαξε στὸ τέλος τὸ μπουκάλι καὶ ποῦ ἄρχισε νὰ ρουφᾷ ἀπ' αὐτὸ μ' ἀλλοιώτικο πάθος. Ὕστερα ἄρχισαν νὰ ὀγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Φουρτίδη ἀνακατεμένα καὶ κομμένα λόγια.

— Νά, νὰ περνοῦν, ὅλο περνοῦν . . . Ἄσπρες, χρυσοφόρες ὅλες περνοῦν. . . Ἐδῶ, ἐδῶ, ὅλες μαζί . . . Τὰ χείλη σας σφιχτά, σφιχτά. Τὰ ματωμένα σας χείλη. . .

Ὁ φοιτητὴς, θαμπωμένος, κύτταζε μὲ ὀλοθεὶ παρακλητικὰ ὀλέμματα τὴ Μιρέττα.

— Καὶ γὼ λοιπόν, καὶ γώ, τῆς ἐφώναξε.

— Ναὶ καὶ σύ, μικρό μου, καὶ σύ.

Ἄπλωσε τὸ χέρι του στὸ μπουκάλι.

— Ἄ ὄχι, ὄχι, μὴ βιάζεσαι εἶπεν ἐκείνη... Εἶσαι ἀμάθητο ἀκόμη... Ὄχι ἔτσι μὲ τὸ στόμα.

Ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τσέπη της ἕνα λεπτὸ μαντῆλι καὶ τὸ ἐπότισε μὲ τὸ φάρμακο.

— Ἀνάσανε λοιπὸν τὸν Θεό, καὶ ζῆσε, ζῆσε, τοῦ ἐφώναζεν, ἐνῶ ἐκρατοῦσε τὸ μαντῆλι σφιχτὰ στὴ μύτη του. Ἕνας γογγυσμὸς ἀκούσθηκε σὲ λίγο, μιὰ κραυγὴ ἐτάραξε τὸ στῆθος τοῦ Παύλου, καὶ ἐσωριάσθηκε χωρὶς αἴσθηση στὸ μάκρος τοῦ καναπέ. Ἡ Μιρέττα ἀπάνω του ἐφώναζε:

— Ἡ εὐτυχία... Ἡ εὐτυχία, Παῦλο...

Καὶ ἐκόλλησε τὰ χείλη της σφιχτά, μὲ λύσσα στὰ χείλη τοῦ σωριασμένου ἀναίσθητα νέου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Μιὰ φωτεινὴ κορδέλλα ἡλίου ἐπερνοῦσε τὸ ἄλλο πρωὶ τὸ παράθυρο τοῦ Παύλου στὸ δωμάτιό του τῆς ὁδοῦ Ἱπποκράτους καὶ ἐστέκετο σὰν ἕνα στρογγυλὸ κομμάτι μέταλλο στὸ πάτωμα.

Μέσα στὴ φωτεινὴ κορδέλλα τὰ πράγματα ἔπερναν χαρούμενην ὄψι, ἐνῷ ἀπ' ἔξω ὁ θόρυβος ἔδειχνε πῶς ἡ ὥρα θἄχε περάσει. Ἐπάνω στὸ κρεββάτι, τὸ σκέπασμα εἶχε συρθῆ στὴν ἄκρη, ἦτο μισοπεσμένο στὸ πάτωμα καὶ τὸ στῆθος τοῦ Παύλου ἐφαίνετο ν' ἀνεβοκατεβαίνῃ ἔντονα καὶ ρυθμικὰ ἀπὸ τὴν ἀνάσα. Στὴ θέσιν αὐτὴ τοῦ ὕπνου ποῦ ἐτραβοῦσε τὴ γραμμὴ τοῦ ξυπνήματος ὅλη ἡ ὑγεία, ἡ ζωή, ἡ δύναμις τῶν μυώνων τοῦ φοιτητοῦ ἄνθιζεν ὡραία, ἐπιδλητική, γεμάτη γοητεία. Στὸ πρόσωπό του ὅμως ὑπῆρχε κάποια ὠχρότης καὶ οἱ στεφάνες τῶν κλεισμένων του ματιῶν ἔδειχναν πιὸ μελανές. Μέσα στὴν ἀκαθόριστην αὐτὴ στιγμὴ τοῦ ὕπνου καὶ τοῦ ξυπνήματος ἤρθαν στ' αὐτιά του μπερδεμένοι παράξενα οἱ ἦχοι χτυπήματος στὴν πόρτα καὶ μιᾶς φωνῆς.

Οἱ χτύποι στὴν πόρτα ἦσαν δειλοί, διστακτικοὶ καὶ ἡ φωνὴ σιγανή, φοδισμένη.

Εὑρέθηκε ξυπνὸς χωρὶς νἄχῃ συναίσθησι τῆς ἀλλαγῆς ἀπὸ τὴ μιὰ κατάστασι στὴν ἄλλη, ρώτησε ποιὸς εἶναι κι' ἄκουσε τώρα καθαρώτερη τὴ φωνὴ ποῦ ἔλεγε:

— Κύριε Παῦλε, σὲ λίγο θὰ χτυπήσῃ μεσημέρι... Καθὼς ἐὰν εἴχατε ξυπνήσῃ ἀκόμη, ἡ μητέρα μου ἄνησε σύχησε μήπως εἶσθε ἄρρωστος... Μ' ἔστειλε νὰ χτυπήσω τὴν πόρτα σας.

Ὁ φοιτητὴς ἐγνώρισε μ' ἔκπληξι καὶ κάποιο φρικί-

κομμα ἀπὸ εὐχαρίστησι τὴν φωνὴ τῆς κόρης τῆς σπιτονοικοκυρᾶς του, μιᾶς συμπαθητικῆς, σεμνῆς κοριτσούλας ὡς δεκαοχτὼ χρόνων, ποῦ ποτὲ δὲν εἶχε τολμήσῃ νὰ τὴν κυττάξῃ στὰ μάτια. Ἀπάντησε σιγὰ καὶ στενοχωρημένος ὅτι δὲν εἶχε τίποτα κι' ὅτι ἦταν σηκωμένος πιά. Ἄκουσε ἀμέσως τὰ πεταχτὰ καὶ γρήγορα βήματα τοῦ κοριτσιοῦ νὰ φεύγουν καὶ ν' ἀδυνατίζουν ὅσο ἀπεμακρύνοντο. κι' ὅταν πιὰ ἔσβυσαν, ἄρχισε νὰ συλλογίζεται ἀνακαθισμένος στὸ κρεββάτι του.

Καὶ σιγά—σιγὰ ὅσο ἐσκέπτετο τὴν χθεσινὴ νύχτα. ἔκλεισε τὰ μάτια του, καὶ μιὰ ὁλοζώντανη εἰκόνα, ἕνας ἀντικατοπτρισμός, τὸν ἐσκέπασεν ὁλόκληρο καὶ τὸν συνεπῆρε.

Εὑρίσκετο πάλι στὴ τραπεζαρία τοῦ φίλου του. καὶ ἐπάνω του τὰ φλογισμένα τὰ μάτια τῆς Μιρέττας τὸν ἔκαιαν. Οἱ λεπτομέρειες τοῦ μεθυσιοῦ του ἐκείνου μὲ τὸν αἰθέρα ἐπερνοῦσαν καὶ ἐξετυλίγοντο ἀσύλληπτες σὲ γλῆγοράδα μέσα ἀπὸ τὰ κλεισμένα του μάτια.

Ἐμπρὸς στὴν μύτη του τὸ ποτισμένο μαντῆλι. καὶ στὸ πρόσωπό του καὶ στὰ μάτια του ἡ θέρμη τοῦ ἀνασασμοῦ τῆς γυναίκας. Τὸ στῆθός της τοῦ ἐπίεζε μπροστὰ τὴν καρδιά. Ὕστερα ἔγινε σὰν κάποιος δυνατὸς σεισμός. Τὸ σαλονάκι τοῦ φίλου του ἐσωριάστηκε σ' ἐρείπια, οἱ τοῖχοι ἔφευγαν μακρυὰ πέρα, κι' ἡ σκεπὴ εἶχε σφενδονισθῇ στὸ ἄπειρο. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του τ' ἀστέρια, μυριάδες χρυσὰ ἀστέρια μεγάλα καὶ μικρά, ἐστόλιζαν ἕναν ἄλλον οὐρανό, ἕναν οὐρανὸ ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ τὸν ἔβλεπε. Δυνατὲς μυρωδιὲς ἀνέβαιναν ἀπὸ παντοῦ κι' ἀκατανόητες μορφὲς γυναικῶν ποῦ ἔμοιαζαν ὅλες τῆς Μιρέττας μὰ ποῦ εἶχεν ἡ κάθε μιὰ ἀλλοιώτικο χρῶμα ματιῶν κι' ἀλλοιώτικο ὁλέμμια, τὸν ἐτριγύριζαν ντυμένες μὲ διαφανεῖς χιτῶ-

νες ποῦ τοὺς ἀνέμιζεν ἡ αὔρα τ' οὐρανοῦ.

Μέσα στ' αὐτιά του ἀτέλειωτες τρελλὲς καμπάνες ἐχτυποῦσαν κάποιαν ἀπολύτρωσι τοῦ κόσμου. Κάτι θερμὸ καὶ πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ κρασὶ ποὖχε πιῇ ἐκόλλησε σὲ μιὰ στιγμὴ πάνω στὰ χείλη του, καὶ τοῦ ἐφάνηκε πῶς τὸ σῶμα του ἔλυωνε, ἀνάλυνε, ἐξαϋλωμένο σὲ μιὰ μεγάλην ἄρρητην ἡδονή.

Ὕστερα, ἀπότομα, οἱ καμπάνες ἔπαψαν, οἱ μορφὲς τῶν γυναικῶν ἔσβυσαν κι' ὁ οὐρανὸς ἐσκοτείνιασε κι' ἄρχισε νὰ χαμηλώνῃ, ἐνῷ στὸ κίτρινο φῶς ποῦ ἔλαμπε τώρα εἶδε τὸν φίλο του σκυμμένο κοντά του νὰ τὸν κυττάζῃ.

Ὁ Παῦλος τινάχθηκεν ἀποφασιστικὰ ἀπὸ τὸ κρεββάτι καὶ διευθύνθηκε στὸ στρογγυλὸ σιδερένιο τραπεζάκι ποῦ ἐχρησίμευε γιὰ νιπτῆρας.

Μὲ τὸ πρῶτο νερὸ ποῦ ἔρριξε στὸ κεφάλι του ἀνακουφίσθηκε, ἦρθε στὰ σύγκαλά του. Ἐνοιωσεν ὅμως τώρα μιὰ δυνατὴ ζάλη στὸ κεφάλι του, καὶ τὸ στομάχι του τὸν ἐπονοῦσε καὶ τὸν ἔσφιγγε.

— Ὁ ἀέρας ἔξω θὰ μοῦ κάνῃ καλό, εἶπε, ἐνῶ ἐτελείωνε μὲ τὸ ντύσιμό του.

Ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ ὄγῆκε στὸ διάδρομο γιὰ νὰ κατεβῇ τὶς σκάλες. Στὸ βάθος, ποῦ ἦταν ἡ ἀνοιχτὴ τραπεζαρία, εἶδε τὴν κόρη τοῦ σπιτιοῦ σκυμμένη σ' ἕνα βιβλίο. Ἄρχισε νὰ κατεβαίνῃ τὶς σκάλες τοῦ διαδρόμου ἐνῶ πρὶν ἔρριξε μιὰ ματιὰ ἀκόμη στὸ βάθος τῆς τραπεζαρίας. Ἡ ματιά του ἀντίκρυσε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ ὀλέμμα τῆς κόρης τοῦ σπιτιοῦ ποῦ τώρα τὸν ἐκύτταζε. Αὐτὴ ἐχαμήλωσεν ἀμέσως τὰ μάτια της στὸ βιβλίο, σὰν νὰ τὴν ἐτσάκωναν πάνω σὲ κάποιαν ἔνοχο πρᾶξι, ἐνῶ ὁ φοιτητὴς κατέβαινε σκεπτικὸς τὶς σκάλες, γιὰ νὰ βγῇ στὸ ὑπαιθρο. Ἔτσι

ἄρχισεν ἡ πρώτη αὐτὴ περίοδος τῆς φιλίας τοῦ Παύλου Μοίρα μὲ τὸ Σπῦρο Φουρτίδη καὶ τὴ Μιρέττα.

Καὶ μέσα σ' ἕνα μῆνα, ἡ μεταβολὴ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς στὸν Παῦλο, εἶχε συντελεσθῇ ἀπότομη, γρήγορη, ἀληθινὰ ἀσύλληπτη. Ἔφθασε μέσα σ' αὐτὸν τὸν μῆνα νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸν πρῶτο του ἑαυτόν, ὅπως δὲν ἐγνώριζε καὶ τὸν τωρινὸν ἑαυτό του. Εὑρίσκετο μέσα σὲ μιὰ πυκνὴ χρυσῆν ὁμίχλη καὶ διαρκῶς μεθυσμένος ἀπὸ νέες ἀγνώστους ἡδονές, ἔτρεχε μὲ γρηγοράδα ποῦ ἔφερνε στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του τὸν ἴλιγγο, στὸ δρόμο αὐτὸ ποῦ τοῦ ἄνοιξαν οἱ δύο κακούργοι φίλοι του.

Ἄρχισε νὰ συχνάζῃ κάθε βράδυ σχεδὸν στὸ σπίτι τῶν φίλων του, ἔτρωγεν ἐκεῖ πολλὲς φορές, καὶ παρεδίνετο ὕστερα ἀνίκανος νὰ παλέψῃ στοὺς ξεχωριστοὺς κόσμους ποῦ τὸν τραβοῦσαν ἐκεῖνοι.

Κάποια νύχτα ὁ Παῦλος, κουρασμένος ἀπὸ τὸ φρικτὸ τάραγμα καὶ τὴν τεχνητὴν ἐκείνην ὑπερδιέγερσι στὸ νευρικό του σύστημα, ἀνίκανος σχεδὸν νὰ κινηθῇ, ἔμεινε νὰ κοιμηθῇ στὸ σαλονάκι τοῦ σπιτιοῦ τῶν δύο φίλων του πάνω στὸν παχὺ καὶ μαλακὸ καναπέ, κι' ἡ Μιρέττα τοῦ εἶπε μὲ τὰ κόκκινα καὶ φουσκωμένα ἐμπρὸς χείλη της καὶ μὲ χαμόγελο, ἐνῶ τοῦ ἑτοίμαζε τὸν καναπέ.

— Θὰ σᾶς ἑτοιμάσω τὸ κρεββάτι τῆς εὐτυχίας σας, κύριε Παῦλο.

Ὁ πρῶτος ἐκεῖνος μῆνας ἦταν γι' αὐτὸν ἕνα ἀτέλειωτο ὄνειρο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὅμως ξυπνοῦσε ὅταν ἤρχετο σὲ μεγάλη συζήτησι μὲ τοὺς πρώτους του φίλους συμφοιτητές, ἢ ὅταν ἐλάμβανε κανένα γράμμα ἀπὸ τὸ σπίτι του.

Τότε κάποιο μεγάλο χτύπημα στὴν ψυχή του, κάποιο γύρισμα τῆς συνειδήσεώς του στὰ περασμένα τοῦ ἄνοιγε τὰ

μάτια, τὸν γύριζε πίσω· τὸ βράδυ ὅμως τὰ ἐξεχνοῦσε πάλιν ὅλα στὸ σπίτι τῶν φίλων του, καὶ ἡ ὁμιχλιασμένη εὐτυχία ποῦ δοκίμαζεν ἐκεῖ τὸν ἔκανε νὰ ξεχνᾷ κάθε τι ποῦ δὲν συνεδέετο μὲ τὴ νέα του ζωή.

Ἕνα μεσημέρι ὅμως ἡ παλιὰ παρέα τῶν συμφοιτητῶν του τοῦ ἔστησε ὁλόκληρη συνωμοσία, στὸ ἑστιατόριο ποῦ ἔτρωγαν.

— Κατηγορῶ, ἄρχισε νὰ λέγῃ ἕνας ἀπὸ τοὺς φίλους του, φοιτητὴς τῆς Νομικῆς, τὸν Παῦλο Μοίρα ἐκ Πύργου τετραετῆ φοιτητὴ τῆς ἰατρικῆς, χριστιανὸν ὀρθόδοξον, διαμένοντα ἤδη ἐν Ἀθήναις καὶ παρόντα ἐνώπιόν μας ὅτι ἀπό τινος καιροῦ ἡ πρὸς τοὺς παλαιούς του φίλους διαγωγὴ εἶνε ἐντελῶς ἀνεξήγητος δίδουσα βάσεις εἰς πολλὰς κατ' αὐτοῦ ὑπονοίας, γένους θηλυκοῦ...

Ἡ φυσιογνομία του ἡ κουρασμένη, καὶ τὰ μάτια του μαυρισμένα στὸ βάθος, εἶνε αἱ ἀψευδέστεραι ἐναντίον του ἀποδείξεις... Habemus confintentem reum, ἔχομεν τὸν ἴδιον τὸν κατηγορούμενον ὅστις ὁμολογεῖ, καθώς, θὰ ἔλεγε καὶ ὁ μακαρίτης ὁ Κικέρων.

Ἡ παρέα ἔσκασε στὰ γέλια μὲ τὸ φοιτητὴ τῆς Νομικῆς, τὸν δικηγόρον ὅπως ὅλοι τὸν ἐφώναζαν, ποῦ ἀνάπτυσσε μὲ τὸ δικονομικὸν αὐτὸν τρόπο τὸ κατηγορητήριό του ἐναντίον τοῦ Παύλου. Ὁ Παῦλος τοὺς ἐμιμήθη, καὶ ἐνῶ ἐρουφοῦσε τὴ σοῦπά του, πειραγμένος στὸ βάθος, ἄκουε τὶς κατηγορίες ἐναντίον του καὶ τῶν ἄλλων φοιτητῶν.

Χωρὶς ρητορικὰ ἄνθη αὐτοὶ στὴ φρασεολογία των καὶ χωρὶς δικανικὰ σχήματα, εἶπαν ὅτι ἦσαν πολὺ ξαφνιασμένοι γιὰ τὴν στάσι του καὶ τὸν μυστηριώδη τρόπο τῆς ζωῆς του, καὶ δὲν ἤξεραν τί ἀκριβῶς νὰ ὑποθέσουν.

Ἀπὸ τὰ λόγια των ὅμως ἐφαίνοντο πῶς ὑποψιάζοντο

ὅτι κάποιο σπουδαῖο αἴσθημα εἶχε χώσῃ στὴ μέση ὅλης αὐτῆς τῆς ἱστορίας τὴν οὐρά του.

— Καλὰ μᾶς τὰ καταφέρνεις ὡς τόσο, εἶπε στρογγυλὰ κάποιος τῆς παρέας. Ἔρωτα λοιπὸν καὶ μὲ τὰ ὅλα του. Καὶ μεῖς ποῦ νὰ τὸν πάρουμε πρέφα. Ὕστερα μᾶς ἔκανες τὸ κορίτσι δῶ πέρα...

Ὁ Παῦλος ἀπάντησε ἀληθινὰ τώρα στενοχωρημένος.

— Σᾶς βεβαιώνω βρὲ παιδιά, πῶς οὔτε ἔρωτας εἶναι στὴ μέση, οὔτε καμιὰ λεγάμενη. Κάποιες σκέψεις ἀλλοιώτικες, ἕνα κύτταγμα τῆς ζωῆς μ' ἄλλα μάτια, κι' αὐτὸ εἶνε ὅλο, πιστέψτε με.

— Αὐτὸ δὲν εἶνε ἀπολύτως τίποτα, τὸν ἀντίκρουσεν ὁ φοιτητὴς τῆς Νομικῆς. Testis unus, testis nullus. Εἶσαι ὁ μόνος μάρτυς ποὺ ὑποστηρίζεις τὸ ζήτημά σου, καὶ εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ μὴν ἔχῃς κανένα ὑποστηρικτή. Ἐπὶ πλέον ἡ βάσις σου εἶνε πολὺ ἀσθενὴς καὶ ἡ ἐπιχειρηματολογία σου ἀδύνατη σὰν τοὺς τσίρους. Κυρίως εἰπεῖν μάλιστα ἐπιχειρήματα δὲν μᾶς προσεκομίσθησαν, καὶ ἂν οἱ κύριοι συνάδελφοι, εἶχαν ὄρεξι, θὰ ἤμουνίκανὸς μέσα σὲ πέντε λεπτὰ νὰ σὲ συντρίψω κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς νομικῆς καὶ πραγματικῆς λογικῆς τῆς ὑποθέσεως.

— Ὄχι ὡς ἐδῶ, κύριε δικηγόρε, τὸν ἔκοψε κάποιος ἀπὸ τὴν παρέα, φοβισμένος ἐμπρὸς στὴν ἀκατανόητην ἀλυσίδα τῆς νομικῆς φρασεολογίας τοῦ ῥήτορος. Ὅλοι ἐμεῖς ἐδῶ χωρὶς νὰ εἴμεθα δικηγόροι, ἔχομε βγάλη τὸ συμπέρασμά μας, θετικὸ καὶ ἀκλόνητο, πῶς τὸ φίλο μας ἀπὸ δῶ τὸν ἐτσίμπησε τὸ παιδὶ τῆς Ἀφροδίτης καὶ πῶς ὁ Παῦλος μὲ τὰ κομμένα μάτια, καὶ τὸ κουρασμένο του πρόσωπο ἀγαπᾷ, ὑποφέρει καὶ κλαίει.

— Μακάρι νὰ ἦτο αὐτό, ἔκανε μὲ εἰλικρίνεια ὁ Παῦλος

ποῦ ἐσυλλογίσθηκε τὴν ἴδια στιγμὴ τὸ φίλημα ἐκεῖνο τῆς Μιρέττας, κι' ὕστερα ἐσταμάτησε γιὰ ἀρκετὴν ὥρα στὴ ματιὰ ποῦ εἶχε δῆ νὰ κρατήσῃ ἀπάνω του ἡ Μαίρη, ἡ ντροπαλὴ κόρη τῆς σπιτονοικοκυρᾶς του.

...Τὸ ἴδιο βράδυ στὸ σαλονάκι τῶν δύο του φίλων ὁ φοιτητὴς διηγεῖτο τὴν ἱστορία τοῦ ξενοδοχείου, καὶ ἐσυμπέρανε:

— Τί κουταμάρες, Θεέ μου, τί κουταμάρες ποῦ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα των!

— Γιατρέ, τὸν ἔκοψε ἡ Μιρέττα, ποῦ ἐφαίνετο ἐξαιρετικὰ εὐθυμη καὶ χαρούμενη, ἀφῆστε πιὰ τοὺς καϋμένους τοὺς φίλους σας.... Θέλω νὰ γνωρίσω τὴν πετρά σας. Ὑποθέστε πῶς εἶμαι ἄρρωστη, τέλος ἀπὸ ἀϋπνία. Μιὰ μικρὴ ἔνεσι μορφίνης, θὰ ἔκανε μοῦ φαίνεται καλά.

— Πολὺ εὔκολο, εἶπεν ὁ Παῦλος, ἀροῦ μιὰ στιγμὴ ἐδίστασε. Λίγο οἰνόπνευμα μόνο, τὴ σύριγγά σας κι' ἕνα κομμάτι βαμβάκι.

Ἡ Μιρέττα ἐσηκώθηκεν ἀπάνω καὶ σὲ λίγο ἐγύρισε κρατῶντας ἕνα πάκο βαμβάκι κι' ἕνα ὡραῖο κρυσταλλένιο μπουκάλι.

Ὁ φοιτητὴς ἔπῆρε τὸ μπουκάλι, τὸ ἐξεβούλωσε καὶ εἶπε τὴν ἴδια στιγμή:

— Ἀντὶ γιὰ οἰνόπνευμα ἐφέρατε αἰθέρα!...

— Καλλίτερα ἔκανεν ἐκείνη, ποῦ ἡ μυρουδιὰ τοῦ αἰθέρα τὴν ἐτάραζε, σεῖς ὁ ἴδιος μᾶς ἐλέγατε ὅτι ὁ αἰθέρας εἶνε ὁ πιὸ κατάλληλος γιὰ πλύσι ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ κάποια ἔνεσις... Γιατρὲ εἶμαι στὰς διαταγάς σας.

Ὁ Παῦλος μὲ κάποια φρικίασι ἔπῆρε τὸ χέρι τῆς Μιρέττας, τῆς ἐσήκωσε τὸ μανίκι πάρα πάνω ἀπὸ τὸν ἀγκῶνα καὶ τῆς τὸ ἐστερέωσεν ἐκεῖ. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ γκα-

ζιού τὸ ἀνήσυχο καὶ αἰσθαντικὸ δέρμα τοῦ χεριοῦ τῆς νέας γυναίκας ἐφάνηκε ἐλαφρὰ νὰ χρυσίζῃ.

— Ἐμπρὸς λοιπόν, κύριε Παῦλο... εἶπεν ἡ Μιρέττα μ' ἀσημένιο χαμόγελο, σηκώνοντας τὸ μανίκι τοῦ χεριοῦ της λίγο παρὰ πάνω μὲ ἁπλότητα, καὶ ἴσως μὲ κάποιαν ὑστερόβουλο πρόθεσι.

Ὁ Παῦλος ἔμενε γιὰ κάμποσες στιγμὲς ἀναποφάσιστος ἔχοντας ἀκόμη στὰ δάχτυλά του τὴν αἴσθησι τῆς ἐπαφῆς τῆς σὰν μετάξι ἐπιδερμίδος τοῦ χεριοῦ τῆς Μιρέττας κι' αὐτὴ ξανάπε μὲ παιχνιδιάρικη τὴ φράσι της:

— Μὰ κοντεύω νὰ κρυώσω ἔτσι γυμνὸ τὸ χέρι μου... Δύσκολα θὰ σᾶς ἔπερνα γιὰ γιατρό μου, κύριε Παῦλο.....

Ὁ Φουρτίδης ποὺ παρακολουθοῦσεν ὅλη τὴν σκηνή, μὲ τὸ ἴδιο πάντα κουρασμένο του ὕφος ἐρώτησε πέντε σχεδὸν λεπτὰ μετὰ τὴν ἔνεσι:

— Λοιπόν: εἶμαι περίεργος Μιρέττα νὰ μᾶς πῇς τί αἰσθάνεσαι.

— Ἐγώ! ἕνα ἐλαφρὸ μούδιασμα, καὶ μιὰ διάθεσι γιὰ ὕπνο. Μοῦ φαίνεται ἀκόμη πῶς τὸ αἷμά μου ἐγέμισεν ἀπὸ κλωστές, τίποτα ἄλλο.

Στὴ δόσι αὐτὴ τὴν τόσο μικρή, ἐξήγησεν ὁ φοιτητής, δὲ μοῦ φαίνεται πῶς θὰ μπορούσαμε νἄχαμε καὶ τίποτα ἄλλα μεγαλείτερα ἀποτελέσματα.

Ἡ Μιρέττα ἔδειξε τὸ πρόσωπό της ἀπογοητευμένο.

— Ἂν εἶναι ἔτσι, εἶπε, κρῖμα στὴν καλὴν ἰδέα ποὺ εἶχα γι' αὐτήν. Εἶναι, λέτε σεῖς οἱ γιατροί, ἀπὸ τὰ καλλίτερα ναρκωτικά, ἀλλὰ δὲν τὴν ὑπολήπτομαι τώρα ποὺ τὴν ἐγνώρισα διόλου. Μοῦ ἐκούρασε τὰ νεῦρα καὶ μαῦφερε ὕπνο. Καὶ μεῖς ὅτι ζητοῦμε δὲν εἶνε ὁ ὕπνος.

— Μὴν καταδικάζῃς τὰ πράγματα, Μιρέττα, ἐξήγησε

σκεπτικιστής ὁ Σπῦρος ἀπὸ τὴν πρώτην ἀντίληψι ποῦ θὰ σχηματίσῃ γι' αὐτά. Ἡ ζωὴ εἶναι τόσο μονότονη ποῦ μόνον ὅ,τι εἶναι ἀσυνήθιστο, πρωτοδοκίμαστο ἀποτελεῖ τὴν ἡδονή. Ἀργότερα ἔρχεται ἡ συνήθεια, ἡ πόρωσις τῆς αἰσθητικότητός μας καὶ γυρεύομε σ' ἄλλες πηγὲς τὴν ἡδονὴ καὶ τὴν εὐτυχία.

Στὴν τόσο στενὴν αὐτὴν συναναστροφὴ μὲ τοὺς φίλους του, ὁ Παῦλος ἔδλεπε μὲ λύπη πόσο πίσω ἐστέκετο αὐτὸς σὲ μάθησι καὶ γνῶσι ἐγκυκλοπαιδικὴ καὶ καλλιτεχνική. Ἀφωσιωμένος ἀποκλειστικὰ στὰ βιβλία τῆς ἐπιστήμης του καὶ ἔχοντας διαφάσῃ μερικὰ μόνο μυθιστορήματα τῆς παλαιορομαντικῆς σχολῆς τοῦ Παρισιοῦ, οὔτε ἐφαντάζετο κἂν τὴν ὕπαρξι τόσων ἄλλων βιβλίων ποῦ τὰ γραφόμενά των ἦσαν τόσο σύμφωνα μὲ τὴ δική του ζωὴ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ καιροῦ.

Οἱ φίλοι του ἐμιλοῦσαν γιὰ χίλια δυὸ πράγματα κι' αὐτὸς τοὺς ἄκουε ντροπιασμένος καὶ ξαλισμένος ἀπὸ τὴν ἔκπληξι.

— Δὲν σὲ ἐφαντάζόμουν τόσο ἁπλὸ καὶ ἀνήξερο, τοῦλεγεν ὁ φίλος του. Ἀπὸ σένα προσκυνητὴ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἰατρικῆς ἐπερίμενα πολλά. Εἶναι πράγματα αὐτὰ ποῦ ἀνήκουν στὴ δική σας ἐπιστήμη καὶ πάνω σ' αὐτὴ στηρίζονται. Τί μαθαίνετε λοιπὸν στὸ Πανεπιστήμιό σας;

— Μά, μίαν ἐπιστήμη στεγνή, καὶ χωρὶς χάρι. Ἂν καταφωσουμε μέσα στὰ πέντε χρόνια μας νὰ γεμίσουμε τὸ κεφάλι μας μὲ μερικὲς χιλιάδες ὁρισμοὺς καὶ ὀνομασίες θὰ πάρωμε τὸ δίπλωμά μας μὲ ἄριστα.

Ἂς εἶναι, θ' ἀναλάβωμεν ἐμεῖς νὰ σᾶς κάνωμε τέλειο ψυχίατρο εἶπεν ἡ Μιρέττα. Ἡ δική μας ἐπιστήμη δὲν ἔχει τόσο πλῆθος ὀνομάτων, καὶ εἶνε εὐχάριστη καὶ εὐκολομάθητη. Μαθαίνομε πῶς νὰ ζοῦμε ξένοι ἀπὸ τὶς ψευτιὲς

πούχουνε ἐπίσημη πέρασι στὴν κοινωνία, μαθαίνομε πῶς νἄμαστε εὐτυχισμένοι καὶ πῶς νὰ γιατρευώμεθα ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀρρώστια τῆς πλήξεως καὶ τῆς ἀνίας μὲ δύο στάλες φάρμακο, ποὺ τόσο καταδικάζει ἡ δική σας ἐπιστήμη.

Τὰ βιβλία τῆς δικῆς μας ἐπιστήμης δὲν εἶνε στεγνὰ καὶ δυσκολομάθητα σὰν τὰ δικά μας. Γλυκὰ σὰν ὄνειρα καὶ μεγάλα σὰν τὸν οὐρανὸ ἀφίνουν νὰ πετᾷ μέσα ἀπὸ τὶς σελίδες των μιὰ πνοὴ ποὺ μᾶς ἀνεβάζει ψηλὰ ὡς τὸν παράδεισο.

Ὁ Παῦλος μέσα στὴν τέτοια συναναστροφὴ καὶ στὴ τέτοια ζωὴ ἐξυμώνετο τώρα καὶ ἐφτιάνετο σὲ νέον ἄνθρωπο, ἀντίθετον, ἐχθρὸ σχεδὸν στὸν πρῶτο. Ὡρισμένα φαινόμενα ποὺ δὲν τὰ παρατήρησε πρῶτα διόλου ἢ τἄβλεπε μὲ περιφρόνησιν ἢ ἀδιαφορία τὸν τάραζαν τώρα, τοῦ κρατοῦσαν τὴ ψυχὴ καὶ τὴ σκέψι του.

Ἔφθασε νὰ σταματᾷ γιὰ νὰ κυττάζῃ ἕναν ἐλεεινὸ σακάτη ζητιάνο, νὰ βυθίζεται σ' ἕκστασι μπροστὰ σ' ἕνα συννεφάκι τῆς δύσεως, νὰ ξεχνᾷ τελειωτικὰ τὸν ἑαυτό του, στὸ βαχχεμένο ἀνατολικὸ τραγοῦδι ποὺ ἔγαινεν ἀπὸ τὸ στόμα κἄποιου μεθυσμένου.

— Ξέρεις Παῦλε, πῶς λέγεται αὐτὸ ποὺ παθαίνεις τώρα σύ, νὰ συγκινεῖσαι, νὰ παθαίνεσαι μὲ τὸ παραμικρό; Τοῦπεν ὁ φίλος του.

— Μοῦ φαίνεται πῶς ὄχι.

— Νὰ στὸ πῶ λοιπὸν ἐγώ. Μυστικοπάθεια, φίλε μου. Καὶ σὲ σένα ὑπάρχουν τὰ σπέρματα ποὺ θὰ μποροῦσαν γρήγορα νὰ σὲ κάνουν ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους μυστικοπαθεῖς.

Ὁ Παῦλος ἄνοιξε τὸ στόμα του ἀπὸ ἔκπληξι ἀπορία καὶ θαυμασμό.

Τὰ νεῦρά του ὅμως ὅλο ἀδυνάτιζαν καὶ ἡ ἀτέλειωτη δροσιὰ καὶ ὑγεία ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ ρωμαλέο νεανικό του εἶναι ἄρχισε νὰ παίρνῃ τὸ χρῶμα κάποιας ὠχράδας.

Ἄρχισε νὰ γίνεται ἄτακτος στὰ μαθήματά του, κι' ἡ κυρία Εὐρυδίκη ἡ σπιτονοικοκυρά του, τὸν εἶχε σταματήσῃ δυὸ ἢ τρεῖς φορὲς στὸ διάδρομο γιὰ νὰ τοῦ πῇ μὲ ἀνησυχία μὰ καὶ σὰν νὰ τὸν μάλωνε:

— Τὸ πρόσωπό σας εἶνε ὠχρό κ. Παῦλε καὶ τὰ μάτια σας φαίνονται νἄχουν πυρετό. Μήν εἶσθε ἄρρωστος στ' ἀλήθεια;

— Ὄχι, ὄχι, ἐβιάζετο ν' ἀπαντᾷ αὐτός, εἶμαι τόσο καλά.

Μὰ ὁ ἴδιος παραδέχετο μέσα του ὅτι ἡ πρώτη του ὑγεία δὲν ὑπῆρχε πιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

— Ἂν σᾶς ἔδειχνα ἕνα παράξενο ποίημα τί θὰ μοῦ ἐ-δίνατε, κύριε Παῦλο; ἐφώναξεν ἕνα βράδυ ἀπὸ τὴν πόρτα ἀκόμη ἡ Μιρέττα, στὸ φοιτητὴ ποῦ ἀνέβαινε τὶς σκάλες τοῦ σπιτιοῦ.

— Τί νὰ σᾶς ἔδινα! ἀπάντησεν αὐτὸς σαστισμένος ἀπὸ τὴν ἔμφασι μὲ τὴν ὁποίαν ἡ Μιρέττα ἐτόνισε τὸ τί θὰ μοῦ ἐ-δίνατε γι' αὐτό.

— Τὸ φίλημα ποῦ σᾶς ἔδωσα ἐκείνη τὴν πρώτη βραδειά, θυμᾶστε, ἔκανε σιγανώτερα ἡ Μιρέττα.

Ὁ Παῦλος ἐμπῆκε στὸ σαλονάκι μὲ ταραχή. Ἡ στάσι τῆς Μιρέττας ἀπέναντί του διαφανῶς καὶ πιὸ τολμηρὰ ἐγί-νετο καὶ ἦταν τόσο ἐλεύθερη ὥστε νὰ τὸν φέρνῃ πολλὲς φορὲς σὲ δυσκολία ἀπέναντι τοῦ φίλου του. Ἡ ἄνετη, ἡ ἐ-πιθετικὴ σχεδὸν κίνησί της καὶ ἡ ἀνοιχτὴ ὁμιλία της, φλογερὴ μάλιστα πολλὲς φορὲς ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι τοῦ αὐ-θέρα ἢ τῶν ἄλλων ποτῶν τὸν ἐτάραξαν καὶ τὸν ἐπαναστα-τοῦσαν. Ἡ Μιρέττα ὅμως ἦταν ἡ γυναῖκα τοῦ φίλου του. καὶ ἀκόμη ἦτο ἡ εἰκόνα τῶν ματιῶν τῆς Μαίργς, τῆς κό-ρης τῆς σπιτονοικοκυρᾶς του, ποῦ τελευταῖα τὰ ἔβλεπε ν' ἁ-πλώνωνται πιὸ σταθερὰ καὶ ρητορικὰ στὴν μελαγχολία των ἀπάνω του, ποῦ τὸν ἐσταμάτοῦσαν.

Στὸ μαλακὸ καναπὲ τοῦ σαλονιοῦ ὁ φίλος του Φουρ-τίδης ξαπλωμένος ἐφαίνετο πιὸ κουρασμένος ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, στὴν παρουσία ὅμως τοῦ Παύλου τὸ πρόσωπό του ζωήρεψε, καὶ τὰ λόγια του ἐβγῆκαν πρόθυμα καὶ καλόκαρδα.

— Καλὰ ποῦ ἦρθες, καῦμένε Παῦλε, τοὔπε, γιατὶ σὲ περιμέναμε ἀπόψε τόσο. Ἡ Μιρέττα ἀνακάλυψεν ἕνα ποί-

γμα ἀφιερωμένο στὸ χασίς, καὶ περίμενε σένα γιὰ νὰ μᾶς τὸ διαβάσῃ. Εἶμαι περίεργος νὰ δῶ τί θὰ λέῃ.

— Εἶναι ἕνα ποίημα, εἶπεν ἡ Μιράττα, καθίζοντας στὸ σκυριανὸ σκαμνάκι της ὀγκωστευμένο σ' ἕνα λαϊκὸ περιοδικό.

Ἔχει ὅμως πολλὴν ἔμπνευσι καὶ πολλὴν ἀλήθεια μοῦ φαίνεται... Ἀκοῦστε το:

ΧΑΣΙΣ

Ἤρθαν οἱ νεράϊδες μέσα στὴ σπηλιὰ
μὲ τὰ μεταξένια τὰ χρυσᾶ μαλλιὰ
εἶχανε λουλούδια μέσ' στὴν ἀγκαλιὰ
κι' εἶχανε στὰ χείλη φείδια γιὰ φιλιά.

Κι' ἤρθανε γοργῶνες ξωτικιὲς μαζί
Ἰχ, τα! ποιὸς πεθαίνει, ποιὸς ἀπόψε ζῇ
Νά κι' οἱ δερβισάδες, τούρλα τούρλα, λὰ
μὲ τὰ κομπολόγια καὶ μὲ τὸ λουλά.

Κοφτερὰ ἀστράψαν ξάφνου τὰ σπαθιὰ
κι' ἔπλεψαν στὸ αἷμα λεβεντοκορμιά...
Κῶσέ μου καλή μου τὸ καμὶ βαθειὰ
κι' ἀπ' τὰ σπλάχνα βγάλε τὴν τρελλὴ καρδιά.

Καὶ κομμάτιασέ την, δός την στὰ σκυλιὰ
νὰ τὴν λυσσοφᾶνε ὄξ' ἀπ' τὴ σπηλιὰ
Κι ἂν χαροπαλέψω κι' ἂν πονῶ πολὺ
κόψε μου τὰ πόδια καὶ τὴν κεφαλή.

— Λοιπόν; Ἐφώναξεν ἡ Μιρέττα ὅταν ἐτέλειωσε.

Οἱ δυὸ φίλοι ἤθρων τὸ ποίημα γραμμένο μὲ πολλὴ φαντασία ἂν καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ νοιώσουν πολλὲς λέξεις ἀπ' αὐτό.

— Ἔχω μιὰ πρότασι νὰ σᾶς κάνω, εἶπεν ἡ Μιρέττα αὐτὸς ὁ κόσμος ποῦ ζωγραφίζει τὸ ποίημα μὲ ξετρελλαίνει. Θὰ πᾶτε μιὰ βραδειὰ σ' ἕνα χασισοποτεῖο, καὶ ὕστερα θὰ μοῦ πῆτε, τήν ἐντύπωσί σας. Τί λέτε;

— Νέα μὲ τὰ ὅλα της ἔκανεν ὁ Σπῦρος ἐνθουσιασμένος, ἐνῶ ὁ Παῦλος ἐφαίνετο διστακτικός.

— Ἄ καὶ νἄμουνα ἄνδρας, εἶπεν ἡ Μιρέττα, τὶ ὄνειρο τὶ ὄνειρο!

Ἄρχισαν ἔτσι τὴ συζήτησι γύρω ἀπὸ τὸ χασίς, καὶ τ' ἀποτελέσματά του.

— Ἀπὸ ὅσα ἔχω διαβάσῃ, εἶπεν ὁ Φουρτίδης, φαίνεται ὅτι τὸ χασὶς ἦτο καὶ στοὺς ἀρχαίους ἀκόμη Ἕλληνας γνωστό, καὶ ὅτι τὸ εἶχαν φέρῃ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Σ' ἕνα μέρος τῆς Ὀδυσσείας, ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει γιὰ κάποιο φάρμακο, τὸ νηπενθές.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ νηπενθὲς αὐτὸ εἶνε τὸ χασὶς καὶ τέτοια ἑρμηνεία ἔχει δοθῇ.

Δύο ἀπὸ τοὺς στοίχους αὐτοὺς ποῦ νομίζω ὅτι τοὺς θυμοῦμαι λένε :

« Αἰτία ἄρ' οἶνον βάλε φάρμακον, ἔνθεν ἔπινον
νηπενθὲς τ' ἄχοδον τε, κακῶν ἁπάντων »

Τὸ χασὶς ἐξηκολούθησεν ὁ Φουρτίδης ποῦ πάντα τὸν ἐθαύμαζεν ὁ Παῦλος γιὰ ταμεῖο ὅλων τῶν γνώσεων τὸ ἐγνώριζαν ὅλαι αἱ ἐποχαὶ καὶ οἱ λαοί, Οἱ Ἰνδοί, οἱ Κινέ-

ζοι, οἱ νοτιοαμερικάνοι πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψι τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ Μουσουλμάνοι πολεμιστὰὶ τὸ μετακειρίζονται γιὰ νὰ φανατίζονται τὴν ὥρα τῆς μάχης, καὶ κάπου ἔχω διαβάση ὅτι τὸ πολεμικὸ μένος ποῦ ὡδήγοῦσε τοὺς Σταυροφόρους στὰς ἐκστρατείας των στοὺς Ἁγίους Τόπους ὠφείλετο κατὰ μεγάλο μέρος στὴν ἐπήρεια τοῦ χασίς.

— Δεν τὰ ἤξερα αὐτά, εἶπεν ἡ Μιρέττα, ἔχω ὅμως διαβάση τὸ Paradis artificiel τοῦ Μπωντελαίρ, ποῦ γράφει τόσα ὡραῖα πράγματα γιὰ τὸ χασίς. Ἀκόμη τὰ μυστιστορήματα τῆς Ζὰν Ντελαδωνταὶρ καὶ τοῦ Κλὼδ Φαρὲρ ὅλο γιὰ χασὶς καὶ γιὰ τὰ ὄπια μιλοῦν.

Ὁ Παῦλος ἄρχισε κι' αὐτὸς νὰ λέγῃ ἕνα πλῆθος λεπτομερείας γιὰ τὰ διάφορα ναρκωτικὰ φάρμακα καὶ γιὰ τὴν ἐνέργειά της. Ἡ ἀλήθεια ὅμως ἦταν πὼς ἀνίδεος ὁμιλητής, δὲν ἤξευρε νὰ δώσῃ μαλακὸ καὶ ἐπαγωγὸ τόνο στὴν ὁμιλία του, καὶ τὴν ἐφόρτωνε μὲ ὅρους, ὀνόματα καὶ φράσεις τῆς φαρμακολογίας, γεμάτες ἀπὸ δύσπεπτη ἐπιστήμη γιὰ τοὺς φίλους σου.

Ὕστερα ὅμως ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ ὁμιλία τοῦ Παύλου, ἦρθαν πάλι τὰ λόγια τοῦ Φουρτίδη, ποιητικά, χαώδη, γεμάτα ἀπὸ ἰδεολογικὸ ὁμίχλωμα καὶ ἀπὸ ὄνειρα κι' ἔτσι τὸ σύνολο τῆς συναναστροφῆς ἔγινεν ἐκεῖνο τὸ βράδυ πιὸ εὐχάριστο καὶ πιὸ καλόκαρδο ἀκόμη ἀπὸ τὶς ἄλλες βραδειές.

— Κύτταξε, ἔκανε κάποτε ἡ Μιρέττα, μὲ παιδικὴν ἔκπληξι. Μιλοῦμε πόσην ὥρα μὲ τέτοιαν ἀφροντισία καὶ τόσο ἀξένοιαστα καὶ ὅμως πρὶν νἄρθετε κύριε Παῦλο, εἴχαμε τσακωθῆ γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὸ Σπῦρο.

Ὁ Φουρτίδης τῆς ἔκανε νόημα νὰ μὴ προχωρήσῃ νὰ

σωπάση ἀλλὰ ἐκείνη ἐξηκολούθησεν μὲ πιὸ πολλὴν ἀκόμη θέρμη.

— Φαντασθῆτε, κύριε Παῦλο πῶς ὁ Σπῦρος μ' ἔσπρωξε μόλις ἤρθε ἐνῷ ἐγὼ ἔτρεχα νὰ τὸν φιλήσω. Ὕστερα ἄρχισε νὰ κλαίη, μοῦ ἐζήτησε πολλὲς φορὲς συγγνώμην ἀλλὰ δὲ ἠθέλησε νὰ μοῦ πῇ γιὰ ποιὰν αἰτία εἶχε θυμώσῃ. Ἐρωτῆστέ τον καὶ σεῖς.

— Σὲ παρακαλῶ, παιδί μου, ἔκανεν ὁ Φουρτίδης, δὲν ἤξερα ἀληθινὰ ποῦ ἤμουν καὶ τί ἔκανα. Δὲν εἶσαι βέβαια ἀκόμη κακιωμένη μαζί μου.

— Μὰ ὄχι, φίλε μού, εἶπεν ἡ Μιρέττα ποτὲ δὲν ἤμουν κακιωμένη μαζί σου, οὔτε τὴ στιγμὴ ποῦ μ' ἔσπρωξε ἔτσι. . . τί ἔχεις ὅμως, δὲ θὰ μᾶς πῇς ἐπὶ τέλους. . .

Ὁ Φουρτίδης ἀναγκάστηκε μὲ τὰ πολλὰ νὰ ἐξηγήσῃ πῶς ὁ θυμός του εἶχεν ἀφορμὴ κάποια παρατήρησι ποῦ τοῦ ἔκανεν ὁ προϊστάμενος τοῦ Τμήματός του, γιὰ τὴν ἀμέλεια ποῦ ἔδειχνε τὸν τελευταῖο καιρὸ στὴν ὑπηρεσία του.

Ἀκόμα εἶπεν ὁ Φουρτίδης μοῦ ἔκανε καὶ ὑπαινιγμὸ γιὰ τὸ κατρακύλισμα, λέγει τῆς ὑγείας μου.

— Εἶνε γιὰ τόσο μικρὰ πράγματα ποῦ ἐθύμωσες καὶ ἐλυπήθηκες! εἶπεν ἡ Μιρέττα, προτείνοντας τὰ πάντοτε διψασμένα γιὰ φίλημα χείλια της. Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Καὶ ἐγὼ ποῦ ἐφοβήθηκα κάποια ἀληθινὴ καταστροφή.

Ὁ Φουρτίδης ἔσφιξε μὲ θέρμη δυνατὰ τὴν φίλη του, ὁ Παῦλος ὅμως ἐφάνηκεν ἀληθινὰ συλλογισμένος ἀπ' ὅσα ἐμάθαινε, καὶ γιὰ πρώτη φορὰ παρετήρησε πῶς τὸ πρόσωπο τοῦ φίλου του ἔδειχνε φανερὰ τὰ σημάδια μιᾶς μεγάλης κοπώσεως κάποιου ἀκόμη ἠθικοῦ ξεπεσμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὁδομάδα κατέβαιναν ἀπὸ τὴ συνοικία τῆς Δεξαμενῆς, δύο ὑποκείμενα ποὺ τὸ περπάτημά των, ἡ κίνησίς των καὶ ὁ ρουχισμός των, τοὺς ἔκανεν πολὺ αἰσθητοὺς στὰ μάτια τῶν διαβατῶν.

Μέσα ὅμως στὸν παράξενον αὐτὸν ρουχισμὸ παλιοῦ κουτσαβάκι τῆς Ἀθηναϊκῆς μικροσυνοικίας ἐκρύβοντο οἱ δύο φίλοι.

Εἶχαν ξεκινήσει ἐκείνη τὴν ὥρα ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς ὁδοῦ Χάριτος γιὰ κάποια νυκτερινὴν ἐκστρατείαν καὶ ἦσαν ἔτσι ἀληθινὰ ἀγνώριστοι.

Κατεβαίνοντας τοὺς κατηφορικοὺς δρόμους τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς γειτονιᾶς κουβέντιαζαν. φορὲς-φορὲς ἐξέσπαζαν σὲ δυνατὰ θορυβώδη γέλοια.

— Μὰ λοιπὸν ἔλεγε ὁ Σπῦρος Φουρτίδης δὲν μπορῶ νὰ χωνέψω ἀκόμη τὴν ἰδέα πῶς ἐγὼ ὁ ἴδιος ὁ ντυμένος μ' αὐτὰ τὰ ροῦχα. εἶμαι ὁ ἴδιος αὐτὸς ποὺ ἤμουν πρὸ μισῆς ἀκόμη ὥρας.

— Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς κι' ἐγὼ ἀπαντοῦσε ὁ φοιτητής εἴμαστε ἀληθινὰ σὰν ἀπάχηδες καὶ ἂν παρετήρησες κάποια κυρία καθὼς κατεβαίναμε ἔστριψε τὸ δρόμο της καὶ τράβηξε πρὸς τ' ἀριστερά.

Οἱ δύο φίλοι ἐξέσπασαν καὶ πάλι σὲ δυνατὰ γέλοια.

Ὕστερα ἀπὸ δρόμο, βρέθηκαν μπερδεμένοι στοὺς στενοὺς δρομάκους τῆς συνοικίας τοῦ Ψυρρῆ, καὶ ἐσταμάτησαν μπροστὰ ἀπὸ τὴν πόρτα κάποιου χαμηλοῦ μισοσκότεινου καφενείου.

Ἕνας ἄψηλος μόρτης ἀληθινὸς κοιλαρᾶς ἐπερίμενε τὸν ἐρχομό των καὶ μόλις τοὺς εἶδε ἐπετάχτηκεν ἔξω ἀπὸ τὸ καφενεῖο.

Πλησιάζοντας, τοὺς ἐχαιρέτισε, ἐνῷ μαζὶ τοὺς ἐκύτταζε ἀπὸ ἐπάνω ὡς κάτω χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ κρύψῃ τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν ἔκπληξί του:

— Ἀδερφάκια, ἔλεγε εἴσαστε τακίμι μὲ τοὺς δικούς μας... Ὅμοιοι σὰ δυὸ φελιὰ σκόρδο... τὸ ἔλεγα καὶ ἀπὸ λίγο, πῶς θὰ σᾶς ἔβριτσκα κι' ἕνα μερδικὸ σκάρτους, μὰ τὴν ἔπαθα... ἔτσι λοιπὸν τώρα ἔχω ἐμπιστοσύνη σὲ σᾶς.

Πάω ὅπου καὶ νᾶναι.

Τὸν νταγκλαρᾶν αὐτὸν τὸν ἐγνώριζεν ἀπὸκαιρὸ ὁ Φουρτίδης, καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ βάσανα κατώρθωσε νὰ τὸν καταφέρῃ νὰ τοὺς πάῃ σὲ κάποιο ἀπὸ τὰ χασισοποτεῖα τῆς Ἀθήνας. Παιδεύτηκε πολὺ ὡς νὰ τὸν καταφέρῃ, ἀλλὰ στὸ τέλος σᾶν τὸν ἔρριξε στὸ φιλότιμο, τὸν ἔκανε δικό τους φίλο. Ἔμενε μόνο μιὰ τελευταία λεπτομέρεια τὸ ὅ,τι ἔπρεπε νὰ μὴ παρουσιασθοῦν ἐκεῖ οἱ δυὸ φίλοι, ὅποιοι πραγματικὰ ἦσαν, ἀλλὰ ὅμοιοι μὲ ἀνθρώπους ποῦ ἐσύχναζαν στοῦ εἴδους ἐκείνου τὰ κέντρα, ἀλλὰ ἡ λεπτομέρεια αὐτὴ δὲν ἦτο ἀπὸ ἐκεῖνες ποῦ θὰ ἔκαναν τὸ Σπῦρο Φουρτίδη νὰ ὑποχωρήσῃ.

Ἔτσι παρουσιάστηκαν ἐκεῖνο τὸ βράδυ, ντυμένοι σὰν τοὺς πιὸ ἀτόφιους κουτσαβάκηδες τῆς Ἀθήνας, τόσο ποῦ ὁ ταγκλαρᾶς ρίχνοντας τὴν τελευταία ματιὰ στὴν περιβολή του, εἶπε τρίβοντας τὰ χέρια του.

— Στὸν τεκὲ θὰ σᾶς γίνῃ γενναία παράτα.

— Τὸ μέρος ποῦ συχνάζετε τὸ λένε τεκέ; ρώτησε μὲ ἀφέλεια ὁ φοιτητὴς ὁ ἄλλος τοῦ ἔρριξε μιὰ λοξὴ ματιά:

— Ἀδερφάκι, κὺρ Παῦλος, δῶ μᾶς τὰ συνέφιασες. Μὰ τὸ ὀργή, ο"τε αὐτὸ δὲν τὄχεις!·

Ἦταν κάπως πιωμένος καὶ ὅταν ἐτράβηξαν κάμποσο δρόμο, κατόρθωσε νὰ χωθῇ στὴν μέση των καὶ νὰ περάσῃ

τὰ χέρια ἀπὸ τὰ μπράτσα των. Στὸ ἐλαφρὸ μεθύσι του ὁ Φουρτίδης τὸν ἔβρισκε ἔτσι θαυμάσιο, ἐνῷ ὁ Παῦλος θὰ ἐπροτίμοῦσε τώρα νὰ ἔλειπεν ἡ συντροφιά του.

Τοὺς ὡδήγησεν ἔτσι ἀπὸ δρόμους ἄγνωστους στοὺς δυὸ φίλους ποῦ εἶχαν χάσει τὸν προσανατολισμό των καὶ ἐπήγαιναν χωρὶς νὰ ξέρουν ποῦ βρίσκονται.

Σὲ μιὰ στιγμὴ ὁ φοιτητὴς φοβήθηκε, κάποιο δισταγμὸ κατάλαβε μέσα του, καὶ ρώτησε μὲ ἀνησυχία:

— Μὰ ποῦ πηγαίνομε ἀπὸ δῶ; Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω καθόλου ποῦ εἴμαστε.

— Περίμενε λίγο καὶ θὰ δῇς, τοῦ εἶπε μὲ καθησυχαστικὴ φωνὴ ὁ νταγκλαρᾶς.

Πραγματικὰ ὕστερα ἀπὸ ξετύλιγμα λίγων ἀκόμη δρομάκων βρέθηκαν σ' ἕνα μεγάλο ἀνοιχτὸ μέρος. Ἦτο μιὰ ἔκταση ἀπὸ οἰκόπεδα, καθὼς ἔδειχναν τὰ ὁράσγμια ποῦ ἄσπριζαν στὸ φῶς τῶν ἄστρων.

Σὰν νὰ ὁρισκώμαστε πέρα ἀπὸ τὴ συνοικία τοῦ σταθμοῦ τῆς Πελοποννήσου, εἶπεν ὁ Φουτίδης.

— Ναί, γειά σου, ἀπάντησεν ὁ ὁδηγός. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ὁ δρόμος εἶνε λιγοστός. Εἶναι πίσω ἀπὸ κεῖνα κεῖ τὰ χωράφια, κείνη ἡ χαμοκέλα ποῦ μαυρίζει σὰ σούσμένος φοῦρνος.

Ἐνῷ ἐπροχωροῦσαν πρὸς τὰ κεῖ μὲ κάποια συγκίνησι, ὁ νταγκλαρᾶς τοὺς ἔδινε τὶς τελευταῖες ὁδηγίες:

— Σεῖς θὰ παριστάνετε τὸν καμπόσο. Δὲν πρέπει νὰ σᾶς περάσουνε γιὰ κλωσσόπουλα. Γὼ θὰ κάνω ὅ,τι σᾶς καινουργιογνώρισα, καὶ θὰ σᾶς συστήσω γιὰ γκαρδιακά μας παιδιά.

— Ἀλλὰ μὲ τί ὀνόματα θὰ μᾶς συστήσῃς; ἐρώτησε φρόνιμα καὶ ἀνήσυχα ὁ φοιτητής. Ὄχι βέβαια μὲ τὰ πραγ-

ματικά μας.

— Καλὰ τόπες. Τὰ δικά σας ὀνόματα δὲν ἔρχονται στ' αὐτιά μας. Μεῖς ὅλοι ἐδῶ γνωριζόμαστε μὲ παρατσούκλια. καὶ ἔτσι πρέπει νὰ μπῆτε καὶ σεῖς.

Χτύπησε τὸ κούτελο ταμπούρλο μὲ τὰ δάχτυλα δυὸ τρεῖς φορὲς καὶ ὕστερα εἶπε·

— Ἔτσι νὰ χαίρωμαι τὴν καλέ. Πέτυχα ἀπὸ φιλέτο. Σεῖς κύριε Φουρτίδη, ξερακιανὸς καθὼς εἶστε καὶ σὰν καπνισμένος, θὰ σᾶς λέω Σπῦρο τῆς Μασούραινας. Ὁ φίλος μας ὁ Παῦλος ἀπ' τὴν ἄλλη θάναι ὁ Παῦλος ὁ Φουντούκης...

Ἔτσι θὰ σᾶς δώσω γνῶρος μὲ τὰ ντερβίσα.

Ὁ νταγκλαρᾶς, ὁ Γιάννης Μπίστουλας ὅπως λέγονταν προχώρησε κάποιο βῆμα καὶ ἐχτύπησε τρεῖς φορές· ὕστερα ἐχτύπησε ἄλλη μιά.

Συρμένα ἀνάρια βήματα ἀκούστηκαν ἀπὸ τὴν αὐλή, καὶ ὅταν ἐσταμάτησαν μιὰ βραχνὴ φωνὴ τοὺς ἔγδαρε τὰ αὐτιά.

— Ὄξω ἀπὸ τσίλιες εἶπεν ἡ φωνή.

Ὁ νταγκλαρᾶς ἀπάντησε πρὶν πάψει ἀκόμη ἡ φωνή.

— Καλησπέρα μπάρμπα Λιά. Μωρὲ τί Θεὸ λατρεύεις καὶ ρωτᾶς ἀπόψε γιὰ τσίλιες! Ὁ ἄλλος ἐγνώρισε φαίνεται τὴ φωνή, γιατὶ ἡ πόρτα ἄνοιξε τὴν ἴδια στιγμὴ καὶ μέσα ἀπὸ σκοτάδι φάνηκε ἕνα χονδρὸ πρόσωπο τυλιγμένο στὰ μαλλιὰ καὶ στὰ γένεια. Ἦτανε φόβος νὰ τὸ κυττᾷς. Δυὸ λοξὰ μάτια σκέπασαν μ' ἕνα χλιαρὸ λουτρό τοὺς δυὸ ἀπὸ τοὺς νεοφερμένους.

Ὁ τρίτος ὅμως, ὁ Γιάννης ὁ Μπίστουλας, ἔδωσε ἀμέσως τὶς ἀναγκαῖες πληροφορίες:

— Παιδιὰ τῆς μάνας τους οἱ τζέδες μπάρμπα Λιά.

Ὁ γέρος ἄπλωσε μὲ ἐμπιστοσύνη τὸ χέρι στοὺς δυὸ

νεοφερμένους καὶ εἶπε «Φχαριστιόμαστε» Τραβήξανε κάμποσο διάστημα αὐλή, μιὰ πλατεῖα ὁλόκληρη θὰ μποροῦσες νἄλεγες. Στὸ βάθος ἦταν ἕνα χαμηλὸ παλιόσπιτο μὲ τρεῖς πόρτες στὴ γραμμή.

Ἀπὸ τὶς κόκκινες χαραμὲς τῆς μεσαίας πόρτας ἔβγαινε κάμποσο φῶς καὶ χτένιζε μὲ τὶς γραμμωτές του λάμψεις τὸ χῶμα.

Μέσα φωνὲς τραγουδοῦσαν καὶ ὁ ἦχος κάποιου μὲ χορδὲς ὀργάνου ἐρχόταν ἀργὸς καὶ βακχικός.

Ὁ γέρος ἔσπρωξε τὴν πόρτα.

Στὴ μέση τοῦ δωματίου ἕνα μαγκάλι τετράγωνο χτισμένο ἀπὸ σανίδια μούστρωμα καὶ τενεκέδες ἔχυνε τριγύρω λίγη ζέστη καὶ φώτιζε κάτω πεντέξη ὑποκείμενα καθισμένα τριγύρω.

Μόλις οἱ τρεῖς νεοφερμένοι φάνηκαν στὸ δωμάτιο, οἱ μέσα σηκώθηκαν ἀπ' τὸ μαγκάλι, χαιρέτισαν τὸν νταγκαρά καὶ κύτταξαν μὲ περιέργεια ἀλλὰ χωρὶς καμμιὰ ὑποψία τοὺς ἄλλους δυό.

— Εἶνε δικά μας παιδιά, ἔκανεν ἐκεῖνος, καὶ ἄρχισε τὴν ἴδια στιγμὴ τὸ γνώρισμα μὲ τοὺς ἄλλους. Οἱ δυὸ φίλοι ἄκουαν κάτι ὀνόματα χοντρά, περίεργα, ἐντελῶς ἀλλοιώτικα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα.

Μέσα στ' αὐτιά τους κατρακυλοῦσαν τὰ ἐπίθετα. Κουτσομπάνος, Ρούμπακας, Παραφές, Μπουρδούσης, καὶ ἄλλα τὸ ἴδιο κακόφωνα καὶ θορυβώδη.

Τὸ δωμάτιο ἦτανε γκρίζο ἀπ' τοὺς καπνούς, καὶ τὸ φῶς μιᾶς λάμπας τοῦ πετρελαίου ἀνακατεμένο μὲ τὸ φῶς ποὺ ἄφηναν τὰ κάρβουνα τοῦ μαγκαλιοῦ τόκανε σκοτεινό, μυστηριῶδες, ἀπόκοσμο. Στὸν τοῖχο, ἀποτυπωμένες οἱ σκιὲς τῶν ἀνθρώπων, τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ἄλλων πραγμά-

των σάλευαν σὰ γλοιώδη φαντάσματα καὶ παίζανε μὲ τὶς ζωγραφισμένες περίεργες εἰκόνες ἀνθρώπων, φυτῶν, καραβιῶν καὶ γοργόνων.

Οἱ τρεῖς νεοφερμένοι καθήσανε γύρω στὸ μαγκάλι κοντὰ στοὺς ἄλλους.

Παράγγειλαν τρεῖς καφέδες καὶ ὅταν τοὺς ἔφερε ὁ γέρος, ὁ Φουρτίδης ἔκανε τὴν ὁμολογία ὅτι πιὸ δυνατὸ καὶ νόστιμο καφὲ δὲν εἶχε πιεῖ ὡς τώρα.

— Εἶνε θεριακλῆς ὁ μπάρμπα Λιάς, ἐξήγησε ὁ νταγκλαρᾶς. Ἔχει καὶ τὰ χρονάκια του μὲ τοὺς ἀτζέμηδες καὶ ξέρει νὰ ξηγηθῇ μὲ τοὺς καφέδες. Ἂν ἔλεγε τὸ ναί, νὰ πάῃ στοῦ Περίχαρου ταμπήᾶς, θὰ τσιμποῦσε τρεῖς παπούδες τὸ μῆνα.

— Δηλαδή; ἐρώτησε μὲ ἀπορία ὁ φοιτητής.

Ὁ σύντροφός του ὅμως τοῦ πάτησε τὸ πόδι. Κεῖ μέσα ἔπρεπε νὰ φαίνωνται πῶς ὅλα τὰ ξέρουνε καὶ δὲν τοὺς εἶναι τίποτα ἄγνωστο. Ἔτσι ἤτανε τὸ μεγαλείτερο λάθος νὰ φανερώνουνε τὴν ἀπορία τους σὲ ὅποια δήποτε λέξι ἢ ἔκφραση ὅσο καινούργια καὶ ἀκατανόητη ἂν ἤτανε γι' αὐτούς. Ὁ φοιτητὴς εἶχε καταλάβει καὶ σώπασε.

Κάποια κίνησι ἐκφραζομένη σὲ ἕνα εἶδος ἀνυπομονησίας παρατηρόταν τὶς στιγμὲς αὐτὲς στὴν παρέα.

Ὁ τόσο ἀποκρουστικός, στὴ μορφὴ ἰδιοκτήτης τοῦ τεκέ ἦρθε κοντὰ στὸ μαγκάλι καὶ ρώτησε τὸν ταγκλαρᾶ.

— Χαρμάνια τὸ λένε τὰ παιδιά;

— Χαρμάνια, μπαρμπούλη. Ἂν ἤμαστε μαστουρωμένοι δὲ θὰ μᾶς ἔβλεπες τώρα δῶ πέρα.

Οἱ ἄλλοι δυὸ γιὰ πρώτη φορὰ ἄκουαν τὶς τόσο περίεργες αὐτὲς λέξεις, ἀλλὰ φυλάχτηκαν νὰ φανερώσουν τὴν ἀπορία τους. Τὸ ἐναντίο μάλιστα, ὁ Φουρτίδης δίνοντας

στὴ φωνή του τὸν τόνο καὶ τὴν πλαστικότητα τῆς φωνῆς τῶν ἄλλων ὑποκειμένων τοῦ ἄντρου ἐκείνου, εἶπε:

— Χαρμανάκια, μπάρμπα Λιά, ὅπως μᾶς βλέπεις καὶ φαινόμαστε.

Ὁ ντιγκλαρᾶς κύτταξε μὲ μάτι ἐπιδοκιμασίας καὶ θριάμβου τὸν ἀριστοκράτη φίλο του καὶ ἐξήγησε στὸν καφετζή.

— Κάνε γλήγορα τὸ καρύδι. Ντουμάνι θὰ πάῃ ἀπόψε.

Καὶ τάλεγε αὐτά, ἐνῷ ὁ Φουρτίδης ἔδιαζε ἕνα εἰκοσιπεντάρικο στὸ χέρι τοῦ καταστηματάρχη. Καταλάβαινε πῶς ἔπρεπε νὰ κάνῃ κάποια ἐντύπωσι γιὰ νὰ τοὺς πάρῃ ὅλους ἀπὸ κάτω. Οἱ ἄλλοι τὸν κύτταξαν μὲ κάποιο σεβασμό, καὶ ἕνας ἀπ' αὐτούς, ὁ Ρούμπακας, τοῦ σφύριξε:

— Ἀδελφὸς Σπῦρος, σὰν καλὰ μᾶς τὸ τραγουδᾶς. Κανένα χοντρὸ μάθημα σακουλεύομαι.

— Κάποτε κάποτε, δὲν ξεχνοῦμε καὶ τὴν τέχνη, ἀπάντησεν ὁ ντιγκλαρᾶς ἐρχόμενος σὲ βοήθεια τοῦ Φουρτίδη. Τὸ παιδὶ ἔπιασε αὐτὲς τὶς μέρες κάτι μικροσυγγένειες μὲ τὸν κύριο Ἀργυριάδη.

Ὁ Φουρτίδης ἀπὸ τὴν ἴδια στιγμὴ εἶχε γίνει ἥρως. Τὸ νόημα τῶν λόγων τοῦ ντιγκλαρᾶ ἦτανε ὅτι εἶχε κάνει κάποια γενναία ὅπως δήποτε ἐπιχείρησι, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε βγῇ καθόλου ζημιωμένος. Ἀναγκάστηκε νὰ σφίξῃ τὰ χέρια μὲ κάποιο καμάρι μάλιστα, καὶ ἡ ἰδιότητα τοῦ λωποδύτου ποὺ τοῦ ἐφόρτωσαν οἱ ἄλλοι, τοῦ σήκωνε τὸν ἐγωϊσμό.

Δίνοντας τὰ χέρια οἱ ἄλλοι τοῦ ἔλεγαν :

— Βάλτο, τὸ λοιπόν...

— Κόλλα το, μωρὲ Σπῦρο.

— Αὐτοῦ τὰ χέρια καὶ καλλίτερα.

Ὕστερα ὁ Ρούμπακας φώναξε τὸ γέρο τοῦ μαγαζιοῦ:

— Μπάρμπα Λιᾶ, ἀπόψε θὰ τὸν περάσῃς μὲ διπλὸ κοιμάτι, στὴν ὑγειά τοῦ νεοφερμένου.

Μὲ διπλὸ καὶ τρίδιπλο, ἔκανε καὶ ὁ Φουρτίδης, μόλις διαβλέποντας τὸ νόημα τῶν λόγων του.

Ὁ γέρος ἔσυρε ἕνα πάγκο τοῦ βάθους, ἔσκυψε, καὶ τράβηξε ἕνα σανίδι ἀπὸ τὸ πάτωμα.

Ὕστερα θριαμβευτικὰ καὶ ἐπίσημα, ἔβγαλε ἀπὸ μέσα μιὰ περίεργη μαύρη συσκευή, ποὺ τὴ χρῆσί της ἀπὸ ἔνστικτο κατάλαβαν οἱ δυὸ φίλοι.

Ἦταν ἡ περίφημη τσίκα, ὁ γούργουρας ἢ μάπας, ὁ ναργιλὲς τῶν χασισοποτῶν.

Ὁ καταστηματάρχης, ὁ τεκετζῆς, ὅπως τὸν ἔλεγαν, πῆρε ἕνα ποτῆρι νερό, ἔβγαλε τὸ λουλὰ ἀπὸ τὸ ναργιλὲ καὶ ἔρριξε μέσα στὸ δοχεῖο τὸ νερό.

Οἱ δυὸ φίλοι μὲ θαυμασμὸ παρατηροῦσαν τὴν κατασκευὴ τοῦ ναργιλέ. Ἦτανε φτιασμένος ἀπὸ ἕνα μεγάλο ἰνδικὸ καρύδι μὲ δυὸ τρύπες ἀπάνω. Μιὰ γιὰ τὸ λουλὰ καὶ μιὰ γιὰ τὸ καλάμι, ποὺ ἀναπλήρωνε στὴν ἰδιότητά του τὸ μαρκοῦτσι. Ὁ γέρο τεκετζῆς ἀφοῦ ἑτοίμασε τὸ περίεργο κατασκεύασμα φύσηξε μέσα ἀπὸ τὸ καλάμι. Ἕνα παράξενο σφύριγμα ἀκούστηκε καὶ ὁ νταγλαρᾶς ψιθύρισε στ' αὐτὶ τοῦ Φουρτίδη:

— Εἶναι τὸ κάλεσμα αὐτό, ἢ σάλπιγκά μας.

Ὁ τεκετζῆς μάζεψε ἀπὸ τὸ τζάκι ἕνα μικρὸ σωρὸ τζοῦρα, ἀπακάματα δηλαδή, τουμπεκιοῦ, καὶ τὰ πίεσε στὸ λουλά. Ὕστερα ἀπὸ μιὰ ταμπακέρα ποὺ εἶχε στὸν κόρφο του ἔβγαλε δυὸ μακρύστενα κομμάτια χασίς. Τὰ ἔκοψε μὲ τὰ δόντια του σὲ πολλὰ μικρότερα μέρη καὶ τὰ ἔβαλε πάνω στὸ τουμπεκί, ἐνῶ οἱ ἄλλοι παρατηροῦσανε μὲ ἐνδιαφέρον καὶ ἀνυπομονησία.

Ὅταν ὁ μπάρπα Λιὰς πλησίασε στὸ μαγκάλι καὶ πῆρε δυὸ μεγάλα κάρβουνα, οἱ σκοτεινοὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἄρχισαν νὰ οὐρλιάζουν:

— Ντιγκλάντα το μπάρμπα Λιά, ντιγλάντα το.

— Ἴσα νὰ φαρδύνῃ τὸ κεφάλι μας.

Ὁ ναργιλὲς ἤτανε ἕτοιμος. Τὸν πῆρε ὁ πρῶτος πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς παρέας στὰ χέρια του, τὸν κράτησε σφιχτὰ καὶ ἔχωσε τὰ χείλη του μὲ θέρμη, μὲ λύσσα σχεδὸν στὸ καλάμι.

Ρούφηξε δυνατά, ἀτέλειωτα, καὶ τὸν ἔδωσε κατόπιν στὸν ἀριστερό του σύντροφο, ἐνῷ ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ τὰ ρουθούνια του ἔβγαινε ἕνας σταχτόθολος καπνός, γεμίζοντας μὲ μιὰ δυνατὴ ζαλιστικὴ μυρωδιὰ τοῦ χασίς τὴ χαμηλὴ ἀτμόσφαιρα.

Ὁ δεύτερος ρούφηξε μὲ τὸ ἴδιο πάθος καὶ κατόπιν πῆρε τὸ ναργιλὲ ὁ τρίτος, ὁ ντιγκλαρᾶς, γιὰ νὰ τὸν δώσῃ στὸν τέταρτο στὴ σειρά, τὸ Φουρτίδη.

— Ροῦφα, τοῦ εἶπε στ' αὐτί, ἀλλὰ ὄχι πολύ. Καὶ πρὸ πάντων κούτταξε νὰ μὴ καταπιῇς ὅλον τὸν καπνό.

Ἐκεῖνος πῆρε στὰ χέρια του τὸν ναργιλὲ μὲ κάποιο φόβο. Κρατοῦσε στὰ χέρια του τὸ μυστήριο. Εἶχε μπροστά του τὴν Αἰγυπτιακὴ σφίγγα ποῦ θὰ τοῦλεγε τὸ αἴνιγμά της. Ρούφηξε κι' ἔνοιωσε μέσα στὸ λάρυγγά του κάτι θερμὸ καὶ γλοιῶδες. Δὲν ἤτανε ὅμως ὅσο τὸ φαντάζοταν πικρό. Ἡ μυρωδιὰ τοῦ ναρκωτικοῦ τὸν χάϊδεψε καὶ χωρὶς νὰ κρατήσῃ τὴ συσκευὴ πολλὴ ὥρα τὴν ἔδωσε στὸ φοιτητή.

Τὰ συναισθήματα τοῦ Ἡρώλου. Μοῖρα, στὸ ἄγγιγμα στὰ χείλη τοῦ καλαμιοῦ, δὲν ἤτανε διάφορα ἀπὸ τοῦ φίλου του. Μάλιστα ἔνοιωσε στὴν ἀρχὴ κάτι τὸ κρύο, τὸ ναυτιῶδες, ποὺ τὸ φανέρωσε μὲ μιὰ σύσπασι τῶν γραμμῶν τοῦ προσώπου.

Ἡ δόσι τοῦ χασὶς ἤτανε ἔτσι καλὰ ὑπολογισμένη ὥστε ὅταν ὁ τελευταῖος τῆς παρέας, ὁ Μπαλαφούτης τελείωσε μὲ τὴ δική του σειρὰ τὴ ρουφηξιά του στὸ ναργιλέ, δὲν εἶχεν ἀπομείνει ἄλλο ἀπὸ μιὰ λεπτὴ στρῶσι ὑπολείμματα τοῦ τουμπεκιοῦ.

Ὁ νταγκλαρᾶς φώναξε στὸν τσετζῆ:

— Πάτα μας καὶ τὸ δεύτερο καπάκι, μπάρμπα Λιά.

— Πάτα μας καὶ τὸ δεύτερο καὶ γλήγορα, προσέθεσεν ὁ φοιτητής, συνοδεύοντας τὰ λόγια του μὲ κάποιο περίεργο καὶ ξαφνικὸ γέλοιο.

— Ἄρχισε νὰ τὸν χτυπᾶ, εἶπε στ' αὐτὶ τοῦ Φουρτίδη ὁ νταγκλαρᾶς, μὰ ἐκεῖνος τὸν σταμάτησε ξεσπῶν κι' αὐτὸς σὲ παρόμοιο γαμόγελο.

Ὁ δεύτερος ναργιλὲς πέρασε ἐπὸ τὰ στόματα ὅλων καὶ τὰ τὸν ἴδιο τρόπο.

Ξάφνου ὁ Παῦλος Μοίρας εἶδε ἕνα σταχτοκίτρινο φεῖδι νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ φίλου του, νὰ μακραίνῃ καὶ νὰ ξαπλώνῃ πρὸς τὰ πάνω.

Σηκώθηκε ὁλόρθος, ἅπλωσε τὸ χέρι του καὶ ἔκανε κάποιο κίνημα νὰ πιάσῃ τὸ ἑρπετό, ὁ φίλος του ὅμως τὸν κράτησε ἀπὸ τὸν ὦμο, τὸν κάθισε στὰ γόνατά του καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ μιλᾷ μὲ ἀγάπη:

— Καλό μου παιδί, Παῦλο... Πῶς ἔγινες ἔτσι ὥμορφος καὶ γλυκός! Νὰ νὰ... μὰ κύττα! εἶναι νὰ σκάσῃ κανεὶς στὰ γέλοια. Ποῦ τὄβρες αὐτὸ τὸ στεφάνι καὶ τὄβαλες πάνω στὰ μαλλιά!... χά, χά, χά!

Οἱ δυὸ φίλοι γελοῦσαν μὲ ὅλη τους τὴν καρδιά, σφιχταγκαλιασμένοι καὶ φορές, φορὲς τὰ χείλη τους σμίγανε σὲ φιλήματα.

Ὕστερα εἶδανε τὸν νταγκλαρᾶ νὰ ξεκρεμᾷ ἀπὸ τὸν τοί-

χο ἕνα μικρὸ ὄργανο, νὰ τὸ κουρδίζῃ καὶ νὰ παίζῃ.

Ὁ νταγκλαρᾶς καὶ οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὴν παρέα εἶχανε ἀλλάξῃ, γινόταν ἀλλοιώτικοι ἐντελῶς ἄνθρωποι, καὶ εἶχανε γιὰ χεῖλη κάτι κόκκινα λουλούδια ποὺ ἀνοιγόκλειναν τοὺς κάλυκές τους καὶ βγάζανε τραγούδια.

Τραγουδοῦσε ὁ νταγκλαρᾶς μιὰ ἀτέλειωτη σειρὰ τραγουδιῶν, καὶ τἄλεγε μὲ κάποιο μονότονο, ναρκώνοντα ἦχο. Ἔπαιζε ὕστερα τὸ ὄργανο καὶ οἱ ἄλλοι γύριζαν τὸ σκοπό.

Ὁ ἦχος καὶ τὰ λόγια τῶν τραγουδιῶν ἐκείνων ἔρχοντο τόσο γλυκά, τόσο καλά, τόσο φιλάνθρωπα, στ' αὐτιὰ τῶν δύο φίλων, ὥστε ἀπορούσανε πῶς μποροῦσαν νὰ ὑπάρχουνε τέτοια τραγούδια δῶ κάτω στὴ γῆ.

Ὁ νταγκλαρᾶς ἔλεγε:

Δὲν μοῦ λέτε, δὲν μοῦ λέτε
Τὸ χασίσι ποῦ πουλιέται
Γιὰ νὰ πάρω πέντε δράμια
Νὰ τὸ πιοῦνε τὰ χαρμάνια.

Ὕστερα παρακάτω.

Βάρκα μου μπογιατισμένη
Μὲ χασίσι φορτωμένη

Καὶ ἀμέσως κατόπιν·

Σὰν μὲ δῇς καὶ πέρνω βόλτα
Τὸ στριφτὸ βάλτο στὴν πόρτα.

Καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι μαζὺ γύριζαν τὴν ἐπῳδό:

Τρεῖς καλὲς καὶ δυὸ γιομάτες
Ἀγαπῶ δυὸ μαυρομάτες.

Τὸ τραγοῦδι τραούσεν ἀδιάκοπα, ἀτέλειωτα.

Μέσα στὸ δωμάτιο οἱ ἄνθρωποι εἴχανε ἐξαϋλωθῇ, καὶ ὁ φοιτητὴς βασάνιζε τὴ σκέψη του γιατὶ δὲν θὰ μποροῦσαν τάχα νὰ πετάξουν.

Ἔτσι τὸν ἔπιασε μιὰ μεγάλη λύπη γι' αὐτό.

Αἰσθάνοταν τώρα κάποιαν ἐξαιρετικὴ συμπάθεια γιὰ τὸν κόσμο καὶ ἔκανε σχέδια ὁλόκληρα εὐτυχίας γι' αὐτόν.

Ἡ παρέα τραγουδοῦσε τὴν εὐτυχία τοῦ μυστηριώδους αὐτοῦ φυτοῦ καὶ ἔκανε τὸν ἀπόλογό του. Τὸ ἔλεγαν «μαῦρο» καὶ πιὸ χαϊδευτικὰ ἀκόμη «μαυράκι.» Οἱ δυὸ φίλοι εἴχανε κατορθώσει νὰ μάθουν καὶ αὐτοὶ τὸ μονότονο ἐκεῖνο ἦχο τοῦ τραγουδιοῦ καὶ συνώδευαν τοὺς ἄλλους.

Ὁ νταγλαρᾶς, πρωτοτραγουδιστής, ἤτανε ἀνεξάντλητος καὶ τὸ τραγοῦδι ποὺ γύριζαν οἱ ἄλλοι γινόταν ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ πιὸ παθιασμένο.

Τώρα λέγανε:

Σὰ σὲ πίνω βρὲ μαυράκι,
Χρυσὰ χρόνια καὶ μεράκι.

Δὲ μὲ μέλει κι' ἂν φουμάρω,
Χρυσᾶ χρόνια θὰ περνάω.

Τὸ μαυράκι τὸ μαυράκι.
Μοῦ τὸ βγάζει τὸ μεράκι.

Ὕστερα ὁ νταγλαρᾶς ἄρχισε νὰ λέγῃ μὲ τὸν ἴδιο σκοπὸ τὸ τραγοῦδι κάποιου περίφημου χασισοπότη, τοῦ

θρυλικοῦ Γιάννη, ὅπως ἔτσι ἦτανε γνωστός μόνο μὲ τὸ κύριό του ὄνομα:

Νὰ κι' ὁ Γιάννης ἀπὸ πέρα,
Ἔρχεται μὲ τὴ μαχαίρα.

Δὸς τοῦ Γιάννη νὰ φουμάρῃ,
Κι' εἶν' ἀπ' τὸ πρωῒ χαρμάνι.

Βρὲ οὺ, Γιάννη, σὰ πεθάνῃς.
Τὸ λουλὰ τὶ θὰ τὸν κάνῃς;

Τὸ λουλὰ καὶ τὸ καλάμι.
Θὰ τὸ πάρω εἰς τὸν Ἅδη.

Θὰ τὸ πάρω εἰς τὸν Ἅδη,
Νὰ φουμάρω κάθε βράδυ.

Οἱ στίχοι τοῦ τραγουδιοῦ προχωροῦσανε κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, κοδομενοι σὲ κάθε δίστιχο ἀπὸ ἐπῳδούς, ποῦ τοὺς γύριζε ἀμέσως ὅλη μαζὶ ἡ παρέα:

Ἔρχομαι τὸ φράχτη φράχτη
Καὶ σὲ βρίσκω μ' ἕνα ναύτη

Πήγαινα τὴ μάντρα μάντρα
Καὶ σὲ βρίσκω μ' ἄλλον ἄντρα

Τούρλα, τούρλα, τούρλα λὰ
Νὰ μᾶς ζήσῃς βασιλιά.

Ὕστερα ἦρθεν ἡ σειρὰ τοῦ τρίτου ναργιλέ, καὶ ὁ φοιτητὴς αὐτὴ τὴ φορὰ ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του τράβηξε μὲ πάθος ἐνῷ ὁ Φουρτίδης μόλις ἄγγισε τὸ καλάμι στὰ χείλη του.

Τώρα στὸ νοῦ τοῦ Παύλου Μοίρα εἶχε σφηνωθῇ χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ ξεκολλήσῃ μὲ ὅλες τὶς προσπάθειες ποῦ ἔκανε, ἕνα δίστιχο ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἔλεγεν ὁ νταγκλαρᾶς καὶ ἐπανελάβαιναν οἱ ἄλλοι.

Κὺρ διευθυντά, κὺρ διευθυντὰ
μιὰ κουραμάνα τρῶμ' ἐφτά.

Τὸ δίστιχο αὐτὸ τοῦ εἶχε γίνει ἀληθινὸς ἐφιάλτης. Δὲν ξεκολλοῦσε ἀπὸ τὴ σκέψι του κι' ἀπὸ τὰ χείλη του οὔτε μιὰ στιγμή. Τὸν ἔσφιγγε, τὸν σκέπαζεν ὅλο, ἔμπαινε μέσα στὸ σῶμά του, στὴ ψυχή του, παντοῦ. Ἦτανε κάτι τὸ ζωντανό, τὸ χλιαρό, καὶ τὸ αἰσθάνοταν νὰ περνᾷ ἀπὸ τὴ ράχι του, νὰ τὸν γλύφῃ, νὰ τὸν φιλᾷ, νὰ τὸν λούζῃ.

Ἦτανε δυστυχισμένος καὶ ἤθελε νὰ τρέξῃ σὲ βοήθεια αὐτῶν ποῦ κινδύνευαν νὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν πεῖνα — ἀκοῦς μὲ μιὰ κουραμάνα νὰ χορτάσουν ἑφτὰ ἄνθρωποι — μὰ δὲν μποροῦσε. Τὰ πόδια του εἶχανε κάποιο μούδιασμα καὶ τὸν κρατούσανε ἐκεῖ.

Μέσα στὴ σκέψι του αὐτὴ τυλιγμένος ἔκανε τοὺς πιὸ περίεργους καὶ ἀκατανοήτους συλλογισμούς. Πρέπει, ἔλεγε μέσα του, κάποιος νὰ ἐπέμβῃ γιὰ νὰ μὴ πεθάνουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν πεῖνα. Φορὲς-φορὲς μάλιστα χτυποῦσε τὰ πόδια του μὲ δύναμι κάτω καὶ φώναζε :

— Πρέπει νὰ τρέξῃ κάποιος σὲ βοήθεια τους νὰ τοὺς σώσῃ. Δὲν μπορεῖ, εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο μὲ μιὰ κουραμάνα νὰ χορτάσουν ἑφτὰ ἄνθρωποι.

Οἱ ἄλλοι τὸν ἄκουαν, μὰ δὲν ἔδιναν καὶ μεγάλη προσοχή. Μόνον ὁ Φουρτίδης ἀνησυχοῦσε.

Ὁ νταγκλαρᾶς ὅμως ξέρων ἀπὸ παρόμοιες σκηνές, σφύριξε στὸ Φουρτίδη σιγὰ ὥστε νὰ μὴν τὸν ἀκούσουν οἱ ἄλλοι.

— Ἄστονε, καὶ εἶναι τώρα πάνω στὸ μαῦρό του. Μὲ τὸ σκεπάρνι νὰ τοῦ χτυπᾷς τὸ κεφάλι δὲν τοῦ βγάζεις τὴν ἰδέα γιὰ τὴν κουραμάνα.

Ὁ ἄλλος μὲ πιὸ καθαρὴ τὴ σκέψι, εἶπεν ἀνήσυχα.

— Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν κανένας τρόπος γιὰ νὰ τὸν βγάλωμε ἀπ' αὐτὴν τὴν καταδίκη;

— Ὑπάρχει κάποιος, μὰ εἶνε κατὰ τοὺς ἀνθρώπους. Σ' ἄλλους πιάνει, σ' ἄλλους ὄχι.

— Τότε δοκίμασε καὶ στὸ φίλο μας, ἴσως ἐδῶ νὰ φανῇ ὠφέλιμος.

Ὁ νταγκλαρᾶς, χωρὶς ἄλλη λέξι, ἔπιασε τὸ μικρὸ ἔγχορδο ὄργανο — τὸ μπαγλαμᾶ — ποῦ εἶχε γιὰ κάμποσην ὥρα παρατήσει.

Ἄρχισεν ἕνα περιέργο τσαγκρούνισμα μὲ τὶς χορδές, καὶ ὕστερα τῶδαλε στὸ τραγοῦδι. Κόττταζε κατάματα τὸ φοιτητὴ καὶ ἔλεγε:

Κὺρ διευθυντά, κὺρ διευθυντὰ
τρεῖς κουραμάνες τρῶμ' ἑφτά.

Τὸ δίστιχο αὐτὸ ἔτσι ἀλλαγμένο τὸ ἐπανέλαβε κάμποσες φορές.

Τὰ μάτια τοῦ Παύλου Μοίρα ποῦ εἶχαν πάρει τὴν ὄψι θαμπωμένου γιαλιοῦ ζωήρεψαν, τὸ πρόσωπό του χρωματίστηκε ἀπὸ κάποια λάμψι, καὶ ἀναστέναξε, σὰν κάποιο βάρος νὰ τοῦ φύγει ἀπὸ τὸ στῆθός του. Χάϊδεψε μὲ βλέμμα γεμά-

το εὐγνωμοσύνη τὸ ντραγκλαρὰ καὶ ἄρχισε νὰ μιλᾷ γλήγορα, πολὺ γλήγορα, ἀσύλληπτα σχεδόν.

Εὐχαριστοῦσε τὴν τραγουδιστή, γιατὶ εἶχε σώσει τοὺς ἑπτὰ ἀνθρώπους ποὺ κινδύνευαν νὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν πεῖνα. Τώρα μάλιστα μὲ τρεῖς κουραμάνες θὰ μποροῦσαν νὰ χορτάσουν ἑπτὰ ἄνθρωποι... Καὶ θὰ ἦτανε ἀλήθεια τόσο ἄδικος ὁ θάνατός τους, ὥστε ἔπρεπε νὰ δοξάσουνε τὸ Θεό, γιὰ τὴν ἔγκαιρη σωτηρία.

Ὕστερα ξανικὰ ἔπαψε νὰ μιλᾷ. Κόλλησε ἀπέναντι τὸ θολό του μάτι καὶ τὰ γέλοια τὰ νευρικὰ ποὺ τὸν εἶχανε πιάσει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, ἐπαναλήφθήκανε τώρα ὀνατώτερα καὶ πιὸ νευρικά.

Στὸν τοῖχο ἀπάνω φάνταζε ζωγραφισμένο κάποιο χονδρὸ ἀπεικόνισμα μὲ τὴν παράσταση ἑνὸς γέρου ἀράπη, μὲ κελεμπίες καὶ σαρίκι.

Ἕνα τέταρτο δὲν ξεκόλλησε τὸ βλέμμα ἀπὸ κεῖ.

Κύτταζε τὸ γέρο Ἀραπὰ καὶ τοῦ μιλοῦσε λόγια ἀκατανόητα, περίεργα λόγια. Τοῦ ἔλεγε πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν βλέπῃ ἔτσι ἄγρια καὶ πῶς δὲν εἶχανε στὸ τέλος τίποτα νὰ μοιράσουνε γιὰ νὰ κάνῃ τὸ θυμωμένο. Ὕστερα τὸν παρακαλοῦσε ν' ἀφίσῃ τὸν τοῖχο καὶ νὰ κατέβῃ κάτω γιὰ νὰ καθήσῃ κοντά τους.

Ὁ Φουρτίδης βλέποντάς τον στὴν κατάσταση αὐτὴ ἄρχισε ν' ἀνησυχῇ ἀληθινά, καὶ νὰ ρωτᾷ τὸ ντραγκλαρᾶ. Αὐτὸς ὅμως τὸν ἀπαντοῦσε καθησυχαστικά:

— Ἀδελφὸς Σπῦρος, τὸ παιδὶ εἶναι στὸ μεράκι του. Κεῖ ποὺ βρίσκεται τώρα ἄστονε. Δὲν τὸν φτάνει αὐτὸν οὔτε ὁ Παράδεισος, γιατὶ τοῦ φαίνεται πῶς ἀνέβηκε ψηλότερα κι ἀπὸ τὸν οὐρανό.

Οἱ ἄλλοι τῆς παρέας συνηθισμένοι πιὰ στὸ γέρο ἀπὸ

τὴ μεγάλη κατάχρησι, πολὺ λίγο νοιώθανε τὸ κάπνισμά του. Ρουφοῦσαν τὸν ἕνα νάργιλὲ πάνω στὸν ἄλλο.

Πέρασεν ἔτσι κάμποση ὥρα, ἐνῷ ὁ φοιτητὴς βρισκόταν πάντοτε σ' ἕνα διαρκές, ἀτέλειωτο παραλήρημα...

Σὲ μιὰ στιγμὴ ἡ διπλανὴ πόρτα ἄνοιξε καὶ μιὰ μορφὴ σαραντάρας γυναίκας μὲ τρομαχτικὴ ὄψι παρουσιάστηκε στὸ δωμάτιο τοῦ καφενείου.

Ἦτανε ἡ γυναῖκα τοῦ καταστηματάρχη, ἡ μάνα Κατσάμπα ὅπως τὴν λέγανε ὅλοι κεῖ μέσα.

Στὴν ἐμφάνισι τῆς μέγαιρας, οἱ χασισοπότες ξέσπασαν σὲ ἀναφωνήματα χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ :

— Καλῶς την τὴ μάνα.

— Γειά σου δερβίσαινα.

— Νὰ μᾶς ζήσῃς, βασίλισσα.

Πραγματικὰ ἡ παρουσία τοῦ ψηλοῦ ἐκείνου τέρατος, μέσα στὸ μάζεμμα τῶν ἐπηρεασμένων ἀπὸ τὸ ναρκωτικὸ φυτὸ ἀνδρῶν σήκωνε κεῖ μέσα περίεργα καὶ ἀλλοιώτικα συναισθήματα μιᾶς ὕβρεως, ψυχῆς, ἀγάπης καὶ ἐπιθυμίας γιὰ τὴ γυναῖκα.

Οἱ περισσότεροι [illegible] φώναζαν μὲ δύναμι καὶ ἐπιμονὴ νὰ καθήσῃ κοντά τους.

Ἡ γυναῖκα ὅμως τοὺς χαιρέτησε μ' ἕνα χοντρὸ λόγο, τοὺς κόρταξε μὲ βλέμμα κτήνους καὶ τράβηξε σὲ κάποιο χαμηλὸ τραπέζι ὅπου ἄρχισε νὰ στρώνῃ ἕνα σκοῦρο τραπεζομάντηλο καὶ νὰ βάζῃ πιάτα.

Μπαινοβγῆκε κάμποσες φορὲς ἀπὸ τὸ ἕνα δωμάτιο στ' ἄλλο καὶ τὴν τελευταία φορὰ φάνηκε μὲ μιὰ μεγάλη πιατέλλα γεμάτη πιλάφι ποῦ σκεπάζοταν ἀπὸ ἀχνοὺς καὶ σκορποῦσε τὴν ἀρεθιστικὴ μυρωδιὰ τοῦ μόλις ξεματισμένου βουτύρου.

Ἡ παρέα μὲ προθυμία πεινασμένων ἀπὸ πολὺν καιρὸ λύκων σύρθηκε στὸ τραπέζι. Τὸ μαγικὸ φυτὸ μὲ τὴ συνηθισμένη του ἐνέργεια τοὺς εἶχε σκάψει βαθειὰ τὴν ὄρεξι.

Πεινούσανε τόσο ὥστε θὰ μπορούσανε νὰ φᾶνε ὅπως οἱ ἴδιοι λέγανε σοβατισμένους τοίχους καὶ ξερὲς σόλες ἀπὸ ἄρβυλα.

Ὁ Παῦλος Μοίρας ἀσυναίσθητα ἀλλὰ μὲ τὸ ἔνστικτο τοῦ πρωτογόνου κτήνους, ὁρέθηκε κοντὰ στὸ τραπέζι, μπροστὰ σ' ἕνα γεμάτο πιάτο. Καταλάβαινε μέσα στὴ λειτουργία τοῦ ὀργανισμοῦ του μιὰ διαφάνεια, καὶ τοῦ φαίνοταν ὅτι ἔβλεπε ὅλες τὶς κινήσεις καὶ τὸ μηχανισμό του. Οἱ παλμοὶ τῆς καρδιᾶς του, ἡ ἐνέργεια τοῦ μυαλοῦ ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ συστολὲς καὶ διαστολὲς τοῦ στομαχιοῦ του, τοῦ παρουσιάζονταν ἀνοιχτὲς χωρὶς κανένα μυστικό.

Μέσα στὸ κεφάλι του εἶχανε μαζευθῆ καὶ ὁδήγαν ὅλες ἡ γνώσεις του γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, ὅπως θέλανε νὰ τὴν περιγράψουν τὰ ἰατρικὰ βιβλία.

Τὸν ἔπιασε ὅμως ὁ θυμὸς γι' αὐτὰ ποῦ εἶχε μάθη μὲ τόσο κόπο καὶ σπουδή. Ἔβλεπε τώρα ὅτι δὲν ἤτανε τίποτα ἀπολύτως, δὲν ἤτανε παρὰ μιὰ σκιὰ μπρὸς σ' αὐτὰ ποῦ χωρισμένα χωρὶς μπερδέματα, ξετυλίγοταν μέσα του, καὶ τὰ ἔνοιωθε τὰ αἰσθάνοταν τὰ ψυχολογοῦσε, τὰ μελετοῦσε σὰν τὰ ἔβλεπε, σὰν νὰ τὰ εἶχε μπροστὰ στὰ μάτια.

Παραδομένος ὅμως στὶς σκέψεις αὐτὲς καὶ τὶς παρατηρήσεις ἤτανε ἀνίκανος νὰ ἀντιληφθῆ ἕνα εἶδος συνεννοήσεως ποῦ γινόνταν τριγύρω του, ἀπὸ τὴν ἄλλη παρέα.

Σὲ λίγο ἡ μόνα Κατσάμπα ἤρθε γελῶντας τὸ πιὸ ἀπαίσιο της γέλοιο καὶ κάθησε κοντὰ στὸν Παῦλο.

Ἡ δύσπνοια καὶ ἡ ταχυκαρδία του ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι

τοῦ φυτοῦ αὔξησαν στὸ πλησίασμα τῆς μέγαιρας. Στὰ μάτια του τὸ θηλυκὸ ἐκεῖνο τέρας εἶχε πάρει τὴ μορφὴ κάποιας μικρῆς, ὥμορφης κοριτσούλας.

Μὲ δλέμμα πνιγμένο στὸν ἔρωτα τὴν κύτταζε καὶ ἄρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ τῆς μιλᾷ μὲ ἀληθινὸ πεῖσμα.

Οἱ ἄλλοι, καλόκαρδοι καὶ μακάριοι ἀπὸ τὸ χασὶς ἔβρισκαν, φαίνεται, μεγάλη ἡδονὴ στὸ θέαμα καὶ παρακινοῦσαν τὸ φοιτητὴ νὰ φανῇ πιὸ τολμηρὸς ἀκόμη.

Ὕστερα ἀπὸ τὸ φαΐ, ἡ ὄρεξη εἶχε ἀνοίξει ἀκόμη περισσότερο, καὶ μιὰ ἐπιθυμία γιὰ γλυκὰ ἄρχισε τώρα νὰ τοὺς βασανίζῃ. Ὁ Ρούμπακας ἐξέφραζε στὸ Φουρτίδη, ποῦ μιλοῦσε γιὰ τὸ ὕψος τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας, μ' αὐτὰ τὰ λόγια τὴ δική σου ἀντίληψη:

— Γιὰ σώπαινε, ἀδερφάκι μου, κι' ἄκου καὶ μένα νὰ σ' ἀπολογηθῶ. Στὸν κόσμο δὲν εἶνε ἄλλη ζωή, ἀπὸ δαύτηνε... Νάσαι μέσα στὴν κάμερη τῆς χαμούρας, καὶ νάσαι μαστουρωμένος. Νὰ κάθεσαι σὲ πεντέξη μαξιλάρια μεταξωτὰ μ' ἕνα ταψὶ κοντά σου γεμάτο μπακλαβάδες. Ἡ μάπισσα νὰ χορεύῃ μπροστά σου, καὶ σὺ μὲ τὸ μπαγλαμαδάκι νὰ τῆς τραγουδᾷς.

Πραγματικὰ μέσα στὴ ναρκωτικὴ ἐκείνη ἀτμόσφαιρα μεγαλείτερη εὐτυχία δὲν θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ φαντασθῇ. Ὁ Φουρτίδης βρισκόταν σύμφωνος μὲ τὸ Ρούμπακα, καὶ τραγουδοῦσε μαζί του τὴν ὥμορφη αὐτὴ ζωή.

Ὁ Παῦλος Μοίρας ὅμως σακατεμένος ἀπὸ τὴν κούρασι καὶ τὴ νάρκη τοῦ χασίς, εἶχε ρίξει τώρα τὸ κεφάλι του στὴν ποδιὰ τῆς μάνας Κατσάμπας κι' ἤτανε παραδομένος σ' ἕνα εἶδος ληθάργου, ξυπνῶντας φορὲς-φορὲς γιὰ ν' ἀρχίσῃ τὸ δικό του παραλήρημα.

Ὕστερα ἄρχισε νὰ νοιώθῃ σ' ὅλο τὸ σῶμα ἕνα δυνατό

μὰ εὐχάριστο κρύο. Καταλάβαινε τὰ ἄκρα του παγωμένα, ἄψυχα, χωρὶς καθόλου αἷμα. Σηκώθηκεν ἀπάνω γιὰ νὰ ξεμουδιάσῃ, μὰ στὸ πρῶτο βῆμα κατάλαβε πῶς τὰ πόδια του ἀπὸ τὰ γόνατα καὶ κάτω ἤτανε ξύλινα. Τὰ ἄκουε νὰ χτυποῦνε ξερά, στεγνά, ἀληθινὰ ξυλοπόδαρα. Κι' ἀκόμα ἔνοιωθε τὸ ἄλλο του στόμα χωρισμένο σὲ δυὸ μέρη. Στὸ μέρος τὸ ζωντανό, τὸ δικό του, καὶ στὸ μέρος τὸ ξένο, τὸ ξύλινο, τὸ πεθαμένο.

Τὰ χέρια του καὶ τὰ πόδια ἤτανε τὸ νεκρὸ σῶμα. Ἔφερε ἀσυναίσθητα τὸ ἕνα του χέρι στὸ στόμα, καὶ τὸ δάγκασε μὲ δύναμι, μὲ λύσσα.

Δὲν αἰσθάνθηκε τίποτα ἀπολύτως, κανένα πόνο. Ἤτανε σὰν νὰ δάγκανε τίποτα κούφιο καὶ σάπιο. Ἔκανε τὸ ἴδιο πείραμα ἀψηλὰ στὸ μπράτσο του, ἔχωσε τὰ δόντια βαθειὰ στὶς σάρκες, ἀλλὰ κανένα πόνο δὲν ἔνοιωσε καὶ πάλι. Οἱ ἄλλοι σηκώθηκαν καὶ τοῦ κράτησαν τὰ χέρια φωνάζοντας.

Ἕνας κρύος φόβος πέρασε ἀπὸ τὸ σῶμά του ποῦ ἔνοιωθε ζωντανό. Ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου τοῦ ἔσφιγγε τὸ στῆθος. Χιλιόχρωμη καὶ χιλιόστομη περνοῦσε μὲ ἀσύλληπτη γρηγοράδα ἀπὸ τὸ σκοτισμένο του μυαλὸ ἡ εἰκόνα τοῦ σπιτιοῦ του, τῶν φίλων του τῆς περασμένης του ζωῆς.

Ὁ θάνατος ἔχωνε τὰ νύχια του καὶ τοῦσχιζε τὸ στῆθος.

Ἔβαλε δυνατὲς φωνὲς καὶ ἔπεσε στὸ πάτωμα πιασμένος ἀπὸ μιὰ τρομακτικά, ἐπικίνδυνη ὑπερδιέγερσι τῶν νεύρων του.

Ὅλη ἡ κάμαρη εἶχε γεμίσει ἀπὸ φειδια μαῦρα καὶ κόκκινα μὲ μεγάλες φολίδες καὶ πράσινα δόντια, ποῦ ἀνακατέβανταν ἔτσι κουλουριασμένα καὶ τὸ ἕνα ἔτρωγε τὸ ἄλλο.

Ὕστερα εἶδε ὅλο τὸν κόσμο νὰ χαμηλώνῃ, νὰ κατεβαίνῃ στὴν ἄβυσσο καὶ μόνο στὸ κέντρο ποὺ ἔμενεν αὐτὸς ἡ ζωὴ ἀνέβαινε, ἀνέβαινε, καὶ ἔφτανε ὡς τὸν οὐρανό.

Ἦτανε βέβαια ὁ δρόμος αὐτὸς τοῦ ἄλλου κόσμου, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Παύλου Μοίρα αἰσθανόταν τώρα μεγάλη εὐχαρίστηση, μιὰ ἀπέραντη ἀνακούφιση, ποὺ θὰ πετοῦσε καὶ θἄφευγε ἀπὸ τὸ μεγάλο μαρτύριο.

Σὲ μνὰ στιγμὴ ἕνα ἀπὸ τὰ κουλουριασμένα καὶ στριφογυρίζοντα φείδια, τὸ μεγαλείτερο, ξεμπερδεύτηκε ἀπὸ τὸ σωρὸ τῶν ἄλλων, τὸν πλησίασε καὶ ἄνοιξε ἕνα τεράστιο στόμα νὰ τὸν καταπιῇ. Αὐτὸς ἔμεινε ἀκίνητος, μὲ ἁπλανῆ χαμένα τὰ μάτια. Ξαφνικὰ ὅμως ἔβγαλε μιὰ δυνατὴ φωνή, λαρυγγώδη καὶ ἄναρθο, ἐνῷ ἀπότομα ἕνα σκοτεινὸ παραπέτασμα ἔπεσε μπροστά του καὶ τὸν χώρισε ἀπὸ τὴ ζωή.

Μέσα στὸ ἀπόκρημνο ἄντρο ἔφταναν τώρα πνιγμένες στραγγαλιστές ἡ φωνὲς τῶν πετεινῶν ποὺ λαλοῦσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Μὲ τὴν καρέκλα τραβηγμένη κοντὰ στὸ χαμηλὸ κρεβάτι, ἡ κυρία Εὐρυδίκη, ἡ νοικοκυρὰ τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Παύλου Μοίρα καθόταν μὲ φανερὴ τὴ συλλογὴ καὶ τὴν ἀναμονὴ στὸ πρόσωπό της.

Λίγο πάρα πέρα ἡ κόρη της, ἡ καλὴ Μαίρη, προσπαθοῦσε νὰ πνίξῃ τὰ δάκρυά της, μὰ ὁ δυνατὸς πόλεμος ποῦ γινότανε μέσα της τῆς κοκκίνιζε καὶ τῆς φούσκωνε τὰ μάτια.

Στὸ κρεβάτι του ὁ φοιτητὴς μόλις ἀνάσαινε... Ἕνα βαθὺ χρῶμα μελανιοῦ ἔβαφε τὰ χαρακτηριστικά του, καὶ τὰ μάτια του μισάνοιχτα ἔδειχναν τὴ ληθαργική του κατάσταση.

Ἀναίσθητο τὸν εἶχε φέρει ὁ φίλος του Φουρτίδης, — καὶ αὐτοῦ ἡ κατάσταση δὲν ἤτανε καθόλου καλὴ — μαζὶ μὲ τὸν νταγκλαρᾶ μ' ἕνα μόνιππο ὡς τὸ δωμάτιό του. Πολὺ πρωΐ ἀκόμη κι' ὅλοι κοιμόταν σπίτι.

Τὸν γδύσανε ἔτσι ἀναίσθητο, τὸν ξάπλωσαν στὸ κρεβάτι, κι' ἔκρυψαν τὰ περίεργά του ροῦχα στὸ ντουλάπι τῆς κάμαρης.

Ἡ ἐπίδραση τοῦ χασίς στὸν Παῦλο φανερώθηκε κατὰ τὴν πιὸ τρομερά της μορφή, ἀλλὰ ὁ νταγκλαρᾶς ξέροντας καὶ τρία — τέσσερα ἄλλα παρόμοια περιστατικὰ ποῦ συνέβησαν σὲ καπνιστὰς γιὰ πρώτη φορά, ἔδινε θάρρος στὸ Φουρτίδη ποῦ ὅμοιος μὲ τὸ ἄγαλμα τῆς ἀπελπισίας ἀμίλητος καὶ παραλογισμένος κύτταζε τὸν ἀναίσθητο φίλο του. Κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς δὲν εἶχε πάθη τίποτα. Τὰ φαινόμενα τῆς ναρκώσεως τὰ ἀκολούθησε πάντοτε μιὰ ληθαργικὴ πολύωρη κατάσταση καὶ ὅταν ξυπνούσανε, ἤτανε ἐντελῶς πιὰ καλά.

— Μιὰ μεγάλη ντροπὴ θὰ τὸν πιάσῃ ὅταν ξυπνήσῃ συμπέρανε ὁ νταγκλαρᾶς καὶ τίποτα ἄλλο.

Ὕστερα ὁ νταγκλαρᾶς εἶπε στὸ Φουρτίδη νὰ περιμένουν ὡς νὰ ξυπνήσουνε σπίτι, καὶ ὅταν ἀπὸ ὥρα φάνηκε στὸ διάδρομο ἡ κυρία Εὐρυδίκη παρουσιάστηκε καὶ τῆς διηγήθηκε κάποια καλὰ φτιασμένη ἱστορία. Τὸ τέλος τῆς ἱστορίας ἦτανε ὅτι ὁ νοικάρης τῆς κοιμόταν τώρα βαθειὰ μεθυσμένος ἀπὸ κάποιο γλέντι μὲ ἄλλους φοιτητές.

Ἐκείνη δύσπιστη καὶ γεμάτη ὑποψία, γιατὶ καὶ ἡ περίοδή καὶ ἡ φυσιογνωμία τοῦ συνομιλητοῦ της δὲν τῆς ἔδιναν καμμίαν ἀπολύτως ἐμπιστοσύνη, μίλησε θυμωμένα καὶ ἀπότομα σχεδὸν τόσο ποῦ ὁ νταγκλαρᾶς χτυπημένος στὸ φιλότιμο ἀναγκάστηκε τώρα ν' ἀπαντήσῃ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο.

Ὅταν στὸ τέλος ἡ κυρία Εὐρυδίκη ἄφισε τὸ διάδρομο, ὁ νταγκλαρᾶς εἶχε γυρίσῃ στὴν κάμαρα καὶ εἶπε στὸ Φουρτίδη, ὅτι καιρὸς ἦτανε νὰ τοῦ δίνουν. Ἡ κυρία τοῦ σπιτιοῦ ἐξάπαντος θὰ περιποιόταν τὸ φίλο τους, καὶ ἂν παρουσιαζόταν ἀνάγκη θἄκανε ὅ,τι ἔπρεπε.

Ὁ ἄλλος, ἀνήσυχος ἀκόμη, φανέρωσε ὅλη του τὴ δυσκολία ν' ἀφίσῃ μόνο τὸ φίλο του, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ φύγῃ. Εἶχε τὸ πρωῒ δουλειὰ στὸ γραφεῖο, καὶ πρὶν πάει ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ πεταχθῇ ὡς τὸ σπίτι του νὰ πλυθῇ καὶ ν' ἀλλάξῃ τὰ περίεργα ἐκεῖνα ροῦχα.

Καὶ τελείωσε, ἔτσι:

— Δὲ ξέρω κι' ἐγώ, φίλε μου, ποῦ θὰ μὲ σγάλῃ ἡ σημερινὴ ὑπόθεσι. Γιὰ τὸν Παῦλο ἀναπαύομαι κάπως στὰ λόγια σου, ἀλλὰ ἐγὼ σακατεμένος ἀπὸ τὴ νυχτιὰ ποῦ περάσαμε ἄγρυπνος, ἀσθενικὸς ὅπως εἶμαι καὶ ἀναγκασμένος νὰ παρουσιασθῶ στὸ γραφεῖο πολὺ φοβοῦμαι γιὰ τὸν

έαυτό μου... Μοῦ φαίνεται πῶς δὲ θὰ βαστάξω γιὰ τὸ
ἀκόμη καὶ ὅτι κάποτε θὰ πέσω πολὺ ξαφνικὰ καὶ πο
βαρειά.

Ὁ νταγκλαρᾶς σήκωσε τὰ μάτια του καὶ περιέβαλε
πρόσωπό καὶ τὴν κορμοστασιὰ τοῦ νέου. τὸν κύττ
καλά, προσεκτικά, μὲ ἐπιμονή, καὶ τραβήχτηκε ἕνα βή
πρὸς τὰ πίσω φοβισμένος.

Γιὰ πρώτη φορὰ τὸν παρατήρουσε τώρα ἔτσι.

Ἀληθινὰ ἀρρωστημένος ἀπὸ πρῶτα ὁ Φουρτίδης. ὁ
κατεμένος τώρα ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ χασὶς καὶ ξάγρ
πνος φαινότανε σὰ ζωντανὸ λείψανο καὶ προκαλοῦσε τ
τρόμο καὶ τὸ ρίγος.

Ὅπως δήποτε ὅμως ὁ νταγκλαρᾶς προσπάθησε νὰ κρ
ψῇ σὲ προσποιητὸ καὶ χαρούμενο ὕφος τὴν ἐντύπωσί τ
ἐκείνη:

— Κουταμάρες, κύριε Σπῦρο, εἶπε γελῶντας βιασμ
να. Δὲν χωρεῖ ὁ νοῦς μου, πῶς σεῖς, ἕνας γραμματισμέν
ἄνθρωπος, εἴσθε ἔτσι φοβιτσιάρης. Λίγη κούραση ἀπὸ
ξαγρύπνια, καὶ ἐπειδὴ εἶστε ἀσυνήθιστος... Τό μεσημέ
ὅμως μὲ λίγες ὧρες ὕπνο θὰστε ξεφτέρι...

Ὕστερα οἱ δυὸ σύντροφοι κλείσανε τὸ δωμάτιο κ
φύγανε ρίχνοντας μιὰ τελευταία ματιὰ στὸ ναρκωμέ
νο καὶ ἀναίσθητο φίλο τους, ἐνῶ ἡ νοικοκυρά, πίσω ἀπὸ τ
σφαλιστὴ πόρτα τοῦ σαλονιοῦ τοῦ σπιτιοῦ, κύτταζε, ἀπ
μιὰ χαραμὴ τὸ φευγιό τους.

Τέσσαρες ἡ ὥρα τὸ ἀπομεσήμερο καὶ ὁ ναρκωμένος φ
τητὴς ξαπλωμένος στὸ κρεββάτι του δὲν ἔδειχνε κανέν
σημάδι ξυπνήματος ἀπὸ τὸ λήθαργό του.

Ἀπὸ τὸ μεσημέρι ὅμως, ἀνήσυχη ἡ κυρία Εὐρυδίκη
γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ νοικάρη της εἶχε στείλη καὶ ἡ

κάποιος γιατρὸς τῆς γειτονιᾶς στὸν ὁποῖον ἀνέφερε τὴν κατάστασί του σύμφωνα μὲ τὶς πληροφορίες ποῦ ἤξερε ἀπὸ τὸν νταγκλαρᾶ.

Σοβαρὸς καὶ ἐπίσημος, ὁ συνοικιακὸς γιατρός, μπῆκε στὸ φοιτητικὸ δωμάτιο, ἔπιασε τὸ σφυγμὸ τοῦ ναρκωμένου ἐφήβου, ἀκροάστηκε τὸ στῆθός του, καὶ στὸ τέλος, ἀφοῦ πρῶτα πληροφορήθηκε ὅτι κανένας συγγενικὸς δεσμὸς δὲν ἔδενε τὴν κυρία τοῦ σπιτιοῦ μὲ τὸν ἄρρωστο, ἔβγαλε τὴν γνώμη ὅτι παλὺ λίγες ἐλπίδες γιὰ τὴ ζωή του εἶχανε ἀπομείνει.

— Ἀλλὰ τί νἄχῃ γιατρέ μου, τί νἄχῃ; Ἔκανε πλέκοντας τὰ χέρια της μὲ ἀπελπισία ἡ κυρία Εὐδοξία.

— Ἀκριβῶς τί, δὲν μπορῶ νὰ ξέρω, κυρία μου. Πάντως ὅμως κάποια δηλητηρίασις ἀπὸ κατσαρόλες, φαγητό, ἢ κάτι παρόμοιο. Ὁ ἄρρωστος εἶνε τώρα σὲ μιὰ κατάσταση κωματώδη καὶ ἀμφιβάλλω ἂν θὰ τὴν γλυτώσῃ.

— Τότε νὰ τηλεγραφήσωμε νὰ ἔρθουν ἀμέσως γλήγορα, ἀπὸ τὸ σπῆτι του, γιατρέ, ἔκανεν ἡ κόρη τῆς νοικοκυρᾶς ποῦ εἶχε ἔρθῃ κείνῃ τὴ στιγμὴ ἀπὸ τὴν τραπεζαρία καὶ ἄκουσε τὰ τελευταῖα αὐτὰ τρομερὰ λόγια ἀπὸ τὴν ὁμιλία τοῦ γιατροῦ.

— Ἄ, ὄχι, δεσποινίς, ἀπάντησεν ἐκεῖνος. Ἐγὼ θὰ περάσω πάλι κατὰ τὰς ἕξη, καὶ ὡς τότε ἂν ὁ φοιτητής σας ὁρίσκεται στὴν ἴδια ληθαργικὴ κατάστασι, τηλεγραφοῦμε ἀμέσως...

Καὶ ἡ ὧρες περνούσανε χωρὶς ὁ Παῦλος Μοῖρας νὰ δείξῃ κανένα σημάδι ξυπνήματος, ἢ ἀλλαγῆς. Ἡ δύο γυναῖκες ἀνήσυχες, τρομαγμένες, μὲ τόσο μεγάλο βάρος στὴν ψυχή τους, δὲν ἀφίσανε στιγμὴ σχεδὸν τὸ δωμάτιό του.

Ἡ μιὰ μὲ τὸν πόνο ἀληθινῆς μάννας καὶ ἡ ἄλλη μ
τὸν πόνο ἀδελφῆς καὶ φίλης.

Ἀλήθεια ἂν καὶ ἡ σχέσεις τῶν δύο αὐτῶν νέω
μόνο σ' ἕνα τυπικὸ χαιρέτισμα ἀνεβαίνανε, ἡ καλὴ Μαίρ
καταλάβαινε τώρα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, πῶ
κάτι τὴν τραβοῦσε πρὸς τὸν νέο.

Καὶ καθὼς ἔβλεπε τὸ ὠχρὸ μὰ καὶ πάλι ὥμορφο καὶ δ
νατό πρόσωπο τοῦ ξαπλωμένου στὸ κρεββάτι νέου ἔνοιω
αὐτὸ τὸ κάτι νὰ παίρνῃ χρῶμα καὶ σκιά, νὰ ζωγραφίζετα
σὲ μιὰ εἰκόνα ποῦ δὲν θὰ δίσταζε κανεὶς νὰ τῆς δρῇ τ
ὄνομα, ἀγάπη.

Καὶ ἀποροῦσε τώρα πῶς τόσον καιρὸ δὲν τὄχε καταλά
βει, δὲν τὄχε προσέξει αὐτὸ τὸ κάτι τῆς ψυχῆς της...

Γι' αὐτὸ σὲ μιὰ στιγμή, ποῦ τὸ στῆθός της νικημέν
ἀπὸ τὴν πάλη δὲν μπόρεσε ν' ἀνθέξῃ, ξέσπασε σὲ λυγμοὺς
ἐνῷ τὰ δάκρυά της ἀνακουφιστικά, πυρωμένα, ἀνέβαιναν
στὰ μάτια καὶ στάλαζαν ἀπὸ κεῖ κάτω στὴν ποδιά της.

Ὕστερα μὲ θάρρος περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι θὰ μποροῦσ
κανεὶς νὰ πιστεύσῃ ρώτησε :

— Λοιπόν, μητέρα, εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ ποῦ εἶπεν
γιατρός ; Θὰ πεθάνῃ ὁ κύριος Παῦλος ;

— Μόνον ἕνα θαῦμα μπορεῖ νὰ τὸν σώσῃ. Αὐτὴ εἶναι
ἰδέα τοῦ γιατροῦ, παιδί μου.

Τὴ Μαίρη στὸ ἄκουσμα τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου λόγου
τὴν συνεπῆραν οἱ λυγμοὶ μὲ κάποιο εἶδος νευρικῆς κρί
σεως. Καὶ ἡ μάννα τρομαγμένη ἔπεσε στὰ πόδια σχεδὸν
τῆς κόρης :

— Μὰ παιδί μου γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ... Ἐπὶ τέλους
ὁ Παῦλος εἶναι ἕνας ξένος σὲ μᾶς. Τί κάνεις ἔτσι ! Μὴ
φθάνουνε τὰ δικά μας βάσανα καὶ ἡ δικές μας λύπες.

— Ἔχεις δίκιο μητέρα... Μὰ πές μου, εἶναι ἀλήθεια πῶς θὰ πεθάνῃ ;

— Ὄχι, ὄχι. Τί νὰ πῶ καὶ γὼ ἡ κακομοίρα ! Μήπως ξέρουνε καὶ αὐτοὶ οἱ γιατροὶ τί λένε !

... Κάτι σὰν ἀναστεναγμὸς ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ κρεββατιοῦ καὶ ἡ δυὸ γυναῖκες γυρίζοντας τὸ κεφάλι, εἶδανε τὸ φοιτητὴ νἄχῃ ἀνακαθήσῃ στὸ κρεββάτι καὶ νὰ κυττάζῃ.

Ἡ Μαίρη δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ μιὰ φωνή:

— Κύριε Παῦλε !

Τὸ ἴδιο καὶ ἡ μητέρα:

— Παιδί μου !

Αὐτὸς κύτταξε τὶς γυναῖκες σαστισμένος, χωρὶς γιὰ πολλὲς στιγμὲς νὰ μιλήσῃ. Ὕστερα μὲ φανερὰ τὰ σημάδια τῆς προσπαθείας νὰ συγκεντρώσῃ τὴ σκέψι του, εἶπε ἀργὰ καὶ κομμένα :

— Μὰ πῶς, γιατὶ ὁρίστκεσθε δῶ πέρα ;

Ἡ νοικοκυρὰ ἀπόφυγε ν' ἀπαντήσῃ στὸ ἐρώτημά του καὶ εἶπε :

— Εἶσαι καλά, παιδί μου Παῦλο ; Δὲν αἰσθάνεσαι τίποτα ;

— Καλά, ἐντελῶς καλά, κ. Εὐρυδίκη. Καὶ μάλιστα τόσο καλὰ ὥστε πρέπει νὰ σηκωθῶ ἀμέσως καὶ νὰ ὀγῶ ἔξω.

— Μὰ ὄχι ἀκόμη. Ὁ γιατρὸς εἶπε πῶς πρέπει νὰ μείνετε λίγο ἀκόμη στὸ κρεββάτι γιὰ νὰ ἡσυχάσετε.

— Ὁ γιατρός ! Ποιὸς γιατρός ; Ἐγὼ δὲν ξέρω ἀπολύτως τίποτα !

— Ναί ὁ γιατρός, παιδί μου, ποὺ εἶχεν ἔρθῃ νὰ σὲ δῇ, ὅταν κοιμόσουνα.

— Όταν κοιμόμουνα!! Έκανε μὲ πιὸ μεγάλην ἀπο
ἔκπληξιν ὁ φοιτητής. Ἀλλὰ ἐγὼ οὔτε μιὰ στιγμὴ δὲν
ναι ποῦ μὲ πῆρε ὁ ὕπνος. Ἕνα δευτερόλεπτο καὶ ξύπνησ
ἀμέσως.

Τώρα ἦτανε ἡ σειρὰ τῶν δυὸ γυναικῶν ν' ἀπορ
σουν γιὰ τὰ λόγια τοῦ Παύλου καὶ ἡ μητέρα εἶπε:

— Ἡσύχασε τώρα, παιδί μου. Εἶσαι καλά, ἐντελ
καλά. Θὰ εἶναι περισσότερο ἀπὸ ὀκτὼ ὧρες ποῦ κοιμ
σαι.

Τὰ αἰσθήματα καὶ οἱ συλλογισμοὶ κατέβαιναν χείμα
ρος καὶ κατακλυσμὸς καὶ τάραζαν τὸ κεφάλι τοῦ Πα
λου. Ἤθελε νὰ μείνῃ ἔτσω καὶ γιὰ δύο λεπτὰ μόνος, τ
συγκεντρωθῇ στὸν ἑαυτό του, νὰ ἀναλύσῃ τὴν κατάστα
του, νὰ δῇ πῶς βρισκότανε τώρα ἔτσι.

Τὸ αἷμά του κυκλοφοροῦσε ὁλόθερμο στὸ σῶμα, κά
μιὰ εὐεξία, ἕνα εἶδος καινούργιας χαρᾶς γιὰ τὴ ζωή, τ
φούσκωνε τὸ στῆθος. Ὅσα τοῦ εἶχανε συμβῆ ἤτανε ἀλ
θινὰ πολὺ τρομακτικά, μοναδικὰ γιὰ κάθε ἄνθρωπο, κά
τώρα ὁρισκόμενος ἔτσι ἀπρόοπτα καὶ περίεργα στὴ ζωή.
νῷ νόμιζε ὅταν ἔμεινε ξερὸς στὸ καταγώγιο μέσα, ὅτι ἔ
παινε στὴν αὐλὴ τοῦ θανάτου ἔνοιωθε τὴν ἀξία τῆς νεκρ
ναστάσεώς του.

Καὶ ἡ δυὸ γυναῖκες τὸν ἄκουσαν νὰ τοὺς λέγῃ:

— Εἶμαι καλά, ἀπολύτως καλά. Λίγος ἀέρας θὰ μ'
φερνε ἐντελῶς στὴ πρώτη μου κατάσταση... Πρέπει ν
βγῶ λίγο ἔξω.

Ἡ νοικοκυρὰ ἔφερε στὴν ἀρχὴ μεγάλην ἀντίσταση. Β
πρεπε νὰ ἡσυχάσῃ ὁ ἄρρωστός της καὶ ὕστερα περίμενα
τὸ γιατρό. Στὸ τέλος ὅμως, μπροστὰ στὴν ἐπιμονή του
βγῆκανε ἔξω, καὶ τὸν ἄφησαν γιὰ νὰ ντυθῇ.

Σηκώθηκεν αὐτὸς τότε ἀπὸ τὸ κρεββάτι, τίναξε τὰ μέλη του, ἔκανε μερικοὺς βηματισμούς, καὶ ἔνοιωσε τὸν ἑαυτό του καλλίτερα ἀκόμη.

Τὰ μέλη του ἤτανε εὔκαμπτα καὶ μαλακά. Ἡ σάρκα ζοῦσε κι' ἔπαλλε. Δὲν ἤτανε πιὰ νεκρά.

Μιὰ ἀτέλειωτη χαρὰ σκέπαζε τώρα τὸ εἶναί του.

Ὅταν ναρκωμένος ἀπὸ τὸ περίεργο φυτὸ μὲ παγωμένα τὰ ἄκρα του ἔνοιωσε νὰ πέφτῃ μιὰ σκέπη μπροστά του καὶ νὰ κλείνῃ τὰ μάτια του, εἶχεν αἰσθανθῇ πῶς ἤταν ἡ στιγμὴ ἐκείνη ἡ τελευταία του.

Στὸ λήθαργον αὐτὸ εἶχε μείνει δώδεκα σχεδὸν ὧρες, καὶ στὸ διάστημα αὐτὸ τὸ σῶμά του ἐπάλεψε καλὰ κατὰ τοῦ ναρκωτικοῦ, τὸ ἐνίκησε, καὶ σιγά—σιγά, κατάστρεψε ὅλη του τὴν ἐνέργεια.

Ὅταν ὕστερα ἀπότομα ξαφνικὰ ἀπὸ τὴ νάρκη ἤρθε στὸ ξύπνημα, δὲν εἶχε καταλάβῃ ἂν τὸ ξύπνημά του ἐκεῖνο ἤτανε ξύπνημα στὴ ζωὴ ἢ ξύπνημα στὸ θάνατο.

Ὁ παλιόωρος ἐκεῖνος ὕπνος, στὴν ἰδέα του, ἤτανε σὰ νὰ μὴν ὑπῆρξε καθόλου, σὰ νὰ ἄστραξε μόλις μιὰ στιγμή.

Καὶ σὰ ξύπνησε, ἡ ψυχή του ἔκανε νὰ φωνάξῃ :

Λοιπὸν εἶνε ψέματα ! Δὲν πέθανα ἀλήθεια ! !

Στὸ σημεῖο αὐτὸ γύρισαν ἡ δυὸ γυναῖκες τὸ κεφάλι καὶ τὸν εἶδανε σηκωμένο.

Ντύθηκε τώρα, πλύθηκε κι' ἑτοιμάστηκε νὰ ὀγῇ ἔξω.

Τὸ ντύσιμο ὅμως τὸν ταράκισε στὰ σωστά. Κυττάζοντας στὸν καθρέφτη, εἶδε τὸ πρόσωπό του ὠχρὸ καὶ μελανὸ μαῦρο σχεδόν. Ἡ γραμμὲς ἀκόμη ἤτανε ἀλλαγμένες καὶ ἔδιναν στὸ πρόσωπό του κάτι τὸ ἀπαίσιο καὶ ἄγριο.

Τὸν ἔπιασε φρίκη καὶ συχαμὸς μαζύ γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ποῦ θὰ πήγαινε μὲ κεῖνο τὸ πλατυσμένο πρόσωπο, ὀγαίνον-

τας ἔξω, δὲν ἤξερε. Ἐσκεπτόταν ὅμως πῶς γιὰ κάμποσες μέρες δὲν ἔπρεπε νὰ γυρίσῃ στὸ δωμάτιό του. Ἔπρεπε νὰ καθίσῃ σὲ κάποιο ξενοδοχεῖο, κρυμμένος καὶ ἄφαντος ἀπὸ κάθε γνωστό του.

Στὸ διάδρομο τὸν ἐπερίμεναν ἀνήσυχες ἡ σπιτονοικοκυρὰ μὲ τὴν κόρη της. Ἡ καλὴ γυναικοῦλα στὴν ἀναμονή της ἤτανε ταραγμένη καὶ ἀνήσυχη.

Ὁ ἥλιος πλησίαζε στὸ βασίλεμά του καὶ μέσα στὸ σπίτι τὸ φῶς χρωμάτιζε τὰ ἀντικείμενα ὠχροκόκκινα καὶ τὰ ἔντυνε μὲ κάποιο μυστήριο.

Λυπήθηκεν ὁ φοιτητὴς γιὰ τὴ συνάντηση τῶν γυναικῶν ποὺ ἤθελε μὲ κάθε τρόπο νὰ τὶς ἀποφύγῃ, αὐτὲς ὅμως πλησίασαν κοντά του καὶ ἡ μητέρα ἄρχισε νὰ λέγῃ:

— Λοιπόν, παιδί μου, εἶσαι καλὰ πιά; Ἐντελῶς καλά;

— Ἐντελῶς καλά, κ. Εὐρυδίκη... Ἀφοῦ μάλιστα μὲ βλέπετε ντυμένο καὶ ἕτοιμο νὰ φύγω.

Τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἡ ἔξω πόρτα χτύπησε, καὶ πρὶν προλάβῃ ἡ Μαίρη νὰ κατέβῃ νὰ τὴν ἀνοίξῃ παρουσιάστηκε ὁ γιατρός.

Ἦτανε φουσκωμένος καὶ φυσοῦσε ἀπὸ τὴ σπουδὴ νὰ φθάσῃ γλήγορα γιὰ νὰ προλάβῃ ἐκεῖνον ποὺ νόμιζε νεκρό.

Μέσα στὸ μισοσκόταδο δὲν γνώρισε τὸν Παῦλο καὶ ἀφοῦ ἐχαιρέτισε, εἶπε:

— Μήπως ἔρχομαι τάχα ἀργά;

— Καὶ πολὺ ἀργὰ μάλιστα, ἀπάντησε μὲ τόνον ἐλαφρὰ εἰρωνικό, ἡ μητέρα.

— Πῶς! πέθανε!! Λὲν τὸ περίμενα τόσο γλήγορα.

— Δὲν πέθανε, γιατρέ. Ζηκώθηκε, καὶ νά τος!

Τοῦ γιατροῦ μόνον ποῦ δὲν ἔφυγε τὸ πάτωμα ἀπὸ τὰ πόδια του.

— Ἀλλά, παιδί μου, σὺ εἶσαι θαυμάσιος, μοναδικός. Ἡ ἐπιστήμη εἶχε ἀπελπισθῇ τελειωτικὰ γιὰ σένα.

— Καὶ γὼ οὔτε εἴδησι κὰν δὲν πῆρα, ἔκανεν ὁ Παῦλος Μοίρας προσπαθῶντας νὰ γελάσῃ.

Ὁ γιατρὸς θυμήθηκε τὸ ἐπάγγελμά του.

Ἔπιασε τὸ σφυγμὸ τοῦ φοιτητοῦ, τὸν ρώτησε διάφορα μικροπράγματα, καὶ τοῦ συνέστησε διστακτικὰ νὰ μείνῃ στὸ κρεββάτι γιὰ μερικὲς ἡμέρες.

Κοινὸς ἄνθρωπος καὶ κοινότερος ἐπιστήμονας ὁ γιατρὸς αὐτός, δὲν ἦτανε καθόλου κακός. Μὲ ὅλο τὸ ναυάγιο στὶς προβλέψεις του ἔδειξεν ὁλοφάνερα τὴ χαρὰ γιὰ τὴν ἀνάστασι — ἔτσι τὴ χαρακτήριζε — καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ εἶπε:

— Καὶ τώρα, φίλε μου, ἡσυχία γιὰ λίγες ἡμέρες καὶ ἀνάπαυση. Εἶναι ἀλήθεια πὼς τὸν πέρασες πιὰ τὸν Ρουβίκωνα, ἀλλὰ τὸ θαῦμα ποῦ ἔγινε σὲ σένα δὲν πρέπει νὰ σὲ κάνῃ βαρυκέφαλο. Χρειάζεται ἀνάπαυσις ὅπως σοῦ εἶπα γιατὶ τὰ τοξικὰ φαινόμενα τῶν δηλητηριάσεων γυρίζουν γυρίζουν πάλι πολλὲς φορές, καὶ ὁ δεύτερος ἀγὼν ἂν καὶ πιὸ ἀσθενικός, δὲν πρέπει νὰ εὕρῃ τὸν ὀργανισμό σου ἀδύνατο.

Ὁ γιατρὸς εἶπεν ἀκόμη πολλὰ πράγματα καὶ ἔψαλε ὁλόκληρο ἀναβαλλόμενο κατὰ τῶν μαγαζιῶν ποῦ πουλοῦν φαγιὰ δηλητηριασμένα. Μάλιστα ἐπέμενε γυρεύοντας ἀπὸ τὸν Παῦλο νὰ τοῦ πῇ τὸ μέρος ποῦ εἶχε διασκεδάσῃ καὶ εἶχε πάθῃ τὴν δῆθεν δηλητηριάσῃ γιὰ νὰ καταγγείλῃ τὸν καταστηματάρχη στὴν Ἀστυνομία.

Ὁ Παῦλος ὅμως, πολὺ δικαιολογημένα ῥέβαια, ἄφισε τὸ γιατρὸ νὰ πιστεύῃ στὴν ἰδέα του καὶ δὲν μαρτύρησε ἀπολύτως τίποτα, φέρνοντας διάφορα μικροεπιχειρήματα στὴν ἄρνησί του ποῦ φάνηκαν νὰ καταπείσουν τὸ για-

τρό. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐπιμονὴ τοῦ γιατροῦ δὲν δειχνότανε τόσο μεγάλη, ὅσο θὰ μποροῦσε νὰ ὑποθέσῃ κανείς.

Καταλάβαινε πῶς ὁ Παῦλος, σὰν νέος, θὰ μποροῦσε καὶ εἶχε δικαίωμα νὰ διασκεδάσῃ σὲ μέρη ποὺ δὲν μποροῦσε βέβαια νὰ ὀνομάσῃ μπροστὰ σὲ δυὸ γυναῖκες.

Στὸ τέλος μάλιστα, σηκωμένος γιὰ νὰ φύγῃ, πέταξε σιγὰ στ' αὐτί του:

— Ἐμπερμπαντάκο!... Ἀλλὰ χρειάζεται καὶ κάποια προφύλαξι γιατὶ πολλὰ μποροῦν νὰ συμβοῦν.

Εἶχε πιὰ ἐντελῶς νυχτώσῃ κι' ἡ δυὸ γυναῖκες βγῆκανε ἀπὸ τὸ δωμάτιο τοῦ Παύλου γιὰ νὰ τὸν ἀφίσουνε νὰ γδυθῇ καὶ πέσῃ στὸ κρεββάτι ὅπως διέταξε ὁ γιατρός καὶ γιὰ νὰ ἑτοιμάσουν καθὼς εἶπανε τὸ φῶς.

Ὁ φοιτητὴς ἔβγαλε πάλι τὰ ροῦχά του, καὶ ξαπλώθηκε στὸ κρεββάτι μὲ ἀληθινὴ τώρα ἀνακούφισι.

Σὲ λίγο φάνηκεν ἡ Μαίρη μὲ τὴ μεγάλη λάμπα τοῦ σπιτιοῦ, ἀναμμένη.

Τὴν ἄφισε στὸ τραπέζι τοῦ φοιτητοῦ ἐνῶ ταυτόχρονα ἔλεγε:

— Ἡ μητέρα βγῆκε κάτι νὰ ψωνίσῃ γιὰ τὸ βραδυνό σας φαΐ...

— Ἀλλά, ἔκανε αὐτὸς στενοχωρημένος, δὲν ἔπρεπε νὰ μπῇ ἡ μητέρα σας σὲ τόσους κόπους γιὰ μένα. Θὰ μποροῦσα νὰ παράγγελνα ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο.

— Κανένας κόπος. Πρέπει νὰ πιῆτε μόνο ζουμὶ ἀπὸ κοτόπουλο, ὅπως εἶπεν ὁ γιατρός, καὶ ἴσως νἄταν δύσκολο νὰ τὸ ὀρῆτε στὸ ξενοδοχεῖο.

Ἀκολούθησε σιωπή.

Ἡ Μαίρη εἶχε καθήσῃ σὲ μιὰ καρέκλα κοντὰ στὸ τραπεζάκι καὶ ἁπλοῖχε κάμποσο ἀπ' τὸ κρεββάτι τοῦ φοι-

τητή. Ἡ στάσι της ἔδειχνε τώρα μεγάλη στεναχώρια καὶ δυσκολία.

Ὁ Παῦλος εἶχε προσηλωμένα καὶ αὐτὸς τὰ μάτια του σ' ἕνα κομμάτι τοῦ σκεπάσματος μὴ τολμῶντας νὰ τὰ σηκώσῃ πρὸς τὸ μέρος τῆς Μαίρης.

Ἡ σιωπὴ διάσταξε γιὰ πολύ. Στὰ πρόσωπα καὶ τῶν δύο νέων ἤτανε φανερὰ ζωγραφισμένη ἡ στεναχώρια καὶ ἡ ἐπιθυμία μαζὶ νὰ ἐγοῦν ἀπὸ τὴ θέσιν αὐτὴ πιάνοντας μιὰν ὁποιαδήποτε ὁμιλία. Καὶ οἱ δυὸ ὅμως δὲν εὕρισκαν οὔτε τί νὰ ποῦν, οὔτε πῶς ν' ἀρχίσουν.

Ἐπὶ τέλος ὁ φοιτητὴς μίλησε πρῶτος:

— Δὲ ὁρίσκετε, δεσποινίς, τὴν κατάστασί μου αὐτὴ κάπως περίεργη καὶ ἀλλοιώτικη;

— Ἀλλὰ ὅλος ὁ κόσμος ἀρρωστᾷ, κύριε Παῦλε, ἔκανεν ἐκείνη χαρούμενη, γιατὶ ἐπὶ τέλους ἔβγαινε ἀπ' τὴν ἀοχημη θέσι τῆς σιωπῆς.

Ὁ ἄλλος στάθηκε συλλογισμένος. Θὰ ἤθελε ὅλα νὰ τὰ ἐκμυστερευθῇ νὰ τὰ πῇ ὅλα ἀπὸ τὴν πρώτη ἐκείνη στιγμή. Κάποιο μεγάλο βάρος τὸν πλάκωνε καὶ τοῦδενε κόμπο στὴ ψυχή του. Καταλάβαινε πῶς θὰ ἀνακουφιζόταν, πῶς θὰ ξαλάφρωνε, καὶ σιγά — σιγὰ ἡ σκέψι του εἶχε σχηματισθῇ πιὰ σὲ ἀπόφασι.

Ἄνοιξε τὸ στόμα του γιὰ τὴν ἐκμυστήρευσι ἀλλὰ σταμάτησε ἀπότομα.

Βήματα διπλὰ ἀκούστηκαν στὸ διάδρομο κι' ἔταν ἡ Μαίρη σηκώθηκε ν' ἀνοίξῃ τὴν πόρτα παρουσιάστηκε στὸ ἄνοιγμά της ἡ κυρία Εὐρυδίκη κι' ἕνας ἄγνωστος κύριος γιὰ τὴ Μαίρη, ποῦ ὁ Παῦλος ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος δὲν θὰ εἶχε καμμιὰ δυσκολία νὰ τὸν γνωρίσῃ.

Ἦτανε ὁ Σπῦρος Φουρτίδης.

Ἀπὸ τὴν πόρτα ἀκόμη ἡ νοικοκυρὰ ἄρχισε νὰ λέγῃ:

— Δὲν θὰ μὲ περιμένατε δέβαια, κύριε Παῦλε, μὲ τὴ συντροφιὰ τοῦ φίλου σας. Μὲ πρόφτασε τὴν ὥραν ἀκριβῶς ποῦ ἔμπαινα καὶ ἐρχόταν μὲ μεγάλη ἀνησυχία νὰ μάθῃ τί γίνεστε.

Στὸ διάστημα αὐτὸ ὁ Φουρτίδης ἤρθε κοντὰ στὸ φίλο του, τὸν χαιρέτησε μὲ μεγάλη θέρμη καὶ ἀγάπη, τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι καὶ τὸ κούτελο καὶ κυττάζοντάς τον καλὰ στὸ πρόσωπο, εἶπε:

— Ἔ, καλά, πολὺ καλά. Ἡ κυρία — καὶ ἔδειξε τὴν καλὴ γυναικοῦλα — μοῦ διηγήθηκε σὲ δυὸ λόγια πῶς πέρασεν ὅλη σου ἡ ἡμέρα.

Μιλήσανε κάμποσο ἀκόμη σὲ τόνο ὅμως σκεπασμένο γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ περιστατικοῦ τῆς νύχτας καὶ ὅταν ἡ δυὸ γυναῖκες ἔβγήκανε γιὰ κάμποσο ἔξω γιὰ νὰ ἑτοιμάσουνε τὸ ζουμὶ τοῦ ἀρρώστου τους, ὁ Φουρτίδης ηὗρε καιρὸ καὶ εἶπε στὸ φίλο του κλαίοντας σχεδόν:

— Ἄκουσε Παῦλε. Μοῦ φαίνεται πῶς μπαίνω στὴν ἀρχὴ μιᾶς μεγάλης τραγωδίας. Καὶ τὸ προανάκρουσμα τῆς τραγωδίας αὐτῆς παίχτηκε σήμερα.

Ὁ Παῦλος τινάχτηκε τρομαγμένος ἀπὸ τὸ κρεβάτι του. Ὁ ἄλλος ὅμως, κάνοντας κάποιο κίνημα νὰ ἡσυχάσῃ, διηγήθηκε ἤρεμα καὶ μὲ σπαράζουσα καρδιὰ ὅσα εἶχανε τρέξῃ ἀπὸ τὸ πρωΐ.

Μόλις πρόλαβε νὰ πάῃ σπίτι του νὰ πλυθῇ νὰ ἀλλάξῃ τὰ ροῦχά του ἐκεῖνα τοῦ κουτσαβάκη καὶ νὰ τρέξῃ ὕστερα στὸ γραφεῖό του. Λογάριαζε πάντοτε πῶς θὰ μποροῦσε πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ μεσημέρι νὰ τελείωνε μὲ τὴ δουλειά του ὅπως τὰ κατάφερνε τακτικά, καὶ νἄφευγε γιὰ τὸ σπίτι του ὅπου θὰ ἡσύχαζε γιὰ κάμποσες ὧρες, γιατὶ τὸ σῶμά

του τὸ κουρασμένο, τὸ κομματιασμένο ἀπὸ τὸ ντελίριο τῆς περασμένης βραδειᾶς, πρὸ πάντων εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ὕπνο.

Τὰ πράγματα ὅμως δὲν ἀκολούθησαν σύμφωνα μὲ τὶς προβλέψεις του.

Στὸ γραφεῖο τὸν περιμένανε μαζεμένες ἕνα σωρὸ δουλιές, ὅλες βιαστικές, ποῦ ἔπρεπε νὰ τελειώσουν ἀμέσως.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ γραφείου μόλις εἶδε τὴν κατάστασή του καὶ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου καὶ τῶν ματιῶν, κούνησε μὲ δυσαρέσκεια τὸ κεφάλι του.

Προσπάθησε ὁ δυστυχισμένος Φουρτίδης νὰ στρωθῇ στὴ δουλειά του, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὰ μάτια του σφαλούσανε, τὸ κεφάλι του βάραινε, καὶ αἰσθανόταν τὴν καρδιά του νὰ παραλύῃ ἀπὸ τὴν ἀϋπνία.

Κάτι τὸ τρομακτικὸ σὲ ἀγῶνα γινόταν μέσα του, γιὰ νὰ νικήσῃ τὸ σῶμα τὴν κούραση καὶ τὸν ὕπνο, βγάζοντας πέρα τὴν ἀνάγκη τῆς δουλειᾶς.

Ἔνοιωθε τὸ μάτι τοῦ διευθυντὴ καὶ τῶν ἄλλων συναδέλφων του νὰ πέφτουν ἀπάνω του, νὰ τὸν πιέζουν.

Καὶ δούλευε μὲ ὑπεράνθρωπη προσπάθεια, καὶ δούλευε μὲ ἀπόγνωση, ἐνῷ μέσα του οἱ ἱστοὶ τῶν νεύρων καὶ τῶν σαρκῶν ἤτανε σὰ νὰ ἔσπαζαν, σὰ νὰ σχίζονταν, σὰ νὰ γίνονταν κομμάτια.

Πολλὲς φορὲς ὅμως τὰ μάτια του σφαλούσανε χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνῃ καὶ αὐτός, ἐξακολουθοῦσε ἀκόμη, μηχανικά, τὸ γράψιμό του, τὴν κατάστρωση τῶν λογαριασμῶν, ἐνῷ τὸ σῶμά του κοιμότανε, καὶ στὸ πνεῦμά του κατέβαιναν σὲ ὄνειρα, τερατώδεις, ἐφιαλτικές, οἱ σκηνὲς ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς νύχτας μέσα στὸ χασισοποτεῖο.

Ὅταν τὸ μεσημέρι ἔγινε διακοπὴ τῆς δουλειᾶς, ὁ διευθυντὴς τὸν φώναξε καὶ τοῦδειξε μερικὰ φύλλα χαρτί, ἀπὸ

ἐκεῖνα ποῦ εἶχε γράψει αὐτός. Οἱ λογαριασμοὶ ἤτανε γεμάτοι λάθη, καὶ στὸ χαρτί, ὑπῆρχανε γραμμὲς καὶ στίγματα μελανιοῦ, τραβηγμένα ἀπὸ τὴν ἀκυβέρνητη πέννα του.

Ὁ Φουρτίδης κατέβασε κάτω τὰ μάτια ἀπὸ σύγχυση καὶ ντροπή.

Ἀπὸ λίγο θὰ κλαιγε. Ἂν εἶχε μπροστά του κάποιον ἄλλο διευθυντὴ περισσότερο ἄνθρωπο παρὰ διευθυντὴ μιᾶς ἐργασίας, θὰ τοῦλεγε πῶς ἤτανε ἄρρωστος, πῶς εἶχε ξαγρυπνήσῃ, πῶς δὲν μποροῦσε νὰ ἐργασθῇ κείνη τὴν ἡμέρα. Θὰ τοῦ ζητοῦσε ἀκόμη ἄδεια νὰ μὴν ἐρχότανε τὸ ἀπόγευμα στὸ γραφεῖο.

Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ποῦ διεύθυνε τὴ δουλειά, ἤτανε ἀπὸ τοὺς μοναδικοὺς σκληροὺς χαρακτῆρες ποῦ δὲν συγχωροῦνε καμμιὰ παρεκτροπή, καμμιὰ ἀδυναμία ἀπέναντι στὴ δουλειὰ καὶ τὸ καθῆκον, σὲ κανένα, οὔτε καὶ σ' αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἑαυτό τους.

Ὕστερα εἶχε μείνει πολλὴ δουλειά, καὶ ὁ διευθυντής, πρὶν τολμήσῃ ὁ Φουρτίδης νὰ ζητήσῃ ἄδεια γιὰ τὸ ἀπόγευμα, τοῦ εἶπε ὅτι ἔπρεπε στὶς δυὸ τὸ πολὺ ὥρες νὰ εἶχε γυρίσει στὸ γραφεῖο, γιὰ νὰ ξαναπιάσῃ τὴν πρωϊνὴ δουλειὰ ποῦ ἤτανε γεμάτη λάθια, καὶ νὰ προλάβῃ καὶ τὴ δουλειὰ τοῦ ἀπογεύματος...

Τὰ μάτια τοῦ δυστυχισμένου νέου, ἐνῷ ἔλεγε αὐτὰ στὸ φίλο του, φούσκωναν καὶ γέμιζαν δάκρυα.

Σὲ λίγο τέλειωσεν ἔτσι:

— Ἡ ἀπογευματινὴ δουλειὰ ἤτανε καταστροφὴ γιὰ μένα. Δὲν μπόρεσα νὰ κάνω ἀπολύτως τίποτα, καὶ ὕστερα ἀπὸ δυὸ ὥρες ὁ διευθυντὴς παρουσίασε ὅλη τὴ δουλειά μπρὸς στοὺς ἄλλους ὑπαλλήλους, μοῦ μίλησε μὲ τὸ βαρὺ ἐκεῖνο ὕφος ποῦ δὲν ξέρει τίποτα ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐργασία

καὶ τὸ καθῆκον σ' αὐτή, καὶ μοῦ εἶπε ὅτι θὰ μποροῦσα νὰ πήγαινα νὰ ἡσυχάσω ἀφοῦ ἤμουνα ἄρρωστος.

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον μὲ ἔστελνε σπίτι, μοῦ ἔσφιξε τὴν καρδιά, μὲ ἔκανε νὰ αἰσθανθῶ τὸ ἀτέλειωτο κενὸ τριγύρω... Ἤτανε σὰ νὰ μοῦλεγε, ὅτι ὄχι μόνο δὲ θὰ μποροῦσα νὰ πήγαινα σπίτι νὰ ἡσυχάσω, ἀλλὰ ἀκόμη περισσότερο, πῶς θὰ μποροῦσα νὰ μὴ ξαναγυρίσω πιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα στὸ κατάστημά του...

— Σὲ ἀπόλυσε λοιπόν! ἔκανε μὲ φωνὴ ξεχειλισμένη ἀπὸ ἀγανάκτηση ὁ φοιτητής.

— Μὰ σχεδόν, δὲν μοῦ ἔκανε τίποτα ἄλλο. Αὔριο θὰ τοῦ στείλω ἕνα γράμμα καὶ θὰ τὸν παρακαλῶ νὰ δεχθῇ τὴν παραίτησή μου, ποῦ ἀναγκάζομαι νὰ τοῦ ὑποβάλω γιὰ λόγους ὑγείας.

— Καταλαβαίνω, καταλαβαίνω. Αὐτοὶ οἱ ἀλιτήριοι οἱ μεγάλοι ἐργοδότες ἔτσι εἶναι. Πετοῦνε γιὰ τὴν παραμικρὴ ἀφορμὴ τοὺς ἀνθρώπους τους, καὶ νὰ ἐνεργοῦνε ἔτσι μακιαβελλικὰ ὥστε νὰ φαίνωνται λάδι στὰ μάτια τοῦ κόσμου, καὶ νὰ ἔχουνε στὸ τέλος νὰ κάνουνε καὶ ἐπίδειξη φιλανθρωπίας, λέγοντας αὔριο. «Λυπούμεθα πολὺ γιὰ ὅτι ἔγινε, ἐχάσαμε ἕναν ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους μας ὑπαλλήλους, ποῦ ἔφυγε χωρὶς λόγο καὶ ἀφορμή».

— Ἀκριβῶς ἔτσι εἶνε, συμπέρανε ὁ Φουρτίδης. Στὴ δική μου περίπτωση ξέρω πολὺ καλὰ ὅτι δὲν μπορῶ νὰ μείνω στὴ δουλειὰν αὐτή. Εἶμαι διωγμένος, διωγμένος, φίλε μου...

Ὅταν ξανακούσθηκαν τὰ βήματα τῶν γυναικῶν, οἱ δυὸ σκουπίζαν τὰ δάκρυά τους μὲ σπασμωδικὴ γληγοράδα, γιὰ νὰ μὴ τοὺς καταλάβουνε ἐκεῖνες.

Σὲ λίγο ὁ Φουρτίδης, σακατεμένος ἀπὸ τὴν ἀϋπνία,

καὶ τοὺς σωματικοὺς καὶ ἠθικοὺς κλονισμούς, σηκώθηκε ἀπάνω καὶ χαιρέτησε γιὰ νὰ φύγῃ. Εὐχήθηκε περαστικά, γλήγορα στὸ φίλο του, καὶ ἀφοῦ εἶπε πῶς θὰ περνοῦσε καὶ αὔριο ὅπως καὶ κάθε μέρα, ἔφυγε μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι καὶ κλονισμένα τὰ πόδια...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Ἡ ἀρρώστεια κράτησε τὸν Παῦλο ἀρκετὲς ἡμέρες στὸ κρεββάτι, καὶ στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ ὑγεία του ὅλο καὶ στὰ χειρότερα πήγαινε. Ἡ ἀλήθεια ἦταν πῶς τὸ σῶμά του ἦταν φυσιολογικὰ καλά, ἀλλὰ τὰ νεῦρά του διαρκῶς παρέλυαν κι' ἀδυνάτιζαν. Εἶχε γίνῃ νευρασθενικὸς σὲ βαθμὸ ποῦ προκαλοῦσε τὸν τρόμο. Πολλὲς φορὲς τὸν ἔπιαναν κάτι ξαφνικοὶ φόβοι καὶ νόμιζε πῶς θὰ πάθαινεν ἐκείνῃ τὴ στιγμή. Τότε φανέρωνε στοὺς γύρω του τοὺς φόβους του, χρωματίζοντας τὴν ὁμιλία του μὲ τὰ πιὸ ζωντανὰ καὶ παραστατικὰ χρώματα. Ὕστερα, ὅταν σταματοῦσε ἡ κρίση τῶν νεύρων του καταλάβαινε στὴν κατάστασί του κάτι τὸ πολὺ ἀφύσικο καὶ γελοῖο καὶ φαντάζοταν τὴ θέση του πιὸ χαμηλὴ καὶ τιποτένια κι' ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἀνθρώπου. Ἄλλες φορὲς ὁ Παῦλος ξεχνοῦσε ξαφνικὰ τοὺς φόβους του, γινόταν γελαστός, χαρούμενος, μιλοῦσεν εὔθυμα, κύτταζε τὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν εὐχάριστή της ὄψη καὶ ἀράδιαζεν ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον.

Πολλὲς ὧρες τοῦ κρατοῦσε συντροφιὰ στὶς θλιβερὲς του ὧρες ἡ Μαίρη, ἡ κόρη τῆς κυρίας Εὐρυδίκης, καὶ στὴν ψυχικὴ κατάσταση ποῦ βρίσκοταν τώρα ὁ Παῦλος ἡ ἐκμυστήρευση, τὸ ἄνοιγμα τῆς καρδιᾶς του στὸ καλόδολο ἐκεῖνο κορίτσι, ἦταν τὸ πιὸ φυσικὸ πρᾶμμα, ποῦ ἀναγκαστικὰ κάποτε, πολὺ γλήγορα μάλιστα, ἔπρεπε νὰ γίνῃ.

Χωρὶς ν' ἀνήκῃ ἡ Μαίρη στοὺς ἐξαιρετικοὺς ἐκείνους χαρακτῆρες τῶν γυναικῶν, δὲν ἦταν ὅμως διόλου κι' ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους.

Ὁ πατέρας της ἦταν πεθαμένος πρὸ δυὸ σχεδὸν χρόνων, κι' ἡ μητέρα της, ἡ κυρία Εὐρυδίκη, στὴν ὁποία μόνη περιουσία γιὰ νὰ ζήσῃ αὐτὴ κι' ἡ κόρη της εἶχε μείνῃ

τὸ μικρὸ αὐτὸ σπιτάκι μὲ τὸ ἀπὸ κάτω μαγαζί, ἀναγκάσθηκε νὰ τραβήξῃ τὴ Μαίρη ἀπὸ κάποια ἀνώτερη τάξη ἑνὸς παρθεναγωγείου καὶ νὰ τὴν κρατήσῃ μαζύ της.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Παύλου μὲ τὴ Μαίρη, συγκρατημένη πάντοτε ἔπρεπε κάποια μέρα νὰ γυρίσῃ ἐπὶ τέλους ἐκεῖ ποῦ ὁ φοιτητὴς ἤθελε τόσο νὰ τὴν φέρῃ. Κάποιο ἀπόγεμα ποῦ ἡ κυρία Εὐρυδίκη ἔλειπεν ἔξω καὶ ἡ Μαίρη κρατοῦσε συντροφιὰ στὸν Παῦλο, αὐτὸς τῆς εἶπεν ἀποφασιστικά, ἀπότομα:

— Πρέπει νὰ σᾶς τὰ πῶ, χωρὶς τίποτα νὰ σᾶς κρύψω, ὅλα σὲ σᾶς...

Κι' ἐκείνη τοῦ ἀπάντησε μὲ τόλμη ποῦ ὁ φοιτητὴς ποτὲ δὲν περίμενε ἀπὸ τὸ ντροπαλὸ κι' ἀξέδγαλτο ἐκεῖνο κορίτσι·

— Ναί, κύριε Παῦλε, πρέπει ὅλα νὰ μοῦ τὰ πῆτε... Σὲ μένα.

Κι' ὁ φοιτητὴς πάνω σὲ μιὰ μεγάλη διέγερση τῶν νεύρων του, ποῦ τὸν ἔκανε ρητορικὸ μαζὺ καὶ τραγικὸ ἄρχισε νὰ διηγῆται μὲ ξαναμμένη φράση τὰ τελευταῖα γεγονότα τοῦ χασισοποτείου.

Κι' ἐνῶ ἡ Μαίρη τὸν ἄκουε μὲ δυνατὸ τρεμούλιασμα, αὐτὸς δὲ σταμάτησεν ὡς ἐκεῖ μονάχα.

— Καὶ νἄτανε μόνον αὐτό, τῆς εἶπε πιὸ νευρικὰ ἀφοῦ τέλειωσε μὲ τὴν ἱστορία τοῦ χασισοποτείου... Εἶναι καὶ ἄλλα πιὸ φρικτά, πιὸ ἐλεεινὰ ἀκόμη.

— Σωπαίνετε, κύριε Παῦλε, τὸν ἔκοψεν ἡ Μαίρη. Εἶναι ἡ μεγάλη ταραχὴ τῶν νεύρων σας ποῦ σᾶς κάνει νὰ μιλᾶτε ἔτσι καὶ νὰ βλέπετε τὰ πράμματα τόσο τραγικά. Ἐγὼ τίποτα πιὰ ἄλλο δὲν θέλω ν' ἀκούσω γιατὶ καταλαβαίνω πῶς μόνο στὴ φαντασία σας βρίσκονται τὰ πιὸ

φρικτὰ αὐτὰ ἄλλα ποὺ θέλετε νὰ μοῦ πῆτε.

— Μὰ ὄχι, ἐπέμενεν ὁ Παῦλος, πρέπει νὰ τ' ἀκούσετε ὅλα γιατὶ εἶμαι ἕνας χαμένος ἄνθρωπος, ποὺ μόνο σεῖς μπορεῖτε νὰ μὲ σώσετε.

— Ἐγώ; ἔκανε φοβισμένη μὰ καὶ χαρούμενη μαζὺ ἡ Μαίρη γιατὶ αἰσθάνθηκε ποῦ ἤθελεν ὁ φοιτητὴς νὰ τελειώσῃ.

— Ναί, σεῖς. Ἡ ἀγάπη σας... Εἴσθε τόσο πονετικὴ καὶ φανήκατε ἔτσι πονετικὴ γιὰ μένα, ἐξακολούθησεν ὁ Παῦλος, ὕστερα ἀπὸ διακοπὴ ποῦ ἄδικα περίμενε κάποιαν ἀπάντηση τῆς Μαίρης, ὥστε αὐτὸ μοῦδωσε τὸ θάρρος νὰ σᾶς πῶ τὸ μεγάλο αὐτὸ λόγο... Καὶ ἀπὸ σᾶς μόνο ζητῶ τὴ σωτηρία μου γιὰ νὰ ξεφύγω ἀπὸ μιὰ ὁλότελη καταστροφή... Θέλετε νὰ μ' ἀκούσετε;

— Ναί, ἔκανε κείνη μὲ σιγανὴ φωνή. Λέγετε, κύριε Παῦλε. Δὲν εἶμαι καθόλου κακὴ γιὰ νὰ μὴ θέλω νὰ σᾶς ἀκούσω.

— Λοιπὸν ἀκοῦστε κι' αὐτό, εἶπεν ὁ Παῦλος. Μπροστά σας ἔχετε ὄχι μονάχα ἕνα χασισοπότη, ἀλλὰ καὶ ἕναν αἰθερομανή, ἕναν παραδομένο σ' ὅλου τοῦ εἴδους τὰ δηλητήρια.

Ἡ Μαίρη ἄκουε τὸν φοιτητὴ μὲ τρόμο. Αὐτὸς ἐπὶ μισὴ σχεδὸν ὥρα ἐξακολουθοῦσε νὰ τῆς ζωγραφίζῃ ὅλα τὰ τελευταῖα γεγονότα τῆς ζωῆς του, καὶ στὸ τέλος τῆς εἶπε·

— Εἶμαι ἕνας καταστραμμένος ὀργανισμὸς ποὺ μόνο σεῖς θὰ μπορούσατε νὰ μὲ σώσετε. Ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ κάποια ἀγνὴ ἀγάπη, ἀπὸ κάποια παρηγοριὰ κοντά μου. Τὴ δική σας ἀγάπη καὶ παρηγοριά. Θὰ θέλατε νὰ μὲ σώσετε; Θὰ κάνατε τὴ θυσία αὐτὴ γιὰ ἕνα δυστυχισμένο;

Τὰ μάτια του εἶχαν πλημμυρίσει στὰ δάκρυα, μὰ καὶ ἡ Μαίρη δὲν ἔκλαιε τώρα λιγώτερο ἀπὸ αὐτόν. Τὸ κύλισμα

τῶν δακρύων εἶχε γίνῃ ἡ γέφυρα ποῦ ἔνωσε σέ μιὰν ἄνθιση ἀγάπης τὶς ψυχὲς τῶν δυὸ νέων. Τώρα τὰ λόγια τοῦ φοιτητῆ ἤσυχα καὶ μαλακὰ καὶ γεμάτα εὐγνωμοσύνη ἔφευγαν ἀπὸ τὰ χείλη του.

— Τώρα πιά, εἶπε, πιστεύω ἀληθινὰ στὴ σωτηρία μου. Τὰ δηλητήρια μὲ ἔχουνε κυριεύση, μὰ εἶνε μαζύ σας ποῦ θὰ πολεμήσω καὶ θὰ νικήσω. Ἐκείνη τὴ βραδειὰ ἡ ὁμιλία τῶν δυὸ νέων σταμάτησεν ὡς ἐδῶ. Ὁ δρόμος ὅμως τῆς ἀγάπης των εἶχεν ἀνοιχθῆ καὶ ἄφινε νὰ φαίνωνται μπροστά τους γαλάζιοι καθαροὶ ὁρίζοντες.

Στὸ ἴδιο διάστημα ὁ Φουρτίδης ποῦ ἐπισκεπτόταν ταχτικά, μιὰ καὶ δυὸ φορὲς τὴν ἡμέρα τὸ φίλο του στὸ δωμάτιό του, τοῦ μιλοῦσε γιὰ τὰ προμηνύματα κάποιας μεγάλης καταστροφῆς. Ἡ σιμίλη τοῦ πένθους χάραζε δυνατὲς τὶς αὐλακιές της στὸ μέτωπό του.

— Τὸ ρεῦμα, ἔλεγε ἔρχεται, τρέχει ἀπὸ πίσω μου, μὲ κυνηγᾶ... Χωρὶς δουλειὰ τώρα, δὲν ξέρω πόσον καιρὸ ἀκόμη χωρὶς δουλειά, καὶ μὲ τὴ Μιρέττα ποῦ πιὸ πολὺ μὲ τραβᾶ στὸν κόσμο τῆς καταστροφῆς, οὔτε δεξιά, οὔτε ἀριστερά, οὔτε πίσω μπορῶ νὰ κάνω.

Μόνο ἐμπρός, πάντα ἐμπρός, ἐμπρὸς κατὰ τὸ κρεμνὸ καὶ τὸ βάραθρο.

Ἡ δυστυχία ποῦ ἔδειχνε τὶς πρῶτες της σκιὲς στὸ σπίτι τοῦ Φουρτίδη, ὕστερα ἀπὸ τὸ διώξιμό του ἀπὸ τὴν τράπεζα, ἔδινε πυρομαχικὰ καὶ τροφὴ στὸ πάθος ποὺχε τυλίξει πιὰ τὸ Φουρτίδη καὶ τὴ Μιρέττα.

— Τώρα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, ἔλεγεν ὁ Φουρτίδης στὸ φίλο του, ἡ ζωή μας θάτανε μαύρη καὶ ἐλεεινὴ ἂν μᾶς ἔλειπαν κι' αὐτά. Πάνω σ' αὐτὰ ξεχνιόμαστε γιὰ ὧρες ὁλάκαιρες, καὶ γυρίζομε, τρέχομε στὴν εὐτυχία ποῦ μᾶς λείπει.

Ἔτσι ὁ Φουρτίδης κι' ἡ Μιρέττα τραβιόνταν σταθερὰ στὸ σπαρμένο μὲ κόκκαλα δρόμο τους, ἐνῶ ὁ Παῦλος μ' ἀνοιγμένα τὰ χέρια του σὲ μιὰν ἀγνὴ ἀγάπη, φερνόταν ἀπ' αὐτὴ στὸν ἥλιο καὶ στὸ φῶς μιᾶς καινούργιας ζωῆς.

Κάποια μέρα ὁ Παῦλος ἔνοιωσε ξαφνικά, πολὺ καλὰ τὸν ἑαυτό του καὶ ἑτοιμάστηκε νὰ ὀγῇ ἔξω.

Ἡ Μαίρη ποὺ ἦταν τὴν ὥραν αὐτὴν ἔξω, δὲν μπόρεσε νὰ μὴν ἀφίσῃ νὰ τῆς ξεφύγῃ μιὰ φωνὴ δυνατῆς χαρᾶς καὶ ἔκπληξης, ὅταν εἶδε τὸν Παῦλο ντυμένο καὶ ἕτοιμο.

— Θὰ βγῆτε μόνος; τὸν ρώτησε μὲ κάποιαν δειλία.

— Θἄθελα πολὺ νἄχα κάποια συντροφιὰ μαζύ μου, μὰ εἶνε τόσο δύσκολο...

— Γιατὶ δύσκολο; ἀνέκραξεν ἡ Μαίρη, ἐκτὸς ἂν δὲν θέλατε νὰ βγοῦμε μαζύ.

— Μαζύ;... εἶνε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι μπορῶ νὰ ζητήσω... Ἀλλὰ ἡ μητέρα σας;

— Ἡ μητέρα μου; Δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος νὰ φέρῃ δυσκολία... Ὕστερα δὲν εἶμαι ἐγὼ ἡ νοσοκόμος σας;

— Σωστὰ ἡ καλὴ νοσοκόμος μου κι' ὁ γιατρός μου.

Κι' ὕστερα ἀπὸ κάποια σιωπή·

— Λοιπόν, ἐγὼ εἶμαι ἕτοιμος...

— Κι' ἐγὼ τρέχω νὰ τὸ πῶ τῆς μητέρας καὶ νὰ ἑτοιμασθῶ, εἶπεν ἡ Μαίρη, ἀφίνοντας τὸ δωμάτιο μὲ γρηγοράδα.

Δὲν ἄργησε διόλου νὰ ξαναφανῇ. Φοροῦσε μέσα ἀπὸ τὴν μπλὲ μακρυὰ ζακέττα της ἕνα πουκαμισάκι σὲ χρῶμα φωτιᾶς κι' ἕνα παρόμοιο σὲ χρῶμα καπέλλο.

— Ἡ μητέρα μου, εἶπε, μόλις πέρασε τὸ κατῶφλι δὲ μοῦφερε καμμιὰ ἀπολύτως δυσκολία.

Ἔξω στὸ διάδρομο ἡ κ.Εὐρυδίκη περίμενε τοὺς δύο νέους.

— Εἶσαι μιὰ χαρὰ σήμερα, εἶπε στὸν Παῦλο. Τὸ πρόσωπό σου δὲν εἶναι πιὰ διόλου ὠχρὸ καὶ δὲν φαίνεσαι διόλου ἄρρωστος.

— Ὅπως κι' οὔτε εἶμαι, ἀπάντησεν ὁ Παῦλος.

Ἡ κ. Εὐρυδίκη κράτησε τοὺς δυὸ νέους κάμποσες στιγμὲς στὸ διάδρομο καὶ τοὺς ἔδωσε διάφορες συμβουλές. Νὰ μὴν ἀργοῦσαν νὰ γυρίσουν, νὰ μὴν πάνε πολὺ μακρυά, νὰ μὴν ἐκτεθοῦνε πολὺ στὸν ἀέρα καὶ κάτι παρόμοια.

Ἦταν ἕνα ὡραῖο χλιαρὸ ἀπόγεμα στὰ τέλη τοῦ Μαρτίου. Ὁ ἥλιος κατέβαζε τὶς ἀκτῖνες του χαϊδευτικές, γεμάτες ἀπὸ φιλήματα στὴν πόλη.

Ὁ Παῦλος εἶχε πάρη τὸ παλτό του περισσότερο γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν κ. Εὐρυδίκη παρὰ γιατὶ αἰσθάνοταν κρύο. Ὅταν οἱ δυὸ νέοι βγῆκαν στὴν ὁδὸν Ἀκαδημίας, ἀπέναντι ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν πίσω πλευρὰ τῆς Βιβλιοθήκης, σταμάτησαν καὶ οἱ δυὸ ἀπότομα, σὰν ἀπὸ κάποιο ἔνστικτο. Ποῦ θὰ πήγαιναν; Περίεργο. Οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος τὸ εἶχε σκεφθῆ ὡς τὴν ὥρα.

— Γιὰ ποῦ θὰ τραβήξουμε; ἐρώτησε ὁ Παῦλος.

— Γιὰ ποῦ ἀλήθεια; Δὲν τὸ ἔχομε σκεφθῆ, εἶπεν ἀμέσως σχεδὸν καὶ ἡ Μαίρη.

Τὴν ὥραν αὐτή, φάνηκε νὰ γυρίζῃ ἀπὸ τὴν καμπὴ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου τὸ τραμ τῆς ὁδοῦ Ἱπποκράτους, καὶ νὰ ἀναβαίνῃ πρὸς τὰ κεῖ.

Ἂν παίρναμε τὸ τράμ, σκέφτηκεν ἡ Μαίρη καὶ βγαίναμε ἔξω στὴ λεωφόρο Ἀλεξάνδρας;

— Ἂν σοῦ ἀρέσῃ ὁ περίπατος αὐτός, ναί, ἀπήντησεν ὁ Παῦλος. Ἐγὼ ὅμως θὰ προτιμοῦσα λίγο θάλασσα, γιὰ τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι αὐτὴν τὴν ὥρα ἀληθινὴ νοσταλγία... Ἡ θάλασσα θὰ μοῦκανε ἐξάπαντος πολὺ καλό.

— Ἡ θάλασσα, ναί, ἡ θάλασσα, χτύπησε μὲ χαρὰ τὰ χέρια της ἡ Μαίρη. Καὶ γώ, οὔτε ξέρω πόσο καιρὸ ἔχω νὰ τὴν ἰδῶ ἀπὸ κοντά.

Ἔτσι συμφώνησαν νὰ κατέβουν ὡς τὸ Φάληρο, καὶ πήρανε τὸ τραμ τοῦ Φαλήρου.

Ἡ Μαίρη πέρασε πρώτη στὸ κάθισμα καὶ κοντά της κάθισε ὁ Παῦλος.

Μία μεγάλη εὐτυχία τοῦ περνοῦσε τώρα ὅλο τὸ σῶμα, τὸν ἔκανεν ἄλλον ἄνθρωπο, τὸν ξαναγεννοῦσε. Μιὰ διπλὴ εὐτυχία. Ἡ εὐτυχία νὰ κάθεται τόσο κοντά, κολλητά, στὸ πλάσμα ποῦ ἀγαποῦσε, καὶ ἡ ἄλλη εὐτυχία, ποῦ ξαναγύριζε στὸν κόσμο ὕστερα ἀπὸ τόσον καιρό.

Καθὼς ἀνέβαινε τὸ τραμ τὸν πλατὺ δρόμο τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ οἱ ἄνθρωποι, τὰ δένδρα τὰ σπίτια γλυστροῦσαν, φεύγανε πίσω του, αὐτὸς ξέσπαζε σὲ ἀτέλειωτα ἀναφωνητὰ ἀπὸ ἔκπληξι καὶ θαυμασμό.

Ὅλα τοῦ ἐφαίνονταν ἀλλοιώτικα, περίεργα, ὥμορφα, γεμάτα, γέλοιο καὶ χαρά. Κατάντοῦσε σχεδὸν νὰ μὴν τὰ γνωρίζῃ. Καὶ δὲν εἶχε περισσότερες ἀπὸ δεκαπέντε μέρες, ποῦ βρισκόταν μακρυά τους.

Ἡ Μαίρη τὸν ἄκουε μὲ κρυφὴ χαρά :

— Ἀλλὰ κύτταξε Μαίρη — εἶχε πάψει πειὰ νὰ τῆς μιλᾷ στὸν πληθυντικό, καὶ νὰ τὴν ἀποκαλῇ δεσποινίδα—τί ὥμορφα ποῦ εἶνε ὅλα αὐτά... Ὥμορφα ὅλα καὶ χαρούμενα.

— Ὥμορφα ναί, καὶ χαρούμενα, ὅπως πάντοτε ὅπως καὶ πάντοτε θὰ εἶνε.

— Ὄχι, ὄχι, ἔκανε ἐκεῖνος, μὲ πεποίθησι. Δὲν ἔχεις τόσο δίκιο. Τὰ πράγματα αὐτά, ἄλλαξαν τώρα, γιατὶ ἂν

ήτανε ἔτσι ἀπὸ πρῶτα, δέκατα ἐγὼ ποῦ κάθε μέρα ἤμουνα χωμένος στὴν ἀτμόσφαιρά τους θὰ τὸ ἤξερα, καὶ δὲν θὰ μιλοῦσα κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸ τώρα.

— Τίποτε δὲν ἄλλαξε, κύριε Παῦλο, τοῦ ἐξηγοῦσε τὸ καλὸ κορίτσι. Εἶνε τὸ δικό σας ξαναγέννημα ποῦ σᾶς κάνει νὰ βλέπετε καὶ ὅλον τὸν κόσμο ξαναγεννημένο καὶ καινούργιο.

— Πρέπει νὰ παραδεχθῶ πῶς ἔχεις δίκιο συνεπέρανε στὸ τέλος ὁ Παῦλος. Περίεργο ὅμως, πολὺ περίεργο. Νὰ ζῇ κανεὶς μέσα σὲ τόσο εὔμορφο καὶ εὐτυχισμένο περιβάλλον, καὶ νὰ πρέπῃ ν' ἀρρωστήσῃ πρῶτα, γιὰ νὰ καταλάβῃ τότε μόνο τὴν ἀξία του καὶ τὶς ὠμορφιές του...

Κάτω στὸ Φάληρο, οἱ δύο νέοι στάθηκαν ξαφνισμένοι καὶ κύτταζαν τὴ θάλασσα ποῦ ἀναμαλλιασμένη, ὥμορφη στὴν ἀγριότητά της, ἔσκαζε στὴν παραλία, καὶ ἀνέβαινε πάνω ἀπὸ τὸ κρηπίδωμα.

Ἀπόμακρα οἱ μολυβένιοι ὄγκοι τριῶν τεσσάρων βαποριῶν τραβοῦσαν στὰ ἀνοιχτά, κι' ἄφιναν πίσω των μιὰ σκοῦρα τοῦφα καπνοῦ.

Οἱ ἀτμοὶ τῆς θάλασσας, ποτισμένοι στὸ ἰώδιο προξενοῦσαν στὸν Παῦλο ἕνα εἶδος μεθυσιοῦ. Ἡ ψυχή του ξαλάφρωνε ἀπὸ ἀναγάλλια καὶ καμμιὰ πιὰ μελαγχολικὴ ἰδέα δὲν εἶχεν ἀπομείνῃ στὴ σκέψη του.

Ἡ χαρά του φανερωνότανε σὲ κάθε στιγμή, σὲ κάθε περίσταση.

Ἔκανε σὰ μικρὸ παιδί. Χτυποῦσε τὰ χέρια του, μιλοῦσε δυνατά, ξέσπαζε σὲ κάτι ἀπότομα τραντάχτα γέλοια. Καὶ φορές — φορές, ἔπιανε τὸ χέρι τῆς Μαίρης καὶ τὴν τραβοῦσε σ' ἕνα πολὺ γλήγορο τρέξιμο. Ἐκείνη τὸν

μάλωνε, κατὰ τέτοιον τρόπον ὅμως, ὥστε ἀντὶ νὰ τοῦ ἐλαττώνῃ τὸ θάρρος του νὰ τοῦ δίνῃ νέο.

— Μὰ, κύριε Παῦλε, μᾶς κυττάζει ὁ κόσμος, δὲν πρέπει νὰ κάνῃς ἔτσι, τοῦ ἔλεγε τακτικά.

Καὶ κεῖνος·

— Ὄχι, ὄχι, ὁ κόσμος μᾶς κυττάζει γιὰ νὰ χαρῇ μαζύ μας... Ἄφισέ με, θέλω νὰ τρέξω, νὰ τρέξω, ὅσο μπορῶ, νὰ φτάσω πιὸ μακρυά, ὅσο μπορῶ πιὸ μακρυά.

Ἡ Μαίρη δὲν ἔφερνε καμμιὰν ἀντίδραση καὶ καθὼς ὁ Παῦλος τὴν κρατοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι, ἔτρεχε μαζύ του, γλήγορα, ξαναμμένη. Οἱ δύο νέοι, τραβοῦσαν πέρα ἀπὸ τὸ Παλαιὸ Φάληρο, μακρυὰ ἀπὸ τή στάση τοῦ τράμ. Ἐδῶ τὰ σπίτια ἦταν ἀραιωμένα, καὶ πολὺ λίγοι ἄνθρωποι ἔκαναν τὸ δρόμο τῆς παραλίας. Ὅσο προχωροῦσαν, τὰ σπίτια ἀραίωναν περισσότερο, οἱ διαβάτες εἶχανε σχεδὸν χαθῇ.

Ὁ Παῦλος ἔδειξε στὴ Μαίρη ἕνα βράχο πού ἡ ποδιά του χτυπιόταν ἀπὸ τὰ κύματα, καὶ τῆς πρότεινε νὰ καθίσουν ἐκεῖ. Ἡ Μαίρη δὲν ἔφερε καὶ πάλι καμμιὰν ἀντίρρηση.

Ἔτσι κάθησαν στὸ μοναχικὸ ἐκεῖνο βράχο, μακρυὰ ἀπὸ τὸν κόσμο, ἀλλὰ πολὺ κοντὰ στὴ φύση. Ἔμειναν ἐκεῖ περισσότερο ἀπὸ μιὰν ὥρα θαυμάζοντας τὴν θάλασσα, τὸν οὐρανό, τὸν ἥλιο τὸν κόκκινο στὸ βασίλεμά του.

Μίλησαν γιὰ ὅλα τὰ γύρω των, καὶ μόνο γιὰ τὴν ἀγάπη των δὲν ἔλεγαν λέξι. Ἡ ἰδέα πῶς βρισκότανε μόναι, πῶς ἦταν ἐλεύθεροι νὰ ποῦν ὅ,τι θέλουν χωρὶς κανένας νὰ τοὺς ἀκούῃ τοὺς ἔκανε δειλούς, τοὺς ἔδιγαζε κάθε θάρρος.

Λόγια γλυκά, ὥμορφα ἀνθίζαν ἀπὸ τὴν καρδιά τους, ἀλλὰ μέναν, σταματοῦσαν ὡς τὰ χείλη, ξεψυχοῦσαν ἐκεῖ.

Ὁ ἥλιος τώρα εἶχε χαμηλώσῃ, καὶ ὁλοστρόγγυλος,

ἦταν ἕτοιμος νὰ κρυφθῇ κάτω ἀπὸ τὸ γιαλό. Ὁ Παῦλος σηκώθηκεν ἀπάνω. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ Μαίρη.

Χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν εἶχαν βρεθῇ μὲ σφιχτοδεμένα τὰ χέρια, καὶ ὁ ἕνας πολὺ κοντὰ στὸν ἄλλο. Οἱ ἀναπνοές των τοὺς θέρμαιναν τὸ πρόσωπο, καὶ σφιχτοπιασμένοι ὅπως ἦταν ἔνοιωθεν ὁ ἕνας τοὺς παλμοὺς τοῦ ἄλλου νὰ περνοῦν ἀπὸ τὸ σῶμά του.

Ὁ ἥλιος διαρκῶς κατέβαινε. Τώρα φαίνοταν σὰ μισὸ μεγάλο πορτοκάλλι. Μιὰ κόκκινη πλημμύρα αἵματος εἶχε βάψῃ τὴ θάλασσα.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Παύλου πλησίαζε πάντοτε στὴ Μαίρη. Τὰ χείλη των σχεδὸν ἄγγιζαν τὸ ἕνα στὸ ἄλλο. Κι' ὁ ἥλιος πάντοτε κατέβαινε, ἐκρυβόταν στὴ θάλασσα... Δὲν εἶχεν ἀπομείνῃ ἀπὸ αὐτὸν παρὰ ἕνα φλογισμένο σημάδι ὅμοιο μὲ ὁλοκόκκινο χεῖλος.

Τὰ χείλη τῶν δύο νέων τώρα εἶχαν πλησιάσῃ τόσο, ὥστε ἑνώθηκαν σ' ἕνα φίλημα. στὸ πρῶτο φίλημα, ἐνστικτικὰ μόνα τους παῦ ξάφνιασε, τοὺς ἔκανε νὰ τιναχτοῦν ἀπότομα.

Κι' ὅταν τὰ χείλη των χωρίστηκαν, ὁ ἥλιος εἶχε πιὰ βασιλέψῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Τὴν ἄλλην ἡμέρα ὁ Παῦλος, ποῦ αἰσθανόταν πιὰ τὸν ἑαυτό του πολὺ καλά, τράβηξεν ὡς πάνω στὸ σπίτι τῶν δυὸ φίλων στὴ δεξαμενή.

Ἤθελε νὰ ἰδῇ τὴ Μιρέττα, ποῦ δὲν εἶχε τολμήσῃ ν' ἀρθῇ στὸ δωμάτιό του στὸ διάστημα τῆς ἀρρώστειας του ἀπὸ φόβο μὴν παρεξηγόταν ἀπὸ τὴν κ. Εὐρυδίκη καὶ τὴν κόρη της, ἢ ἀπὸ δειλία ποῦ ἔχουν οἱ γυναῖκες τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῆς Μιρέττας νὰ βρεθοῦν σὲ σπίτια ποῦ μένουν γυναῖκες ἀλλοιώτικες ἀπὸ αὐτές.

Μπαίνοντας ὅμως στὸ μικρὸ σαλονάκι, ὁ Παῦλος δὲ μπόρεσε νὰ κρατήσῃ ἕνα ἀπότομο κίνημα ξαφνιάσματος, ἀπὸ ἔκπληξη καὶ λύπη.

Ἡ Μιρέττα κατάλαβε τὸ ξάφνισμά του ἐκεῖνο, καὶ τοῦ εἶπε μὲ πίκρα·

— Πάραξενεύεσαι, κύριε Παῦλε ποῦ βρίσκεις ἔτσι ἀκατάστατο, παραλυμένο, τὸ κομψὸ καὶ ὥμορφό σου σαλονάκι ὅπως τὸ ἔλεγες πρῶτα;

— Ἀλήθεια, ἔκανεν ὁ Παῦλος μὲ εἰλικρίνεια καὶ στὸν ἴδιο τόνο τῆς λύπης.

— Καὶ δὲν εἴμαστε παρὰ στὴν ἀρχὴ ἀκόμη, ἀπάντησε ἡ Μιρέττα, ἐνῷ τοῦ ἔδειχνε τὸν καναπὲ καὶ κάθησε καὶ αὐτὴ κοντά του, πολὺ κοντά.

Ὁ Παῦλος ἀνατρίχιασε σὰν κάτι τὸ κρύο ν' ἄγγιξε ἀπάνω του.

Ἡ Μιρέττα δὲν ἦτανε πιὰ ἡ ἡδονικὴ γυναῖκα ποῦ σκορποῦσε τριγύρω της δυσκολονίκητες ἐπιθυμίες καὶ πόθους. Τὸ σῶμά της ἦταν ἀδύνατο καὶ τὰ μάτια της γυαλίζανε κατὰ τέτοιον τρόπο, ὥστε νὰ τοῦ σηκώνουν τὸ δέρμα ἀπὸ τὴ φρίκη.

Μιὰ δυνατὴ μυρωδιὰ αἰθέρος ἀναλύνοταν τριγύρω της, καὶ μόνο τὰ χείλη της διατηροῦσαν ἀκόμη ὅλο τὸ φούσκωμα καὶ τὴν κοκκινάδα των ποῦ τὰ ἔκαναν τόσο ἐπιθυμητά, τόσο φλογισμένα.

Ὁ φοιτητής, καθισμένος στὸν καναπέ, εἶχε χαμηλώσῃ τὰ μάτια του, μὴ αἰσθανόμενος στὸν ἑαυτό σου τὴν τόλμη νὰ ἀντικρύσῃ τὰ μάτια τῆς Μιρέττας, ποῦ τὰ ἔνοιωθε καρφωμένα ἀπάνω του.

Ἐκείνη τοῦ ἔπιασε καὶ τὰ δυό του χέρια, τοῦ τὰ κράτησε δυνατὰ στὰ δικά της καὶ τοῦ εἶπε.

— Παῦλε, θέλω νὰ μὲ κυττάζῃς στὰ μάτια, θέλω νὰ μοῦ τρυπήσῃς τὰ μάτια μου μὲ τὸ δικό σου βλέμμα... Ἔλα, κύτταξέ με λοιπόν.

—Ἀλλὰ τί λέτε Μιρέττα, ἔκαμε μὲ κάποια τρεμοῦλα ὁ φοιτητής. Τί θὰ σᾶς χρειαστοῦνε τὰ μάτια μου, μέσα στὰ δικά σας;

— Εἶσαι ὥμορφος καὶ δυνατὸς εἶπεν ἡ Μιρέττα, μὲ θέρμη καὶ γρηγοράδα στὴ φωνή της. Τὰ μάγουλά σου εἶνε κόκκινα καὶ τώρα ποῦ ἔγινες καλά, μοιάζεις μὲ μισοανοιγμένο τριαντάφυλλο, ποῦ πέρασε τὴ μεγάλη δροχή. Εἶσαι ὥμορφος, Παῦλε, καὶ σ' ἀγαπῶ.

Ὁ φοιτητὴς τινάχθηκεν ἀπάνω ἀπὸ τὸν καναπέ, ἀλλὰ ἡ Μιρέττα πρόλαβε καὶ τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ στῆθος, καὶ κρεμάσθηκεν ἀπάνω του.

— Εἶμαι μεθυσμένη, πολὺ μεθυσμένη, ἀπόψε τοῦ ἔλεγε. Εἶμαι μεθυσμένη καὶ διψῶ ἀπὸ τὰ δικά σου φιλήματα καὶ τὴ δική σου ἀγκαλιά.

Ὁ Παῦλος ἔτρεμε καὶ ἡ καρδιά του ἄρχισε νὰ χτυπᾷ δυνατὰ καὶ ἀκανόνιστα. Τὸν ἔπιασεν ἀληθινὸς φόβος καὶ

τῆς μίλησε μὲ παρακλητικὴ φωνή :

— Ἀλλὰ κάθισε, ἡσύχασε, σὲ παρακαλῶ Μιρέττα. Ἐσὺ ἡ τόσο καλή... Τί θἄλεγε ἂν μᾶς ἔβλεπεν ἔτσι, ἂν σ' ἔβλεπεν ὁ φίλος μου. § Ἕνα γέλοιο περίεργο, τὸν ἔκοψε ἐκεῖ. Ἡ Μιρέττα τὸν κύτταξε καὶ γελοῦσε μὲ τὸ περίεργο, τὸ τρομερὸ ἐκεῖνο γέλοιο.

— Κάθισε κοντά μου, τοῦ εἶπε. Εἶμαι ἥσυχη πειὰ καὶ θὰ σοῦ μιλήσω σὰ νοικοκυροπούλα, ὅπως σοῦ μιλᾷ ἡ φίλη σου ἡ Μαίρη . . .

Ὁ Παῦλος κύτταξε μὲ φρίκη τὴ γυναῖκα ἐκείνη τὴν ἀναμαλλιασμένη, τὴν ἀσυγύριστη, τὴ μεθυσμένη.

Ἔκανε νὰ σηκωθῇ ἀπάνω μὲ τὴν ὡρισμένη πειὰ ἀπόφασι νὰ φύγῃ, ἀλλὰ τὰ δάχτυλα τῆς Μιρέττας τὸν κρατοῦσαν σφιχτά, σὰν σιδερένιες λαβίδες.

Μιὰ ἀφάνταστη, ἀνίκητη δύναμι ἔβγαινεν ἀπὸ τὸν ἀδύνατο ἐκεῖνο σῶμα καὶ τὸν κρατοῦσε ἐκμηδενισμένο, ἀνίκανο γιὰ κόθε κίνησι, στὸν καναπέ.

Τὰ χείλη τῆς Μιρέττας, τὰ φλογισμένα καὶ αἰώνια ἡδονιστικά, τοῦ ἔκαιαν τὰ δικά του χείλη, τοῦ τάραζαν τὸ σῶμα μὲ ἕνα διαρκῆ σπασμό, μιᾶς ἀνεκφράστου ἡδονῆς.

Ὕστερ' ἀπὸ πάλεμα λίγων λεπτῶν, ὁ Παῦλος εἶχεν ἐκμηδενισθῇ. Εἶχε ἐκμηδενισθῇ στὴ θέλησι καὶ στὸ σῶμα.

Ἕνα εἶδος ἰλίγγου καὶ ζάλης τοῦ σκέπασε τὸ νοῦ, καὶ ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς μανιασμένης ἐκείνης γυναῖκας, τῆς ξεσχισμένης, τῆς μισόγυμνης, δὲν ἔβλεπε παρὰ τὰ χείλη της ποῦ καίανε σὰν ἕνα κομμάτι σίδερο ἀναμμένο.

Μὲ τὴ λίγη θέλησι ποῦ εἶχεν ἀπομείνη ἀκόμη στὴ σκέψι του, τῆς εἶπε ἀδύνατα, σιγά, παρακλητικά·

— Λυπήσου με, σὲ παρακαλῶ, Μιρέττα. Λυπήσου ἐμένα, τὸ φίλο μου καὶ τὸν ἑαυτό σου.

Ἀλλὰ τὸ μεθῦσι τῆς κόρης ἐκείνης εἶχε φουντώσῃ, εἶχεν ἑκατονταπλασιασθῇ στὸ πλησίασμα καὶ στὸ σφίξιμο τοῦ σώματος τοῦ νέου.

Ἦταν μιὰ μαινάδα, μιὰ βακχίδα, ποῦ δὲν ἄκουε καὶ δὲν κινιόταν ἀπὸ τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπὸ τὸ πρωτόγονο ἔνστικτο ἑνὸς κτήνους καὶ δὲν αἰσθανόταν τίποτε ἄλλο παρὰ τὸν ἀχνὸ τοῦ ζεστοῦ σώματος τοῦ νέου ποῦ εἶχε στὴν ἀγκαλιά της. Ὁ ἴλιγγος σφύριζε στὸ κεφάλι τοῦ Παύλου, τοῦ πίεζε τὸ μέτωπο, τοῦ τρυποῦσε τὰ μηνίγγια. Σιγά — σιγὰ ὅμως, χωρὶς νὰ καταλαβαίνῃ καὶ αὐτὸς οὔτε νὰ μπορῇ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀλλαγὴ ποῦ γινόταν μέσα του, ὁ φόβος του γιὰ τὴ Μιρέττα ὑποχωροῦσε, καὶ ἡ ἀδυναμία του ἄλλαζε σ' ἕνα τράνταγμα δύναμης καὶ ζωντανότητος ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ ἔνοιωθε στὸν ἑαυτό του.

Καὶ χωρὶς τίποτα ἄλλο πιὰ νὰ σκέπτεται, χωρὶς τίποτα νὰ βλέπῃ μπροστά του, ἔσφιξε στὰ χείλη του τὰ χείλη τῆς Μιρέττας, τἄπνιξε σ' ἕνα δάγκωμα ποῦ τἄκανε νὰ ματώσουν καὶ σὲ μιὰ σύσπασι τῶν μυῶν του, ἔζωσε μὲ τὰ χέρια του τὴ μέση τῆς γυναίκας μὲ τέτοια δύναμι ὥστε ἡ σπονδυλικὴ στήλη της ἄφισε ἕνα δυνατὸ κρὰχ, ἐνῶ ἡ Μιρέττα ἀναίσθητη ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὴν ἡδονή, ἄφινε μιὰ στριγκιὰ φωνὴ καὶ λιποθυμοῦσε στὸν κρῖκο ἐκεῖνο ποῦ πολὺ λίγο μόνο βάσταξε.

Ὅταν ἡ Μιρέττα συνῆλθε ἀπὸ τὸ λιποθύμημά της, ὁ Παῦλος ἔνοιωσε πῶς ξυπνοῦσε ἀπὸ τὴ ζάλη, ἀπὸ τὸν ἴλιγγο ποῦ τὸν εἶχε συνεπάρῃ. Πετάχτηκε πάνω ἀπὸ τὸν καναπέ, ἀλλὰ ἡ Μιρέττα εἶχε κάνῃ τὸ ἴδιο πιὸ μπρὸς ἀπὸ αὐτόν.

Οἱ λυγμοὶ τὴν τάραζαν σύσσωμη καὶ τὰ μάτια της ἔπλεαν σ' ἕνα ὥμορφο ἐξαγνιστικὸ δακρύων. Κύτταζε τὸν νέο,

ποῦ μὲ συμμαζεμένη τὴ στάσι ἐφαίνοταν συντριμμένος σὰν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς πιὸ μεγάλης καταστροφῆς καὶ τοῦ εἶπε·

— Συγχώρησέ με, Παῦλο, συγχώρησέ με.

— Καὶ γὼ σοῦ ζητῶ νὰ μὲ συγχωρήσῃς ἀπάντησεν ὁ Παῦλος χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια του πρὸς τὴ Μιρέττα.

— Νὰ σὲ συγχωρήσω σένα, ἀλλὰ γιατί, γιὰ ποιὸ λόγο;

Ὁ Παῦλος δὲν εἶχε τίποτα ν' ἀπαντήσῃ καὶ ἡ Μιρέττα ἐξακολούθησε·

— Δὲν ἤξερα τί ἔκανα, δὲν βρισκόμουνα στὸν ἑαυτό μου. Ἤμουνα μεθυσμένη, μεθυσμένη ἀπὸ χασίς, Παῦλε.

— Ἀπὸ χασίς; ἔκανε ὁ νέος τρομαγμένος.

— Ναί, ἀπὸ χασίς... Ἔχω, βλέπεις, τραβήξη περισσότερο δρόμο ἀπὸ ὅ,τι νομίζεις σύ... Ἀπὸ χασίς, ἀπὸ ὄπιο, ἀπὸ αἰθέρα, μήπως ξέρω ἀπὸ τί ἀκριβῶς.

Γιὰ πρώτη φορὰ τώρα ὁ Παῦλος σήκωσε τὰ μάτια του ἐπάνω της καὶ τῆς εἶπε·

— Δυστυχισμένο κορίτσι.

Τῆς Μιρέττας τὰ μάτια ἔχυσαν ξαφνικὰ μιὰ λυπημένη λάμψι καὶ εἶπε στὸ φοιτητή·

— Σκέφτηκες, κ. Παῦλο, ποτέ, τί εἶνε ἡ εὐτυχία σ' αὐτὸν τὸν κόσμο;

— Ναί, ἔκανεν ἐκεῖνος καὶ συλλογίστηκε τὴ Μαίρη.

— Ἐγὼ ποτὲ δὲν μπόρεσα, ἀλλοίμονό μου, νὰ τὴν εὕρω.

Πολλὲς φορές, ἐνῶ νόμιζα πῶς βρισκόμουνα στὴν κορυφὴ τῆς πιὸ μεγάλης εὐτυχίας, ἔβλεπα πῶς δὲν ἦταν αὐτὴ τίποτα ἄλλο ἀπὸ ἕνα βάραθρο, καὶ μιὰ φορὰ μονάχα ποῦ ἡ εὐτυχία μοῦ φανερώθηκε δυνατή, ὁλοζώντανη, μεγάλη σὰν

τὸ Θεό, εἶδα πῶς ἦταν ἀπαγορευμένη γιὰ μένα, πῶς πιὰ δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀγγίσω.

Ἡ Μιρέττα στάθηκε γιὰ νὰ τὴν ἐρωτήσῃ ὁ Παῦλος, νὰ τῆς ζητήσῃ κάποια ἐξήγησι μὰ κεῖνος σώπαινε, κι' αὐτὴ ἀναγκάστηκε νὰ ἐξακολουθήσῃ:

— Δὲν μ' ἐρωτᾶς κ. Παῦλο, γιὰ τὴν εὐτυχίαν αὐτή, δὲν θέλεις νὰ μὲ ρωτήσῃς ... Λοιπὸν νὰ σοῦ πῶ μόνη μου ἐκεῖνο ποῦ κάπως ἀλλοιώτικα ἤθελα νὰ τὸ μάθῃς.

— Λέγε Μιρέττα ἀπάντησεν ἐπὶ τέλους ὁ φοιτητής. Λέγε γιατὶ ξέρω πῶς τίποτα κακὸ δὲν θἄχῃς νὰ μοῦ πῇς.

— Κακό; Ἀλλοίμονο. Ὁλάκαιρη συφορά. Παῦλε, σὲ ἀγαπῶ.

Ὁ φοιτητὴς μούδιασε στὴ θέσι του. Ποτέ του δὲν εἶχε φαντασθῇ μιὰ τέτοια ἀγάπη, μιὰ ἀγάπη ὅπως τὴν ἐννοοῦσεν ἡ Μιρέττα. Τὴν εἶχε μέσα του, μὰ ποτὲ δὲν μποροῦσε νὰ τὴν ὑποθέσῃ γιὰ ἐρωμένη.

Ἡ Μιρέττα ἐξακολουθοῦσε νὰ τοῦ λέγῃ.

— Ἤσουνα λιποθυμημένος, ἀναίσθητος τότε, ὅταν σοῦ ἔδωσα τὸ πρῶτο φίλημα. Ἤτανε ἡ ὁραδειὰ ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ σ' ἔόλεπα.

— Θυμοῦμαι, ἀπάντησεν ὁ Παῦλος. Τὸ φίλημά μου, καὶ πολλὲς φορὲς ἀπὸ τότε σκέφηθκα πάνω σ' αὐτό.

— Καὶ ἡ Μαίρη, δὲν σὲ φίλησε καμμιὰ φορά, ἡ Μαίρη ὅπως ἐγώ;

Ὁ Παῦλος στάθηκε διστακτικὰ γιὰ μιὰ στιγμή, μὰ πῆρε τὴν ἀπόφασι.

— Ἡ Μαίρη, ναὶ μὲ φίλησε μιὰ φορά, ἀλλὰ τὸ φίλημά της ἐκεῖνο δὲν εἶχε καμμιὰ ὁμοιότητα μὲ τὰ δικά σου φιλιά.

— Ἔχεις δίκηο Παῦλο καὶ τὸ καταλαβαίνω. Εἶνε γι-

τὶ τὸ φίλημά της εἶνε φίλημα ἀπὸ μιὰ ἀγαπημένη ἐνῶ τὰ δικά μου...

— Ποῦ θέλετε νὰ τραβήξετε; ἔκανε μὲ λύπη ὁ Παῦλος γιὰ τὰ λόγια τῆς φίλης του. Ἢ — Μήπως ξέρω καὶ γώ!!.. Εἶμαι μιὰ δυστυχισμένη γυναῖκα ἐγώ, χωρὶς κανένα σύντροφο, χωρὶς κανένα ποῦ νὰ μ' ἀγαπᾷ.

— Ἀλλὰ ὁ Σπῦρος ὁ φίλος μας, ὁ δικός σου ἄνδρας; Δὲν τὸν ἀγαπᾶς λοιπὸν καθόλου, δὲν τὸν ἔχεις ἀγαπήσῃ;

— Ναὶ τὸν ἔχω ἀγαπήσῃ, τὸν ἀγαπῶ ἀλλὰ ἡ δική του ἀγάπη εἶνε ἄλλη· εἶνε ἔρημη ἀγάπη, ἀγάπη χωρὶς καμμίαν ἐλπίδα, χωρὶς σωτηρία καμμιά.

— Δὲν καταλαβαίνω τὰ λόγια σου, Μιρέττα, ἔκανε καὶ πάλι ὁ Παῦλος.

— Πῶς θέλεις νὰ καταλάβῃς τὰ λόγια μου, ἀφοῦ δὲν ἔχεις καταλάβῃ τὴν ἀγάπη μου...

— Ἡ δική σου ἀγάπη Παῦλε, δὲ μοιάζει μὲ καμμιὰ ἄλλη ἀγάπη. Μὲ τὴ δική σου ἀγάπη, καταλαβαίνω πῶς θὰ μποροῦσα καὶ γὼ νὰ σωθῶ νὰ γυρίσω στὸ δρόμο τῆς ζωῆς... Δὲν ἔχω ἀποκτηνωθῆ σὲ τέτοιο σημάδι, ὥστε νὰ μὴ καταλαβαίνω τὴν καταστροφή μου... Μέσα στὸ ἀτελείωτο μεθύσι μου, μέσα στὸ ἄθυδ σκοτάδι τῆς ψυχῆς μου, ἡ ἀγάπη μου γιὰ σένα φάνηκε σὰ μιὰ γραμμὴ ἡλίου ποῦ σχίζει τὰ σύννεφα... Ἂν ἤθελες, Παῦλε..

— Ἂν ἤθελα; ἔκανεν ὁ Παῦλος, μὲ φόβο καταλαβαίνοντας ἀπὸ τὸν τόνο τῆς φωνῆς της, ποῦ σκόπευε νὰ τραβήξῃ ἐκείνη.

— Ἂν ἤθελες νὰ φεύγαμε μαζί, νὰ πηγαίναμε μακρυά, ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμο. Θὰ ζούσαμε ἥσυχοι καὶ εὐτυχισμένοι καὶ ἡ ἀγάπη μας θὰ σκόρπιζε λουλούδια σὲ ὅλο τὸ δρόμο τῆς ζωῆς μας. Θὰ φεύγαμε μακρυά, ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Κεῖ κάτω στὰ δικά μου μέρη, θὰ ξεχνούσαμε καὶ θὰ μᾶς ξεχνούσανε. Συντροφευμένοι μόνοι μὲ τὴν ἀγάπη μας τίποτ' ἄλλο δὲν θὰ θέλαμε στὸν κόσμο.

Τὰ μάτια τῆς Μιρέττας, ἐνῶ ἔλεγε αὐτά, παραδινόνταν στὴν εἰκόνα κάποιας ἀπόμακρης σκέψης, καὶ ὁ Παῦλος κυττάζοντάς την ἄρχισε νὰ φοβᾶται πάλι, νὰ συλλογίζεται γιὰ τὸ λογικό της.

— Ἀλλὰ παιδί μου, σκέψου καλλίτερα τῆς ἀπάντησε· σκέψου καλλίτερα καὶ σὲ παρακαλῶ πολὺ ἔλα στὸν ὀρθὸ λογαριασμό. Τὰ λόγια σου αὐτὰ εἶνε λόγια —

— Λόγια τρελλῆς, λόγια μεθυσμένης, Παῦλο. Καταλαβαίνω τί θέλεις νὰ πῇς καὶ σταματᾶς... Ναί, εἶνε λόγια τρελλῆς, λόγια μεθυσμένης ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου, λόγια μιᾶς λυσσασμένης...

Ὁ Παῦλος οὔτε πρόλαβε νὰ προφυλαχθῇ καὶ νὰ τραβηχθῇ πέρα. Ἡ Μιρέττα, μὲ τὴν τελευταία της λέξι, χύθηκε πάνω στὸ λαιμό του, τὸν ἔσφιξε δυνατὰ καὶ ἄρχισε νὰ τὸν φιλᾷ μὲ ἕνα εἶδος μανίας, ἕνα εἶδος τρέλλας. Ὁ Παῦλος ἔσκαζε, πνίγοταν, δὲν μποροῦσε κἂν νὰ συναρμολογήσῃ στὸ στόμα του μιὰ φωνή. Ἡ Μιρέττα ξαναγύριζε στὸ μεθύσι της, ἀπὸ τὸ ὁποῖον γιὰ μιὰ στιγμὴ εἶχε ξεφύγῃ.

Ἡ μυρωδιὰ τοῦ ἀχνοῦ ποῦ ἔβγαινεν ἀπὸ τὸ δέρμα τοῦ νέου, τῆς ἄναβε τὰ νεῦρα, τὴν ἔκανε νὰ ταράζεται, νὰ χώνῃ τὰ νύχια της στὶς σάρκες του γιὰ νὰ τὶς ξεσχίσῃ.

Ἀκολούθησεν ἕνα πάλεμα πρωτόγωνο, ἕνα πάλεμα κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Παῦλος αἰσθάνοταν πῶς ἔπρεπε νὰ νικήσῃ γιὰ νὰ λυτρωθῇ.

Ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι ὅμως τοῦ χασίς, ἡ Μιρέττα, εἶχεν ἀποκτήσῃ τέτοια δύναμι, τὰ νεῦρα της εἶχανε ἔτσι ἀτσα-

λωθῆ, ὥστε ὁ Παῦλος ὁ ἀσθενικός, ὁ χαλαρωμένος στὰ νεῦρα ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια πολὺ γλήγορα, εἶδεν ὅτι ἡ νίκη δὲν ἦτανε μὲ τὸ μέρος του.

Ἡ μανιασμένη γυναῖκα ἔπεφτε ὅλη ἐπάνω του, τὸν πίεζε, τὸν ἔπνιγε, τὸν ξέσχιζε, τὸν δάγκανε μὲ τὰ δόντια της, ἐνῷ ἀπὸ τὸ στόμα της ἔβγαιναν στριγκνὲς φωνὲς ἀνακατεμένες μὲ ἀφρό.

Ἔμοιαζε μὲ κάτι τὸ τερατῶδες, τὸ μανιακό, ἡ παράστασις τῆς ἀδύνατης τῆς ἀναμαλλιασμένης, τῆς γυμνωμένης ἀπὸ τὸ πάλεμα καὶ τὸ κουρέλιασμα γυναῖκας.

Ὁ φοιτητὴς τὴν ἔβλεπεν ἀπάνω του σὰν κάποιο ἄγριο κτῆνος, σὰ τὴν ἐνσάρκωσι ὁρυκολακιασμένης γυναῖκας, καὶ τὴν ἐμίσησε καὶ τὴν συχάθηκε.

Ἂν εἶχε ἐλεύθερα τὰ χέρια του, ἂν μποροῦσε, θὰ χτυποῦσε μὲ ὅλη του τὴ δύναμη τὴ γυναῖκα ἐκείνη, θὰ τὴν σκότωνε ἴσως.

Σακατεμένος ὅμως, ἐκμηδενισμένος ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, εἶχε παράλυση πιά. Τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ βαστάξῃ περισσότερο. ἀλλὰ ἐνῷ νόμιζε πῶς θὰ ἀπόμενε ἕνα κομμάτι κουρέλι στὰ χέρια τῆς μανιασμένης γυναίκας ξαφνικὰ ἔνοιωσε τὰ χέρια της νὰ πκούν νὰ τὸν σφίγγουν, καὶ τὴ θέρμη τῆς ἀναπνοῆς της νὰ μὴ τοῦ φλογίζῃ πιὰ τὸ πρόσωπο.

Ἡ Μιρέττα εἶχε μείνῃ ἀναίσθητη.

Τὸ τρομακτικὸ τράνταγμα τῶν νεύρων, τῆς ἔδωσε τὸ τελευταῖό του κτύπημα, ἀφίνοντάς την λιπόθυμη, ξερή.

Ὁ φοιτητής, ἀπελευθερωμένος, τινάχθηκε ἀπάνω καὶ ρίχτηκεν ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιο, φρενιασμένος σὰν τρελλός.

Ἔξω στὸ δρόμο, τὰ σπίτια καὶ οἱ ἄνθρωποι περνοῦσαν ἀπὸ μπροστά του, χωρὶς τίποτα νὰ βλέπῃ.

Πήγαινε ἕνα δαιμονισμένο δρόμο, καὶ πολλὲς φορὲς

σκόνταψε κι' ἔσπροξε τοὺς διαβάτες...

Ὅταν συνῆλθε, εἶδε πῶς βρισκόταν στὴν Ὁμόνοια. Εἶχε κάνη ὅλον ἐκεῖνο τὸ δρόμο χωρὶς νὰ σταθῇ οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοή του.

Πνίγοταν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀγωνία καὶ τὸν τρόμο, καὶ γι' αὐτὸ ὁ κόσμος ποῦ κινόταν καὶ ζοῦσε τριγύρω του, τοῦ προξένησε μιὰ ἀνέκφραστη, ἀπότομη χαρά.

Γύρισε πίσω τὸ κεφάλι του. Ὁ ἐφιάλτης τῆς Μιρέττας δὲν τὸν κυνηγοῦσε πιά, δὲν τοῦ πίεζε τὴ ψυχὴ καὶ τὸ στῆθος.

Τράβηξε τὴν ὁδὸ Πατησίων, μὲ τὴ σκέψι νὰ πάῃ σὲ κανένα μοναχικὸ καφενεδάκι, σὲ κάποια ἐξοχικὴ παραγκοῦλα, γιὰ νὰ συγκεντρώσῃ ἐκεῖ τὸν ἑαυτό του. Ὁ δρόμος ἤτανε μακρύς, ἀτέλειωτος καὶ ὁ Παῦλος ἔβλεπε πέρα τὸ τέλος του ποῦ στένευε καὶ ἔφτανε σὲ μιὰ στενὴ κολλημένη γραμμή, σὰν κάποιο παράδεισο, ποῦ ποτὲ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὸν φτάσῃ.

Πέρα ἀπὸ τὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο, ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ Πανελληνίου Γυμναστηρίου, πεντέξη διαβάτες, ἔρριχναν περίεργα τὰ μάτια των στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Γυμναστηρίου, ὅπου λεβεντόσωμοι νέοι, μὲ γυμνὲς τὶς κνῆμες καὶ τὰ μπράτσα, δυνατοὶ καὶ ὥμορφοι στὸ ἄνθισμα τῆς ρώμης καὶ τῆς ὑγείας, ἐγυμνάζονταν δείχνοντας ὅλη τὴν πλαστικότητα καὶ τὴν ὑπερηφάνεια τῶν σωμάτων των.

Ὁ φοιτητὴς σταμάτησε χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ σχεδόν, καὶ τὰ μάτια του ἔπεσαν στὸ θέαμα τῶν γυμναζομένων νέων. Κάποιο δάγκαμα, ἕνα εἶδος ζήλειας καὶ ἀποστροφῆς στὸν ἑαυτό του, ἔνοιωσε στὴ ψυχή του.

Ἦτανε ἔτσι, ὥμορφος, δυνατὸς καὶ γερὸς πρὸ λίγων

ἀκόμη μηνῶν καὶ αὐτός, αὐτὸς ποῦ τώρα δὲν μπόρεσε νὰ παλέψῃ μὲ μιὰ μισοπεθαμένη γυναῖκα.

Τὰ χείλη του ψιθύρισαν·

— Φρίκη, φρίκη!

Ἄφισε μὲ γληγοράδα τὴν πόρτα τοῦ Γυμναστηρίου, μὴ ἀντέχοντας ἄλλο στὸ θέαμα ἐκεῖνο τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑγείας ποῦ φάνταζε μπροστά του.

Ἡ μεγάλη ἔκτασι τοῦ Πολυγώνου ἀνοίγει· τώρα ἀδέσμευτη, μπροστά του.

Θυμήθηκε κάποιο μικρὸ καφενεδάκι πέρα στοὺς Στρατῶνας τοῦ Ἱππικοῦ, καὶ τράβηξε κατὰ κεῖ.

Στρατιῶτες μὲ ροῦχα μπλὲ τῆς ἀγγαρίας, ἢ μὲ κίτρινα χακὶ ἐγυμνάζονταν ἄλλοι, πάνω στ' ἄλογά τους.

Ἔξω ἀπὸ τὸ οἴκημα ἑνὸς λόχου, καμμιὰ δεκαριὰ ἀπὸ αὐτοὺς εἶχαν τελειώσῃ καθὼς φαίνοταν τὰ γυμνάσια καὶ τραγουδοῦσαν τὴν πατρίδα τους, τὰ φτωχικὰ μὰ ἀξέχαστά τους σπιτάκια.

Τὸ τραγοῦδι μονότονο, καὶ ἄρρωστα παθητικό, τοῦ ξύπνησε τὴν ἀγάπη γιὰ τὸ χωριό του καὶ τὴν πατρίδα του. Σὲ μιὰ στιγμὴ ὁλόκληρες σκηνὲς ἀπὸ τὴν παιδιάτική του ζωὴ πέρασαν ζωντανὰ χρωματισμένες ἀπὸ τὸ νοῦ του, καὶ μιὰ χαριτωμένη μικρότερη ἀπὸ αὐτὸν ἀδελφοῦλα, ἁπλώνει τὰ χέρια της καὶ τὸν φωνάζει.

— Θἄρθω, θἄρθω, ἀγαπημένοι μου, πολὺ γλήγορα κοντά σας, φώναξεν ἔτσι δυνατά, ὥστε γύρισαν μερικοὶ στρατιῶται τὰ κεφάλια τους καὶ κύταζαν μὲ περιέργεια.

Στὸ καφενεδάκι, ἄλλοι στρατιῶται, κουτσόπιναν μαστίχες καὶ κονιάκ, ἐνῷ ἀπὸ τὰ στόματά των ξετυλίγοντα ζωηρὰ καὶ πρόσχαρα λόγια.

Κάθισε σὲ ἕνα παράμερο τραπεζάκι, καὶ παρεδόθηκε στοὺς συλλογισμούς του, ἀφοῦ πρῶτα παράγγειλεν ἕνα λουκοῦμι στὸ γέρο καταστηματάρχη του.

Ὕστερα ἀπὸ τὴν τελευταία, τὴν τωρινὴ σκηνὴ μὲ τὴ Μιρέττα, ἡ ἡσυχία τῆς ψυχῆς καὶ τῶν νεύρων του, σωριάσθηκε κάτω σὲ ἐρείπια. Τὸ ἠθικὸ καὶ σωματικὸ πάλεμα, ἦταν τέτοιο σ' αὐτὸν ὥστε ὁ ξαναγεννώμενος ἑαυτός του νὰ μὴ μπορέσῃ νὰ βαστάξῃ. Ἄρχισε νὰ φοβᾶται καὶ πάλι, ὅτι θὰ τοῦ ξανάρχονταν ὅλα ἐκεῖνα τὰ τρομακτικὰ συμπτώματα τῆς νευρασθενείας του, καὶ θυμήθηκε τὰ λόγια τοῦ ἁπλοῦ μὰ καλοῦ γιατροῦ του, ποῦ καθημερινῶς τοῦ συνιστοῦσε ἕνα ταξεῖδι στὴν πατρίδα του, γιὰ μόνο ἀποτελεσματικὸ καὶ γλήγορο φάρμακο στὴν ἀποκατάστασι τῆς ὑγείας του.

Τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ δούϊζαν στ' αὐτιά του, μὰ τὴν ἴδια στιγμὴ ἄλλου εἴδους γλῶσσα πολὺ γλυκειὰ καὶ γεμάτη μουσικὴ αὐτή, ἄρχισε νὰ τοῦ μιλᾷ καὶ νὰ τοῦ λέγῃ νὰ μὴ φύγῃ.

Ἦταν ἡ φωνὴ τῆς Μαίρης, ποῦ τόνιζε στὴ σκέψι του, τὴν ὑπέρκοσμη αὐτὴ μουσική.

Τί ἔπρεπε νὰ κάνῃ, καὶ σὲ ποιὰ φωνὴ ν' ἀκούσῃ, οὔτε ὁ ἴδιος δὲν ἤξευρε...

Τὸ πρωῒ τῆς ἄλλης ἡμέρας ὁρίσκοντας εὐκαιρία ἀπὸ τὴν ἀπουσία τῆς κ. Εὐρυδίκης, ὁ Παῦλος φώναξε τὴ Μαίρη μὲ ὕφος ποῦ ἄδικα προσπάθησε νὰ τὸ κάνῃ ἀδιάφορο, καὶ τῆς εἶπε·

Θάθελα νὰ μιλούσαμε, τώρα ποῦ λείπει ἡ μητέρα σου. Ἔχω πολλὰ νὰ σοῦ πῶ, Μαίρη.

Τὸ καλὸ κορίτσι τρόμαξε, καὶ μόλις κατόρθωσε νὰ πνίξῃ μιὰ δυνατὴ φωνὴ ἔκπληξης καὶ μεγάλου φόβου.

Ὕστερα ἀπὸ τὴ χθεσινὴ ἡμέρα ποὺ εἶχε νὰ τὸν ἰδῇ, ὁ Παῦλος φαίνοταν πολὺ ἀλλαγμένος.

Ἦταν ὠχρός, καὶ ἡ στάση του ἔδειχνεν ἕναν ἄνθρωπο ὑπερβολικὰ κουρασμένο.

Κράτησε τὰ χέρια της στὰ δικά του χέρια καὶ ἄρχισε νὰ τῆς λέγῃ·

— Πρὸ παντὸς πρέπει νὰ ξέρῃς, ὅτι δὲν εἶνε τίποτα σχεδόν. Σὲ φώναξα γιὰ νὰ μοῦ δώσῃς τὴ γνώμη σου, γιὰ νὰ μὲ ὁδηγήσῃς τί πρέπει νὰ κάμω.

— Λέγε, Παῦλέ μου, ἄκουω, ἔκανε ἡ Μαίρη.

— Λοιπὸν ἐξακολούθησεν ἐκεῖνος, ἀπὸ σένα μόνο περιμένω νὰ μοῦ πῇς ἂν πρέπῃ νὰ πάω στὴν πατρίδα μου ἢ ὄχι.

— Ἡ σκέψη μου λέγει: ναί, ἀλλὰ ἡ καρδιά μου λέγει: ὄχι, Παῦλε, ἀπήντησεν ἡ Μαίρη, ἀφοῦ σκέφθηκε γιὰ νὰ μιλήσῃ ἔτσι. Ἕναν πόλεμο μοῦ γέννησαν τὰ λόγια σου, μέσα μου, πόλεμο μεταξὺ τοῦ λογικοῦ καὶ καρδιᾶς μου. Μακρυὰ ἀπ' τὴν Ἀθήνα, στὴν πατρίδα σου, θὰ γινόσουνα γλήγορα καλά.... Μακρυὰ ἀπὸ σένα, Παῦλε, ἐγώ, γλήγορα, πολὺ γλήγορα θἀρρωστοῦσα... Ἔχω τόσο βλέπεις συνεθίσῃ τὴ δική σου ὕπαρξη κοντά μου, ὥστε νὰ μὴ μπορῶ νὰ σκεφθῶ πῶς ἔστω καὶ γιὰ μιὰ μέρα θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ μὴ σἔβλεπα πιά.

Ὁ φοιτητὴς ἄκουε χωρὶς ν' ἀπαντᾷ. Μὰ ἴδια ἀκριβῶς ἐσκέπτονταν κι' αὐτός, καὶ τώρα ποὺ εἶχε τόσο κοντά του τὴν ἀγαπημένη του, ἔβλεπε πῶς οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὴ χωρισθῇ.

Τελείωσεν ἐκείνη, χωρὶς αὐτὸς νὰ μπορῇ τίποτα νὰ πῇ. Κάτι τὸν ἔπνιγε, τοῦ πίεζε τὸ στῆθος, καὶ τὰ χείλη του κινοῦνταν σὲ ἐκμυστήρευσι.

Ἦτανε οἱ χθεσινὲς σκηνὲς μὲ τὴ Μιρέττα, ποῦ στὴν ἀρχὴν εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ μὴ τὶς φανερώσῃ, νὰ τὶς κρύψῃ ἀπὸ τὴν Μαίρη ἐνῷ τώρα ἐπαναστατημένες αὐτὲς γύρευαν νὰ ξεφύγουν, νὰ πεταχθοῦν πάνω ἀπὸ τὸ στῆθός του, νὰ χυθοῦν ἔξω σὲ δάκρυα, σὲ ποταμὸ ἐκμυστήρευσης. Καὶ ὁ Παῦλος τἄπεν ὅλα, δὲν ἔκρυψε τίποτα. Τώρα ὅμως, ἐνῷ μιλοῦσε, τὸ χθεσινό του μῖσος, ἡ χθεσινή του ἀποστροφὴ γιὰ τὴ Μιτέττα γύριζε σὲ μιὰ μεγάλη συμπάθεια, σ' ἕναν οἶκτο, σὲ μιὰ βαθειὰ λύπη.

Στὸ μυαλό του ἐγίνοταν μιὰ ἐκπληκτικὴ ζύμωση καὶ ἡ σκέψις του προσπαθοῦσε νὰ εὕρῃ τὸν καλλίτερο καὶ πιὸ ἀποτελεσματικὸ τρόπο σωσμοῦ γιὰ κείνη.

Ἔτσι, ἐνῷ στὴν ἀρχὴ ἡ ὁμιλία εἶχε τραβήξη ἀποκλειστικὸ δρόμο, γύρω στὸ δικό του σωσμό, τώρα ἡ σκέψις τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων, τοῦ σωσμοῦ τῆς Μιρέττας, ἦταν ἡ μόνη ποῦ τὸν κατεῖχε.

Καὶ ἡ Μαίρη ὅμως δὲν ἐσκέπτετο ἀλλοιώτικα. Καὶ ὅταν ἐτελείωσεν ἐκεῖνος, ρώτησε·

— Λοιπόν, δὲν ὑπάρχει κανένας τρόπος σωτηρίας, γιὰ τὴ δυστυχισμένη γυναῖκα;

— Δὲν ξεύρω, Μαίρη ἔκανεν, ὁ Παῦλος μὲ λύπη. Σ' αὐτὲς τὶς ἀρρώστειες ὁ γιατρὸς δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ τίποτα, καὶ ἄλλα εἶνε τὰ μέσα ποῦ θὰ μπορούσανε νὰ τὴν γιατρέψουν.

— Γι' αὐτὸ συλλογίσθηκεν ἡ Μαίρη, πρέπει νὰ τὰ ποῦμε ὅλα στὸ Σπῦρο. Θάμαστε εἰλικρινεῖς σ' αὐτὸν καὶ ἴσως ἡ γνώμη του νὰ εἶνε ἡ καλλίτερη.

Ὁ Παῦλος ηὗρεν ὅτι ἡ Μαίρη εἶχε δίκιο, καὶ ὅτι τόσο ἡ φιλία του, ὅσο καὶ ὁ χαρακτήρας του, δὲν ἔπρεπε νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ ἐφερθῇ ἀλλοιῶς.

Ὁ Φουρτίδης θὰ ἔρχοταν ἐξάπαντος σήμερα σπίτι του,

τοὺς τὸ εἶχε πῆ τὴν τελευταία φορὰ τῆς ἐπίσκεψής του, καὶ οἱ νέοι τὸν περίμεναν, μὲ κάποιο καρδιοχτύπι τώρα.

Πραγματικὰ ὁ Φουρτίδης δὲν ἄργησε νὰ ἔλθῃ. Ἦτανε ὅμως σὲ τέτοιαν ἐλεεινὴ κατάστασι, ὥστε τόσο ὁ Παῦλος ὅσο καὶ ἡ Μαίρη σκέφθηκαν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τοῦ ποῦν γιὰ τὴν ὥρα τουλάχιστο τίποτα ἀπ' ὅσα εἶχανε στὸ νοῦ.

Τὸν ἄφισαν νὰ ξαπλωθῇ στὸν μικρὸ καναπὲ τοῦ δωματίου καὶ γιὰ κάμποσο δὲν μιλοῦσε παρὰ μόνο αὐτός.

Τοὺς εἶπε ὅτι τρεῖς μέρες τώρα ἔτρεχεν ἀπὸ τὸ ἕνα γραφεῖο στὸ ἄλλο, ποῦ τοῦ εἶχαν ὑποσχεθῇ ἐργασία, ἀλλὰ σὲ ὅλα ἡ ἴδια ἀπογοήτευσι. Ὅλοι τὸν ἐπαινοῦσαν, τὸν εὕρισκαν θαυμάσιο νέο, τοῦ ἔλεγαν πῶς εἶχαν τὶς καλλίτερες συστάσεις γι' αὐτόν, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν κανεὶς δὲν τὸν ἐχρειάζοταν.

Ἡ κατάστασι ἦτανε δύσκολη, οἱ ἐργασίες σταματημένες, ἡ ἐποχὴ πολὺ πονηρά. Ἂν διωρθόνοντας τὰ πράγματα θὰ τὸν χρειάζονταν καὶ θὰ τὸν προτιμοῦσαν. Στὸ τέλος τέλος τοῦ φανέρωναν ὅλοι τὴ λύπη τους εὐγενικώτατα, τοῦ ἔλεγαν πῶς ὅπως δήποτε ἦταν στὶς διαταγές του.

— Ὅλοι εἶνε αἰσχροί, ἔκανε μὲ ἀγανάκτησι ὁ Παῦλος, ὅταν τελείωσεν ὁ φίλος του. Αἰσχροὶ καὶ ψεῦστες.

— Ὅλοι ἔχουνε δίκιο, ἀπάντησε μὲ ἡσυχία ὁ Φουρτίδης. Τί θέλεις νὰ μοῦ δείξουνε μόλις παρουσιασθῶ μπροστά τους· τὴν πόρτα καὶ νὰ μὲ διώξουνε; Βλέπουνε, Παῦλε τὴν κατάστασί μου, τὴν ἐλεεινότητά μου, καὶ πρὸ παντὸς κυττάζουνε τὸ συμφέρον τῆς δουλειᾶς τους. Ὑπάλληλος σὰν καὶ μένα, ὄχι μόνο ἄχρηστος, ἀλλὰ καὶ βλαβερὸς θὰ ἦτανε γι' αὐτούς.

Οἱ δύο νέοι προσπάθησαν νὰ τὸν πείσουν, ὅτι παρίστανε τὰ πράγματα ὑπερβολικά, ὅτι δὲν ἦτανε τὰ λόγια του

σύμφωνα μὲ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ ἐκεῖνος τοὺς ἔκοβε κάθε τόσο.

— Ὄχι, ὄχι, τοὺς ἔλεγε. Εἴσαστε καλοὶ καὶ πονετικοὶ σὲ μένα, γι' αὐτὸ θέλετε νὰ μοῦ σκεπάσετε τὴν ἀλήθεια. ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐγὼ κανένας ἀνόητος νὰ μὴ τὴν ὁλέπω... Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ μ' ἔδιωξαν ἀπὸ τὴν ἑταιρία ἄρχισα νὰ παρατῶ τὸν ἑαυτό μου, ἐνῶ τὸ πάθος μ' ἔσαιρνε πειὸ πολὺ κοντά του. Εἶνε ντροπὴ ποῦ σᾶς τὸ λέω, ἀλλὰ τὸ ὁλέπετε καὶ μόνοι σας. Ἔχω φτάσει ὡς τὸ σημεῖο νὰ ἀφιέμαι νὰ ξυριστῶ, καὶ νὰ παρουσιάζομαι ἐκεῖ ποῦ πηγαίνω γιὰ δουλειά, ἀκάθαρτος, φτωχός, κακομοίρης, γεμάτος γένεια. Καὶ αὐτὴ ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ἔχω μιὰ ὁδομάδα νὰ ξουριστῶ καὶ ἄλλες τόσες μέρες νὰ ἀλλάξω κολλάρο. Εἶμαι ἀνίκανος, ἀνίκανος πιὰ γιὰ κάθε τι, καὶ μόνο τὸν οἶκτο καὶ τὴ λύπη προξενεῖ τώρα σὲ ὅλους ἡ παρουσία μου.

Ὁ Φουρτίδης λέγοντας αὐτά, δὲν ἤτανε καθόλου ὑπερόλικός. Οἱ δυὸ φίλοι του, τὸ ἔνοιωθαν καὶ δὲν ἐπέμεναν πολὺ νὰ τὸν κάνουν νὰ σχηματίσῃ γιὰ τὸν ἑαυτό του ἀλλοιώτικη ἰδέα.

Μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο ἐκεῖνος, ἔδινε τραγικὴ τὴν ἐντύπωσι τῆς προσωποποίησης τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς καταστροφῆς. Φορές, φορὲς ἐπίεζε τὸ μέτωπό του, ἐνῶ τὰ χείλη του ἐψιθύριζαν·

— Ἐγώ, ἐγὼ νὰ καταντήσω ἔτσι; Τί φρίκη, Θεέ μου τί φρίκη!

Καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγης ὥρας σιωπή, ὁ Φουρτίδης, πειὸ λυπημένα καὶ πειὸ μελαγχολικὰ ἀκόμη, ἐξακολούθησε·

— Καὶ νὰ σταματοῦσε τὸ πρᾶγμα μόνο ὡς ἐδῶ! Ἀλ-

λοίμονο ὅμως τὸ κακὸ δὲν ἤρθε μόνο στὸ σπίτι μας. Ἡ Μιρέττα...

— Ἡ Μιρέττα, τί; ἔκανε μὲ ἀνησυχία ὁ Παῦλος.

— Ἡ Μιρέττα ἔχει γίνη περισσότερο ἀπὸ μένα ἀνίκανη γιὰ κάθε δουλειὰ καὶ φοβοῦμαι πῶς ἡ σκέψη της ἄρχισε νὰ σκοτίζεται. Δὲν ἀντελήφθηκες τάχα καὶ σὺ Παῦλε, κάτι παρόμοιο;

Ὁ φοιτητὴς σηκώθηκε ἀπάνω καὶ ἔδωσε μιὰν ἀόριστη ἀπάντηση ποῦ τίποτα ἀπολύτως δὲν ἔλεγε.

Ἡ Μαίρη ὅμως κατάλαβε τὴ δύσκολη θέση τοῦ φίλου της, καὶ τοῦ ἔκανε νόημα, ὅτι θὰ μποροῦσε νἄβγαινε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιο, γιὰ ν' ἀναλάβῃ ἐκείνη νὰ τὰ φανερώσῃ.

Ὅταν ὕστερα ἀπὸ ἕνα τέταρτο σχεδόν, ὁ Παῦλος μπῆκε πάλι στὸ δωμάτιό του, εἶδε τὰ μάτια τοῦ φίλου του καὶ τῆς Μαίρης δακρυσμένα. Ἡ ἐκμυστήρευση εἶχε τελειώσῃ καὶ ὁ Φουρτίδης μόλις εἶδε τὸ φοιτητὴ τοῦ εἶπε·

— Τὰ ξέρω ὅλα Παῦλε, ἡ Μαίρη ὅλα μοῦ τὰ εἶπε καὶ τὸ τελευταῖο αὐτὸ χτύπημα μοῦ φαίνεται πῶς θὰ μὲ κάνῃ νὰ μὴ βαστάξω γιὰ πολύ.

— Ἀλλὰ δυστυχισμένε μου φίλε, ἀπάντησεν ὁ φοιτητής, ἡ Μιρέττα εἶνε πάντοτε δική σου, ἀνήκει μόνο σὲ σένα, καὶ τὸ τόσο ἀπότομο, ξαφνικὸ φανέρωμα μιᾶς ἀγάπης σὲ μένα, ἦτανε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι μιᾶς μεγάλης παραφορᾶς.

— Τὸ ξέρω, ἔκανε ὁ δυστυχισμένος Φουρτίδης. Γνώριοα πολὺ καλὰ τὴ Μιρέττα στὶς στιγμὲς τῆς πειὸ μεγάλης της εὐτυχίας καὶ στὶς στιγμὲς τῆς πειὸ μεγάλης της συμφορᾶς. Εἶνε γυναῖκα χωρὶς κανένα δόλο ἀπάνω της, καὶ ἂν δὲν τὴν αἰσθανόμουνα ἔτοι ἐξαιρετικὸ πλάσιμα, ποτὲ

δὲν θ' ἀποφάσιζα νὰ ζήσω μαζύ της. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὰ τελευταῖα σημάδια τῆς ἀγάπης της σὲ σένα, μοῦ δυναμώνουνε τοὺς φόβους ποῦ ἄρχισαν νὰ δαγκάνουν τὴ ψυχή μου, γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ λογικοῦ της...

Ὁ φοιτητὴς ὅμως μίλησε σὲ λίγο, στηριζόμενος τώρα στὶς γνῶσες ποῦ τοῦ ἔδινεν ἡ ἐπιστήμη του.

Παράστησε τοὺς φόβους γιὰ τὴ Μιρέττα τοῦ Φουρτίδη ὑπερβολικούς. Ἡ χρήση τῶν ναρκωτικῶν εἶχε φέρη πολλοὺς στὴν παραφροσύνη, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ κατάχρηση μακρᾶς σειρᾶς χρόνων.

Ἂν ὑπῆρχανε καὶ παραδείγματα παραφροσύνης ἀπὸ τὴν κατάχρηση λίγων μηνῶν, αὐτὰ ἦταν τόσο σπάνια καὶ ἐξαιρετικὰ ὥστε στὸ σύνολο νὰ θεωροῦνται σὰν νὰ μὴν ὑπάρχουνε καθόλου . . . Τὰ ἄλλα εἶνε φαινόμενα ὑστερικῶν παροξυσμῶν, ποῦ χάνονται μόλις κοπῇ ἡ ρίζα τῆς παραγωγῆς των.

Τὰ λόγια τοῦ φοιτητῆ, δώσανε κάποιο θάρρος στὴ τσακισμένη ψυχὴ τοῦ Φουρτίδη, καὶ ἡ ὁμιλία πῆρε τέτοιο δρόμο, ὥστε τὸ ζήτημα τοῦ ταξειδιοῦ νὰ ἔλθῃ σὰν συνέπεια τῆς ἀρρώστειας τῆς Μιρέττας καὶ τῶν τρόπων ποῦ ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθοῦν γιὰ νὰ γείνῃ ἐκείνη καλά.

Οἱ σκέψεις των πῆραν αὐτὴν τὴν μορφή, τὴν ὁποίαν ἡ Μαίρη μὲ εἰλικρινῆ χαρακτῆρα ἀνεκεφαλαίωσε σὲ εἶδος συμπεράσματος στοὺς δύο νέους.

Κόψιμο πρῶτα-πρῶτα ἄμεσο, τελειωτικό, τῆς νέας ζωῆς ποῦ ἀπὸ αὔριο θἄρχιζε μὲ κάθε τι ποῦ τὴν συνέδεε μὲ τὸ χθεσινὸ τὸ περασμένο. Ὁ Παῦλος θὰ ἔφευγε γιὰ τὴν πατρίδα του κανένα μῆνα, καὶ τὸ πάθος τῆς Μιρέττας γι' αὐτόν, ἂν συνέβαινε κάτι τέτοιο, θὰ μποροῦσε στὸ διάστημα αὐτὸ νὰ ἐξατμισθῇ.

Ὑπῆρχαν ἔτσι ἐλπίδες, βεβαιότητες μάλιστα, ὅτι τὸ κακὸ θὰ σταματοῦσεν ὡς ἐκεῖ. τὸ πάθος θ' ἀποχωροῦσε νικημένο καὶ ἡ ὑγεία θὰ ξαναγύριζε στὸ κατεστραμμένο σπίτι φέρνοντας μαζύ της τὴν εὐτυχία, τὴν ἐργασία καὶ τὴ χαρά.

Τελειόνοντας ἡ Μαίρη συνεπέρανε·

— Καὶ ὅταν πιὰ θἄχῃ γυρίσῃ ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν πατρίδα του...

Σταμάτησε ὅμως ὡς ἐδῶ. Φοβήθηκε πῶς εἶχε πολὺ προχωρήσῃ.

Σὲ λίγο ὁ Φουρτίδης ἄφινε τὸ σπίτι τῶν φίλων του, ξαναγεννημένος, μὲ τὴ χαρὰ ἑνὸς παραδείσου στὴ ψυχή του. Ἔλπιζεν ἀληθινὰ πιὰ σ' ἕνα σωσμὸ κι' ἔτρεχε τρελλὸς ἀπὸ ἐνθουσιασμό, νὰ φέρῃ τὸ νέο αὐτὸ Εὐαγγέλιο τῆς ζωῆς καὶ τῆς χαρᾶς στὴ Μιρέττα.

Τὸ ταξεῖδι τοῦ Παύλου γιὰ τὴν πατρίδα του εἶχεν ἀποφασισθῇ νὰ γίνῃ ἀμέσως, ἂν ἤτανε δυνατὸ τὴν ἄλλη μέρα.

Ὁ Παῦλος ὅμως ἔμεινε τρεῖς μέρες ἀκόμη, γιὰ νὰ τελειώσῃ κάτι μικροδουλειές. Θάφευγε μὲ τὸ βαπόρι ὡς τὴν Πάτρα. Ἀπὸ κεῖ σιδηροδρομικῶς θὰ πήγαινε στὴν πατρίδα του.

Κάτω στὸν Πειραιὰ κατεβήκανε μαζύ του ὁ Φουρτίδης, ἡ Μιρέττα καὶ ἡ Μαίρη.

Οἱ στιγμὲς τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἤτανε ἀληθινὰ δουτηγμένες στὸ πένθος, καὶ δέσανε κόμπο στὴ ψυχὴ καὶ τῶν τεσσάρων νέων.

Ἀπὸ οἶκτο καὶ φιλάνθρωπη ἀγάπη ὁ Φουρτίδης καὶ ἡ Μαίρη ἀφίσανε μὲ τρόπο τὴ Μιρέττα μόνη της γιὰ κάμποσα λεπτὰ μὲ τὸν Παῦλο.

Ἡ δυστυχισμένη γυναῖκα ἦταν σὰν παραλογισμένη σὰν νὰ ὁρισκότανε ξένη σ' αὐτὸν τὸ κόσμο καὶ στάθηκε χωρὶς νὰ μιλᾷ· Ὕστερα ὅταν πλησίασε ὁ Παῦλος γιὰ νὰ τῆς πῇ πῶς ἔπρεπε νὰ πᾶνε σὲ συνάντηση τῶν ἄλλων των φίλων, ποῦ τοὺς εἶχανε χάσει ἔτσι ἀπότομα ἀπό μπροστά τους, ἡ γλῶσσά της λύθηκε ξαφνικὰ καὶ μαζὺ μ' αὐτὴν τὰ μάτια της ἀρχίσανε νὰ σταλάζουν πυκνὲς σταγόνες τὰ δάκρυα.

Καθόντανε πίσω σ' ἕνα παγκάκι τῆς πρύμης, μόνοι τους χωρὶς κανένα ἄλλον ἐπιβάτη κοντά τους.

Ἦταν ἕνα μαγεμένο ἀνοιξιάτικο δειλινό, ποῦ ὁ ἥλιος κατεβαίνοντας νὰ κρυφθῇ πίσω ἀπ' τὰ βουνὰ τῆς Σαλαμίνας, ἔχυνε τὸ ματωμένο του μυστήριο στὸ ἄπλωμα τῆς θάλασσας, καὶ ἄναβε πυρκαϊὲς στὰ τζάμια τῶν παραθύρων τῆς πόλεως.

Ὁλόγυρά τους οἱ φωνὲς τῶν βαρκάρηδων, καὶ ὁ κρότος τῶν σιδήρων, σχημάτιζαν μιὰ περίεργη ἀνέκφραστη μουσικὴ ποῦ ἁρμονιζότανε μὲ φρικιαστικὴ τελειότητα στὴν ζωγραφιὰ τῆς βραδυνῆς φύσης.

Ἡ Μιρέττα ἔλεγε τώρα στὸ φοιτητή·

— Μεῖνε, σὲ παρακαλῶ, γιὰ λίγες στιγμὲς μαζύ μου, Παῦλε, γιατὶ φοβοῦμαι πῶς πιὰ δὲν θὰ σὲ ξαναϊδῶ.

— Ἀλλὰ θὰ ξαναγυρίσω στὴν Ἀθήνα, Μιρέττα, τῆς εἶπε μὲ καθησυχαστικὴ φωνὴ ἐκεῖνος. Μάλιστα δὲν θὰ λείψω πολὺν καιρό, καὶ σὲ εἴκοσι μέρες, ἕνα μῆνα θἄμαι πάλι στὴν Ἀθήνα μαζὺ μὲ τοὺς φίλους μου.

Σ' ἕνα μῆνα ;... Σ' ἕνα μῆνα ποιὸς ξέρει τί μπορεῖ νὰ γίνῃ, τί μεγάλες καταστροφές... Βλέπω τὰ σύννεφα νὰ μὲ σκεπάζουνε κι' ἕνα μεγάλο ὁλόμαυρο κοράκι νὰ θέλῃ νὰ

σπαράξῃ τὴν καρδιά μου ποῦ εἶνε δική σου ποῦ ἀνήκει μόνο σὲ σένα.

Ὁ Παῦλος φοβήθηκε τώρα παρόμοιες σκηνές, μὲ τὴν τελευταία στὸ σπίτι της. Μαλάκωσε τὴ φωνή του ὅσο μποροῦσε περισσότερο καὶ τὴν ἔκανε χαϊδευτική.

Καταλάβαινε πῶς ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῇ τὴ Μιρέττα σὰ μικρὸ παιδί, γιὰ νὰ τὴν κάνῃ νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ σταθῇ ὡς ἐκεῖ τὸ παραλήρημά της.

Γι' αὐτὸ τῆς εἶπε·

— Ναὶ ἔχεις δίκηο, Μιρέττα. Βλέπω καὶ γὼ τὸ κοράκι καὶ θὰ τὸ χτυπήσουμε μαζύ, θὰ τὸ σκοτώσωμε καὶ οἱ δύο. Κύτταξε ὅμως, γι' αὐτὰ ὅλα πρέπει νὰ πάω στὴν πατρίδα μου, νὰ δυναμώσω, νὰ γίνω καλὰ καὶ ὕστερα νὰ ἔρθω γιὰ τὴ νίκη.

— Νὰ πᾷς λοιπὸν τότε, Παῦλο μου, νὰ πᾷς γλήγορα. Θὰ σὲ περιμένω μὲ ὑπομονὴ καὶ ὅταν γυρίσῃς θὰμαι πιὰ δική σου ὅλη, ὅπως καὶ σὺ δὲν θάσαι σ' ἄλλη καμμιά.

— Ναί, ναὶ παιδί μου. Θἄμαστε μαζὺ καὶ οἱ δυὸ ἥσυχοι καὶ εὐτυχισμένοι, καὶ κανένας ποτὲ δὲν θὰ ταράζῃ τὴ μεγάλη μας χαρά.

Ἡ Μιρέττα πλησίασε πιὸ κοντά. Τὸ σῶμά της ἄγγισε τὰ γόνατα τοῦ φοιτητῆ καὶ τοῦ εἶπε, ἐνῶ τὰ κόκκινά της χείλη, τὰ κόκκινα καὶ παχουλὰ ἀκόμη πετιοῦνταν ἐμπρός, γυρεύοντας τὸ στόμα τοῦ νέου.

— Καὶ τώρα φίλησέ με, Παῦλο, δῶσέ μου ἕνα φίλημα γιὰ τὸ χωρισμό μας... Ἔλα Παῦλο, φέρε τὰ χείλη σου στὰ δικά μου.

Ὁ φοιτητὴς ἔτρεμε.

Γύρισε ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τὰ μάτια του, καὶ σὰν εἶδε

πῶς δὲν τοὺς κύτταζε κανεὶς ἔφερε τὰ χείλη του στὰ χείλη τῆς Μιρέττας, καὶ τῆς ἔδωσε ἕνα φίλημα, ἐνῷ ἔδαζε τὶς μεγαλείτερες προσπάθειες στὸν ἑαυτό του γιὰ νὰ νικήσῃ τὰ δάκρυά του, ποῦ ἔφθαναν ὡς τὶς κῶχες τῶν ματιῶν·

Ὕστερα σηκώθηκε πρώτη ἡ Μιρέττα ἀπάνω, κι' ὁ Παῦλος ἀμέσως τὴν ἀκολούθησε.

— Εἶμαι καλά, πολὺ καλὰ τώρα, τοῦ εἶπε, καὶ οἱ φόβοι μου περάσανε, φύγανε πιά.

— Τὸ ὁλέπω κι' ἐγὼ Μιρέττα, πῶς εἶσαι καλά... Πηγαίνομε ἂν θέλῃς γιὰ νὰ βροῦμε τοὺς φίλους μας.

Τραβήξανε πιασμένοι ἀπ' τὸ χέρι, λίγα βήματα πρὸς τὴν πλώρη, καὶ εἶδανε τὴν Μαίρη καὶ τὸ Φουρτίδη, νἄρχωνται πρὸς τὸ μέρος τους.

— Μπράβο σας, ἔκανε στὸ πλησίασμά τους ἡ Μιρέττα μὲ εὔθυμο τόνο. ἔτσι ὡραῖα παρατᾶτε τοὺς φίλους σας, μοναχούς.

— Μπράβο καὶ σὲ σᾶς ἀπάντησε στὸν ἴδιο πρόσχαρο τόνο, ἀφοῦ συνεννοήθηκε μ' ἕνα βλέμμα μὲ τὸ φίλο του, ὁ Φουρτίδης. Αὐτὸ ποῦ θέλαμε νὰ ποῦμε γιὰ σᾶς... Ἐμεῖς ὅμως δὲν περάσαμε καθόλου ἄσκημα μπρὸς στὴ πλώρη, κυττάζαμε τὶς βάρκες ποῦ περνούσανε φορτωμένες ἀπὸ κάτω.

— Καὶ τὸ καπέλλο ἑνὸς ἐπιβάτη, συμπλήρωσε ἡ Μαίρη, ποῦ τοῦ τὸ πῆρε ὁ ἀέρας, καὶ τρέχανε ἡ βάρκες νὰ τὸ πιάσουνε...

Ἐνῷ μιλούσανε καὶ οἱ τέσσαρες ἔτσι, ἀκούσθηκε δυνατό, τρανταχτικό, τὸ σφύριγμα τοῦ καραβιοῦ.

Οἱ δυὸ γυναῖκες ἐβγάλανε κάποια φωνοῦλα τρόμου.

— Δὲν εἶνε τίποτα, τὶς καθησύχασε ὁ Φουρτίδης. Εἶνε τὸ πρῶτο σφύριγμα καὶ θὰ σφυρίξῃ ἄλλες δυὸ φορὲς ἀκό-

μη, ὡς ποῦ νὰ σηκώσῃ τὴν ἄγκυρα, καὶ νὰ λύσῃ ἀπ' τὸ μῶλο τὰ σκοινιά... Ὅπως δήποτε ὅμως ἂν θέτε ἂς τελειώσωμε πιὸ γλήγορα τοὺς ἀποχαιρετισμούς.

Τὸ δεύτερο σφύριγμα τοῦ καραβιοῦ ηὗρε τοὺς τέσσαρους νέους νὰ ἐξακολουθοῦν ἀκόμη τὸν ἀποχαιρετισμό, μπροστὰ στὴ σκάλα τῆς πρύμης.

Οἱ ναῦτες εἶχανε πάρῃ ἀπάνω τὶς πρυμάτσες καὶ ὁ ἐργάτης τῆς ἀγκύρας στέναζε ἀπὸ τὴν ἀγωνία καὶ τὸ βάρος τοῦ ἀνεβάσματος.

Οἱ δυὸ γυναῖκες περάσανε πρῶτες στὴ σκάλα.

Ἡ κάθε μιὰ ἔσφιξε γιὰ τελευταία φορὰ τὸ χέρι τοῦ Παύλου, ἀλλὰ τὸ σφίξιμο ἐκεῖνο διαφορετικὴ ηὗρε τὴν ἀπήχησῃ στὴν καρδιά του γιὰ τὴν κάθε μιά.

Ὅταν πάτησε στὸ πρῶτο σκαλοπάτι καὶ ὁ Φουρτίδης, τὰ μάτια του δὲν βαστάξανε περισσότερο καὶ τὸν πρόδωσαν. Ἔφερε τὸ μαντῆλί του νὰ σκουπίσῃ τὰ δάκρυά του, ἐνῷ ἔλεγε στὸ φίλο του·

— Παῦλε, δὲν θὰ μὲ ξεχάσῃς, θὰ μοῦ γράφῃς κάθε μέρα.

— Ναί, κάθε μέρα θὰ ἔχῃς κι' ἀπὸ ἕνα γράμμα μου.

— Καὶ γὼ θὰ σοῦ γράφω, μὰ ἀλλοίμονό μου, ἀπὸ τώρα ξέρω ποιὸ θάναι τὸ θέμα τῶν γραφομένων μου.

— Καλά, καλά, ἔχεις ἄδικο Σπῦρο, καὶ πολὺ γλήγορα θὰ τὸ καταλάβῃς.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νάναι ὅπως τὰ λές.

Κάτω ἀπὸ τὴ βάρκα οἱ τρεῖς νέοι κινοῦσαν τὸ μαντῆλί τους, καὶ χαιρετοῦσαν τὸν Παῦλο ποῦ ἀπομακρυνόταν, ποῦ μίκραινε ὁλοένα μπροστά τους. Στὸ χρωματιστὸ καὶ σιγαλὸ μυστήριο τοῦ γλυκοῦ ἀπόβραδου, τὸ καράβι ἔκοβε τώρα βαρειὰ τὰ νερά, ταξειδεύοντας γλήγορα, βιαστικὰ γιὰ τὰ νερὰ τῆς ὠμορφης πόλης τῆς Πελοποννήσου.

Όλο τὸ διάστημα τοῦ ταξειδιοῦ ἦταν γιὰ τὸ φοιτητή, ἕνα ἀτελείωτο κομπολόϊ παραδόματος στὴ σκέψη καὶ συλλογισμούς.

Τὰ ἄστρα ὧρες τρυποῦσαν τὸν οὐρανὸ μὲ τὰ φωτάδια τῶν καρφιῶν τους, καὶ τὸ κατάστρωμα εἶχε μείνη ὧρες κι' αὐτὸ ἔρημο ἀπὸ ἐπιβάτες.

Ὁ Παῦλος μόνος σ' ἕνα παγκάκι τῆς πρύμης — στὸ ἴδιο ἐκεῖνο παγκάκι ποῦ εἶχε ἀπὸ νωρὶς καθίση μὲ τὴ Μιρέττα — ἄφινε τὰ μάτια του ν' ἀγκαλιάζουν ὅλο τὸ πλάτος τῆς θάλασσας καὶ τῶν μελανῶν τοιχωμάτων τῶν βουνῶν, ἐνῶ ὁ νοῦς του ἔτρεχε στὴν Ἀθήνα, στὸ δωμάτιό του, στὸ σπίτι τῶν φίλων του, στοὺς μεγάλους δρόμους τῆς πόλης ποῦ ἔπλεαν στὴν τρέλλα τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς καὶ τῆς χαρᾶς.

Περασμένα μεσάνυχτα καὶ ὁ Παῦλος στὸν ἴδιο πάγκο καυτισμένος, ἔνοιωθε τώρα τὶς σκέψις του πειὸ θολές, πειὸ ἀνακατεμένες νὰ κινοῦνται στὸ κεφάλι του.

Ἄρχισε νὰ νυστάζῃ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ καὶ τὸ κουρασμένο του σῶμα γονάτισε ἐπὶ τέλους στὴν ἀνάγκη τοῦ ὕπνου. Κοιμήθηκε ἔτσι τρεῖς κοντὰ ὧρες, δεχόμενος ὅλη τὴ ψύχρα, καὶ τὸ μουσκεμένο γιάζι τῆς νύχτας. Τὰ ροῦχά του εἶχανε ποτισθῆ, καὶ τὰ μέλη του ἄρχισαν νὰ ξυλιάζουν.

Δὲν καταλάβαινε ὅμως τίποτε ἀπ' αὐτὰ καὶ κοιμόταν σὰν ξερὸς μὲ τὸ κεφάλι γερμένο στὰ γόνατα, καὶ βασανιζομενος πολλὲς φορὲς ἀπὸ τρομακτικὰ ὄνειρα ποῦ μοιάζανε μὲ ἐφιάλτες.

Κατὰ τὶς τέσσαρες τὸ ξημέρωμα, τὸ ὀπόρι ἔπιασε πρώτη σκάλα τὴν Ἰτέα, καὶ ὁ κρότος τῆς ἀγκύρας ποῦ ἔπεφτε στὴ θάλασσα τὸν ξύπνησε.

Ἔνοιωθε τὸ σῶμά του σὰ σανιδιασμένο, καὶ τὰ μέλη του ἄκαμπτα καὶ μουδιασμένα. Πετάχτηκε ἀπάνω τρομαγμένος, ἀπὸ τὴ σκέψι πῶς θὰ μποροῦσε ν' ἁρπάξῃ καμμιὰ ἐλαφρότερη ἢ σοδαρὰ πούντα, καὶ ἔσπευσε νὰ κατεδῇ στὴν καμπίνα του.

Ἔπεσε στὸ κρεδάτι· ἀληθινὰ ξερός, καὶ δὲν σηκώθηκε παρὰ ὕστερα ἀπὸ ὧρες, ὅταν τὸ δαπόρι ἔφτασε στὸν τελευταῖο του σταθμό. Στὴν Πάτρα.

Ἦτανε μιὰ μέρα ἀληθινὰ μαγεμένη.

Ὁ ἥλιος ἀνεδασμένος στὸ ἀψηλότερο σημάδι τοῦ οὐρανοῦ, ἔρριχνε κάθετες τὶς ἀκτῖνές του, καὶ ἔδειχνε μεσημέρι.

Ὁ πολύωρος ἐκεῖνος ὕπνος τοῦ εἶχε κάνῃ μεγάλο καλό. Τὸν εἶχε ξανανοιώση. Ἔνοιωθε τώρα τὰ μέλη του μαλακά, καὶ τὴν ὄρεξή του φοδερὰ ἀκονισμένη.

Κατὰ τὸ ἀπόγευμα τὸ τραῖνο ἔφευγε ἀπὸ τὴν Πάτρα κάνοντας τὴν παράκτιο τοπικὴ γραμμή.

Ὁ φοιτητὴς μὲ χτυποκάρδι χαρᾶς ἀνέδηκε σ' ἕνα δαγόνι γιὰ νὰ φθάσῃ ὕστερα ἀπὸ ταξειδι μιάμισης σχεδὸν ὥρας, ἐκεῖ ποῦ τὸν περίμενε ἡ ζέστη καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πατρικοῦ του σπιτιοῦ, κι' ἡ ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας.

Τὸ ἴδιο ὁράδυ τοῦ γυρισμοῦ στὸ σπίτι του ἔγραφε στὴν Ἀθήνα, στοὺς φίλους του.

Τὸ γράμμα στὸ Φουρτίδη καὶ στὴ Μιρέττα ἤτανε ἐννοεῖται κοινό, καὶ ὁ Παῦλος μέσα σ' αὐτὸ ἀπόφυγε νὰ κάνῃ λόγο γιὰ πολλὰ πράμματα καὶ νὰ ρωτήσῃ τὸ φίλο του μερικὲς λεπτομέρειες, ποῦ καταλάδαινε ὅτι θὰ τοῦ τὶς ἔδινε μόνος του ἐκεῖνος, ἀπαντῶντας στὸ δικό του γράμμα.

Ἀλλὰ καὶ τὸ γράμμα στὴ Μαίρη, ἀπὸ φόδο ὅτι θὰ μποροῦσε νἄπεφτε στὰ χέρια τῆς μητέρας της, ἤτανε τυπι-

κὸ σὲ περιεχόμενο, χωρὶς ὅμως γι' αὐτὸ ἡ ἀγάπη τοῦ Παύλου, νὰ μὴ ξεφεύγῃ, νὰ μὴ τινάζεται, κόκκινη, ντροπαλὴ ἀπὸ μέσα.

Μέσα στὰ δυό του γράμματα περιέγραφε μὲ ζωηρὴ φράση τὴν ἐντύπωσι ἀπὸ τὸ ταξεῖδι, ἀπὸ τὴν πατρίδα του, καὶ ἐξαιρετικὰ ἀπὸ τὸ ξανάβλεμμα τοῦ σπητιοῦ του.

Στὸ γράμμα στὸ Φουρτίδη μὲ περισσότερη ἐλευθερία, ζωγράφιζε τὴν ἔκπληξη καὶ τὴ λύπη τοῦ σπιτιοῦ του ποῦ τὸν ἔβλεπαν ἔτσι καταβεβλημένο καὶ ἀδύνατο καὶ ἀκόμα τοὺς ὑπαινιγμοὺς καὶ τὶς σκεπασμένες παρατηρήσεις τῶν γονέων του γιὰ τὴν κατάστασή του.

Δὲν ἔκρυψεν ἀκόμα στὸ γράμμα του, ὅτι στὴν πατρίδα του εἶχανε κυκλοφορήσῃ διάφορες φῆμες γιὰ τὴ ζωή του στὴν Ἀθήνα πρόστυχες, συχαμερές, ποῦ τόσο εὔκολα βρίσκουνε τροφὴ καὶ ξάπλωμα σ' ὅλες τὶς μικρὲς ἐπαρχιακὲς πόλεις.

Στὸ τέλος ὁ Παῦλος παρακαλοῦσε τοὺς φίλους του νὰ τοῦ ἀπαντήσουν ἀμέσως, γράφοντάς του ὅλα τὰ νεώτερα δικά τους μὲ κάθε λεπτομέρεια.

Πραγματικά, μετὰ τρεῖς μέρες ὁ φοιτητὴς λάβαινε δυὸ μαζὺ γράμματα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.

Ἀπὸ τὸ χαρακτῆρα γνώρισε ἀπὸ ποιὸν προέρχονταν τὸ καθένα, καὶ μὲ χτυποκάρδι ἄνοιξε πρῶτο τὸ γράμμα τῆς Μαίρης.

Τὸ καλὸ κορίτσι τοῦ ἔγραφε ὀκτὼ ὁλόκληρες σελίδες, γεμάτες ἀπὸ μιὰ πυκνὴ καὶ λεπτογραμμένη γραφή.

Τοῦ ἔλεγε μέσα κεῖ σὲ χίλια λόγια, σὲ χίλιες φράσεις σὲ χίλιες εἰκόνες πῶς ἡ ἀπουσία του τῆς ἔκανε μεγάλο κακό, τὴν εἶχε βουτήξῃ σὲ μιὰ βαθειὰ λύπη καὶ πίκρα καὶ

ἀκόμα πῶς αἰσθανόταν τώρα τὸν ἑαυτό της ἀπομονωμένο, ξένο γιὰ κάθε τι.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅμως μέρος τὸν παρακινοῦσε, τὸν παρακαλοῦσε νὰ μείνῃ ὅσον καιρὸ μποροῦσε περισσότερο στὴν πατρίδα του, ὡς ποῦ νὰ γίνῃ ἐντελῶς, ἐντελῶς καλά.

Ὁ Παῦλος φίλησε πολλὲς φορὲς τὸ ἀγαπημένο γράμμα καὶ πῆρε ὕστερα νευρικὰ τὸ γράμμα τοῦ φίλου του.

Ὁ Φουρτίδης μέσα σ' αὐτὸ ἤθελε φαίνεται νὰ τοῦ κρύψῃ τὸ μεγαλείτερο κομμάτι ἀπὸ τὴ δυστυχία του, ἀλλὰ αὐτὴ πηδοῦσε μόνη της, φανερωνόταν ἀπὸ ὅλες τὶς μεριές.

Ἡ οὐσία ἀπὸ τὸ γράμμα του ἦτανε πῶς ἡ Μιρέττα ἀπὸ τὸ ἴδιο βράδυ τοῦ φευγιοῦ του παρουσίασε ὁλοφάνερα τὰ σημάδια μιᾶς δυνατῆς ψυχικῆς ταραχῆς.

Ὅταν πήγαινε σπίτι τους ἄρχισε τὰ κλάμματα, τὶς φωνές, καὶ τὰ τραβήγματα τῶν μαλλιῶν της.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν εὐτυχῶς σηκώθηκε ἥσυχη καὶ δὲν βγῆκεν ἔξω, ἀλλὰ ὅταν γύρισε τὸ μεσημέρι, ἔπεσε σὲ μιὰ κατάστασι ἀθυμίας, καὶ κλείσθηκε στὸ δωμάτιό της, χωρὶς νὰ βγῇ ἀπ' ἐκεῖ ὡς τὸ ὄραδυ.

Ὕστερα τὶς δυὸ ἄλλες ἡμέρες ἡ Μιρέττα δὲν βγῆκε πιὰ καθόλου ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι.

Τὸ τέλος τοῦ γράμματος ὁ Φουρτίδης τὸ ἔκλεινε μὲ τὴ φράσι :

« Μόνον ὁ Θεὸς πιὰ μπορεῖ νὰ μᾶς σώσῃ, νὰ μᾶς βγάλῃ ἀπὸ αὐτὴ τὴ συμφορά. Παρακάλει, Παῦλε μαζύ μου. »

Ἡ πρώτη σκέψις τοῦ Παύλου μόλις διάβασε τὸ γράμμα τοῦ φίλου του ἦτανε νὰ φύγῃ, νὰ φύγῃ ἀμέσως γιὰ νὰ πάῃ στὴν Ἀθήνα. Καὶ πάνω στὴ σκέψι του αὐτὴ μετάνοιωσε, λυπήθηκε ἀκόμη περισσότερο γιὰ τὸ ταξεῖδι του στὴν

πατρίδα. Ἔνοιωσε τὸ σπίτι του ὁ ἀρὺ νὰ τὸν πνίγῃ, νὰ τοῦ σφίγγῃ τὴ ψυχή, καὶ ὀγήκεν ἔξω, χωρὶς νὰ πῇ τίποτα σὲ κανένα.

Τράβηξε τὸ μεγάλο ἀμαξωτὸ δρόμο γιὰ κάμποσο διάστημα κι' ὕστερα χώθηνε σὲ κάποιο μονοπάτι ποὺ τραβοῦσε στὸ δάσος.

Ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὸ περπάτημα μαζὺ μὲ τὸ ἀντίκρυσμα τῶν πρώτων χαμηλῶν καὶ ἀραιῶν πεύκων τοῦ δάσους, ἄκουσε καὶ τὴ μουσικὴ τοῦ ὁυητοῦ των, καὶ αἰσθάνθηκε ὁροσερὸ τὸν ἀέρα νὰ χτυπᾷ στὸ πρόσωπό του.

Πῆρε τὸ ψήλωμα καὶ ὅταν ἔφθασε στὸ πύκνωμα τῶν πεύκων διάλεξεν ἕνα ἀπὸ αὐτούς, καὶ ξαπλώθηκε ἀπὸ κάτω πιὸ ἀλαφρὸς καὶ ἥσυχος τώρα.

Πόσες ὧρες ἔμεινεν ἐκεῖ οὔτε αὐτὸ δὲν μπόρεσε νὰ καταλάβῃ.

Τὸ καθαρὸ χρῶμα τῆς ἀτμόσφαιρας ἄρχισε νὰ βάφεται στὸ κόκκινο καὶ τὸ δάσος ἐντύνοταν στὴ μυστικοπάθεια καὶ τὸ μυστήριο τοῦ ἡλιοβασιλέματος. Ὅταν ξύπνησεν ἀπὸ τὸ ὄθισμα τῶν συλλογισμῶν του ξαφνισμένος γιὰ τὴν προχωρημένην ὥρα πετάχτηκεν ἀπάνω καὶ πῆρε γλήγορα φρενιασμένα σχεδὸν τὸ δρόμο πρὸς τὴ πόλη. Ὅταν ἔφθασε σπίτι του ἦτανε περασμένες ἐννιά. Στὴν τραπεζαρία μαζεμένοι ὅλοι τὸν περιμένανε μὲ ἀνησυχία. Εἶχανε φάει τὸν τόπο νὰ τὸν γυρεύουν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν τὸν εἶχε ἰδῇ πουθενά.

Ὁ Παῦλος χωρὶς νὰ δώσῃ μεγάλη προσοχή, στὶς παρατηρήσεις τῆς μητέρας του, καὶ στὸ σοβαρὸ τόνο τῆς ὁμιλίας τοῦ πατέρα, εἶπε ὅτι ἦταν ἔξω στὸ δάσος περίπατο πηγαίνοντας γιὰ νὰ ξεσκάσῃ.

— Μὰ θὰ κρυώσῃς, παιδί μου, νὰ μένῃς ἔξω τέτοιαν

ὥρα, τελείωσε νὰ τοῦ πῇ ἡ μητέρα, ἐνῷ ὁ πατέρας συμπέρανε:

— Τοὐλάχιστον ὅταν θέλῃς νὰ κάνῃς τέτοιους μακρυνοὺς καὶ ἄσκοπους περιπάτους, λάβαινε τὸν κόπο νὰ εἰδοποιῇς τὸ σπίτι σου γιὰ νὰ μὴ ἀνησυχοῦμε ἄδικα.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ συνηθισμένος περίπατος τοῦ Παύλου ἤτανε τὸ δάσος ὅπου ἔμενεν ὧρες ὁλόκληρες μόνος του παραδομένος στὶς μαῦρες σκέψεις γιὰ τοὺς φίλους του στὴν Ἀθήνα. Ὕστερα γύριζε σπίτι ἀργὰ τὸ ὁράδυ, καθὼς ταν στὸ τραπέζι, καὶ μετὰ τὸ φαγητὸ κλεινόταν στὸ δωμάτιό του κι' ἔγραφε ὧρες ὁλόκληρες γράμματα στὴν Ἀθήνα.

Μέσα σὲ δεκαπέντε-εἴκοσι μέρες διαμονή του στὴν πατρίδα, ὁ Παῦλος εἶχεν ἀλλάξῃ τελειωτικά, εἶχε γίνῃ ἀγνώριστος. Ἡ πλατιὰ εὔρωστη ζωὴ ξαναγύριζε μέσα του καὶ τὰ φαινόμενα τῆς νευρασθένειάς του φεύγανε τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο, τόσο ἀπότομα, καὶ γλήγορα, ὥστε σὲ κάποιο γράμμα του, στὴ Μαίρη, νὰ τὸ χαρακτηρίσῃ ὁ Παῦλος, μὲ τὴ λέξῃ « ὁραπετεύουν ».

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὅμως τὰ γράμματα τοῦ Φουρτίδη τοῦ ἔφερναν ὅσο προχωροῦσανε οἱ ἡμέρες τὰ μηνύματα ὁλοκλήρου ἁλυσίδας καταστροφῶν.

Τὸ τελευταῖο γράμμα τοῦ φίλου του τὸ ἔλαβε δυὸ μέρες ὕστερα ἀπὸ τὴν Πρωτομαγιά.

Σελίδες ὁλόκληρες τὸ γράμμα ἐκεῖνο, σελίδες ἀπ' τὶς ὁποῖες ὅμως κομμάτια-κομμάτια, ἦταν ἀδύνατο νὰ τὰ διαβάσῃ κανείς. Σὲ τέτοιο σημεῖο ὁ χαρακτήρας τοῦ γραφίματος ἦταν ἀκατάστατος, ἀδύνατος, ἄρρωστος, μόλις χαραγμένος στὸ χαρτί.

Σὲ ὅσα μέρη μπόρεσεν ὁ Παῦλος νὰ διαβάσῃ, ὁ Φουρτίδης τοῦ ἔγραφε.

Ἀγαπημένε μου Παῦλε.

Θὰ σοῦ γράψω σήμερα πολλά, πάρα πολλά, γιατὶ ποιὸς ξέρει ἂν θὰ μπορέσω νὰ σοῦ ξαναγράψω.

Εἶνε νύχτα, παραμονὴ τῆς Πρωτομαγιᾶς καθὼς βλέπεις ἀπὸ τὴν ἡμερομηνία. Ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο ἔρχονται οἱ χαρωπὲς φωνὲς καὶ τὰ τραγούδια τῶν ἀνθρώπων ποὺ διασκεδάζουν τὴν ἄνοιξη καὶ τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς.

Καὶ μέσα στὸ σπίτι μου. Παῦλε, ὁ χειμώνας τῆς δυστυχίας καὶ τῆς συμφορᾶς.

Κι' ἀλλοίμονό μας εἴμαστε τόσο εὐτυχισμένοι, τόσο καλὰ σήμερα.

Ἡ Μιρέττα εἶχε σηκωθῆ ἀπὸ τὸ πρωΐ πολὺ εὐδιάθετη καὶ μὲ τελεία καθαρότητα στὴ σκέψη της. Σιγουρίσθηκε, χτενίσθηκε — εἶχε τόσες μέρες νὰ κυττάξῃ τὸν ἑαυτό της— καὶ ἔτσι περιποιημένη, μὲ τὴ χαρὰ στὸ πρόσωπο καὶ στὰ μάτια, ἦρθε καὶ μὲ φίλησε καὶ μοῦ εἶπε πῶς αἰσθάνονταν τὸν ἑαυτό της τέλεια καλά, καὶ μὲ παρακάλεσε νὰ ὀγαίνουμε τὸ ἀπόγευμα μαζὺ ἔξω γιὰ νὰ δεχθοῦμε τὴν ἄνοιξη ποὺ θἄφερνε ἀλλὴ ἄνοιξη στὸ σπίτι μας καὶ τὴ ζωή μας...

Σειρὲς ἐδῶ πολλὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὁ Παῦλος λίγα πράγματα κατώρθωσε νὰ διαβάσῃ καὶ παρακάτω πιὸ εὐδιάκριτη ἡ γραφὴ ποὺ ἔλεγε :

... Μόλις εἴχαμε προλάβει νὰ καθίσωμε στὸ τραπέζι καὶ φάνηκε — ἐννοοῦσε τὸ γοικοκύρη τοῦ σπιτιοῦ — στὴ σάλα χωρὶς νὰ χτυπήσῃ κὰν τὴν πόρτα.

Τὸ ἀντίκρυσμά του, ἦτανε ἀντίκρυσμα τῆς συμφορᾶς. Στάθηκε γιὰ κάμποσο ἀμίλητος, ρίχνοντας ἕνα ἐξεταστικὸ κακὸ μάτι στὴν κατάσταση τοῦ δωματίου καὶ ὕστερα εἶπε·

« — Καὶ τάχετε πουλήσῃ ὅλα. Τίποτα πιὰ δὲν θὰ μποροῦσα νὰ πιάσω. Αὐτὰ ποῦ μείναμε δὲ θὰ μ' ἀποζημιώνανε οὔτε γιὰ τὶς σόλες τῶν παπουτσιῶν, μοῦ ποῦ ἔλυωσα ἀνεβοκατεβαίνοντας γιὰ τὸ νοῖκι.

Ναί, Παῦλε σ' αὐτὸ τὸ διάστημα τίποτα δὲν εἴχαμε πιὰ ἀφίση. Ἔπρεπε νὰ ζήσουμε ὅπως ὅπως, καὶ τἄδωσα ὅλα τὰ ἐπιπλά μας, καὶ ὅτι ἄλλο εἶχε τὸ σπίτι μας, γιὰ ἕνα κομμάτι ψωμί. Τὸ νοῖκι ὅμως ἔμεινεν ἀπλήρωτο τοῦ μηνὸς ποῦ ἔτρεχε καὶ τοῦ περασμένου....»

Ἄλλο κόψιμο πάλι στὸ γράμμα, μὲ περισσότερα χάσματα μάλιστα αὐτὴν τὴ φορά.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο γράμμα ὁ Παῦλος μπόρεσε νὰ βγάλῃ τὸ συμπέρασμα καὶ νὰ ἰδῇ τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς.

Ὁ φίλος του τοὔγραφε ὅτι ἀκολούθησε μιὰ φρικτὴ σκηνή, μεταξὺ τοῦ σπιτονοικοκύρη καὶ αὐτῶν.

Ἐκεῖνος τοὺς ἔβρισε, τοὺς εἶπε χαϊσαποτέ, αἰθερομανεῖς, καὶ ἄλλα χειρότερα ἀκόμη καὶ στὸ τέλος ὅταν ὁ Φουρτίδης μὴ μπορῶντας νὰ βαστάξῃ τὴν ἀγανάκτησή του, τοῦ ἔδειξε τὴν πόρτα, ἐκεῖνος σήκωσε τὸ χέρι του νὰ τὸν χτυπήσῃ, ἔσπρωξε τὴ Μιρέττα ποῦ μπῆκε στὴ μέση, καὶ σώριασε τὸ ἀδύνατό της σῶμα στὸ πάτωμα.

Ὕστερα ἔφυγε λέγοντας πῶς αὔριο θἀρχότανε νὰ τοὺς πετάξῃ αὐτοὺς καὶ ὅτι εἶχε μείνῃ ἀπὸ τὰ πράμματά τους ἔξω.

Ἡ μέρα ἐκείνη ἦτανε ἡ τελευταία γιὰ τὴ Μιρέττα. Ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ ἔπεσε κάτω δὲν ἔπρεπε νὰ τὴ λογαριάσῃ κανεὶς πῶς ἦτανε μεταξὺ τῶν ζωντανῶν. Ἡ σκηνὴ ἐκείνη ἔδωσε τὸ τελευταῖό της χτύπημα στὸ τόσο ταραγμένο της λογικό.

Καὶ νάλεγε κανένας πῶς θὰ τελείωνε σὲ τέτοια κατα-

στροφή, ἡ μέρα αὐτὴ τῆς παραμονῆς τοῦ Μαγιοῦ, ποὺ τόση εὐνοϊκὴ εἶχεν ἀνοίξη στὸ σπίτι μας, καὶ μᾶς ἔδειχνε τὸ ἄνοιγμα γιὰ τὸν παλιὸ εὐτυχισμένο κόσμο.... Θεέ μου, Θεέ μου».

Αὐτὰ ἔλεγε ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ ἔρημου νέου.

Τὸ ἄλλο μέρος τοῦ γράμματος ὡς τὸ τέλος, φανέρωνε μιὰ τελεία ἐγκατάλειψη τοῦ Φουρτίδη στὸν ἑαυτό του, μιὰ ἀπογοήτευση ἀθεράπευτη.

Ἔλεγε πῶς δὲν βαστοῦσε πιὰ νὰ ὑποφέρῃ περισσότερο, καὶ ὅτι ἦταν ἀποφασισμένος νὰ δώσῃ ἕνα τέλος στὴ ζωὴ ἐκείνη ἢ τουλάχιστον νὰ μὴ κάνῃ καμμιὰ ἀπολύτως προσπάθεια γιὰ νὰ σταματήσῃ τὴν καταστροφή.

Εἶχε φθάσῃ μάλιστα σὲ τέτοιο σημεῖο ἡ ἀπάθειά του, ὅπως ὁ ἴδιος τὴν χαρακτήριζε, γιὰ ὅλα, ὥστε νὰ μὴ τὸν νοιάζῃ πιὰ καθόλου οὔτε γιὰ τὴν τύχη τῆς ἴδιας τῆς Μιρέττας, τῆς δυστυχισμένης τρελλῆς.

Καὶ τελείωνεν ἔτσι πιὰ τὸ γράμμα του:

«Τώρα θὰ φύγω ἀπὸ τὸ σπίτι μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ μὴ ξαναγυρίσω. Μὴν κάνῃς τὸν κόπο νὰ μοῦ ἀπαντήσῃς στὸ γράμμα μου γιατὶ ἀμφιβάλλω πολὺ ἂν θὰ μὲ προλάβῃ στὴ ζωή, ἢ ἂν τοὐλάχιστον θὰ μπορέσῃ νὰ μ' εὕρῃ κεῖ ποὺ θάμαι.

Ἀπὸ μικρὸς χανόμουνα στὴν ἐπιθυμία γιὰ τὴ ζωή της ἐξοχῆς, καὶ τὰ πράσινα χωράφια μὲ τὰ πουλιά, τὰ δένδρα, καὶ τὰ ὁλοκάθαρα νερὰ φαντάζουνε σὰ ζωντανὰ τώρα στὰ μάτια μου, καὶ μὲ καλοῦνε. Ἴσως νὰ μποροῦσα νὰ πέθαινα ἐκεῖ. Θὰ πέθαινα τότε πολὺ εὐτυχισμένος, ἐνῷ γύρω μου ἡ φύση θὰ κεντοῦσε τὸ ὡραιότερα τραγοῦδι στὴ ζωή».

Ζῆσε, Παυλέ μου, καὶ ξέχασέ με.

Ὁ Παῦλος ἄφησε τὸ γράμμα νὰ πέσῃ ἀπὸ τὰ χέρια του, ἐνῷ τὰ χείλη του ψιθύριζαν·

— Θεέ μου, Θεέ μου, μὰ γιατὶ ἐπὶ τέλους ἡ τόση συμφορά!

Καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια μέρα φανέρωσε στὸ σπίτι του τὴν ἀπόφασή του νὰ φύγῃ γιὰ τὴν Ἀθήνα, βρίσκοντας δικαιολογία τῆς βίας του τὰ μαθήματά του καὶ τὶς ἐξετάσεις του.

Εἶπε ὅτι αἰσθάνονταν τὸν ἑαυτό του ἐντελῶς πιὰ καλὰ καὶ ὅτι ἡ διαμονή του γιὰ περισσότερον καιρό, μᾶλλον κακὸ παρὰ καλὸ θὰ τοῦ ἔφερνε.

— Ἄκουσε, Παῦλε, γιὰ νὰ μιλήσωμε σοβαρά· ὁλέπω καὶ ἐγὼ μὲ τὴ χαρὰ ποῦ μπορεῖ νἄχῃ ἕνας πατέρας, ὅτι εἶσαι πιὰ ἐντελῶς καλά, ἀλλὰ ἐξετάσεις δὲν θὰ μπορέσῃς νὰ δώσῃς. Ξέρω πῶς διάβαζες ὅλον τὸ χρόνο, ἀλλὰ ὁ ἴδιος μᾶς τόχεις πῆ ὅτι τὸν τελευταῖο μῆνα, δὲν μπόρεσες νὰ διαβάσῃς καθόλου, μὲ τὴν ἀρρώστεια σου. Τὰ μαθήματα γλήγορα ξεχνιῶνται καὶ ὅσο καὶ νὰ διαβάσῃς τώρα δὲ θὰ μπορέσῃς νὰ ἑτοιμασθῇς ὅπως πρέπει.

— Ἀλλά... ἔκανεν ὁ φοιτητής, προσπαθῶντας κάπου νὰ στηριχθῇ, κάποιο ἐπιχείρημα νὰ ὀρῇ, μέσα στὴν ἀκατανίκητη λογικὴ τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ πατέρα του.

— Τίποτα, ἀπάντησεν ἐκεῖνος. Ξέρω τί θὰ μοῦ πῇς. Θὰ μοῦ πῇς ὅτι μὲ μελέτη δέκα τὸ πολὺ ἡμερῶν, θὰ παρασκευασθῇς ἀρκετά. Τὸ ξέρω, τὸ πιστεύω, ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν πρέπει νὰ δώσῃς τώρα ἐξετάσεις. Ἂν ἤσουνα γιατρὸς αὐτὴν τὴ στιγμὴ τοῦ ἑαυτοῦ σου, ποτὲ δὲν θὰ ἐπέτρεπες ἕνα συνεχές, ἀνιαρό, πολύωρο διάβασμα ποῦ θὰ σὲ γύριζε ἐξάπαντος πίσω, καὶ θὰ σοῦ σακάτευε τὰ νεῦρα..

Καὶ συνεπέρανε μὲ τὴν ἴδια τὴ λογική, ποῦ χτυποῦσε σὰν μπαλτᾶς δαρειά.

— Εἶνε ζήτημα τελειωμένο. Ἐξετάσεις θὰ δώσῃς τὸν Ὀκτώβρη πιά, χωρὶς ἔτσι νὰ χάσῃς τὸ χρόνο σου... Πρὸ παντὸς τὴν ὑγείαν σου...

Ὁ Παῦλος ἀποχώρησε ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν ἐκείνη μὲ τσακισμένη τὴν ψυχή. Ἔνοιωθε τριγύρω τοῦ σπιτιοῦ του τὰ σίδερα τῶν δεσμῶν του, νὰ τοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὰ σπάσῃ, καὶ φορὲς φορὲς χτυποῦσε τὸ κεφάλι του δυνατὰ μὲ τοὺς γρόνθους του φωνάζοντας·

— Ἐγὼ ὁ ἄνανδρος, ὁ δειλός... Ἔπρεπε, ἔπρεπε νὰ ἐπιμείνω καὶ νὰ φύγω ἐπὶ τέλους μὲ τὴ δία... Καὶ ὁ φίλος μου ὁ δυστυχισμένος καὶ ἡ Μιρέττα! Τί θ' ἀπογίνῃ, Θεέ μου μ' αὐτοὺς... Κι' ἐγὼ νὰ εἶμαι τόσο μακρυά τους... Κι' ἔκλαψεν ὧρες ὁλόκληρες, σὰ μικρό, σὰ μωρὸ παιδί.

Δυὸ μέρες μετὰ τὸ τελευταῖο γράμμα τοῦ φίλου του ἡ Μαίρη τοῦ ἔγραφε :

« . . . Εἶχα τόσες ἡμέρες νὰ ἰδῶ τὸ Σπῦρο καὶ ἀνήσυχη γιατὶ δὲν φαινότανε διόλου—ξέρεις, ὅτι δὲν ἔπαυσε νἄρχεται σπίτι μας καὶ νὰ μιλοῦμε γιὰ σένα καὶ γι' αὐτοὺς— σηκώθηκα σήμερα τὸ πρωὶ ἀποφασισμένη νὰ πάω μόνη μου σπίτι των.

« Ἐνῶ ἀνέβαινα τὸ δρόμο πρὸς τὴ Δεξαμενὴ κάτι ἔνοιωθα νὰ μοῦ δαγκάνῃ τὴ ψυχή, καὶ δυὸ τρεῖς φορὲς σταμάτησα χωρὶς νὰ τολμῶ νὰ προχωρήσω. Κάτι μοῦ μηνοῦσε τὴ συμφορά, καὶ δίσταζα νὰ πάω μόνη μου νὰ τὸν συναντήσω.

Ἔξαφνα ἀπὸ μιὰ καμπὴ τοῦ δρόμου, εἶδα νὰ κατεβαίνουν ἐξαπτέρυγα, καὶ μαζὺ μὲ τὸ πλῆθος τοῦ κόσμου ἄκουσα νεκρόσιμο Ψάλωδία.

«Στηρίχθηκα σ' ἕνα στῦλο τοῦ τράμ γιὰ νὰ μὴν πέσω κάτω, ἡ καρδιά μου εἶχε σταματήσει, καὶ μόνη μου κατάλαβα ὅλο τὸ αἷμα νὰ φεύγῃ ἀπὸ τὸ σῶμά μου καὶ νὰ μαζεύεται κεῖ.

«Ὅταν πέρασεν ἡ κηδεία ἀπὸ μπροστά μου ἄκουσα νὰ λένε.

« — Τὸ κακόμοιρο τὸ κορίτσι, ἄδικα πάει.

« — Δὲν ἤτανε νὰ πεθάνῃ . . . Μὰ ἡ ἀγάπη, ὁλέπεις.

« — Κατακαϋμένη μάννα ποῦ τῆχασες.

«Τὸ τελευταῖο κομμάτι τῆς ὁμιλίας μοῦδωσε κάποια ζωή.

«Δὲν στάθηκα νὰ τελειώσῃ τὸ πέρασμα τῆς κηδείας, καὶ πῆρα ἕνα γλήγορο δρόμο.

«Μόλις γνώρισα τὸ σπίτι, κάποιο ἀπότομο τράνταγμα πέρασε ἀπὸ πάνω μου καὶ μὲ τάραξε στὴ θέσι μου.

« Νὰ προχωροῦσα ἢ νὰ γύριζα πίσω ;

« Στάθηκα γιὰ κάμποση ὥρα, καὶ ἀσυναίσθητα, σὰν μικρὸ παιδί, ἄρχισα νὰ λογαριάζω μὲ τὰ δάκτυλά μου καὶ νὰ ψιθυρίζω :

« — Νὰ πάω, νὰ μὴν πάω, νὰ πάω, νὰ μὴν πάω, νὰ πάω, νὰ μὴν πάω . . . Ὅταν τελείωσε τὸ μέτρημα τὰ εἶδα νὰ λένε πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ πάω.

« Δὲν ξέρεις, Παῦλε, σὲ ποιὰ κατάστασι βρισκόμουν τότε.

«Ἦταν ἕνα μαρτύριο, ἕνα βάσανο, ποῦ μὲ σπάραζε ποῦ μοῦ ἔσφιγγε ὅσο νὰ μὲ πνίξῃ. Εἶδα κάποιο μικρὸ παιδὶ τοῦ δρόμου, νὰ τρέχῃ, νὰ μπαίνῃ στὸ σπίτι μὲ γλήγορο περπάτημα, καὶ ἀποφάσισα νὰ τὸ ἀκολουθήσω. Στὶς σκάλες καὶ στὴν πόρτα ἕνας ἄγνωστος ἄγριος ἄνθρωπος, δυὸ χωροφύλακες, δυὸ τρεῖς ἄλλοι ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, καὶ ἕνας γέρος, ὁ γιατρὸς καθὼς κατάλαβα τοῦ ἀπὸ κάτω πατώματος.

«Ὁ γέρο γιατρὸς εἶχε δυνατὴ συζήτηση μὲ τὸν ἄγνωστο ἄγριο ἄνθρωπο καὶ μιλοῦσε μὲ ἀληθινὴ ἀγανάκτηση.

«— Δὲν εἶνε καθόλου τίμιο αὐτό, ἔλεγε.

«— Εἶνε δικαίωμά μου ἀπαντοῦσε, ὁ ἄγριος ἄνθρωπος.

«— Τὸ δικαίωμα θὰ πῇ τίποτα αὐτοῦ.

«— Τὸ δικαίωμα εἶνε τὸ πᾶν. Ὁ νόμος εἶνε μὲ τὸ μέρος μου.

«— Ὁ νόμος ναί, ἀλλὰ ἡ ἠθική, ὁ ἀνθρωπισμός.

«— Αὐτὰ εἶνε λόγια καὶ τὸ συμφέρο συμφέρο, ἔκανεν ὁ ἀγριάνθρωπος, ποῦ τώρα μόλις κατάλαβα ὅτι ἦτανε ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ. Δὲν ξέρω τίποτα γιὰ τοὺς παθιασμένους σας. Τὸ ἔχουνε σκάση κανόνι, φίλε μου, τὸ σκάσανε, ἀφίνοντας στὴ ράχη μου δυὸ νοίκια ἀπλήρωτα, καὶ τοὺς τέσσερες τοίχους τοῦ σπιτιοῦ μου.

«Καὶ ἐνῷ ἔλεγε αὐτὰ συνόδευε τὰ λόγια του μὲ τὶς πιὸ ἀπαίσιες χειρονομίες, καὶ τὶς πιὸ χονδρὲς καὶ δάνασες ὁρμαῖες. Ὁ γέρο γιατρὸς ἄδικα τοὺς ὑπεράσπιζε καὶ διαμαρτύρονταν.

«Ἡ ἀπόφασις τοῦ σπιτονοικοκύρη ἦτανε ὁριστική. Εἶχε φέρει τοὺς χωροφύλακες γιὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσουνε σὰν ἐπίσημοι μάρτυρες στὴν ἔξωσι, καὶ εἶπε καὶ στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους νὰ μποῦν μέσα στὸ σπίτι. Τοὺς ἔλεγε μάλιστα νὰ κάνουν γλήγορα, γιατὶ βιάζοταν πολὺ νὰ τὸ ἀδειάσῃ. Σὲ λίγες ὧρες θὰ κουβαλοῦσε ὁ νέος νοικιάρης, ποῦ νοίκιασε κι' ὅλας τὸ σπίτι . . .»

Καὶ ἡ Μαίρη συνέχιζε τὸ γράμμα της.

«. . . Ὁ γέρο γιατρὸς δὲν μπόρεσε νὰ δαστάξῃ πιὰ περισσότερο καὶ πέρασε μέσα ἀπὸ σπίτι του, πέρνοντας καὶ μένα μέσα.

«Ἔκλεισε ἀπότομα δυνατὰ τὴν πόρτα καὶ ταραγμένος

ἄρχισε νὰ δηματίζῃ ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη τοῦ δωματίου ὡς τὴν ἄλλη.

«Ἡ γριά του γυναῖκα καθισμένη στὸ καναπὲ εἶχε στηριγμένο τὸ κεφάλι της στὰ χέρια, καὶ τὸ πρόσωπό της ἔδειχνε ὅλη τὴν ἀγανάκτησι καὶ τὴ λύπη της.

«Περάσανε ἔτσι περισσότερο ἀπὸ πέντε λεπτά. Ἀπ' ἔξω ἔρχονταν ὡς τὸ δωμάτιο οἱ φωνὲς τοῦ νοικοκύρη καὶ ὁ θόρυβος τῶν ἀνθρώπων ποῦ κατέβαζον τὰ πράγματα ἀπὸ τὴ σκάλα. Οἱ ἦχοι ἐκεῖνοι φαίνονταν στὴ ψυχή μου σὰν ἦχοι νεκρικοῦ σεντουκιοῦ ποῦ τὸ καρφώνουν.

«Ὁ γέρο γιατρὸς ποῦ τοῦ εἶπα ποιὰ ἦμουν, μὲ τὸ ταραγμένο περπάτημα, πῆρε μιὰ καρέκλα κοντά μου, καὶ ἄρχισε νὰ μ' ἐρωτᾷ.

«— Λοιπόν, πῶς οὔτε σὺ καλό μου κορίτσι, δὲν ξέρεις τὶ ἀπόγιναν οἱ φίλοι μας;

«— Ὄχι, γιατρέ μου, τοῦ εἶπα. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἦρθα σήμερα ἐδῶ μὲ τὴν ἰδέα πῶς θὰ τοὺς εὕρισκα.

«— Εἶνε πολὺ περίεργο αὐτό. Χαθήκανε ἀπότομα ἀπὸ τὸ σπίτι ἀπὸ προχθές. Ὁ Σπῦρος ξαφνικὰ χωρὶς κανεὶς νὰ τὸν ἰδῇ καὶ ἡ Μιρέττα οὔτε γὼ ξέρω πῶς . . . Φαίνοταν σὰν παραλογισμένη τὸ πρωῒ ποῦ τὴν εἶδε ἡ γυναῖκα μου καὶ οὔτε ἀπάντησε καθόλου στὴν καλημέρα της.

«— Ναί, ἔκανε, ἡ καλὴ γρηοῦλα. Τῆς μίλησα ὅπως κάθε μέρα, τὴ χαιρέτησα, καὶ ἐκείνη ἄρχισε νὰ μοῦ μιλᾷ γαλλικά.

«Κακόμοιρο κορίτσι!

«— Ὕστερα; Τὶ ἀπόγεινε ὕστερα; τοὺς ρώτησα μὲ ἀγωνία.

«— Ὕστερα ἀπάντησε μελαγχολικὰ ὁ γιατρός, ἡ Μιρέττα κλείσθηκε μέσα καὶ μόλις κατὰ τὸ μεσημέρι σήκεν

ἔξω . . . Μᾶς τὸ εἶπε τὸ ὁράδυ ἡ μικρή μας ὑπηρετροῦλα γιατὶ ἐγὼ εἶχα ὀγῆ στὸ μεταξὺ ἔξω καὶ ἡ γυναῖκά μου, δὲν πῆρε καθόλου εἴδησι. . . Ἦτανε, μᾶς εἶπε, ντυμένη, μιὰ ἄοπρη καλοκαιρινὴ φορεσιά, καὶ φάνηκε στὴν αὐλὴ σὰ μεθυσμένη. Μίλοῦσε μόνη της ὅλο γαλλικά, καὶ ὀγῆκεν ἔξω στὸ δρόμο χωρὶς νὰ σταματήσῃ τὸ μονολόγημά της.

Ὁ γιατρὸς ἤθελε νὰ προχωρήσῃ νὰ μοῦ πῇ κι' ἄλλα ἀκόμη, ἀλλὰ βλέποντας τὰ μάτια μου κατακόκκινα ἀπὸ τὸ κλάμα σταμάτησεν ἀπότομα.

Θέλησε νὰ μοῦ πῇ πῶς δὲν ἤξερε τίποτα ἄλλο, πῶς εἶχε τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ δυό μας φίλοι θὰ πήγαιναν σὲ κάποια μικρὸ ταξεῖδι, ἀλλὰ δὲν μποροῦσε οὔτε ὁ ἴδιος νὰ κρύψῃ τὴ συγκίνησί του. Σιγά — σιγά, τὰ λόγια του ξετυλίγονταν σ' αὐτὴ τὴν τρομακτικὴν ἀποκάλυψι.

— Πολὺ φοβοῦμαι πῶς θἄναι ἔτσι, εἶπε· τὰ δυστυχισμένα παιδιά, καταστράφηκαν μόνα τους. Ἐγὼ πολλὲς φορὲς τοὺς εἶχα μὲ τὰ πιὸ μαῦρα χρώματα ζωγραφίσει τοὺς φόβους μου, γιὰ κεῖ ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ τοὺς φέρῃ τὸ πάθος τους. Ποτὲ ὅμως δὲ θέλησαν νὰ μ' ἀκούσουν... Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ μὴν ἔχουν φθάσῃ τὰ πράγματα ὡς τὸ τελευταῖο σημάδι, ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύω.

Ἡ Μιρέττα ἀπὸ μέρες τώρα ἔδειχνε φανερὰ τὰ σημάδια, κάποιου παραληρήματος, κάποιου τραβήγματος ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ λογικοῦ... Καὶ ὁ φίλος μας εἶχε φανερὰ κουρασθῇ ἀπὸ τὸν κόσμο. Φαίνεται μάλιστα πῶς οἱ ἀπειλὲς τοῦ κακούργου αὐτοῦ σπιτονυκοκύρη, θὰ τὸν τσάκισαν τελειωτικά. Δὲν εἶχε τὴ δύναμι καὶ τὸ θάρρος νὰ κινηθῇ. Καὶ δὲν θὰ μποροῦσε οὔτε τὸ δάχτυλο νὰ σηκώσῃ γιὰ νὰ παλέψῃ μὲ τὴ ζωή... Ποιὸς ξέρει ὡς ποῦ θὰ τὸν ὡδήγησε ἡ ἀπελπισία του...

Ἡ Μαίρη ἔγραφε καὶ ἄλλα πολλὰ ἀκόμη στὸν Παῦλο, καὶ στὸ τέλος τὸν παρακαλοῦσε καὶ πάλι νὰ μὴ φύγῃ ἀμέσως γιὰ τὴν Ἀθήνα, ἀφοῦ ὁ γέρο γιατρὸς εἶχε βάλῃ ὅλες τὶς ἐνέργειές του καὶ τὶς φροντίδες του, γιὰ τὴν ἀνακάλυψι τῶν δύο χαμένων των φίλων.

Ὁ Παῦλος ὅμως δὲν εἶχε τὴν ἴδια γνώμη μὲ τὴν Μαίρη, καὶ τὴν ἴδιαν ἐκείνη μέρα, φανέρωσε στὸν πατέρα του ὅτι παρὰ τὴ συμφωνία ποῦ εἶχανε κάνῃ ἔπρεπε νὰ φύγῃ γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ὁ πατέρας δὲν εἶπε πολλὰ πράγματα τότε, ἀλλὰ τὸ βράδυ μετὰ τὸ τραπέζι, ἀκολούθησε μιὰ φορτικὴ σκηνή, ὅπου ὁ Παῦλος ἀναγκάσθηκε νὰ μιλήσῃ κατὰ τρόπον ἀσυνήθιστο γι' αὐτὸν στοὺς γονεῖς του, καὶ πρὸ πάντων στὴ μητέρα του ποῦ τοῦ ἔφερνε τὰ μεγαλείτερα ἐμπόδια στὸ ταξειδί του. Ὕστερα κλείσθηκε στὸ δωμάτιό του καὶ οὔτε κοιμήθηκε καθόλου ἐκείνη τὴ νύχτα, συλλογιζόμενος τοὺς φίλους του, καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε μιλήσῃ στοὺς γονεῖς του.

Εἶχε πάρῃ ὅμως πιὰ τὴν ἀπόφασί του, καὶ τὸ ἀπομεσήμερο τῆς ἄλλης ἡμέρας ἔφευγε γιὰ τὴν Ἀθήνα, κλείνοντας μέσα του τὸ ξεχειλισμένο ποτήρι τῆς λύπης του καὶ τοῦ μυστικοῦ του χωρὶς κανένας ἀπὸ τὸ σπίτι του νὰ μάθῃ τίποτα γι' αὐτό.

Καὶ νὰ ὁ Παῦλος πάλι στὴν Ἀθήνα, στοὺς γνώριμούς του δρόμους, στὰ γνώριμά του μέρη.

Στὸ διάδρομο τοῦ σπιτιοῦ του ἄκουσε τὰ ἴδια τὰ δήματά του, νὰ χτυποῦν μὲ περίεργον ἦχο. Ἔρριξε τὰ μάτια του πρὸς τὸ σκαλονάκι, στὸ μέρος ποῦ συνήθιζε νὰ κάθεται κατὰ προτίμησι ἡ Μαίρη.

Δὲν εἶδε κανένα μέσα.

Ὁ μικρὸς ποῦ ἔφερνε τὴ δαλίτσα, πληρώθηκε καὶ κατέ-

βηκε κατευχαριστημένος καὶ τρεχάτος τὶς σκάλες. Ὁ Παῦλος βρέθηκε τώρα μόνος. Τὸ δωμάτιό του ἤτανε περιποιημένο, ὁλοκάθαρο, καὶ στρωμένο τὸ κρεββάτι μὲ σεντόνια ποῦ μύριζαν τὴ μπουγάδα.

Πέρασε δυὸ-τρεῖς φορὲς τὸ δωμάτιο ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη, περπατῶντας μὲ μεγάλα βήματα, καὶ ὅταν τὴν τελευταία φορὰ βρέθηκε ἀπέναντι ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα τοῦ δωμάτίου του, εἶδε νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴ φράζῃ τὸ σῶμα τῆς Μαίρης.

Εἶχεν ἔρθῃ φαίνεται μὲ σιγανά, πνιγμένα πατήματα, γιὰ νὰ τὴν ἰδῇ ἔξαφνα ἀπότομα ὁ ἀγαπημένος της.

Ὁ Παῦλος ἔτρεξε πρὸς τὴν πόρτα, τὸ ἴδιο καὶ ἡ Μαίρη κινήθηκε μὲ γλιγοράδα πρὸς τὸ δωμάτιο, καὶ οἱ δύο νέοι τὴν ἴδια στιγμὴ βρέθηκαν ἀγκαλιασμένοι σφιχτά, ἐνῶ ὁ Παῦλος μέσα στὸ ἔνωμα τοῦ στόματός των σὲ φίλημα, ἔλεγε.

— Καλή μου γυναικοῦλα.

Ὅταν χωρίσθηκαν ἀπ' τὸ ἀγκάλιασμά τους, ὁ Παῦλος στάθηκε καὶ κύτταξε μὲ ἔκπληξη, μὲ θάμπος τὴ Μαίρη.

— Πόσον ἄλλαξες καὶ ὠμόρφηνες τῆς εἶπε, ὕστερα ἀπὸ κάμποσες στιγμές.

— Καὶ σὺ πόσο ἔγινες δυνατός, καὶ μεγάλος ἀπάντησε ἡ Μαίρη.

Καὶ ἔπεσε πάλι στὴν ἀγκαλιά του.

— Θὰ πῶ τῆς μητέρας σου, εἶπεν ἔξαφνα ὁ Παῦλος ὕστερα ἀπὸ κάμποσην ὥρα σιωπῆς ποῦ οἱ δυὸ νέοι κύτταζαν μὲ θαυμασμὸ καὶ μ' ἀγάπη ὁ ἕνας τὸν ἄλλο χωρὶς νὰ μιλοῦν, ὅτι ἀπὸ σήμερα πρέπει νὰ μὲ θεωρῇ γιὰ παιδί της... Καὶ σύ, Μαίρη, θἄθελες νὰ γίνῃς ἡ καλή μου γυναῖκα;....

— Ναί, γιατὶ σ' ἀγαπῶ καὶ γιατὶ εἶσαι τόσο καλός, εἶπεν ἡ Μαίρη μὲ τὴ φωνή της πλημμυρισμένη στὴ χαρὰ καὶ στὴν εἰλικρίνεια.

Οἱ ἡμέρες ποῦ ἤρθαν κατόπι πέρασαν σὲ μιὰ ἀδιάκοπη φροντίδα καὶ ἀναζήτηση τοῦ Παύλου γιὰ τοὺς χαμένους του φίλους. Ἔτρεξε καὶ ζήτησε παντοῦ, μὰ κανένα φωτεινὸ σημάδι γιὰ τὴν τύχη τῶν δυὸ του φίλων δὲν κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ.

Ἔφθασεν ἔτσι νὰ πιστεύσῃ αὐτὸς καὶ ἡ Μαίρη στὸ πραγματικό των τέλος, σ' ἕνα ἀπότομο θάνατο ἀπὸ αὐτοκτονία. κι' ἕνα ἀπόγεμα ἀφοῦ ἀγόρασε δυὸ μεγάλες ἀνθοδέσμες τράβηξε μὲ τὴ Μαίρη τὸ δρόμο τοῦ νεκροταφείου.

Ἄφισαν τὰ ἄνθη κάτω ἀπὸ ἕνα κυπαρίσσι γιὰ μνημόσυνο τῶν φίλων των, καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνην ὁ περίπατος στὸ Νεκροταφεῖο γινόταν ταχτικά, καὶ τὸ κυπαρίσσι ἐκεῖνο ἦταν πάντοτε συντροφευμένο ἀπὸ τὰ ἄνθη τῶν δυὸ ἀγαπημένων στοὺς χαμένους των φίλους.

Ὁ Ἰούλιος ἦταν τώρα στὰ μέσα του.

Ἕνα ζεστὸ ἀπόγευμα ὁ Παῦλος χωρὶς νὰ ξεύρῃ καὶ αὐτὸς τί τὸν τραβοῦσε, βρέθηκε μπερδεμένος στὰ στενὰ σοκάκια τοῦ Ψυρρῆ, μὲ τὰ παλιὰ χαμηλὰ σπίτια καὶ τὶς ἀνοιχτὲς χαρόκαλωμένες πόρτες τῶν αὐλῶν ποῦ ἄφιναν νὰ φαίνωνται ἀπὸ μέσα ἕνα πλῆθος φτωχοντυμένων γυναικῶν καὶ παιδιῶν ἀκαθάρτων καὶ κουρελιασμένων.

Ὁ Παῦλος εἶχε καιρὸ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴ γειτονιὰν ἐκείνη, καὶ τοῦ ἔκαναν ὅλα αὐτὰ ἐξαιρετικὴν ἐντύπωση, τοῦ ἔφεραν στὸ νοῦ μιὰν ἀλλοιώτικην Ἀθήνα, ξένη μὲ τὴν ἄλλη πόλη, Ἀθήνα κάποιας ἀσχημης ἐποχῆς.

Ἔξαφνα, ἐνῷ περνοῦσε μπρὸς ἀπὸ ἕνα χαμηλὸ καφενεῖο.

ἄκουσε μιὰ φωνὴ νὰ τὸν φωνάζῃ μὲ τ' ὄνομά του, καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ εἶδε κάποιον νὰ πετιέται ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ μαγαζὶ καὶ νὰ σπεύδῃ κοντά του.

Γνώρισε στὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνο τὸν νταγκλαρᾶ τοῦ χασισοποτείου μ' ἔκπληξη καὶ στενοχώρια.

Ἐκεῖνος, ἀφοῦ τὸν χαιρέτησε μὲ προθυμία, φανερώνοντας ὅλη τὴ χαρά του, γιατὶ τὸν συναντοῦσε πάλι ὕστερα ἀπὸ τόσο καιρόν, τὸν κάλεσε νὰ ἔρθῃ μέσα στὸ καφενεῖο γιὰ νὰ τὸν κεράσῃ κάτι.

Ὁ Παῦλος, νικημένος ἀπὸ κάποιαν ἀκατανόητη δύναμη, ἀκολούθησε τὸν νταγκλαρᾶ, ἀνίκανος νὰ ἀντισταθῇ ἢ νὰ φέρῃ τὴν πιὸ μικρὰν ἀντίρρηση.

Κάθισαν σ' ἕνα παράμερο τραπεζάκι, καὶ ὁ νταγκλαρᾶς παράγγειλε δυὸ καφέδες ποῦ δὲν ἄργησαν καθόλου νὰ φτάσουν.

Γιὰ κάμποσην ὥρα μίλησαν ἀδιάφορα γιὰ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο, ἐνῷ καὶ οἱ δυὸ θέλανε νὰ μιλήσουν γιὰ τὸ ἴδιο ἀκριβῶς θέμα, ποῦ τόσο βαθειὰ ἤτανε στὴν ψυχή τους.

Μετὰ πολλά, ὁ νταγκλαρᾶς εἶπε :

— Κύριε Παῦλε, ὁλέπω ποῦ δὲ μοῦ μιλᾶτε καθόλου γιὰ τὸ φίλο σας τὸ Φουρτίδη, δὲ θὰ θέλατε τάχα νὰ τὸν δῆτε;

Ἕνα φρικίασμα πέρασε τὸ σῶμα τοῦ φοιτητοῦ.

— Ζῇ λοιπόν, ἀκόμη δὲν πέθανε ; φώναξε τόσο δυνατὰ ὥστε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῦ καφενείου γύρισαν μὲ περιέργεια πρὸς τὸ μέρος του καὶ τὸν κύτταζαν.

— Ζῇ ὁ φουκαρᾶς, μὰ ἔτσι ποῦ εἶνε καλλίτερα νἄτανε ἀπὸ καιρὸ παγωμένος, ἔκανε μὲ πίκρα ὁ νταγκλαρᾶς.

— Καὶ ποῦ εἶνε, ποῦ μένει; ρώτησεν ὁ Παῦλος σηκωνόμενος ἀπάνω, κι' ἕτοιμος νὰ τρέξῃ τὴν ἴδια στιγμή, γιὰ

νὰ ἰδῇ τὸ φίλο του ποῦ δὲν ἤταν πεθαμένος.

Ὁ ντανγκλαρᾶς τὸν κράτησε στὴν καρέκλα του.

— Θὰ τὸν δῆτε τοῦ εἶπε, θὰ τὸν δῆτε ἀλλὰ καλλίτερα νὰ μὴ τὸν βλέπατε. Εἶνε ἄρρωστο τὸ καϋμένο τὸ παιδί. ἄρρωστος ατὸ νοσοκομεῖο τὸ πολιτικό.

Ὁ Παῦλος σηκώθηκε καὶ πάλιν ἀπάνω.

— Καθῆστε τὸ λοιπὸν πρῶτα νὰ σᾶς τὰ πῶ ὅλα, τοῦ ἔκανε ὁ ντανγκλαρᾶς.

Κι' ἄρχισε νὰ τοῦ λέῃ γιὰ τὸν Φουρτίδη ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς του, τῆς χαμένης του ζωῆς τῶν τελευταίων μηνῶν:

— Ἤτανε περασμένη ἡ ὥρα, παραμονὴ Πρωτομαγιᾶς ατὸ ντεκὲ τοῦ μπάρμπα Λιᾶ.

Σᾶς εἴχαμε χάσῃ ἀπὸ τότες καὶ κἄποτες κἄποτες ποῦ γινόταν λόγος γιὰ σᾶς κεῖ κάτω σκεφτόμαστε:

— Τὶ νά γίνουνται αὐτὲς ἡ ψυχές!

Ἔτσι πέρασεν ὅλο ἐκεῖνο τὸ νταραβέρι μὲ τὸν καιρὸ καὶ εἴχαμε φθάσῃ στὴν παραμονὴ τῆς Πρωτομαγιᾶς. Στὸ ντεκὲ τοῦ μπάρμπα Λιᾶ, εἴμαστε ὅλα τὰ παιδιά, ὁ Κουτουμπᾶνος, ὁ Ρούμπακας, ὁ Περερὲς καὶ οἱ ἄλλοι ποῦ σὺ δὲ θὰ τοὺς θυμᾶσαι τώρα. Φουμάραμε τὴ τσίκα μας, μὲ τὸ ἡσυχό μας, ὅταν νὰ καὶ σοῦ γυρίζει ὁ μπάρμπα Λιᾶς μέσα, συντροφεμένος ἀπὸ κἄποιον ποῦ γὼ τὸν γνώρισα ἀμέσως. Ἤταν ὁ φουκαρᾶς ὁ Σπῦρος μὰ σὲ κατάσταση ποῦ δυσκολεθύηκα νὰ τὸν γνωρίσω.

Καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ ποῦ τὸν σταμπάρανε, κυττάχτηκαν κατάματα ἀλλαλοϊσμένα.

Ἤτανε ξεσκούφωτος, μὲ τὰ μαλλιὰ ἀνακατωμένα, καὶ χωρὶς κολλάρο. Σηκώθηκα ἀμέσως γὼ ἀπάνω καὶ τοῦδωσα ἕνα σκαμνὶ νὰ καθίσῃ κοντά μου.

Δὲν τὸν ἀρώτησε κανένας γιὰ τίποτα μὰ ὅλους μᾶς ἔβγαλε τὸ φετῖδι.

— Ἀδέρφια μου, μᾶς εἶπε γιὰ μένα ἄλλος πιὰ κόσμος ἀπ' τὸ δικό σας δὲν ὑπάρχει. Εἶμαι ξεγραμμένος ἄνθρωπος καὶ μιὰ ποῦ δὲν ἔχω καμμιὰ πιὰ ὄρεξη νὰ ζήσω, τὶς μέρες ποῦ μοῦ περισσεύουνε θὰ τὶς περάσω ἂν μ' ἀφίσετε, μαζύ σας.

Καὶ ἄρχισε νὰ μᾶς λέῃ ὅλη τὴν καταστροφὴ ποῦ ἔπεσε στὸ σπίτι του... Ἡ γυναῖκά του τρελλή, αὐτὸς διωχμένος.

— Ναί, ναί, ἔκοψεν ὁ Παῦλος τὸν ντραγκλαρᾶ· τὰ ξέρω ὅλα αὐτά. Μοῦ τἄγραφε στὸ τελευταῖό του γράμμα, λίγες ὧρες πρὶν νἄρθῃ νὰ σᾶς συναντήσῃ.

— Ἤτανε νὰ ραΐζῃ κι' ἡ πέτρα ἀκόμα, ἐξακολούθησε ὁ ντραγκλαρᾶς, σὰν τὸν ἄκουες. Ἀπὸ τὰ μάτια τὰ δικά μας τὰ δάκρυα κατεβαίνανε τόσα... Ποιὸς λίγο ποιὸς πολὺ μὲ τὰ λόγια μας πασκίζαμε νὰ τοῦ δώσωμε κουράγιο μὰ χαμένος ὁ κόπος. Τὸν εἶχε φάῃ τὸ μαράζι.

Καθίσαμε καὶ μᾶς ηὗρε ἡ μέρα ἐκεῖ. Μᾶς εἶχε κόψῃ ὁ ὕπνος.

Ὁ μαῦρος ὁ Σπῦρος ἦτανε λέει, ἕνα ξερὸ κομμάτι κλαδί, ποῦ ἔπρεπε νὰ κοπῇ καὶ νὰ πέσῃ ἀπ' τὸ δένδρο. Ἡ δυστυχία τὸν εἶχε φέρῃ ποῦ τίποτα πιὰ νὰ μὴ τὸν νοιάζῃ στὸν κόσμο.

Εἶχε ἀφίσῃ τὴ γυναικά του νὰ κοιμᾶται κι' ἔφυγε τὴ νύχτα στὰ χάλια ἐκεῖνα ποῦ τὸν εἴδαμε. Μᾶς μίλησε καὶ γιὰ σᾶς καὶ φανέρωσε πῶς δὲν ἤθελε νὰ μάθετε τίποτα πιὰ γι' αὐτόν.

Ἀπὸ κείνη τὴ ὁραδειὰ δὲ ἔγιγκε ἀπὸ τὸν ντεκὲ τοῦ μπάρμπα Λιᾶ. Τραβοῦσε τὸν ἕνα ναργιλὲ πάνω στὸν ἄλλο,

καὶ ἀπ' τὸ μεθῦσι μὲ τὸ χασὶς δὲν εἶχε ἀπολείψη οὔτε μιὰ στιγμή.

Μᾶς ἔλεγε·

— Ἀφῆστέ με νὰ πεθάνω στὸν ὤμορφο αὐτὸ θάνατο, μέσα στὰ ψεύτικα ὄνειρα τῆς εὐτυχίας.

Καὶ μεῖς τὸν ἀφίσαμε νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει. Αὐτὸς εἶχε γίνη χειρότερος κι' ἀπὸ ζωντανὸ φάντασμα. Δὲν τοὔχε ἀπομείνη ἄλλο ἀπὸ τὰ κόκκαλα καὶ τὸ πετσί... Καὶ τὰ μάτια του εἶχανε πάρει μιὰ ἀγριάδα ποῦ ἤτανε φόβος νὰ τὰ βλέπῃς... Πάνω σ' αὐτὸν τὸν καιρὸ μιὰ μόνο φορὰ ρώτησε γιὰ τὴ Μιρέττα...

— Γιὰ τὴ Μιρέττα ; Διέκοψε ὁ Παῦλος, μὲ θέρμη... Τί ἔχει ἀπογίνη ἡ δυστυχισμένη; Κατορθώσατε νὰ μάθητε τίποτα γι' αὐτήν ;

— Ὄχι, τίποτα, ἀπάντησε ὁ νταγκλαρᾶς. Φάγαμε τὸν κόσμο, καμμιὰ ὁδομάδα, μὰ τίποτα. Τζπαμε στὸ Σπῦρο, καὶ κούνησε τὸ κεφάλι του μὲ ἀδιαφορία.

— Καλά, μᾶς εἶπε στὸ τέλος δὲ μὲ νοιάζει καθόλου ἂς γίνῃ ὅ,τι θὰ γίνῃ·

— Ὕστερα ; Ξαναρώτησε ὁ Παῦλος.

— Ναί, εἶχε περάση ἕνας κοντὰ μῆνας, κι' ἀπὸ κεῖ κατορθώσαμε ἀπὸ τὰ μπερδεμένα καὶ ἀσύστατα λόγια τοῦ Σπύρου, νὰ μάθωμε πῶς ἤτανε ἕνα σπίτι στὴν ὁδὸ Πατησίων, ἕνα πλούσιο σπίτι, ποῦ ἡ Μιρέττα παράδινε χρόνια γαλλικὰ στὸ μοναχὸ κοριτσάκι τοῦ σπιτιοῦ. Τὴν ἀγαποῦσανε, ἔλεγε ὁ Σπῦρος, πολὺ στὸ πλουσιόσπιτο αὐτὸ καὶ τὴν εἶχανε σὰ παιδί τους... Στὸ σπίτι τὸ λοιπὸν αὐτὸ ρίξαμε τὴν ἀπόχη μας, καὶ μάθαμε πῶς ἡ Μιρέττα εἶχε πάη ἐκεῖ καὶ τὴ συμμαζέψανε οἱ καλοὶ ἄνθρωποι.

Μιὰ μέρα μάλιστα ἐγὼ τἄρριξα κάτω, καὶ χτύπησα

τὸ κουδοῦνι τῆς πόρτας, γιὰ νὰ ἰδῶ ἂν μποροῦσα τὴν ἴδια καὶ νὰ καταλάβω σὲ ποιὰ κατάσταση βρισκότανε... Τὰ μπάλωσα μὲ κάποιο μικρὸ ψεμματάκι, πῶς τάχα μὲ στέλνανε ἀπὸ ἕνα ἄλλο πλουσιόσπιτο ποῦ ἔκανε μιὰ φορὰ καὶ κεῖ ἡ Μιρέττα μάθημα γιὰ νὰ ρωτήσω πῶς εἶνε.

— Καὶ τί ἔμαθες ἀπὸ κεῖ; ρώτησε μὲ ἀνυπομονησία ὁ Παῦλος.

— Τί νἄμαθα! Ἡ Μιρέττα δὲν ἤτανε καθόλου στὰ λογικά της. Τὴν εἶχανε σὲ μιὰ μικρὴ κάμαρα κάτω στὸν κῆπο, καὶ ὅλη τὴν ὥρα γύριζε κάτω ἀπ' τὰ δένδρα, τραγουδῶντας γαλλικὰ τραγούδια, καὶ λέγοντας ὅλο τ' ὀνομά σας..

Ὁ Παῦλος σηκώθηκεν ἀπάνω, μὲ ὁριστιστικὴ τὴν ἀπόφαση νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ καφενεῖο.

— Πηγαίνομε; εἶπε στὸ νταγκλαρᾶ.

— Ποῦ; Στὴ Μιρέττα;

— Ὄχι, τὴ Μιρέττα καλλίτερα θἄτανε νὰ μὴ τὴν ἔβλεπα. Πηγαίνομε στὸ Νοσοκομεῖο.

Πῆραν τὸ δρόμο γιὰ τὸ Πολιτικὸ Νοσοκομεῖο.

Ὁ νταγκλαρᾶς οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ δὲν ἔπαψε νὰ διηγεῖται στὸν Παῦλο πλῆθος λεπτομέρειες γιὰ τὸ Φουρτίδη καὶ τὴ Μιρέττα. Τοῦ εἶπε πῶς ἡ ζωὴ ἐκείνη μέσα στὸ μαγαζὶ τοῦ μπάρμπα Λιᾶ, βάσταξε πιὸ πολὺ ἀπὸ μήνα. Μέσα στὸ διάστημα αὐτὸ ὁ Φουρτίδης ὅλο καὶ ἔχανε κάθε ἀνθρωπισμό, κάθε ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ του, κι' οὔτε μιὰ μέρα βγῆκεν ἔξω.

Δὲν τὸν ἔνοιαζε γιὰ τίποτα καὶ δὲν ἔδινε ἐνδιαφέρο γιὰ κανένα. Τὶς πιὸ πολλὲς ὧρες ἔμενεν ἀμίλητος, καὶ μόνο σὰν βρισκότανε στὸ πιὸ φοβερὸ σημάδι τοῦ μεθυσιοῦ του ἄρχιζε τότε τὸ παραλήρημα, ἕνα ἀτελείωτο παραλήρημα, ποῦ τίποτα δὲν μποροῦσε νὰ ὀγάλῃ κανεὶς ἀπ' αὐτό.

Οἱ ἄλλοι ποῦ σύχναζαν κεῖ μέσα φρόντιζαν νὰ μὴ τοῦ λείπῃ τίποτα καὶ τὸν εἶχανε πάρη στὴν πιὸ μεγάλη συμπάθεια. Τὸν λέγανε «σύντροφο» καὶ μιὰ καὶ βλέπανε πῶς τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τραβήξῃ σὲ πολύ, τοῦ ἔκαναν κάθε περιποίηση μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴ συναδελφότητα ποῦ δείχνουν ξεχωριστὰ αὐτοῦ τοῦ εἴδους οἱ ἄνθρωποι.

Ἦτανε θαῦμα πῶς ὁ Φουρτίδης κρατήθηκε σαράντα σχεδὸν μέρες στὰ πόδια του, μὲ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς ζωῆς.

Παρακάτω ὅμως δὲν μπόρεσε νὰ βαστάξῃ, καὶ ἐξαντλημένο, παράλυτο σχεδόν, τὸν ἔφερε ὁ νταγκλαρᾶς μὲ δυὸ ἄλλους συντρόφους στὸ τέλος στὸ Πολιτικὸ Νοσοκομεῖο...

Μπροστὰ στὴ μεγάλη αὐλόπορτα τοῦ Νοσοκομείου ὁ νταγκλαρᾶς ἔγνεψε στὸν Παῦλο νὰ σταματήσῃ.

— Ἐγώ, εἶπε, δὲν θὰ ἔρθω μέσα. Ὁ Σπῦρος θὰ εὐχαριστηθῇ ἴσως ποῦ θὰ σᾶς ἰδῇ, ἀλλὰ μιὰ καὶ μὲ εἶχε ὁρκίσῃ νὰ μὴ σᾶς φανερώσω τίποτα, ἂν τυχὸν καὶ σᾶς εὕρισκα καμμιὰ μέρα, δὲν μπορῶ νὰ κάνω ἀλλιῶς.

Ὁ φοιτητὴς δὲν δυσαρεστήθηκε καθόλου ἀπὸ τὴν ἔλλειψι τῆς συντροφιᾶς τοῦ νταγκλαρᾶ, καὶ χωρὶς νὰ ἐπιμένῃ τὸν ρώτησε γιὰ τὴν αἴθουσα ποῦ θὰ εὕρισκε τὸ φίλο του.

Ὁ νταγκλαρᾶς τοῦ ἔδωσε τὶς σχετικὲς πληροφορίες. Ὁ Φουρτίδης ἔμενε στὴν δεξιὰ στὸ βάθος μεγάλη αἴθουσα.

Πέρασε μέσα στὸ σκοτεινὸ καὶ πνιγμένο στὴ μυρωδιὰ τῶν φαρμάκων πρῶτο διάδρομο, καὶ μὲ κλονισμένο καὶ ἄστατο τὸ βῆμα, πέρασε στὸν ἄλλο στενὸ διάδρομο ποῦ ἔφερνε στὴν αἴθουσα τοῦ ἄρρωστου φίλου του.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἐκείνη, ἡ πνιγμένη στὰ φάρμακα, καὶ

τὰ κρεββάτια μὲ τοὺς ἀρρώστους ποῦ ἔβλεπε στὶς ἄλλες αἴθουσες ὡς νὰ φθάσῃ στὴν αἴθουσα ποῦ ἤθελε, τοῦ ἔφεραν ἄθελα στὸ νοῦ τὴ δική του ἀρρώστεια καὶ ἡ ψυχή του ἄνοιξε σὲ κάποια εὐχαριστία στὸ Θεὸ γιὰ τὴν κατάσταση τῆς ὑγείας ποῦ βρισκότανε τώρα.

Φθάνοντας στὴν ἀνοιγμένη πόρτα τοῦ μεγάλου θαλάμου σταμάτησε κι' ἔρριξε ἐρευνητικὸ τὸ μάτι του στὰ ἀραβιασμένα κρεββάτια.

Ἤτανε ὅλα σχεδὸν πιασμένα.

Οἱ ἄρρωστοι, ἄλλοι γυρμένοι στὰ κρεββάτια τους, ἄλλοι ἀνακαθισμένοι, καὶ μόνο δυὸ τρεῖς, ἔλειπαν ἀπὸ κεῖ καὶ κάθονταν στὶς καρέκλες, γύρω ἀπὸ ἕνα τραπέζι.

Προχώρησε μερικὰ ἀκόμη βήματα καὶ μὲ τὸ μάτι του ἐρευνητικὸ ἄρχισε νὰ ἐξετάζῃ τὰ πρόσωπα τῶν ἀρρώστων.

Πέρασεν ἔτσι μὲ τὸ βλέμμα του ὅλα τὰ κρεββάτια ἀλλὰ σὲ κανένα δὲν μπόρεσε νὰ διακρίνῃ τὸ φίλο του. Προχώρησε ἀκόμη καὶ ἔφθασε στὸ βάθος σχεδόν.

Σ' ἕνα κρεββάτι τῆς ἄκρης, ἀνακαθισμένος κάποιος ἕνας μεσόκοπος ἄρρωστος μὲ γκρίζα τὰ μαλλιὰ καὶ μὲ μακρυὰ ἐλεεινὰ γένεια, τὸν κύτταξε μὲ τὸ θολωμένο του βλέμμα.

Ὁ Παῦλος σταμάτησε τὰ μάτια του πάνω στὰ βλέμματα τοῦ ἀρρώστου κι' ἕνα κρύο φρικίασμα τὸν πέρασε ὡς τὰ ἄκρα τῶν ποδιῶν.

Τὸ βλέμμα ἐκεῖνο τὸ ἐπίμονο τὸν ἔλουζε μὲ κάτι τὸ γλοιῶδες, τὸ μουχλιασμένο. Ἔκανε νὰ γυρίσῃ στὰ ἄλλα κρεββάτια τὰ μάτια του, ἀλλὰ ὁ ἄρρωστος μὲ μιὰ ἀνίκητη δύναμη τοῦ τὰ κρατοῦσε ἐκεῖ.

Ἔξαφνα μὲ περισσότερη ἀκόμη φρίκη εἶδε τὸν ἄρρωστο νὰ σηκώνῃ τὸ χέρι του, ἕνα χέρι σκελετοῦ καὶ νὰ τοῦ κάνῃ νόημα νὰ πλησιάσῃ.

Μαγνητισμένος, χωρὶς θέληση δική του, σύρθηκε στὸ κρεββάτι τοῦ ἀρρώστου.

Μιὰ φωνὴ ποῦ ἔβγαινε ἀπὸ κάποιο χάος, φωνὴ ποῦ μόλις ξεχώριζεν ἀπὸ ρόγχο, τοῦ εἶπε·

— Δὲ μὲ γνώρισες λοιπόν, Παῦλε;

Στὴ καρδιὰ τοῦ φοιτητοῦ σηκώθηκε ἀληθινὸς σεισμός.

Κρύος ἵδρωτας τὸν ἔλουσε κι' ἔκανε κάποιο κίνημα, στὸ κενό, θέλοντας κάπου νὰ στηριχθῇ γιὰ νὰ μὴ πέσῃ.

Μπροστά, του στὸ φάντασμα ἐκεῖνο, ζωντάνευε ὁ φίλος του ὁ Φουρτίδης. Ὁ φίλος του τῶν εἴκοσι πέντε χρόνων, στὸ μεσόκοπον ἐκεῖνο, τὸ γέρο τῶν πενήντα χρόνων.

Ἡ πραγματικότητά του ἤτανε ἀπαίσια, τρομακτική, ὥστε ἂν καὶ τὴν εἶχε μπροστά του, στὰ μάτια του, δὲ μποροῦσε, δὲν ἤθελε νὰ τὴν πιστέψῃ.

Ἀργὰ ἀργά, διστάζοντας ἀκόμη νὰ πιστέψῃ, εἶπε·

— Σὺ εἶσαι, Σπῦρο; Ἀλήθεια εἶσαι σύ;

— Ναί, ἔκανεν ἡ φωνή, εἶμαι ἐγὼ ὁ φίλος σου ὁ Σπῦρος, ὁ γέρος ποῦ ἔχεις μπροστά σου, ὁ μελλοθάνατος.

Μέσα στὴν αἴθουσα, τὸ θαμπὸ φῶς καὶ ἡ πνικτικὴ ἀπὸ τὰ φάρμακα καὶ τοὺς βόγγους ἀτμόσφαιρα ἔδιναν στὴν τραγικὴ ἐκείνη σκηνὴ μιὰ ἀπόκοσμη μορφή, τὴ μορφὴ τοῦ Ἅδη.

Ἀκολούθησε γιὰ κάμποσο σιωπή, καὶ κατόπιν ὁ ρόγχος τοῦ Φουρτίδη, εἶπε·

— Δὲν κάθεσαι, Παῦλε;

Ὁ φοιτητὴς τράβηξε μιὰ καρέκλα καὶ κάθισε κοντὰ στὸ κρεββάτι, πολὺ κοντὰ γιατὶ μόλις ἄκουε τὴ φωνὴ τοῦ φίλου του.

— Μὴ μιλᾶς πολὺ καὶ κουράζεσαι, τοῦ εἶπε. Δὲν πρέπει νὰ μιλᾶς πολύ.

— Ὄχι, ἀπάντησεν ἐκεῖνος. Εἶνε ἀλήθεια πῶς μιλῶ μὲ δυσκολία, μὲ ἀγῶνα, μὰ πρέπει νὰ σοῦ μιλήσω. Εἶνε καλὰ ἡ Μαίρη;

— Καλά, πολὺ καλά, καὶ ἂν ἤξερε πῶς εἶσαι ἐδῶ!

— Τὸ καλὸ κορίτσι, ἔκανε κουρασμένη καὶ πιὸ ἀδύνατη ἡ φωνή. Παῦλε εἶνε θησαυρὸς ἡ Μαίρη καὶ νὰ τὴν ἀγαπᾷς.

Ὁ φοιτητὴς γύρισε ἀλλοῦ τὸ λόγο.

— Ἀλλά, δυστυχισμένε μου φίλε, τοῦ εἶπε, γιατὶ νὰ μὴ φανερώσῃς τίποτα σὲ μένα, γιατὶ νὰ χαθῇς ἔτσι, χωρὶς νὰ ξέρῃ τίποτα ὁ φίλος σου ποῦ σὲ ἀγαπᾷ περισσότερο ἀπὸ ἀδελφό;

— Γιατί, ναὶ γιατί; Τώρα πρέπει νὰ σοῦ πῶ... Γιατὶ τίποτα δὲν μὲ συνδέει μὲ τὸν κόσμο, γιατὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁ φίλος σου ὁ Σπῦρος, ποῦ πρῶτα ἤξερες... Ἕνα κομμάτι κλωστὴ ποῦ ἀπορῶ κι' ἐγὼ πῶς μὲ συνδέει ἀκόμη μὲ τὴ ζωή. Ἕνα κομμάτι κλωστὴ ποῦ δὲν ἔπρεπε γι' αὐτὸ νὰ μετακόψω τὸ μούχλασμα τῆς ζωῆς μου καὶ στοὺς ἄλλους

— Ναί, ἔκανεν ὁ Παῦλος, μὰ τώρα πρέπει νὰ ξεχάσῃς τὰ περασμένα, καὶ νὰ ἐλπίσῃς σὲ μιὰ νέα ζωή, σ' ἕνα καινούργιο βάφτισμα.

Ὁ ἄρρωστος, φάνηκε πῶς κούνησε μελαγχολικὰ τὸ κεφάλι του.

— Δὲν μπορῶ οὔτε ἔχω πιὰ τὴ δύναμη, εἶπε. Ὅ,τι ἔγεινε ἔγεινε καὶ ὁ δρόμος μου δὲν θὰ σταματήσῃ ὡς ἐδῶ. Ὕστερα τί νὰ κάνῃ πιὰ κανεὶς τώρα; Τὸ σῶμα εἶνε κατεστραμμένο καὶ ἕνα ξανάνοιωμα τῆς ψυχῆς θὰ μοῦδειχνε χειρότερη τὴν κατάσταση τοῦ κορμιοῦ...

— Ἀλλὰ θὰ ζήσῃς, δυστυχισμένε μου φίλε, θὰ ζήσῃς, τὸν ἔκοψε ὁ Παῦλος χωρὶς νὰ μπορῇ ὅμως νὰ κρατήσῃ τὰ δικά του δάκρυα... Πρέπει νὰ ζήσῃς καὶ θὰ ζήσῃς.

— Θὰ ζήσω!! Τὸ μαρτύριό μου δὲν εἶνε πολὺ ἀκόμα, μὰ ἂν καταλάβαινα πῶς θὰ βασταοῦσα σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση γιὰ κάμποσον καιρὸ ἀκόμα, θἄβρισκα τρόπο νὰ τελειώσω μιὰν ὥρα πιὸ νωρίς.

Οἱ δυὸ φίλοι μίλησαν πολλὰ ἀκόμη καὶ στὸ τέλος ὁ ἄρρωστος, μὲ στεγνὰ τὰ μάτια — γιατὶ δὲν μποροῦσε νὰ κλάψῃ — μὰ μὲ δακρυσμένη τὴν ψυχή, φανέρωσε τὴν ἐπιθυμία του στὸν Παῦλο, νὰ ἰδῇ, ἂν ἦτανε εὔκολο, τὴ Μιρέττα, τὴν ἀγαπημένη τρελλή.

— Μοῦ φαίνεται, εἶπε, πῶς ἂν τὴν ἔβλεπα, ἂν μ' ἔβλεπε..... Ποιὸς ξέρει μή....

Ὁ Παῦλος σηκώθηκε ἀπάνω γεμᾶτος ἀπὸ ξαφνικὴ χαρά.

— Μπράβο, εἶπε... Βλέπεις πῶς ἄρχισε ἡ ἐλπίδα νὰ χαράζῃ μέσα σου...

Καὶ ἔφυγε, σφίγγοντας μὲ θέρμη τὰ κοκκαλένια χέρια τοῦ φίλου του, γιὰ νὰ πάῃ σὲ συνάντηση τοῦ ἐπιμελητῆ ποῦ ἦταν γνωστός του καὶ φίλος του.

Ὅταν μπῆκε στὸ γραφεῖο τοῦ ἐπιμελητήν, τὸν εἶδε νὰ κάθεται ἀπέναντι στὸ τραπέζι του, ἕνα τραπέζι γεμᾶτο βιβλία καὶ μπουκάλια μὲ πολὺ ἀκριβὰ φάρμακα καὶ μερικὰ ἰατρικὰ ἐργαλεῖα.

Ὁ ἐπιμελητὴς ἀνασηκώθηκε, καὶ ἔδειξε μιὰ καρέκλα στὸ φοιτητή.

— Καθῆστε κ. Μοίρα, τοῦ εἶπε. Ἡ παρουσία σας μὲ

γεμίζει χαρὰ καὶ πρὸ πάντων μὲ κάνει νὰ σκέπτομαι πόσο ἐπίκαιρα ἤλθατε στὴν περίστασι αὐτή.

Καὶ συνέχισεν ἐνῷ ὁ Παῦλος ἀπορροῦσε·

— Ἕνα τυχαῖο ἐντελῶς περιστατικὸ μ' ἔκανε νὰ μάθω τὴ φιλία ποῦ σᾶς συνδέει μ' ἕνα μας ἀσθενῆ, καὶ ἀπορροῦσα πῶς τόσο καιρὸ δὲν παρουσιαστήκατε νὰ τὸν δῆτε.

— Ἀλλὰ μόλις σήμερα, εἶπεν ὁ Παῦλος, κατόρθωσα νὰ μάθω ποῦ ἔμενεν ὁ φίλος μου. Τὸν εἶχα χάσει ξαφνικά, καὶ τὸν ἔκλαια ὡς πρὸ λίγων ὡρῶν ἀκόμη γιὰ πεθαμένο.

Ὁ ἐπιμελητὴς θέλησε ν' ἀπαντήσῃ μὲ κάποιο χαμόγελο, μὰ δὲν τὸ κατόρθωσε.

— Ναί, ἔκανε, γιὰ πεθαμένο, ἀλλὰ ζῇ εὐτυχῶς, καὶ ὑπάρχει ἐλπίδα πῶς θὰ ζήσῃ....

Ὁ Παῦλος δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὴ χαρά του, ἀκούοντας ἕνα τόσο γνωρισμένο ἐπιστήμονα νὰ φανερώνῃ ἐλπίδες γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ φίλου του.

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ, κ. ἐπιμελητά, εἶπε, ἐνῷ ἡ εὐγνωμοσύνη πλημμυροῦσε στὸ πρόσωπό του. Μοῦ δώσατε σήμερα μιὰ καινούργια ζωή, μοῦ χαρίσατε ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴ ζωή μου ποῦ τὴν εἶχα χάσῃ.

— Ναί, ἔκανε ὁ ἐπιμελητής. Βέβαια ἡ κατάστασή του δὲν εἶνε εὐχάριστη, καθόλου εὐχάριστη μάλιστα, ἀλλὰ μὲ τὴν ἡσυχία, μὲ τὴν καλὴ τροφή, ἀλλὰ πρὸ πάντων μὲ ἕνα ψυχικὸ δυνάμωμα, ἐλπίζω στὸ θαῦμα νὰ τὸν δοῦμε ἔπειτα ἀπὸ λίγους μῆνες ἐντελῶς καλά, θεραπευμένο ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια ποῦ συνεπῆρε τὴ ψυχή του καὶ τὸ σῶμα.

Καὶ ὁ καλὸς ἐπιστήμονας καὶ πονετικὸς ἄνθρωπος, ἐξακολούθησε τὴν ὁμιλία του πάνω στὸν ἴδιο τόνο, δίνοντας νέες ἐλπίδες ποῦ ἐχαροποιοῦσαν τὸν Παῦλο,

καὶ ὁδηγίες γιὰ τὸν τρόπο κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ καλὰ ὁ φίλος του.

Ἀπὸ τὴν μακρὰ αὐτὴ συνομιλία ἔβγαινε τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐχρειάζοταν κυρίως γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ ἀρρώστου, ἦταν μιὰ καθημερινὴ πολύωρη συντροφιά, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Παῦλος θὰ προσπαθοῦσε νὰ τὸν ὑγάλῃ, νὰ τὸν τραβήξῃ ἀπὸ τὴν ἔμμονη ἰδέα τοῦ θανάτου, καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ἐλπίδες, γιὰ μιὰ νέα, ὥμορφη ζωή.

Ὅταν ἔφυγεν ἀπὸ τὸ γραφεῖον τοῦ ἐπιμελητοῦ ὁ Παῦλος ἦτανε νύχτα πιά.

Καὶ τὸ πρωΐ τῆς ἄλλης μέρας, πολὺ πρωΐ ἀκόμη, ὁ Παῦλος, μὲ τὴν ἀγαπημένη του Μαίρη, ἔπαιρναν τὸ δρόμο τοῦ Πολιτικοῦ Νοσοκομείου, φέρνοντας μαζύ τους ἕνα μεγάλο μπουκέτο ἀπὸ ἄνθη, μπουκέτο ποῦ ἄλλοτε τὸ ἀγόραζαν μνημόσυνο στὸ θάνατό του καὶ ἕνα δεματάκι ἀπὸ γλυκίσματα, ποῦ τόσο εὐχάριστα καὶ παρηγορητικὰ εἶνε γιὰ τοὺς ἀρρώστους.

Ἡ ἐπίσκεψις ἐκείνη, γέμισε μὲ κάποια χαρὰ τὸν ἄρρωστο καὶ τὶς ὧρες ποῦ ἔμειναν οἱ δύο νέοι μαζύ του, μίλησε πολὺ λιγώτερες φορὲς ἀπὸ τὴν πρώτη ἐπίσκεψι, γιὰ τὸ θάνατό του ποῦ μὲ τόση ἐπιμονὴ περίμενε.

Πέρασαν ἔτσι κάμποσες ἡμέρες ἀκόμη.

Στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ κατάστασις τοῦ Φουρτίδη, χωρὶς νὰ δείξῃ χτυπητὴ τὴν καλλιτέρευσι, ἐφαίνοταν ὅμως νὰ δίνῃ περισσότερες ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον.

Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Μαίρη ὧρες ὁλόκληρες περνοῦσαν κοντά του, στὸ κρεββάτι του, μιλῶντάς του γιὰ μιὰ καινούργιαν, ὥμορφη ζωή, ποῦ δέν θ' ἀργοῦσε βέβαια νὰ δώσῃ τὸ φῶς της στὸ σκοτάδι τῆς τωρινῆς του κατάστασης.

Πολλὲς φορὲς ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ Νοσοκομείου ἔκανε

παρέα στὴ συντροφιὰ ἐκείνη, καὶ ἡ παρουσία του ἔφερνε ἀληθινὴ ἀνακούφιση καὶ χαρὰ στὸν ἄρρωστο.

Ὁ Φουρτίδης μίλησε μάλιστα κάποτε γιὰ τὰ σχέδιά του, γιὰ μιὰ νέα ζωὴ ἥσυχη ποῦ τίποτα νὰ μὴ τὴν ταράζῃ.

Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, ὁ Παῦλος εἶχε φροντίσῃ κι' ἔμαθε ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς τῆς Μιρέττας, ποῦ μαζεμένη φιλόστοργα στὸ πλούσιο σπίτι, περνοῦσε τὶς σκοτισμένες ἡμέρες τῆς ὕπαρξής της μιλῶντας ἀδιάκοπα γιὰ τ' ὄνομά του· ἡ κυρία ἐκείνη ὅταν ἄκουσε τ' ὄνομα τοῦ Παῦλου εἶπε:

— Κάτι μοῦ φώναξε μέσα στὴ ψυχή μου, μόλις φανερώσατε τὸ λόγο ποῦ σᾶς ἔφερνε ὡς στὸ σπίτι μας πῶς εἶσθε σεῖς... Καταλαβαίνετε βέβαια ὅτι σᾶς ξέρω ἀρκετὰ ἀφοῦ τὸ δυστυχισμένο κορίτσι πάντοτε σᾶς ἔχει στὸ στόμα του.

— Καὶ πῶς εἶνε ἡ κατάστασής της, εἶνε καλλίτερα τώρα; Ρώτησε μὲ ἀνυπομονησία ὁ Παῦλος.

— Δὲν ξεύρω καὶ γὼ τί νὰ πῶ... Ὧρες ὧρες σκέπτεται καὶ μιλᾶ ἐντελῶς λογικά, ἀλλὰ ἀλλοίμονο εἶνε τόσο σπάνιες καὶ τόσο λίγες οἱ ὧρες αὐτές...

Ὁ Παῦλος μὲ δυσκολία μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὸν ἑαυτό του, γιὰ νὰ μὴ κλάψῃ.

— Δηλαδὴ καμμιὰ ἐλπίδα, συμπέρανε.

— Μά... φαίνεται... Ποιὸς ξέρει ὅμως... Ὁ Θεὸς εἶνε πολὺ μεγάλος.

Στὸ τέλος ἐνῷ ἦταν ἕτοιμος, ζήτησε μιὰ χάρι νὰ δῇ ἂν τοῦ ἦτανε δυνατό, ἀπὸ κάποιο μέρος, χωρὶς νὰ φαίνεται, τὴ Μιρέττα.

Ἡ κυρία δὲν ἔφερε καμμίαν ἀντίρρηση καὶ μὲ προθυμία τὸν ὡδήγησε στὴν ἄκρη τοῦ διαδρόμου ἀπὸ τὸ παρά-

θυρο τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο ὁ μικρὸς κῆπος τοῦ σπιτιοῦ.

Ἐκεῖ στὸ τζάμι τοῦ παραθύρου ὁ Παῦλος ἔμεινε γιὰ πολλὴν ὥρα μὲ κολλημένα τὰ μάτια ἐπάνω.

Κάτω στὸν κῆπον δὲν φαίνονταν κανείς, ὕστερα ὅμως μαζὺ μὲ τὸν ἀσθενικὸ ἦχο κάποιου γαλλικοῦ τραγουδιοῦ ποὺ ἄρχισε νὰ φθάνῃ στ' αὐτιά του, ὁ Παῦλος εἶδε τὴ Μιρέττα νὰ ὀγαίνῃ μέσα ἀπὸ τὸ χαμηλὸ δωμάτιο τοῦ κήπου καὶ νὰ προχωρῇ πρὸς ἕνα ξύλινο πάγκο κάτω ἀπὸ ἕνα μεγάλο πεῦκο.

Ἦτανε ἀδύνατη, ξεμαλλιασμένη, κουρελιασμένη καὶ τὰ μάτια της ἀπλανῆ, χορταρένια, γύριζαν στὸ κενὸ χωρὶς τίποτα νὰ λένε. Ὁ Παῦλος ἄθελα τραβήχθηκε κατὰ μέσα, ἀνίκανος πιὰ νὰ ὑποστάξῃ περισσότερο στὸ θέαμα τῆς τρελλῆς.

Ἡ κυρία τοῦ σπιτιοῦ ποὺ παρακολουθοῦσε τὰ κινήματά του μὲ προσοχή, τὸν ρώτησε·

— Λοιπόν ;

— Ἔχετε δυστυχῶς, κυρία μου, πολὺ δίκηο.

— Δὲν μοῦ φαίνεται πῶς θὰ ὑποστάξῃ γιὰ πολὺ ἀκόμη... Ἀπορῶ μάλιστα πῶς στέκεται ἀκόμα στὰ πόδια της, καὶ δὲ σωριάστηκε κάτω.

— Ναί, ἔκανε καὶ ἡ κυρία, αὐτὸ λένε καὶ οἱ γιατροί. Στὴν κατάστασή της...

— Ἔπειτα, ξανάπε ὁ Παῦλος, συλλογίζομαι καὶ τὴ δική σας καλωσύνη. Πρέπει νὰ εἶσθε μιὰ ἁγία ἀληθινὰ γυναῖκα γιὰ νὰ κάνετε τόσο μεγάλο καλό. Ὁ Θεὸς βέβαια δὲν θὰ σᾶς τὸ ἀφίσῃ ἔτσι.

— Ὁ Θεός... Ναὶ ὁ Θεός. Πρέπει νὰ σκύβωμε κάτω ἀπὸ τὸ θέλημά του... Ἀλλοίμονο, ἔχουνε συντρόφευση πολὺ οἱ πίκρες καὶ τὰ δυστυχήματα στὴ ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ

μας καὶ τώρα ποῦ κάποια χαρὰ καὶ εὐτυχία ἄρχισε νὰ τὸ βλέπῃ καταλαβαίνω πιὸ πολὺ ἀκόμη τὴ φρίκη τῆς δυστυχίας. Γι' αὐτὸ ἡ δυστυχία τῶν ἄλλων εἶνε καὶ δική μου.

Ὅταν τὴν ἄλλη μέρα ἐπισκέφθηκε ὁ Παῦλος τὸ φίλο του στὸ νοσοκομεῖο δίστασε γιὰ πολὺ νὰ τοῦ μιλήσῃ γιὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὸ σπίτι ποῦ ἔμενεν ἡ Μιρέττα.

Σιγά — σιγὰ ὅμως προδόθηκε ἀπὸ τὴν ὁμιλία, καὶ φανέρωσε στὸν ἄρρωστο πῶς εἶδε πραγματικὰ τὴ Μιρέττα, ἡ ὁποία ἦτανε σὲ πολὺ καλλίτερη κατάσταση.

Τὸ ψέμμα αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ πῇ· ἦταν ἀναγκαῖο γιὰ τὴν ἴδια σωτηρία τοῦ φίλου του. Ὁ ἄρρωστος ἀνασηκώθηκε ἀπ' τὸ κρεββάτι του, ἐνῷ ὁ ρόγχος τῆς φωνῆς του βουτηγμένος σὲ φανερὴ χαρὰ ἔλεγε·

— Εἶνε λοιπόν, καλά, καὶ σ' εὐχαριστῶ... Ἀλλὰ λέγε μου, λέγε, θέλω νὰ μάθω πολλά, πάρα πολλὰ γι' αὐτή.

Ἡ θέση τοῦ Παύλου γίνοταν περισσότερο δύσκολη ἀκόμη.

Προσεπάθησε νὰ γυρίσῃ τὴν προσοχὴ τοῦ ἀρρώστου ἀλλοῦ, ν' ἀποφύγῃ ν' ἀπαντήσῃ σ' ὡρισμένα λόγια, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἐπέμενε πάντοτε περισσότερο.

— Στὸ τέλος ἀπεφάσισε νὰ συνεχίσῃ τὰ ψέμματα.

— Ναί, ἡ Μιρέττα ἦτανε πολὺ καλλίτερα, οἱ γιατροὶ εἶχαν μερικοὺς φόβους ἀκόμη, ἀλλὰ οἱ φόβοι αὐτοὶ λιγόστευαν καθημερινῶς... Ἡ κατάστασή τοῦ λογικοῦ της ἐδειχνόταν πιὸ καθαρὴ καὶ πολλὲς φορὲς μάλιστα ἦταν ἐντελῶς φυσιολογική. Ὁ ἄρρωστος ἀνακαθισμένος στὸ κρεββάτι του — μποροῦσε τὶς τελευταίες μέρες νὰ ἀνακάθεται πιὰ στηριζόμενος στὰ μαξιλάρια, ἄκουε μὲ ἀπληστία,

ροφοῦσε τὰ λόγια τοῦ φίλου του καὶ δὲν τὸν ἔκοβε παρὰ γιὰ ν' ἀναφωνήσῃ·

— Ναί, ναί, εἶνε καλά. Καὶ θὰ μπορέσω σὲ λίγο καιρό, σὲ λίγες μέρες νὰ τὴν ἰδῶ...

Κι' ἀπὸ τὴ μεγάλη του χαρά, ἀπὸ τὴν εὐγνωμοσύνη ποῦ τὸν πλημμυροῦσε πῆρε τὸ χέρι τοῦ φίλου του καὶ κόλλησε ἐκεῖ γιὰ πολλὴ ὥρα τὰ κίτρινα, τὰ μαραμένα του χείλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟΝ

Μέσα στὸ Νοσοκομεῖο τώρα ἡ ἐπιθυμία τοῦ Φουρτίδη γιὰ νὰ ἰδῇ τὴ Μιρέττα, γινότανε ἀπὸ μέρα σὲ μέρα πιὸ δυνατή, πιὸ ἀνίκητη.

Καταντοῦσε σὲ μιὰ ἔμμονην ἰδέα, ποῦ κανένας δὲν μποροῦσε νὰ τὸν βγάλῃ ἀπ' αὐτήν.

Καὶ ἡ θέσις τοῦ Παύλου ἀπέναντι τοῦ ἀρρώστου γινότανε πιὸ δύσκολη. Εἶχε φόβο νὰ τοῦ πῇ τὴν ἀλήθεια ἐνῷ ἤτανε ἐντελῶς πιὰ ἀδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὶς περιστροφὲς καὶ τὰ μισὰ λόγια γιὰ τὴν κατάσταση τῆς Μιρέττας.

Ἡ λογικὴ καὶ τὰ ἐπιχειρήματα πάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ τοῦ ἀρρώστου, ἤτανε ἀληθινὰ ἀπολέμητα.

— Ἀφοῦ ἐπιμένεις, ἔλεγε στὸ Παῦλο, ὅτι ἡ Μιρέττα εἶνε καλά, γιατὶ νὰ μὴν τὸ ξέρω;... Ἂν οἱ γιατροὶ μοῦ ὑπόσχονται μιὰ τελειωτικὴ καλλιτέρευση, μιὰ νέα ἀνάσταση, τὸ δῶρο αὐτὸ θὰ ἤτανε τὸ χειρότερο ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ μοῦ γίνῃ τότε... Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ξέρω... Τότε θὰ κανονίζοταν ἡ δική μου κατάσταση σύμφωνα μὲ τὴ δική της.

Κι' οἱ ἐπισκέψεις τοῦ Παύλου στὸ σπίτι τῆς καλῆς, τῆς ἀληθινὰ ἁγίας ἐκείνης γυναίκας, γινότανε πιὸ συχνὲς καὶ πιὸ πολύωρες, ὅσο ἡ ἐπιμονὴ τοῦ φίλου του, γιὰ νὰ ἰδῇ τὴν Μιρέττα δυνάμωνε καὶ γινότανε πιὸ ἐπίμονη.

— Φοβοῦμαι μιὰ μεγάλη καταστροφή, ἔλεγε πάντοτε μὲ λύπη, μιὰ καταστροφὴ ποῦ μπορεῖ νὰ ἔρθῃ τώρα ἀκριβῶς ποῦ ὅλα τὰ σημάδια δείχνουν πῶς ἡ κατάσταση τοῦ δυστυχισμένου μου φίλου, ἂν ἐξακολουθήσῃ ἕνα ἥσυχο φυσιολογικὸ δρόμο, δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ μπῇ σ' ἕνα ὁριστικὸ δρόμο καλλιτερεύσεως.

— Ἀλλὰ τί νὰ κάνωμε, τί μποροῦμε νὰ κάνωμε; Ἀπαντοῦσε, ἡ καλὴ κυρία μὲ ἀπορία...

— Τί νὰ πῶ καὶ γώ, κυρία μου... Ἡ περίστασή μας εἶνε πολὺ δύσκολη, καὶ μόνον ἂν βάλῃ ὁ Θεὸς τὸ χέρι του, θὰ μπορέσωμε νὰ γλυτώσωμε τὸν ἄτυχο ἀπὸ τὴν καταστροφή... Μοῦ τὄχη πῆ πολλὲς φορές, καὶ δὲν τὸ κρύβει σὲ κανένα. Δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ζήσῃ οὔτε στιγμὴ μὴ μαθαίνοντας ὅτι ἡ κατάστασις τῆς Μιρέττας δὲν εἶνε ἐκείνη ποὺ τοῦ παριστάνομε...

Προχθὲς μοῦ ἔλεγε·

— Αἰσθάνομαι νὰ δυναμώνῃ ἡ ψυχή μου, καὶ νὰ γίνεται σιγὰ-σιγὰ ἱκανὴ νὰ παλέψῃ καὶ νὰ νικήσῃ τὴν ἀρρώστεια τοῦ σώματος, μόνο γιατὶ βλέπω στὸ νοῦ μου τὴ Μιρέττα καλά, καὶ νὰ μοῦ φωνάζῃ. «Ἔλα καλέ μου, γίνου γλήγορα καλά, καὶ θὰ εἶμαι τότε ὅλη δική σου, ἕτοιμη νὰ σὲ δεχθῶ γιὰ μιὰ νέα εὐτυχισμένη καὶ ἥσυχη ζωή, ποὺ θὰ ζήσωμε μαζύ».

Ἂν ὅμως δὲν εἶνε καλά, ἂν μοῦ κρύβῃς τὴν ἀλήθεια, ἂν ἔχῃ ἴσως πεθάνῃ, τότε οὔτε ἐγὼ οὔτε ἡ ψυχή μου, θὰ χουνε τὴ δύναμη καὶ τὴ θέληση, γιὰ νὰ τραβήξουν πιὰ τὸ δρόμο μιᾶς τόσο ἀχάριστης, καὶ χωρὶς κανένα λόγο ὑπάρξεως ζωῆς...

Καὶ τελειώνοντας ὁ Παῦλος, συνεπέρανε·

— Αὐτὰ μοῦ εἶπε ὁ ἄτυχός μου φίλος, αὐτὰ μοῦ λέει, εἶνε τώρα κάμποσος καιρός, κάθε μέρα, καὶ κάτι μοῦ λεει μέσα μου, πῶς δὲν θὰ γίνουν ἀλλοιῶς.

Ἡ καλὴ κυρία ἐσκέπτετο·

— Καὶ νὰ ἤτανε σὲ κάποια κατάσταση, τοὐλάχιστον ἡ Μιρέττα κάπως καλλίτερη, θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ. Ἀλλὰ τὸ δυστυχισμένο κορίτσι ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμὴ ὡς τὴν ἄλλη.

μαραίνεται καὶ στεγνώνει περισσότερο, ἂν καὶ στὸ νοῦ της ἔρχονται ὧρες ὧρες κομμάτια διαλάμψεως, κομμάτια ποῦ διανοητικῶς τὴν κάνουν ἐντελῶς καλά...

Ἐννοεῖται ὅτι στὶς ἐπισκέψεις του αὐτὲς ὁ Παῦλος, φρόντιζε νὰ μὴ τὸν ἀντιληφθῇ ἡ Μιρέττα, γιατὶ κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ ξέρῃ τί θὰ γινόταν τότε.

Ἡ διανοητικὴ ἀρρώστεια της, δὲν ἀνῆκεν στὸ εἶδος ἐκεῖνο ποῦ ἔρχονται ἀπὸ κάποιο ξαφνικὸ ἀπότομο γεγονός, καὶ μποροῦν πολλὲς φορὲς ἀπὸ κάποιο πάλι ξαφνικὸ τράνταγμα, νὰ φέρουν τὸν ἄρρωστο στὴν πρώτη του διανόητικὴ κατάσταση.

Ἦτανε ἀπὸ τὶς χρόνιες ἐκεῖνες παθολογικὲς μεταβολὲς τοῦ ἐγκεφάλου, τοὺς χρονίους μαρασμούς, ποῦ μαζὶ μὲ τὴν καταστρεπτικὴ των πρόοδο, φέρνουν καὶ τὴν καταστροφὴ στὸ σῶμα.

Οἱ ἄρρωστοι τοῦ εἴδους αὐτοῦ, πολὺ λίγο βαστοῦν, καὶ ἡ Μιρέττα παρουσίαζε μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ σοβαρές, πιὸ τρομακτικὲς μορφὲς τῆς ἀρρώστειας.

Ἕνα πρωῒ ὅμως ἡ Μιρέττα σηκώθηκε μ' ἐξαιρετικὴ διάθεση. Ἡ λειτουργία τοῦ λογικοῦ της ἦτανε ἐντελῶς φυσιολογικὴ καὶ ἀφοῦ πλύθηκε καὶ χτενίσθηκε μ' ἕνα εἶδος αὐταρέσκειας μάλιστα, παρουσιάσθηκε στὴν κυρία τοῦ σπιτιοῦ, πρᾶγμα ποῦ πρώτη φορὰ τὸ ἔκανε.

Κάθησε συμμαζεμμένη σ' ἕνα κάθισμα κι' ἄρχισε νὰ μιλᾷ, ἐνῶ σιγά-σιγὰ τὰ δάκρυα — εἶχε τόσους μῆνες νὰ κλάψῃ — κατέβαιναν ἀπὸ τὰ μαρμαρένα της μάτια.

Ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ σπαρακτικὲς σκηνὲς ποῦ μποροῦν νὰ τύχουν στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Μιρέττα μὲ καθαρὰ λόγια, ποῦ τίποτα δὲν εἶχανε τὸ παράλογο, ἄρχισε νὰ λέῃ:

— Σὰν νὰ ξυπνᾷ κάτι σὲ μένα σήμερα, καλή μου κυρία. Δὲν ξέρω ἀπὸ τί κόσμο ἔχω φύγη ἀλλὰ θυμοῦμαι κάτι φοβερό, κάτι ἀπαίσιο... Εἶνε ἀλήθεια τάχα ποῦ δὲν εἶμαι καθόλου στὰ καλά μου... Θέλω, ζητῶ γιὰ τὴν πιὸ μεγάλη χάρι ἀπὸ σᾶς νὰ μοῦ πῆτε τὴν ἀλήθεια.

Ἡ κυρία μὲ φρίκη ἀνεκατεμένη στὴ χαρά, ἄκουε τὰ λόγια τῆς Μιρέττας.

Ἡ ὁμιλία μαζὶ της βάσταξε περισσότερο ἀπὸ δυὸ ὧρες καὶ στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ Μιρέττα δὲν βγῆκε καθόλου ἀπὸ τὴ λογική. Ρωτοῦσε γιὰ διάφορα πράγματα περισσότερο σχετικὰ, ἢ ἄσχετα μὲ τὴν κατάστασή της, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ἔδειχνε φανερὰ ποῦ τραβοῦσε ὅλος ὁ σκοπὸς τῆς ὁμιλίας της.

Καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ εἶπε·

— Ἤθελα νὰ σᾶς ρωτήσω ἀμέσως ἀλλὰ δίσταζα, φοβοῦμουνα γιὰ τὸ Σπῦρό μου, γιὰ τὸν ἀγαπημένο μου Σπῦρο, ποῦ θὰ ξέρετε βέβαια σεῖς τί γίνεται.

Ἡ κυρία ἀπέφυγε νὰ ἀπαντήσῃ ἀμέσως.

— Ναί, ναὶ θυμοῦμαι, ἐξακολούθησεν τὸ δυστυχισμένο πλάσμα.... Ἐκεῖνο τὸ βράδυ τῆς Πρωτομαγιᾶς ποῦ ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι χωρὶς νὰ μοῦ πῇ τίποτα, χωρὶς καπέλλο, καὶ κολλάρο... Μοῦ ἔρχονται τώρα ὅλα στὸ νοῦ... Κι' ἐγὼ βρισκόμουνα σὲ μιὰ κατάσταση τέτοια ποῦ τὸν ἄφισα κι' ἔφυγε, χωρὶς νὰ μιλήσω, χωρὶς νὰ τοῦ πῶ τίποτα... Ὕστερα δὲ θυμοῦμαι τίποτα πιὰ καὶ πῶς βρίσκομαι στὸ σπίτι σας. Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πῶς βρέθηκα ἔτσι, καὶ στὴν κατάσταση αὐτή.... Θεέ μου σὲ πιὰ κατάσταση.....

Τὰ δάκρυά της ἔτρεχαν τώρα πιὸ θερμὰ καὶ πυκνά.

Εἶχε ξεχασθῇ γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀλλὰ πάλι, θυμήθηκε

τὸν ἄρρωστο καὶ ξαναγύρισε μὲ περισσότερη ἐπιμονὴ σ' αὐτόν.

Ἡ καλὴ κυρία ἀναγκάσθηκε νὰ τῆς πῇ, ὄχι ἀμέσως καὶ ἀπότομα, ἀλλὰ μὲ χίλιες περιστροφές, ὅτι ὁ ἀγαπημένος της ἦταν ἄρρωστος — ἐλαφρὰ ὁέδαια, πολὺ ἐλαφρὰ καὶ ἔμενε στὸ Πολιτικὸ Νοσοκομεῖο. Σὲ λίγες μέρες ὅμως θὰ ἔδγαινε ἐντελῶς πιὰ καλὰ καὶ θὰ ἐρχότανε νὰ τὴν ὁρῇ γιὰ νὰ τὴν πάρῃ πάλι στὸ σπιτάκι τους.

Ἡ Μιρέττα τ' ἄκουε ὅλα αὐτὰ μὲ προσοχὴ καὶ ἐφαίνετο πῶς τὰ καταλάδαινε πολὺ καλά.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ μάλιστα, ρώτησε ἂν θὰ μποροῦσε νὰ πήγαινε νὰ τὸν ἔδλεπε καὶ αὐτὴ στὸ νοσοκομεῖο... Ἐνοιωσε ὅμως ἀμέσως τὴν κατάστασή της καὶ ἐσώπασε.

Ὕστερα ἄφησε τὴν κυρία, καὶ κατέδηκε πάλι κάτω στὰ δωμάτιό της τοῦ κήπου ὅπου ἔμεινεν ἐκεῖ ὡς τὸ ὁράδυ, χωρὶς νὰ ὁγῇ καθόλου ἔξω, χωρὶς διόλου ν' ἀκουσθῇ.

Φαινόταν ὅτι καταλάδαινε πολὺ καλὰ τὴν κατάστασή της καὶ ἀρνήθηκε ἀπὸ τὴ λύπη της νὰ δεχθῇ ὁποιαδήποτε τροφή.

Τὸ ὁράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας ἔτυχεν νὰ ἔρθῃ ὁ οἰκογενειακὸς γιατρὸς τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἔμαθε γιὰ τὴν περίεργη καὶ ἀπότομη ἀλλαγὴ τῆς ἄρρωστης.

Κατέδηκε κάτω μόνος του, στὸ δωμάτιο τῆς Μιρέττας καὶ κάθησε καμμιὰ ὥρα κοντά της, προσπαθῶν ἀπὸ τὴν ὁμιλία της νὰ καταλάδῃ τὴν ἀληθινή της κατάσταση.

Ὅταν ἀνέδηκε πάλι ἀπάνω, στὸ πρόσωπό του ἦτανε ὁαθειὰ χαραγμένη ἡ ἀπογοήτευση.

— Δυστυχῶς, εἶπε, ἦτανε τὸ τελευταῖο σημάδι αὐτό. Τὴν ηὗρα ἀμίλητη, καὶ μὲ πολὺ δυσκολία κατώρθω-

σα νὰ τῆς πάρῃ μερικὰ μονοσύλλαβα... Δὲν μένει πιὰ καμμιὰ ἀπολύτως ἐλπίδα.

Ἦτανε ἡ τελευταία ἀναλαμπὴ τοῦ λύχνου ποῦ σβύνει.

Μαζὶ μὲ τὴν τελεία διανοητικὴ καταστροφή, θὰ τραβήξῃ καὶ τὸ ἀπότομο, τὸ κεραυνοβόλο κατρακύλισμα τῆς ὕλης... Τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι, δὲν θὰ μείνῃ δῶ πάνω γιὰ πολὺ ἀκόμα.

Ἡ κυρία τὸν κύτταξε λυπημένη.

— Ὥστε τίποτα πιά; ρώτησε.

— Τίποτα... Καὶ ἤτανε καιρός. Ἔπρεπε νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ ἀφίσῃ καὶ σᾶς νὰ ἡσυχάσετε.

Ὅταν ἔφυγε ὁ γιατρός, ἡ κυρία κλεισμένη στὸ ἰδιαίτερό της δωμάτιο ἔκλαψε γιὰ πολλὴν ὥρα καὶ προσευχήθηκε περισσότερη ἀκόμα μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι.

Πέρασαν δυὸ τρεῖς μέρες ἀκόμη, χωρὶς ἡ Μιρέττα νὰ φανῇ καθόλου στὸν κῆπο.

Ἦταν ἕνα γλυκὸ Κυριακάτικο ἀπόγευμα ποῦ ἔκανε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ νὰ βγοῦν ἔξω, πηγαίνοντας στὴν ἀπόλαυσι τοῦ ἥλιου καὶ τῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς.

Εἶχαν βγῇ ἔξω ἀκόμη καὶ οἱ δυὸ ὑπηρέτριες, καὶ δὲν ἔμενε ἄλλος στὸ σπίτι ἀπὸ τὴν τρελλή.

Σὲ μιὰ στιγμὴ ἡ πόρτα τοῦ δωματίου τοῦ κήπου ἀνοιξε, καὶ ἡ Μιρέττα παρουσιάσθηκε ντυμένη καὶ μὲ καπέλλο σὰ νἄθελε νὰ βγῇ ἔξω.

Ἔξω στὸν κῆπο σταμάτησε γιὰ κάμποσο, μὲ δυναμωμένη τὴν προσοχή.

Κατάλαβε πῶς στὸ σπίτι δὲν ἤτανε κανείς, καὶ μὲ κλονισμένο τὸ βῆμα, μόλις στηριζομένη στὰ πόδια της, τράβηξε κατὰ τὴν αὐλόπορτα, ἄνοιξε τὸν ἀπὸ μέσα σύρτη, καὶ βγῆκε στὸ δρόμο....

Κάποια ἔμμονη ἰδέα ὡδηγοῦσε τὰ βήματά της σὲ ὡρισμένο σημεῖο, σὲ ὡρισμένο σκοπό.

Κάθε τόσο σταματοῦσε, ἔπερνε ἀναπνοή, κύτταζε δεξιά, ἀριστερὰ πίσω, ἔμπρὸς στὸ δρόμο, καὶ ἐξακολουθοῦσε πάλι τὸ κλονισμένο περπάτημά της.

Οἱ διαβάτες παραμέριζαν μὲ φρίκη ἢ ἐστέκοντάν καὶ τὴν κύτταζαν μ' ἕνα αἴσθημα δουτηγμένο στὸν οἶκτο καὶ τὸν ἀποτροπιασμὸ μαζύ.

Ἔμοιαζε μὲ κάποιο κινούμενο φάντασμα, κάποια προσωποποίηση μεγάλης ἐπιδημίας, ὅπως τὴν παριστάνουν οἱ ζωγράφοι στοὺς πίνακας ἐκείνους, ποὺ τὸ ἀντίκρυσμά τους δίνει τὸ σεισμὸ τῆς φρίκης στοὺς θεατάς.

Πῆρε ἔτσι δρόμους, γύρισε πολλὲς φορὲς στοὺς ἴδιους ποὺ τοὺς εἶχε περάσῃ καὶ ὕστερα βρέθηκε στὴ πλατεία τῆς Ὁμονοίας.

Ἡ τρελλὴ σταμάτησε ἐκεῖ, εἶδε τοὺς δρόμους νὰ σταυρώνονται καὶ νὰ τραβοῦν ἀπὸ κάθε διεύθυνσι καὶ πλησίασε κάποιον κύριο ποὺ ἔσχιζε μὲ ἀργὸ βῆμα τὴν πλατεία.

Ὁ κύριος ταράχθηκε στὸ πλησίασμά της, ὀπισθοχώρησε σχεδόν, ἀλλὰ ἐκείνη τὸν ρώτησε μὲ ἡσυχία·

— Μήπως ξέρετε ποῦ εἶνε τὸ Πολιτικὸ Νοσοκομεῖο γιατὶ ξέχασα πιὰ τὸν δρόμο;

Ἐκεῖνος τὴν κύτταξε πιὰ καλλίτερα, καὶ χαμήλωσε τὰ μάτια του στὸ πρόσωπό της.

— Φαίνεσθε πολὺ ἄρρωστη τῆς εἶπε καὶ δὲν ξέρω ἂν θὰ μπορέσετε νὰ βαστάξετε ὡς ἐκεῖ... Ἂν φωνάζατε κανένα ἁμάξι...

— Ὄχι, ὄχι, δὲν εἶμαι ἐγὼ ἄρρωστη, ἄλλος εἶνε ἄρρωστος καὶ πάω νὰ τὸν σώσω.

Ὁ κύριος ἔκανε νὰ τῆς δώσῃ ὁδηγίες γιὰ τὸ

δρόμο. Τῆς εἶπε νὰ πάρῃ τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου, καὶ ὕστερα νὰ γύριζε στὴν ὁδὸν Ἀκαδημίας.

Ἄφισε τὸ διαβάτη καὶ τράβηξε κατὰ τὴν διεύθυνσι ποῦ τῆς εἶχε δώσῃ.

Ξαναρώτησε πάλι ὅταν πρωχώρησε λίγο, καὶ ὅταν ἔστριψε τὴ Βιβλιοθήκη καὶ βρέθηκε στὴν ὁδὸν Ἀκαδημίας, τράβηξε μερικὰ βήματα ἀκόμη, μὲ σταθερότητα αὐτά, καὶ βρέθηκε μπρὸς στὴ μεγάλη σιδερένια ἐξώπορτα τοῦ Νοσοκομείου. Εἶχε βραδυάσῃ πιὰ κι' ὁλόφωτα τὰ παράθυρα τοῦ Νοσοκομείου, τὸ παρίσταναν ὅμοιο μὲ τὸν παραμυθένιο δράκοντα, μὲ τὰ ἑκατὸ μάτια ποῦ ποτὲ δὲν σφαλοῦν στὸν ὕπνο του.

Στὸ θυρωρεῖο, ὁ γέρο θυρωρὸς μιλοῦσε μὲ κάποιο χωροφύλακα, καὶ μόλις εἶδε τὴν τρελλὴ πετάχθηκε ἔξω μ' ἀπότομο κίνημα.

— Εἶνε περασμένη, τῆς εἶπε, ἡ ὥρα καὶ δὲ δεχόμαστε τώρα πιὰ ἀρρώστους. Αὔριο νάρθῃς, κυρά μου.

Ἡ Μιρέττα ἀμίλητη ἔκανε νὰ προχωρήσῃ, ἀλλὰ ὁ γέρο-θυρωρὸς στάθηκε μπροστά της, φράζοντάς της τὸ δρόμο.

— Κυρά μου, τῆς φώναξε, πιὸ δυνατὰ τώρα, δὲν εἶνε ὥρα αὐτὴ γιὰ νὰ δεχόμαστε ἀρρώστους.

Ἡ Μιρέττα σταμάτησε ἀπότομα, σὰ νὰ ξύπνησε ἀπὸ κάποιο λήθαργο, κύτταξε τὸ θυρωρό, καὶ τοῦ εἶπε·

— Πηγαίνω στὸν ἀγαπημένο μου Σπῦρο, ποῦ ζήτησε νὰ μὲ δῇ...

Ἡ φωνὴ τοῦ θυρωροῦ μαλάκωσε.

— Ἂν εἶνε γιὰ ἄρρωστο, τῆς εἶπεν, ἐνῷ παραμέριζε, πήγαινε, μὰ κύττα νὰ μὴν ἀργήσῃς γιατὶ θὰ βρῇς τὴν πόρτα κλεισμένη.

Ἡ Μιρέττα προχώρησε στὸ σκισμένο ἀπὸ τὶς νεραντζιὲς δρόμο, ἀνέβηκε τὶς σκάλες τοῦ Νοσοκομείου, καὶ σὰν νὰ τὴν ὡδηγοῦσε κάποιο ἔνστικτο, τράβηξε ἴσα στὴν αἴθουσα ποῦ βρίσκοταν ὁ ἄρρωστός της φίλος.

Τὸ φτωχὸ φῶς δυὸ λαμπῶν τοῦ γκαζιοῦ μόλις κατώρθωνε νὰ ρίξῃ κάποιο σύθαμπο στὴ μεγάλη καὶ λυπημένη ἐκείνην αἴθουσα.

Καμμιὰ νοσοκόμα δὲν ἤτανε μέσα στὴν αἴθουσα ἐκείνη. Ἀκόμα κι' ἀπὸ τοὺς ἀρρώστους, πολλοὶ κοιμόντανε καὶ ἄλλοι ἀνακαθισμένοι διαβάζανε κάτι ἢ μιλοῦσαν μὲ τοὺς πλαγινούς των. Ἡ Μιρέττα τραβηγμένη ἀπὸ τὴ μυρωδιὰ τῶν φαρμάκων, σύρθηκε στὴ γωνιά, σ' ἕνα εἶδος δωματίου ποῦ σχηματίζοταν ἀπὸ ἕνα παραβάν κι' ἔκρυβε τὸ κρεββάτι τῆς νοσοκόμας.

Χώθηκε μέσα γιὰ μιὰ στιγμή, κι' ὕστερα βγῆκε ἔξω, ἐνῶ μερικοὶ ἄρρωστοι ποῦ τὴν εἶχαν ἀντιληφθῇ, ἄρχισαν τώρα νὰ παρακολουθοῦν τὶς κινήσεις της μὲ περιέργεια.

Διευθύνθηκε στὸ μάκρος τοῦ θαλάμου, κυττάζοντας μὲ προσοχὴ τὰ κρεββάτια καὶ τοὺς ἀρρώστους ἕναν-ἕνα κατὰ σειρά.

Ὁ Φουρτίδης ἤτανε παραδομένος σ' ἕνα ἐλαφρὸν ὕπνο, καὶ δὲν εἶδε βέβαια ὡς τὴν ὥρα τὴν Μιρέττα. Τὸ ἔνστικτο ὅμως σ' ἐκείνη, ἕνα περίεργο ἔνστικτο, ποῦ τόσο φανερὰ ἡ ὕπαρξή του ἔχει παρατηρηθῇ καὶ μελετήθηκε ἀπ' τοὺς σοφούς μας νὰ ὑπάρχῃ στὰ ζῶα καὶ στοὺς ἀνθρώπους ποῦ χάσαν πιὰ τὸ λογικό, τὴν ὡδήγοῦσε.

Ὅταν ἔφθασε στὸ κρεββάτι τοῦ ἀρρώστου, στάθηκε ἀπὸ πάνω του, ἄπλωσε τὰ κοκκαλένια της χέρια καὶ χάϊδεψε τὰ μαλλιά του.

Ὁ Φουρτίδης στὴν ἰδέα ὅτι θἄβλεπε γλήγορα τὴ Μιρέττα, ὅπως τοῦ ὑπόσχοταν ὁ φίλος του, εἶχε παρακλέση καὶ τὸν ξύρισαν, καὶ τὸ πρόσωπό του τώρα ἀπαλλαγμένο ἀπὸ τὸ πυκνὸ ἐκεῖνο καὶ ἄσχημο φόρτωμα, τὸν ἔδειχνε λιγώτερο ἄρρωστο καὶ καταβαλμένο.

Ξύπνησε ἀπὸ τὸ μισοκοιμά του, καὶ τὰ μάτια του μὲ τρόμο στυρώθηκαν μὲ τὰ μάτια τῆς τρελλῆς.

Ἐκείνη ἔπεσε πάνω στὸ κρεββάτι του καὶ ἄρχισε νὰ τὸν φιλᾷ.

Ἤτανε φιλήματα ποῦ φέρνανε τὸ ἀνατρίχιασμα καὶ τὸ ρῖγος. Ἀπὸ τὰ κόκκινα καὶ παχουλὰ μπρὸς χείλη τῆς Μιρέττας, κανένα δὲν εἶχε ἀπομείνη πιὰ σημάδ., νὰ δείχνη ποιὰ ἤτανε πρῶτα.

Ζαλισμένος ὁ ἄρρωστος, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ μαζέψῃ τὴ φωνή του, ἄφισε τὴν τρελλὴ νὰ μείνη ἀπάνω του, καὶ δέχτηκε ὅλη τὴν τραγικὴ συμφωνία τῶν φιλημάτων της.

Ὅλες ἡ ἐλπίδες του γιὰ μιὰ καινούργια ζωὴ σωριάστηκαν κάτω, σχιστήκανε, στὸ ἄγκισμα τῆς Μιρέττας τῆς τρελλῆς καὶ σκελετωμένης ποῦ μέσα στὴ φαντασία του τὴν εἶχε πλάση ὠμορφη, δυνατή, κι' ἕτοιμη νὰ τοῦ δώσῃ τὸ ποτῆρι ποῦ ἀθάνατου νεροῦ ποῦ θὰ τὸν ζωντάνευε πρλι.

Κάποιο κρὰκ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἔκανε μέσα του, κι' ἀπὸ τὴν ἴδια στιγμὴ κατάλαβε πῶς κάθε ἐλπίδα πιὰ γιὰ τὸν ἑαυτό του εἶχε χαθῇ.

Ἡ Μιρέττα ἀφοῦ κουράστηκε στὸ ἀγκάλιασμα ἐκεῖνο, ἄφισε νὰ πέσῃ στὸ κρεββάτι του. Τοῦ πῆρε τὸ πρόσωπο στὰ μαρμένα δάκτυλά της καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ μιλᾷ.

— Ἀγαπημένε μου, τίποτα δὲν λὲς στὴν καλή σου γυναικοῦλα, στὴ γυναικοῦλα σου ποῦ ἦρθε νὰ σοῦ φέρῃ τὸ ἀ-

θάνατο νερὸ καὶ νὰ σὲ κάνῃ καλά.... Πῶς γιαλίζουνε ὅμως τὰ μάτια σου, πῶς καῖνε ἔτσι:

Ὁ ἄρρωστος ἔπιασε τὰ χέρια τῆς Μιρέττας.

— Ναί, τῆς ἀπάντησε, τὸ ξέρω καὶ σὲ περίμενα, περίμενα τὸ ἀθάνατο αὐτὸ νερὸ ἀπὸ σένα, καὶ ἤξερα πῶς θὰ μὲ κάνῃς σὺ καλά.

Καὶ ἐνῷ τῆς μιλοῦσε, κύτταζε τὸ πρόσωπό της καὶ σῶμά της μὲ φρίκη ποῦ γινόταν πάντοτε πιὸ μεγάλη.

Τὰ μάτια της δὲν εἶχανε καμμιὰ ἀπολύτως λάμψη καὶ τὸ ἀδύνατό της σῶμα εἶχε μαζευθῆ τόσο, ποῦ θὰ μποροῦ. σε νὰ χωρέσῃ σ' ἕνα κουτί.

Τὰ μάτια τοῦ Φουρτίδη θολώσαν ἀπὸ τὰ δάκρυα. Ἕνα μεγάλο παράπονο γιὰ τὸν κόσμο, γιὰ τὸν ἑαυτό του, γιὰ ὅλους τοῦ ἔσφιξε τὴν καρδιά. Τώρα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ καταλάβαινε τὸν ἑαυτό του μόνο, ἔρημο, ναυαγὸ στὴ μέση τοῦ πελάγους χωρὶς σωσίβιο, χωρὶς καμμιὰ ἐλπίδα σωτηρίας. Ἡ ζωή του παρουσιάσθηκε σὰν κάποιος μαῦρος πέπλος, ποῦ ἔπεσε μπρὸς στὰ μάτια του, καὶ σκέπασε τὸ φῶς του. Κι' ἀδύνατη ἡ φωνή τρ, βγῆκε σὲ κάποιο σπαραγμό:

— Θεέ μου, γιατὶ νὰ μ' ἀφίσῃς τὴ τελευταία στιγμή!

Τὰ μάτια τῆς τρελλῆς τὸν κύτταζαν ἀπλανῆ, χωρὶς τίποτε νὰ καταλαβαίνουν. Μέσα ἀπὸ τὸ ξεθώριασμα ὅμως τῶν ματιῶν μιὰ ἔμμονη ἰδέα, δειχνόταν καθαρὰ πῶς πάλευε στὸ μυαλό της. Τὸν κύτταζε στὰ μάτια καὶ φαινόταν πῶς προσπαθοῦσε νὰ μαζέψῃ τὶς ἰδέες της σὲ κάτι ποῦ τὴ βασάνιζε τόσο.

Ἔξαφνα ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο της ἕνα μικρὸ μπουκαλάκι καὶ τὸ ἔδειξε στὸν ἄρρωστο. Μ' ὅλο τὸ σφιχτὸ γιάλινο βούλωμα ποῦ ἔκλεινε τὸ μπουκάλι, ἔβγαινεν ἀπὸ μέσα

ἀπ' αὐτὸ κάποια μυρωδιὰ ποὺ τάραξεν ἀμέσως τὸν ἄρρωστο.

— Εἶνε τὸ ἀθάνατο νερό, τοῦ εἶπε ἡ Μιρέττα. Τὸ πῆρα μέσα ἀπὸ δῶ, γιατὶ ἤξερα πῶς αὐτὸ θὰ σὲ κάνῃ καλά, ἀγαπημένε μου.

Ἦτανε ἕνα μπουκάλι ποὺ εἶχε μέσα αἰθέρα. Ἡ Μιρέττα τραβηγμένη ἀπὸ τὴ μυρωδιὰ τῶν φαρμάκων, τὸ εἶχε πάρῃ ἀπὸ τὸ διαμέρισμα τῆς νοσοκόμου, καὶ τὄκρυψε στὸν κόρφο της ἐνῶ κανεὶς δὲν κατόρθωσε νὰ τὴν πάρῃ εἴδηση.

Ὁ ἄρρωστος ταράχτηκε πάνω στὸ κρεββάτι του. Οἱ σκέψεις του, γύριζαν γλήγορα στὸ κεφάλι του, καὶ τοῦ ἔφερναν ζαλάδα.

Πάνω σ' ἐκεῖνο τὸ μπουκάλι ποὺ τόσο ἀπρόοπτα τοῦ προσέφερνε ἡ τρελλή, ἔβλεπε κόκκινη, ματωμένη τὴν προσωποίηση τοῦ θανάτου νὰ σηκώνεται μὲ κοκκαλιασμένα χέρια καὶ μὲ μεγάλα νύχια ποὺ μπηγότανε στὶς ἀδύνατές του σάρκες.

Ἡ Μιρέττα ἔφερε τὸ μπουκάλι μπροστὰ στὰ μάτια του ἐνῶ ἐξακολουθοῦσε νὰ τοῦ λέγῃ·

— Νὰ τὸ ἀθάνατο νερό, αὐτὸ καλέ μου. Θὰ πιοῦμε καὶ οἱ δυὸ ἀπ' αὐτὸ καὶ θὰ γυρίσωμε πάλι στὴν ἴδια παληὰ περασμένη ζωή. Δὲν εἶνε ὥμορφα ἔτσι;

Κι' ἔπιασε νὰ τραβήξῃ τὸ βούλωμα τοῦ μπουκαλιοῦ.

Ὁ ἄρρωστος ὅμως τὴν κράτησε μὲ τρόμο.

Στὴν τελευταία στιγμὴ κάτι τὸν ἔκανε νὰ ὀπισθοχωρήσῃ, νὰ γυρίσῃ πίσω. Ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου ἄστραψε στὰ μάτια του σὲ μιὰ λάμψι ποὺ τὸν ἔκανε νὰ τὰ κλείσῃ.

Εἶχε ἀνάγκη τώρα νὰ μαζέψῃ τὴ σκέψη του ὅλη, νὰ τὴ μαζέψῃ σὲ μιὰ ἐπιθεώρηση ποὺ θἄκανε γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἐκεῖνο ποὺ ἔβλεπε φανερά, ὁλοφάνερα πιὰ ἦτανε

πῶς ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ καὶ θὰ πέθαινε. Δὲ μποροῦσε βέβαια νὰ γίνῃ ἀλλοιῶς. Ἡ Μιρέττα τρελλή, μελλοθάνατη κι' αὐτὸς ἐρειπωμένος, κρατημένος ὡς τὴ στιγμὴ αὐτὴ μόνο ἀπὸ τὴν ἰδέα πῶς θὰ μποροῦσε νὰ δῇ τὴ γυναῖκα του καλά.

Ἕνα πεῖσμα, ἕνα μῖσος γιὰ τὸν ἑαυτό του, τοῦ ἔσφιγγε τὸ στῆθος. Πῆρε σιγά — σιγὰ ἀπὸ τὴν τρελλὴ τὸ μπουκάλι μὲ τὸ ἄχρωμο ὑγρό, καὶ τῶφερε μπρὸς στὰ μάτια του. Τὸ κράτησε ἔτσι γιὰ κάμποσην ὥρα, καὶ τὸ κύτταξε μὲ μιὰ περίεργη λάμψη στὰ μάτια.

— Τί ἦτανε ἐπὶ τέλους αὐτὸ τὸ ὑγρὸ ποῦ βρίσκοταν μέσα στὸ μπουκάλι ; ... Τὸ εἶχε μεταχειρισθῇ τόσες φορὲς χωρὶς νὰ τοῦ φέρνῃ καμμιὰ σκέψη αὐτὸ... Καὶ τώρα... Πόσο ἀλλοιώτικα παρουσιάζονταν τώρα τὰ πράγματα στὴν κατάσταση ποῦ βρισκότανε ; Τὸ καταλάβαινε, καὶ ἦτανε βέβαιος ἐντελῶς γι' αὐτό. Τὸ ἀδυνατισμένο του σῶμα, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ βαστάξῃ καθόλου στὴν πάλη αὐτή... Καὶ ἦτανε ἀκριβῶς ἡ λύση... Ἡ μόνη λύση ποῦ ἔπρεπε...

Τὸ μπουκάλι ἐκεῖνο τὸν ἔκαιε τώρα, τοῦ ἄναβε ἀληθινὴ φωτιὰ μέσα του. Ὅλα θὰ τέλειωναν μαζὺ μ' αὐτό. Ἔπιασε τὸ γυάλινο βούλωμα καὶ ἔκανε νὰ τὸ ἀνοίξῃ. Δὲν μπόρεσε ὅμως. Ἡ ἀσθενική του δύναμη δὲν ἔφθανε ὡς ἐκεῖ.

Καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ ἡ ἰδέα πῶς δὲ θὰ μποροῦσε ἴσως οὔτε ἡ Μιρέττα ν' ἀνοίξῃ τὸ γυάλινο μπουκάλι τὸν γέμισε φόβο... Τί θὰ γινόταν λοιπὸν τότε!! Τῆς ἔδωσε τὸ μπουκάλι μὲ σφίξιμο στὴν καρδιά. Ὕστερα τὰ μάτια του καρφώθηκαν ἀπάνω στὸ μπουκάλι καὶ στὰ δάχτυλα τῆς Μιρέττας ποῦ προσπαθούσανε νὰ τὸ ἀνοίξουνε. Παρακολουθοῦσε τὰ κινήματά της μὲ ἀγωνία, Ἐκείνη στὴν ἀρχὴ φάνηκε νὰ μὴ μπορῇ νὰ τὸ ἀνοίξῃ, ἀλλὰ ἡ δύναμή της ἦτανε πολὺ πιὸ

μεγάλη ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ ἀρρώστου. Στερέωσε τὸ γυαλὶ μέσα στὰ γόνατά της καὶ τρόηξε μὲ ὅλη της τὴν προσπάθεια. Μιὰ δυνατὴ μυρωδιὰ ξεχύθηκε τριγύρω κι' ἔκανε τὸν ἄρρωστο νὰ ἀναταραχθῇ ἀπ' τὸ κρεβάτι του. Τὸ μπουκάλι ἤτανε ἀνοιγμένο.

— Νὰ τὸ ἀθάνατο νερό, ἀγαπημένε μου... τοῦ εἶπε. Θυμᾶσαι, θὰ γίνῃς καλὰ καὶ ὥμορφος ὅπως ἤσουν πρῶτα... Πιέ, πιὲ καλέ μου...

Ὁ ἄρρωστος πῆρε τὸ μπουκάλι στὰ χέρια του μὲ κίνημα γεμᾶτο ἀποφασιστικότητα τὸ ἔβαλε στὰ χείλη του καὶ ρούφηξε τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ περιεχόμενο μὲ ἁπληστία, μὲ ἀληθινὴ λύσσα.

Ὕστερα, ἀπὸ τὸ στόμα του βγῆκε ἕνα γεμᾶτο σαρκασμὸ γέλιο.

— Πάρε, εἶπε στὴ Μιρέττα, δίνοντάς της τὸ μπουκάλι, πάρε νὰ πιῇς καὶ σύ. Τί ὡραῖα... Ναί, εἶνε τὸ φάρμακο ποῦ θὰ δώσῃ τὴ ζωὴ καὶ στοὺς δυό μας.

Ἡ τρελλὴ ἔπιασε τὸ μπουκάλι στὰ χέρια της, καὶ ρούφηξε μὲ μεγαλείτερη ἁπληστία καὶ λύσσα ἀκόμη.

Ἡ μυρωδιὰ ἐκείνη τῆς ξυπνοῦσε παλιὲς ἐνθύμησες ποῦ ἤταν γιὰ πολὺν καιρὸ κατακαθισμένες στὴ ψυχή της.

Ὅταν τὸ μοιρατο ὀχεῖο βρέθηκε ἄδειο πιὰ στὰ χέρια της, ἐκεῖνος τὴν κύτταξε μὲ βλέμμα γεμᾶτο ἀπὸ σκληρὸ θρίαμβο.

— Καὶ τώρα, εἶπε, θὰ ζήσωμε καὶ οἱ δυό, θὰ ζήσωμε τὴ μόνη ἀληθινὴ ζωή... Τὴ ζωὴ τοῦ θανάτου.

Πέρασαν ἔτσι στιγμὲς μοναχά, κομμάτια ἀπὸ ἕνα λεπτό. Κάτι τρομακτικό, κάτι φοβερὸ ἀκολούθησε εὐθὺς ἀμέσως.

Τὰ δυὸ ἐρειπωμένα σώματα τῶν τραγικῶν νέων ἀρχι-

σαν νὰ συσπῶνται ἀπὸ κάποιο σεισμικὸ τράνταγμα, καὶ ὁ Φουρτίδης χωρὶς καμμιὰ αἴσθηση ἔπεσε στὸ κρεββάτι του ἐνῶ ἡ Μιρέττα σωριάστηκε στὸ πάτωμα τοῦ νοσοκομείου, βγάζοντας δυνατοὺς γογγυσμοὺς ἀνακατεμένους στοὺς ἀφροὺς καὶ στὸ αἷμα.

Μέσα στὴ σκηνὴ τῆς ἀνθρώπινης δυστυχίας καὶ ἀθλιότητας, εἶνε πολλὰ κομμάτια τόσο ἀπαίσια φρικιαστικά, ποῦ γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο ποῦ ζῇ ἔξω ἀπ' αὐτά, θἄτανε τὸ μεγαλείτερο ἔγκλημα ἂν ἤθελε κανένας νὰ τοῦ τὰ παρουσιάσῃ, νὰ τὰ σφήνωσῃ μέσα στὴ χαρά του καὶ στὴν εὐτυχία του.

Γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο, τὸν κόσμο ποῦ τὸ ἀστέρι του ἔτυχε νὰ βουτήξῃ βαθειὰ στὴ σαπισμένη λίμνη τῶν μεγάλων πενθῶν, οἱ σκηνὲς αὐτὲς θὰ τοὔφερναν πάλι ζωντανεμένες τὶς δικές του σκηνὲς τῆς δυστυχίας, καὶ οἱ πληγὲς ποῦ τώρα κλείνονται μὲ κάποιο σκέπασμα τῆς λήθης, θὰ ξανανοίγαν ἴσως πάλι.

Ἀπὸ ὑποχρέωση καὶ σ' αὐτοὺς καὶ σ' ἐκείνους, ὁ διηγητὴς τῆς ἀληθινῆς αὐτῆς ἱστορίας εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ σωπάσῃ, καὶ νὰ μὴ μιλήσῃ γιὰ τὶς ὧρες τῆς ἀγωνίας ποῦ ἀκολούθησαν τὸ κένωμα τοῦ μοιραίου μπουκαλιοῦ.

...Τὸ πρωῒ τῆς ἄλλης μέρας, πολὺ πρωῒ ἀκόμα, τὴν ὥρα ποῦ τὸ κόκκινο τῆς ἀτμοσφαίρας ἀρχίζει νὰ ξεθαμπώνῃ διωχνόμενο ἀπὸ τὸ ἄσπρο φῶς μέσα στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ πολιτικοῦ νοσοκομείου ὁ ἄτυχος Σπῦρος ἄφινε τὴν τελευταία του πνοή.

Σὲ μιὰν ἄλλη αἴθουσα ἡ Μιρέττα μαζευθεῖσα ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς νοσοκόμους καὶ τοὺς γιατροὺς, κοιτότανε σ' ἕνα κρεββάτι, χωρὶς καμμιὰ ἐλπίδα ζωῆς.

Ὁ Παῦλος ἐκεῖνο τὸ πρωῒ εἶχεν ἀργήσῃ νὰ κάνῃ τὴν

ἐπίσκεψή του στὸν ἄρρωστό του φίλο. τώρα νεκρό...

Θὰ τὸν συνόδευε καὶ ἡ Μαίρη καὶ πρὶν νὰ πᾶνε στὸ νοσοκομεῖο τράβηξαν ἀπὸ κάποιο ἀνθοπωλεῖο κι' ἀγόρασαν ἕνα μεγάλο μπουκέτο λουλούδια.

Ἤξεραν τὴν ἐξαιρετικὴ ἀγάπη τοῦ ἄτυχου νέου στ' ἄνθη, καὶ ὅταν ὁ Παῦλος ἔπαιρνε μαζί του τὴ Μαίρη, πάντοτε θὰ ἐρχόντανε μὲ ἕνα μεγάλο μπουκέτο λουλούδια νὰ τοῦ ἀφίσουν.

Ἀνέβηκαν καὶ τὸ τελευταῖο σκαλοπάτι τοῦ νοσοκομείου καὶ βρέθηκαν στὸ μεγάλο διάδρομο.

Μιὰ νοσοκόμα, ἡ νοσοκόμα ποῦ ἔμενε στὴν αἴθουσα τοῦ Φουρτίδη ἦταν ἐκεῖ κι' ὅταν εἶδε τὸν Παῦλο καὶ τὴ Μαίρη σταμάτησεν ἀπότομα τὴν ὁμιλία της ἐνῶ τὸ ὁλέμμα της κοττάζοντας τοὺς νέους πῆρε μιὰ τέτοια ἔκφραση ὥστε τὴν ἴδια στιγμὴ οἱ καρδιὲς καὶ τῶν δύο ἀνατριάχθηκαν. Ὁ Παῦλος πλησίασε ἕνα βῆμα ἀκόμη καὶ εἶπε στὴ νοσοκόμα μὲ φωνὴ γεμάτη ἀγωνία καὶ τρόμο·

— Λοιπόν;

Ἡ νοσοκόμα χαμήλωσε τὸ κεφάλι της καὶ τοὺς ἔκανε νόημα νὰ τὴν ἀκολουθήσουν.

Χωρὶς νὰ ποῦν τίποτα αὐτοὶ τὴν ἀκολούθησαν μ' ἀργὸ περπάτημα ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ διάδρομο στὴν αἴθουσα.

Μιὰ μεγάλη κορδέλλα ἥλιου κατέβαινε ἀπ' τὸ παράθυρο καὶ ἔπεφτε στὸ κρεβάτι τοῦ πεθαμένου. Τὸ πρόσωπό του δὲν φαινόταν, σκεπασμένο ἀπὸ ἕνα ἄσπρο σεντόνι.

Οἱ δύο νέοι πλησίασαν, ἐνῶ ἡ νοσοκόμα τραβοῦσε σιγά-σιγὰ τὸ σεντόνι καὶ ἄφισε νὰ φανῇ τὸ ὠχρὸ πρόσωπο τοῦ νεκροῦ.

Τὰ χέρια των ἐνῶ σκύβανε πρὸς τὸ ἀγαπημένο κεφάλι ἐνώθηκαν αὐτόματα σὲ κάποιο δυνατὸ σφίξιμο. Φίλησαν

ἀμίλητοι τὸ μέτωπο τοῦ νεκροῦ καὶ ὅταν σηκώθηκαν στὰ μάτια τους ἔλαμπε τὸ βούρκωμα τῶν δακρύων.

Μέσα στὸ νοσοκομεῖο εἶχε χυθῆ μεγάλη ἡ μουσικὴ τῆς σιγῆς.

Καὶ γύρω οἱ ἄρρωστοι στὴ σκηνὴ τῶν δύο νέων μπροστὰ στὸ νεκρό τους φίλο μὲ σφραγισμένα τὰ χείλη ἔμειναν ἀμίλητοι, τρομαγμένοι θεαταί...

ΤΕΛΟΣ

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ — Εἰς τὴν 4ην σελίδα ἀντὶ « Ἡ παροῦσα μετάφρασις » κ.λ.π. διάβαζε « Τὸ παρὸν ἔργον » κ.λ.π.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΕΠΙΣΗΣ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ ΓΚΟΥΪΝΤΟ ΝΤΑ ΒΕΡΟΝΑ

ΕΚΕΙΝΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ Ν' ΑΓΑΠΙΕΤΑΙ

εἰς καλλιτεχνικὴν μετάφρασιν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ὑπὸ ***ΙΟΥΛΙΟΥ ΠΑΡΜΑ.***

ΚΑΙ ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

"Η ΒΡΑΔΥΝΗ,,
Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΣΑΣ
ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΟΛΟΙ
ΚΑΘΕ ΑΠΟΓΕΥΜΑ
ΤΗΝ "ΒΡΑΔΥΝΗΝ,,

ΣΧΟΛΙΟΥ
ΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ Μ. ΑΡΝΙΩΤΗ Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 77 - ΑΘΗΝΑΙ